

ÅRSREDOVISNING 2009

VATTENFALL

DETTA ÄR VATTENFALL

Vattenfall är Europas femte största elproducent och den största värmeproducenten. Koncernens omsättning uppgick 2009 till 205 407 MSEK. Vattenfalls huvudprodukter är el, värme och gas. Inom el agerar Vattenfall i alla delar av värdekedjan: produktion, transmission, distribution och försäljning. Inom värme är Vattenfall aktivt inom produktion, distribution och försäljning. Vattenfall bedriver vidare utvinning och försäljning av gas, energihandel samt brunkolsbrytning. Koncernen har ungefär 40 000 anställda och moderbolaget Vattenfall AB ägs till 100% av svenska staten. Verksamheten bedrevs under 2009 i Sverige, Danmark, Finland, Tyskland, Polen, Storbritannien, Nederländerna och Belgien.

Vattenfalls vision:
Att vara ett ledande europeiskt energiföretag

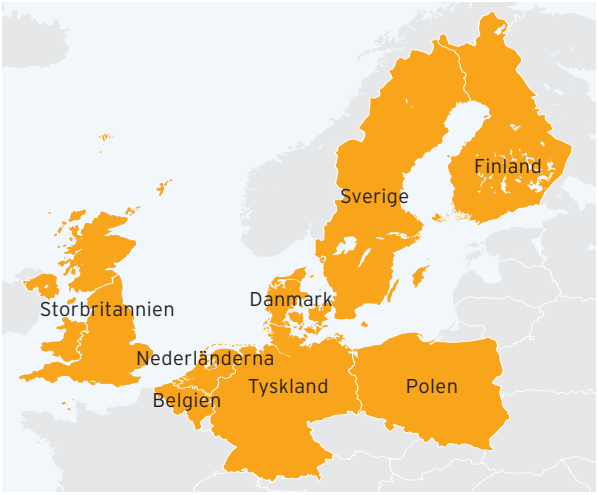
Vattenfalls affärsidé:
Att utveckla kundernas konkurrenskraft, miljö och livskvalitet genom effektiva energilösningar och service i världsklass

Vattenfalls strategiska inriktning:
Making electricity clean

Vattenfalls kärnvärden:
Öppenhet, ansvarstagande och effektivitet

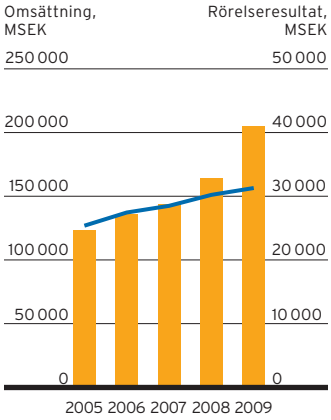

Vattenfalls marknader

Vattenfall är väl diversifierat såväl geografiskt som i fördelningen mellan energislag och el-, värme- och gasproduktion. Att vara verksam på flera marknader minskar även känsligheten för nedgång i efterfrågan i enskilda länder. En väl avvägd produktionsmix bestående av vattenkraft, kärnkraft, fossilbaserad kraft, vindkraft och kraft från biomassa minskar känsligheten för prisförändringar eller regleringar som påverkar lönsamheten i enskilda energislag.

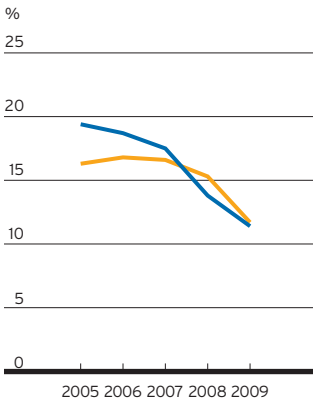
Omsättning och rörelseresultat

Omsättning
Rörelseresultat[1]

1) Exkl. jämförelsestörande poster.

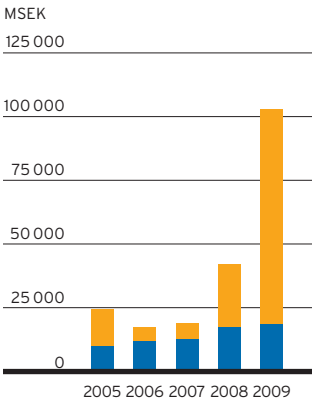
Avkastning

Avkastning på eget kapital[1]
Avkastning på nettotillgångar[1]

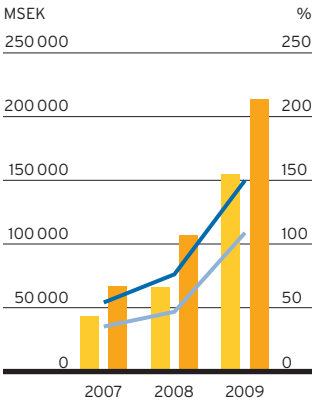
1) Exkl. jämförelsestörande poster.

Investeringar

Förnyelseinvesteringar
Tillväxtinvesteringar

Skuldsättningsgrad

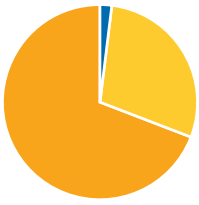
Nettoskuld
Totala räntebärande skulder
Skuldsättningsgrad, %
Skuldsättningsgrad, netto, %

Elproduktion, %

Övrigt[1] 2
Vattenkraft 21
Kärnkraft 26
Fossilkraft 51

Värmeförsäljning, %

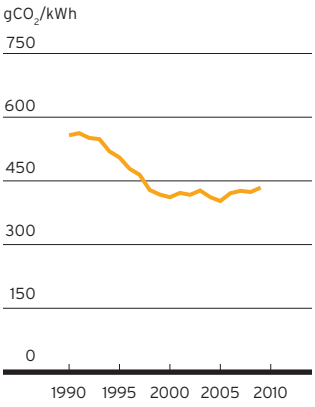

Business Group Benelux 2
Business Group Nordic 29
Business Group Central Europe 69

1) Vindkraft, biobränsle och avfall.

Uppdelningen av elproduktion och värmeförsäljning baseras på producerad respektive såld volym i TWh.

Utsläpp av koldioxid per producerad enhet el och värme

Nyckelfakta

	2009	2008	Förändring, %	2009, MEUR[1]	2008, MEUR[1]
Nettoomsättning, MSEK	205 407	164 549	24,8	19 840	15 894
Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA), MSEK	51 777	45 960	12,7	5 001	4 439
Rörelseresultat, MSEK	27 938	29 895	–6,5	2 699	2 888
Rörelseresultat exkl jämförelsestörande poster, MSEK	31 294	30 220	3,6	3 023	2 919
Resultat före skatter, MSEK	17 734	23 498	–24,5	1 713	2 270
Årets resultat, MSEK	13 448	17 763	–24,3	1 299	1 716
Resultat per aktie, SEK	97,92	129,8	–24,6	9,46	12,54
Avkastning på eget kapital, %	9,5	13,6			
Avkastning på nettotillgångar,%	10,0	15,1			
Totala tillgångar, MSEK	602 127	445 827	35,1	58 160	43 063
Soliditet, %	23,7	31,6			
Internt tillförda medel (FFO), MSEK	36 700	30 735	19,4	3 545	2 969
Fritt kassaflöde, MSEK	27 566	18 963	45,4	2 663	1 832
Investeringar, MSEK	102 989	42 296	143,5	9 948	4 085
Elproduktion, TWh	158,9	162,1	–2,0		
Värmeförsäljning, TWh	37,9	35,6	6,5		
Antal anställda, personår	40 026	32 998	21,3		

1) Omräkningskurs 10,35 SEK/EUR.

INNEHÅLL

Viktiga händelser 2009	2–3
Koncernchefen har ordet	4–5
Ett ledande europeiskt energiföretag	6–7
Making electricity clean	8–11
Finansiella mål	12–13
Strategiska ambitioner	14–15
Förnybar energi	16–19
Kolkraft med CCS	20–21
Kärnkraft	22–23
Vattenfalls kunder	24
Energieffektivisering	25
Framtiden är elektrisk	26
Europas energimarknader	27–29
Marknadspriser	30–31
Konkurrenssituationen	32–35
Medarbetare och kompetens	36–37
Bolagsstyrningsrapport	38–45
Styrelse och Koncernledning	46–49
Förvaltningsberättelse inkl. Riskhantering	50–81
Koncernens finansiella rapporter	82–86
Koncernens Noter	87–117
Moderbolagets finansiella rapporter inkl. Noter	118–127
Förslag till vinstdisposition	128
Revisionsberättelse	128
Kvartalsöversikt	129
10-årsöversikt	130–131
Fakta om Vattenfalls marknader	132–133
Definitioner och beräkningar av nyckeltal	134–135
Vattenfalls historia	136

Finansiellt kalendarium

10 februari 2010	Bokslutskommuniké för 2009
31 mars 2010	Årsredovisning 2009
29 april 2010	Delårsrapport för januari–mars
29 april 2010	Årsstämma
29 juli 2010	Delårsrapport för januari–juni
28 oktober 2010	Delårsrapport för januari–september
10 februari 2011	Bokslutskommuniké för 2010

Investor Relations kontaktpersoner

Klaus Aurich,
klaus.aurich@vattenfall.com
Monica Edblad,
monica.edblad@vattenfall.com
Anna Viefhues,
anna.viefhues@vattenfall.com

Övriga publikationer

Vattenfalls hållbarhetsredovisning beskriver Vattenfalls verksamhet ur ett hållbarhetsperspektiv.

Rapporter kan beställas eller laddas hem på Vattenfalls webbplatser

www.vattenfall.se
www.vattenfall.com

Rapporter kan även beställas från:
Vattenfall AB, 162 87 Stockholm
Telefon 08–739 50 00

VATTENFALL 2009

Vattenfall redovisar **ett bra underliggande rörelseresultat för 2009,** trots att året var präglat av svåra marknadsförhållanden med minskad efterfrågan på el från industrin och väsentligt lägre elmarknadspriser.

En av de största händelserna under året var förvärvet av det nederländska energibolaget N.V. Nuon Energy (Nuon). Affären presenterades den 23 februari 2009 och från och med 1 juli 2009 ingår Nuon i Vattenfallkoncernen. Benelux-området utgör en ny geografisk huvudmarknad för Vattenfall och innebär att verksamheten blir mer riskdiversifierad.

Vattenfall investerade under 2009 kraftigt i el- och värmeproduktion och totala investeringar, exklusive aktier, uppgick till 38 miljarder SEK. Investeringarna i vindkraftproduktion uppgick till 8 miljarder SEK, en ökning med 5,4 miljarder SEK. Vidare arbetade Vattenfall under året med att ytterligare förbättra säkerheten och öka förtroendet för företagets kärnkraftverksamhet.

Huvudutmaningarna för Vattenfall de närmaste åren består i att **minska verksamhetens miljö- och klimatpåverkan samt att förbättra lönsamheten och stärka kassaflödet.** Starka kassaflöden är en förutsättning för de stora investeringar som Vattenfall står inför i arbetet med att anpassa produktionsportföljen till framtidens miljökrav. Det är Vattenfalls övertygelse att en omställning av produktionsportföljen kommer att innebära en betydande konkurrensfördel och därmed bidra till att förverkliga **Vattenfalls vision att vara ett ledande europeiskt energiföretag.**

VIKTIGA HÄNDELSER 2009

14/1 Vattenfall förvärvar 51% av det irländska utvecklingsbolaget för havsenergi, Pandion Ocean Power.

18/2 Vattenfall och BMW presenterar ett projekt för elbilar i Berlin.

23/2 Förvärvet av Nuon skapar ny marknad för Vattenfall

Förvärvet av det nederländska energibolaget N.V. Nuon Energy (Nuon) är en av de största händelserna för Vattenfall under 2009. Affären presenteras den 23 februari 2009, och från och med den 1 juli 2009 ingår Nuon i Vattenfallkoncernen.

Förvärvet av Nuon är en viktig milstolpe i Vattenfalls strategi. Benelux blir en ny geografisk huvudmarknad för Vattenfall och genom Nuon erhåller Vattenfall viktig kompetens inom naturgasområdet. Inom förnybar energi tillför Nuon ytterligare kunskap till Vattenfalls satsningar på framförallt vindkraft.

Nuon, en av de tre stora aktörerna på den nederländska elmarknaden, är aktivt inom produktion och försäljning av gas, el, värme och fjärrkyla samt energihandel. Antalet el- och gaskunder uppgick 2009 till 2,6 respektive 2,1 miljoner och antalet anställda var runt 6 100 personer. Nuon äger flera kol- och gaseldade kraftverk med en installerad effekt på 3 743 MW. Vindkraftkapaciteten uppgår till 321 MW.

1/6 Vattenfall och Volvo presenterar samarbete för att utveckla laddhybrider.

3/6 Svensk Kärnbränslehantering AB, SKB, offentliggör valet av Forsmark som plats för slutförvar av Sveriges använda kärnbränsle.

9–11/6 Vattenfall arrangerar klimatdagar i Stockholm med anledning av företagets 100-årsjubileum.

1/7 Köpet av Nuon genomförs och Business Group Benelux blir en ny del av Vattenfall.

4/7 Det tyska kärnkraftverket Krümmel snabbstoppas efter en kortslutning i en transformatorstation.

17/9 Vattenfall och skogsföretaget Stora Enso tecknar avtal om elleveranser för perioden 2013–2022.

30/10 Industrikraft AB, ägt av Boliden, Eka Chemicals, Holmen, Stora Enso och SCA Forest Products, undertecknar avsiktsförklaring med Vattenfall om gemensam kraftproduktion för att långsiktigt trygga industriell verksamhet i Sverige.

25/2 Första spadtaget tas för ett nytt kraftvärmeverk i Jordbro utanför Stockholm, vilket ska eldas med biobränsle.

15/3 Revision på Ringhals 1 inleds. Återstarten fick därefter skjutas upp på grund av tillkommande arbeten och tidskrävande provningar.

26/3 Vattenfall förvärvar vindkraftprojektet Stor-Rotliden i norra Sverige.

22/4 Svenska Strålsäkerhetsmyndigheten häver den särskilda tillsynen för kärnkraftverket Forsmark.

5/5 Vattenfall tecknar avtal med glastillverkaren Pilkington om portföljförvaltning och fysisk leverans av el i Sverige, Finland och Norge.

24/5 Revisionen på Ringhals 2 inleddes. Återstarten fick även här skjutas upp på grund av tillkommande arbeten och tidskrävande provningar.

16/11 Vattenfall offentliggör att Øystein Løseth efterträder Lars G Josefsson som Vattenfalls koncernchef före sommaren 2010.

20/11 Mycket bra resultat av OSART-granskning av kärnkraftverket Forsmark.

9/12 Vattenfalls planerade demonstrationsanläggning för CCS i tyska Jänschwalde beviljas upp till 180 MEUR i stöd av Europeiska kommissionen.

17/12 Vattenfall och Pelamis Wave Power presenterar planer på vågkraftprojekt utanför Shetlandsöarna.

100 ÅR AV UTVECKLING

2009 blev ett år fyllt av förändringar och utmaningar. Trots svåra marknadsförhållanden med minskad efterfrågan på el från industrin och väsentligt lägre elmarknadspriser redovisar Vattenfall ett bra underliggande rörelseresultat för året. Positiva resultateffekter från prissäkringar genomförda under tidigare år mer än kompenserade den negativa effekten av lägre produktionsvolymer. Nedskrivningar och andra jämförelsestörande poster påverkade rörelseresultatet negativt med cirka 3,4 miljarder SEK. Nettoomsättningen ökade med 24,8% till 205 407 MSEK (164 549). Rörelseresultatet minskade med 6,5% till 27 938 MSEK (29 895); exklusive jämförelsestörande poster ökade rörelseresultatet med 3,6% till 31 294 MSEK (30 220). Årets resultat (efter skatt) minskade med 24,3% till 13 448 MSEK (17 763); exklusive jämförelsestörande poster minskade årets resultat med 10,7% till 16 054 MSEK (17 968).

Givet de marknadsförutsättningar som rått under året är rörelseresultatet bra, särskilt med hänsyn till att det påverkats av jämförelsestörande poster. Förutom de negativa effekterna av lågkonjunkturen som lägre produktionsvolymer, hade även den låga tillgängligheten i de svenska kärnkraftverken en negativ inverkan. Resultateffekter från prissäkringar bidrog positivt till Vattenfalls resultat, liksom goda resultat i verksamheterna i Tyskland och Polen. Högre räntekostnader till följd av finansieringen av förvärvet av det nederländska energibolaget N.V. Nuon Energy (Nuon) medförde även att nettoresultatet blev lägre.

I takt med samhällsutvecklingen

Vattenfall grundades för 100 år sedan. I den instruktion för Kungliga Vattenfallsstyrelsen som utfärdades av Kungl. Maj:t den 31 december 1908 sägs att styrelsen ska bestå av en vattenfallsdirektör som ordförande samt fyra övriga ledamöter ”som ska representera tekniken, industrin och affärslifvet, och därigenom tillföra den förmåga av initiativ och handlingskraft samt erfarenhet inom det praktiska lifvets olika områden”. Redan från allra första början var tanken att verksamheten skulle ordnas på ett affärsmässigt sätt. En tillbakablick visar tydligt att vi och generationerna före oss har uppfyllt förväntningarna med råge. Vattenfalls utveckling har gått hand i hand med det moderna samhällets utveckling. Ett väl utvecklat elsystem och tillgång till effektiva lösningar till konkurrenskraftiga priser är en förutsättning för dagens och morgondagens samhälle.

Större delen av Vattenfalls första 100 år har präglats av stora tekniska och kommersiella utmaningar. I modern tid har avreglering och internationalisering förändrat förutsättningarna i grunden. Framtidens stora utmaning handlar om att bidra till en hållbar utveckling – klimatomställningen är drivkraften som förändrar vår verksamhet.

Många små steg på vägen till en hållbar framtid

Vidden av de utmaningar som såväl vi i Vattenfall som samhället i stort står inför framgick tydligt av den bok, ”A One Tonne Future. A Guide to the Low-Carbon Century”[1], som två Vattenfallmedarbetare tog fram inför vårt jubileumsseminarium i Stockholm i juni. Utsläppen av växthusgaser måste minska till mycket låga nivåer, i praktiken måste de på längre sikt upphöra där så är möjligt. En sådan stor förändring kommer att ske i många små steg men riktningen är tydlig. Våra egna och andras analyser visar att en sådan utveckling är fullt möjlig och att kostnaden, sedd ur samhällets perspektiv, är hanterbar. Förverkligandet av en hållbar framtid handlar först och främst om mänsklig kraft – vår förmåga till samarbete och gemensamma lösningar.

Kraft att klara framtidens krav

Vattenfalls möjlighet att bidra till en hållbar utveckling i de länder där vi arbetar bestäms av vårt kunnande om framtidens lösningar och den resursbas vi har för verksamheten. Vi måste arbeta efter båda dessa linjer på en och samma gång. Under de tio år som jag lett Vattenfall har vi gjort stora ansträngningar för att skapa en verksamhetsvolym som kan bära de satsningar som behöver göras genom ett kraftfullt kassaflöde samtidigt som vi breddat verksamheten rejält, såväl geografiskt som verksamhetsmässigt. En jämförelse av nyckelfakta mellan åren 1999 och 2009 visar på ett konkret sätt den förvandling som Vattenfall genomgått.

MSEK	1999	2009
Omsättning	27 754	205 407
Rörelseresultat	5 483	27 938
Årets resultat hänförbart till moderbolaget	2 538	12 896
Kassaflöde (FFO)	6 224	36 700
Utdelning moderbolaget	1 500	5 240[2]
Investeringar	7 916	102 989

Vattenfalls produktionsvolym har flerfaldigats och det har även företagets ekonomiska styrka. Vattenfall av idag är en kraftfull resurs med ett kassaflöde som möjliggör de satsningar som framtidens utmaningar kräver. Rörelseresultatet är idag lika stort som hela omsättningen var för tio år

1) Boken kan beställas på www.vattenfall.com.

2) Föreslagen utdelning

sedan. Verksamhetens omfattning, bredden i den kompetens som 40 000 anställda i åtta länder representerar innebär även att vi har den mänskliga kraft, som till syvende och sist kommer att avgöra om vi lyckas i vår ansträngning att bidra till en mer hållbar värld.

Bred palett av lösningar

Vårt stora bidrag till en hållbar samhällsutveckling sker genom att reducera utsläppen, det vill säga att vårt företags verksamhet blir klimatneutral. Det kommer att ta tid, det vet vi, men vi vet också att vi måste arbeta med denna vision i allt vi gör, i alla steg vi tar. Under de senaste tio åren har vi lagt ner ett omfattande arbete på att bredda vårt kunnande om framtidens lösningar och skapa vägar in i framtiden. Vattenfall arbetar idag med att utveckla kompetens inom en bred palett av lösningar. Vår roll är att ta tekniska lösningar från laboratorieskala till marknad genom att bygga försöksanläggningar, påskynda kommersialisering och även genom samarbeten med universitet och högskolor. Vi arbetar med vindkraft, vågkraft, framtidens kärnkraft, sameldning av biomassa, avskiljning och lagring av koldioxid, effektiva kundlösningar, intelligenta nät och eldrivna transporter. Vi ska göra elen utsläppsfri, vi vet att det är nödvändigt för uthållig framgång och lönsamhet. El är ett viktigt verktyg för att bygga ett samhälle med mycket låga utsläpp. Men vi vet också att detta kommer att ta tid.

Under Vattenfalls hundraåriga historia har verksamheten inte byggts upp i några få stora steg. Tvärtom handlar den om hur kombinationen av företagsamhet, avancerat kunnande om möjliga lösningar och framsynthet beträffande framtida behov stegvis öppnat nya möjligheter. Samma förhållanden kommer att gälla när vi arbetar med att bidra till att forma det framtida samhälle där utsläpp av växthusgaser kommer att vara historia. Vattenfalls klimatvision som innebär att verksamheten ska bli klimatneutral senast 2050 kan bara förverkligas om vi förmår använda våra resurser för att fylla dagens och morgondagens behov genom att driva ett kommersiellt framgångsrikt företag.

Lars G Josefsson
Koncernchef

ETT LEDANDE EUROPEISKT ENERGIFÖRETAG

Under 2009 har Vattenfall firat 100-årsjubileum – 1909 bildades Kungliga Vattenfallstyrelsen i Trollhättan. Sedan dess har Vattenfall utvecklats till Europas femte största elproducent och den största värmeproducenten. Det moderna Vattenfall tog form 1992 när Statens Vattenfallsverk ombildades till ett publikt aktiebolag. Utvecklingen under de senaste 20 åren kan i huvudsak sammanfattas i fyra faser, som illustreras nedan. Arbetet mot Vattenfalls vision att vara ett ledande europeiskt energiföretag har intensifierats de senaste åren. Huvudutmaningarna de närmaste åren ligger i att minska koncernens klimatpåverkan samt att förbättra lönsamheten och stärka kassaflödet.

Fas 1: 1990–1995

Det moderna Vattenfall tar form

Affärsverket Statens Vattenfallsverk ombildas till ett statligt ägt aktiebolag 1992. Samtidigt avskiljs stamnätet, det svenska högspänningsnätet, från Vattenfall och överförs till det nybildade affärsverket Svenska Kraftnät.

Fas 2: 1996–2001

Kraftig tillväxt

Den svenska elmarknaden avregleras 1996. Vattenfalls styrelse beslutar om en internationell tillväxtstrategi. I Finland förvärvas bolaget Häämen Sähkö. I Tyskland förvärvar Vattenfall bolagen HEW, Bewag, VEAG och Laubag och blir därmed Tysklands tredje största elproducent och den största värmeproducenten. I Polen förvärvas värmeproducenten EW och distributionsföretaget GZE. Vattenfalls internationella etableringar koncentreras till norra Europa och innehaven i olika projekt i Asien och Latinamerika avyttras.

Fas 3: 2002–2006

Konsolidering

Vattenfall fokuserar på konsolidering och integrering av de nyförvärvade företagen och skapar ett gemensamt varumärke. Från och med 2006 bedrivs samtliga verksamheter i Tyskland och Polen under varumärket Vattenfall. En rad kraftvärme- och vindkrafttillgångar i Danmark förvärvas.

Fas 4: 2007–2009

Klimatfrågan och förnyad tillväxt

Medvetenheten om riskerna med klimatförändringarna ökar världen över. Vattenfall formulerar sin klimatvision som innebär att verksamheten ska vara klimatneutral senast 2050. 2008 inviger Vattenfall världens första pilotanläggning för avskiljning av koldioxid vid förbränning av kol med så kallad oxyfuelteknik vid Schwarze Pumpe, Tyskland. Vattenfall färdigställer vindkraftanläggningar och förvärvar också flera vindkraftbolag i Storbritannien 2008. 2009 förvärvas det nederländska energiföretaget N.V. Nuon Energy.

HUVUDUTMANINGAR 2010–2014

Pilotanläggningen för CCS vid Schwarze Pumpe.

Minska verksamhetens miljö- och klimatpåverkan

EU:s klimatmål innebär en omställning av den europeiska energimarknaden mot ett mer hållbart samhälle. År 2020 ska 20% av energiproduktionen vara förnybar, koldioxidutsläppen ska ha minskat med 20% (jämfört med 1990 års nivå) och energianvändningen ska ha effektiviserats med 20%.

Vattenfall har som första energiföretag etablerat en klimatvision innebärande att verksamheten ska vara klimatneutral senast år 2050. Ett mål på vägen är att halvera koldioxidutsläppen per producerad enhet senast till år 2030, jämfört med 1990 års nivå. Omställningen till en klimatneutral verksamhet förutsätter en radikal förändring av produktionsportföljen mot tekniker med låga utsläpp, något som kommer att ta tid på grund av långa ledtider och kräver såväl finansiell styrka som teknisk spetskompetens. I dag är fortfarande betydande delar av Vattenfalls energiproduktion baserad på förbränning av fossila bränslen. Koncernen är en av Europas största emittenter av koldioxid.

Förbättra lönsamheten och stärka kassaflödet

Värdeskapande och långsiktig marknadsmässig lönsamhet är de övergripande krav som ägaren, svenska staten, ställer på Vattenfall. De senaste två åren har dock Vattenfalls resultat efter skatt försämrats och bolaget har inte uppnått kravet på 15% avkastning på eget kapital. Samtidigt har skuldsättningen ökat och kassaflödet minskat. Vattenfall avser att förbättra lönsamheten och stärka kassaflödet genom konkreta åtgärder inom följande tre huvudområden:

- Omprioritering och reducering av investeringar
- Avyttring av tillgångar som inte tillhör kärnverksamheten
- Program för produktivitetsförbättringar

Vattenfalls arbete med att stärka varumärket och öka förtroendet för verksamheten är en förutsättning för förbättrad lönsamhet, eftersom detta lägger en grund för fortsatt värdeskapande. Vattenfall arbetar även intensivt med att ytterligare förbättra säkerheten i sina kärnkraftverk. Hög säkerhet är en förutsättning för att kunna hålla hög tillgänglighet och produktion, och därmed generera stabila intäkter.

MAKING ELECTRICITY CLEAN –EN LÅNGSIKTIG KONKURRENSFÖRDEL

Utmaningarna i att minska verksamhetens klimatpåverkan och förbättra lönsamheten kan sammanfattas i Vattenfalls strategiska inriktning Making electricity clean. Strategin handlar inte bara om ambitiösa miljö- och klimatmål utan är även en affärsstrategi för långsiktig lönsamhet och tillväxt, som ska förbättra konkurrenskraften och leda mot Vattenfalls vision att vara ett ledande europeiskt energiföretag. Energiföretag som anpassar sin produktionsportfölj och verksamhet till morgondagens förutsättningar kommer att ha en betydande konkurrensfördel på framtidens energimarknad.

Vattenfalls arbete med att minska verksamhetens miljö- och klimatpåverkan och förbättra lönsamheten är en förutsättning för att långsiktigt stärka konkurrenskraften. Arbetet med dessa frågor sammanfattas i den strategiska inriktningen Making electricity clean. En viktig del av strategin innefattar Vattenfalls klimatvision, det vill säga att verksamheten ska vara klimatneutral senast 2050. Vattenfall har även satt ett mål som innebär en halvering av utsläppen av koldioxid per producerad enhet el och värme senast 2030 jämfört med 1990 års nivå. Det innebär att Vattenfall successivt kommer att minska klimatpåverkan från verksamheten.

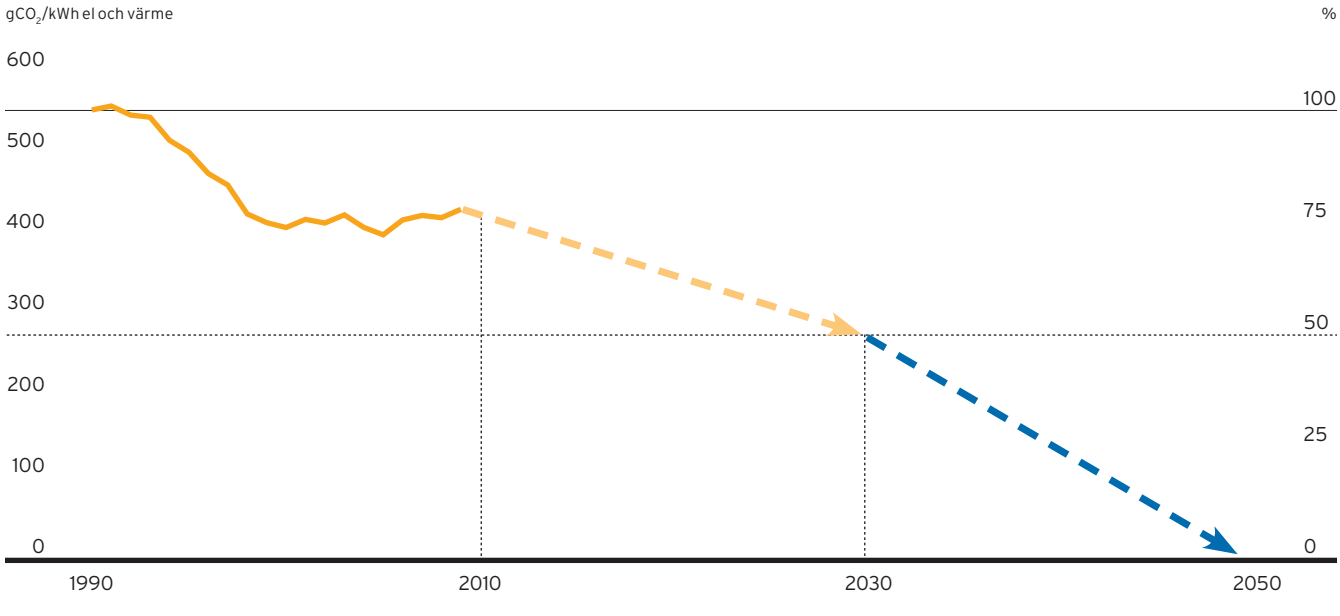
I Europa är det EU-direktiv som sätter ramarna för framtidens energiproduktion. Det långsiktiga målet kan sammanfattas i formeln 20–20–20. Till 2020 ska andelen förnybar energi uppnå 20%, koldioxidutsläppen ska minska med 20% (jämfört med 1990) och energianvändningen ska effektiviseras med 20%. Dessa krav kommer att skärpas successivt i framtiden. EU diskuterar ett mål innebärande en reduktion av koldioxidutsläpp med 80–95% jämfört med 1990. Energiföretag som anpassar sin produktionsportfölj och verksamhet till morgondagens förutsättningar kommer att ha en betydande konkurrensfördel på framtidens energimarknad.

Omställning av produktionsportföljen

En omställning av produktionsportföljen sker genom att utveckla produktionsportföljen mot tekniker med låga utsläpp som kärnkraft samt förnybara energikällor som vattenkraft, biomassa, vindkraft och på sikt vågkraft. Eftersom flera av Vattenfalls geografiska marknader (främst Tyskland, Polen och Nederländerna) till stor del är beroende av fossila energislag som kol och naturgas för el- och värmeproduktion, har utvecklingen av CCS-tekniken för

Vattenfalls klimatvision

Vattenfalls mål är att från 1990 till 2030 halvera de specifika utsläppen från befintlig verksamhet.
Visionen är att verksamheten ska vara klimatneutral 2050.

avskiljande och permanent lagring av koldioxid en viktig roll i Vattenfalls arbete för att radikalt minska utsläppen av koldioxid och andra utsläpp till luft.

Ny teknik för produktion med låga utsläpp tar tid att utveckla och många tekniker är ännu inte kommersiellt gångbara utan beroende av stödsystem och subventioner. Därför krävs övergångslösningar till framtidens energisystem, som till exempel CCS-tekniken, för att säkra en stabil energiförsörjning till ett rimligt pris, samtidigt som miljö- och klimatpåverkan måste reduceras redan idag.

Ledtiderna i energibranschen är långa och det tar ofta många år innan fattade investeringsbeslut visar effekt i form av exempelvis lägre koldioxidutsläpp och ökad produktionsvolym.

Vattenfall har ett gott utgångsläge

De massiva investeringar som Vattenfall behöver genomföra för att ställa om produktionsportföljen förutsätter god lönsamhet och starka kassaflöden.

Vattenfall har ett gott utgångsläge. Vattenfall är väl diversifierat, såväl geografiskt som i fördelningen mellan energislag och el-, värme- och gasproduktion. Att vara verksam på flera marknader minskar även känsligheten för nedgång i efterfrågan i enskilda länder. En väl avvägd mix av vattenkraft, kärnkraft, fossilbaserad kraft, vindkraft och kraft från biomassa minskar känsligheten för prisförändringar eller regleringar som påverkar lönsamheten i enskilda energislag.

En stor del av Vattenfalls energiproduktion sker med egna resurser – vattenkraft och kolkraft med brunkol från egen brytning – vilket gör att koncernen i hög utsträckning är oberoende av fluktuationer i råvarupriser.

Åtgärder för förbättrad lönsamhet och starkare kassaflöde

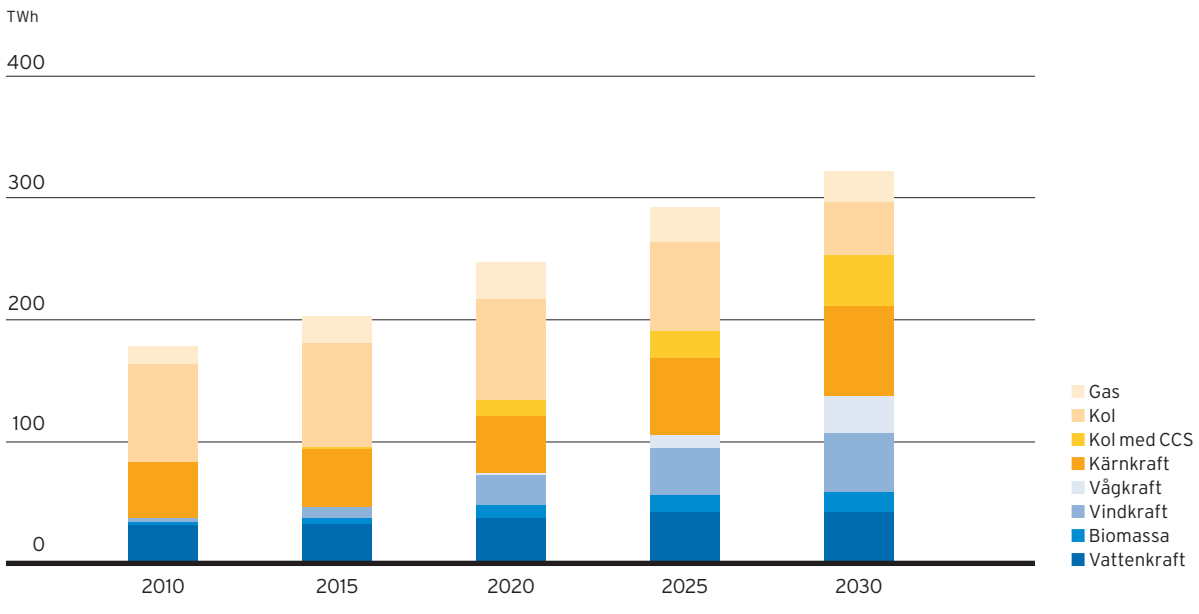
Under en rad år har Vattenfall haft en god lönsamhet, vilket möjliggjort ambitiösa investeringsplaner. De senaste två åren har dock Vattenfalls resultat försämrats, samtidigt som utmaningarna på investeringssidan är fortsatt stora. Arbetet för att förbättra lönsamheten och stärka kassaflödet följer i huvudsak tre vägar:

- Omprioritering och reducering av investeringar
- Avyttring av tillgångar som inte tillhör kärnverksamheten
- Program för produktivitetsförbättringar

Omprioritering av investeringar

Investeringsvolymen måste vara i linje med de finansiella

Vattenfalls omställning av produktionsportföljen

ramar som finns och måste styras i en riktning som ger den bästa avkastningen. Varje planerad investering måste uppfylla ett antal kriterier för att förverkligas. Bland annat måste investeringarna möta kraven på god lönsamhet och acceptabel riskprofil. Dessutom är det viktigt att samhället har förtroende för de planerade investeringarna.

Vattenfalls investeringsplan 2010–2014

Energibranschen präglas generellt av långa ledtider och lång framförhållning, vilket gör att investeringsbeslut som fattas idag får effekt först längre fram.

Vattenfalls investeringsplan under perioden 2010–2014 omfattar 201 miljarder SEK, exklusive eventuella förvärv. Investeringsplanen omfattar även den förvärvade verksamheten i Nederländerna och Belgien. Investeringar i fossilkraft uppgår i denna plan till drygt 100 miljarder SEK. Investeringarna i de kolbaserade kraftverken Moorburg och Boxberg i Tyskland, som beslutades för flera år sedan, är nu inne i en intensiv fas. Investeringarna i gaseldade anläggningar, främst Magnum i Nederländerna, är en konsekvens av Vattenfalls förvärv av N.V. Nuon Energy under året. Investeringarna i dessa konventionella anläggningar kommer att öka Vattenfalls produktionskapacitet samt bidra till försörjningstryggheten i Tyskland och Nederländerna.

Bland de stora investeringarna finns också Vattenfalls satsningar på vindkraft, till exempel de havsbaserade vindkraftparkerna Ormonde utanför regionen North West och Thanet utanför Kents sydöstra kust i Storbritannien. Många vindkraftprojekt ligger i planerings- och utvecklingsfas, vilket gör att dessa får större tyngd i Vattenfalls investeringsplaner längre fram, efter 2015. Detta beror bland annat på en strategisk omprioritering från landbaserad vindkraft till mer lönsamma havsbaserade projekt i bland annat Storbritanninen.

Vattenfall satsar vidare på effekthöjningar av de svenska kärnkraftverken Forsmark och Ringhals för att öka produktionskapaciteten. Dessutom pågår arbete med att förbättra säkerheten i kärnkraftsverksamheten, vilket är en förutsättning för att kunna hålla hög tillgänglighet och därmed generera stabila intäkter.

Av den totala investeringsplanen för 2010–2014 avser nästan 80% investeringar inom el- och värmeproduktion. Resterande andel avser bland annat investeringar i el- och värmenät.

Avyttring av tillgångar

En del av arbetet för att stärka lönsamheten är avyttringen av tillgångar som inte tillhör kärnverksamheten, som ej ligger i linje med Vattenfalls framtida strategiska inriktning eller som inte möter de avkastningskrav som ägaren ställer på Vattenfall. Den största avyttringen som genomfördes under 2009 var försäljningen av Vattenfalls andel (80%) i det tyska elhandels- och nätbolaget WEMAG. Affären slutfördes den 5 januari 2010.

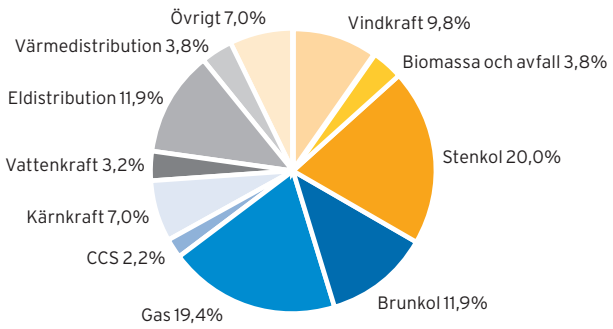
I november 2009 beslöts att lämna gaslagringsprojektet Zuidwending av lönsamhetsskäl. Projektet var ett samarbetsprojekt mellan N.V. Nuon Energy och Gasunie.

Under 2009 har även Vattenfalls andelar i de tre svenska energibolagen Luleå Energi AB, AB PiteEnergi och Jämtkraft AB avyttrats.

Programmet för produktivitetsförbättringar fortsätter

Vattenfall arbetar även med att förbättra produktiviten inom koncernen. Sedan 2007 bedrivs ett initiativ under benämningen Operational Excellence, med målet att förbättra produktiviteten med 11% under perioden 2006–2010, motsvarande en kostnadsminskning med 5 miljarder SEK. Utöver målen för 2006–2010 bedömer Vattenfall att synergieffekter från integrationen av Nuon ska skapa ytterligare 100 MEUR årligen i ökat värdeskapande från och med 2015.

Investeringsprogram 2010–2014

Miljarder SEK	
Vindkraft	19,7
Biomassa och avfall	7,6
Stenkol	40,2
Brunkol	23,9
Gas	39,1
CCS	4,3
Kärnkraft	14,1
Vattenkraft	6,5
Eldistribution	23,9
Värmedistribution	7,6
Övrigt	14,1
Summa:	**201,0**

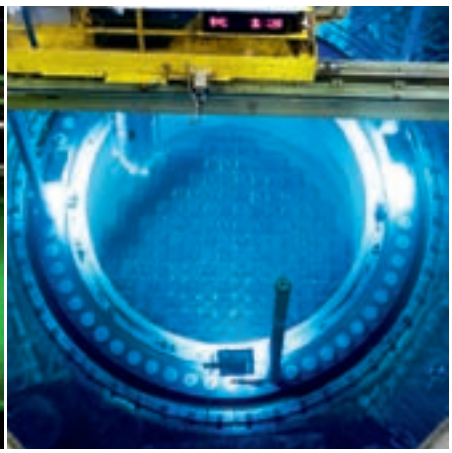
Förnybar energi, utveckling av CCS-tekniken och kärnkraft är viktiga i omställningen av produktionsportföljen

Vattenfall satsar på förnybara energislag som vindkraft, vattenkraft och bioenergi. Därför görs betydande investeringar inom flera områden, framför allt inom vindkraft. Redan idag är Vattenfall en av världens största vindkraftoperatörer.

Kol kommer fortsätta vara en viktig energikälla i Europa under många år framöver. CCS-tekniken, som innebär avskiljning och lagring av koldioxid vid förbränning av kol, blir därför en nyckelteknik för att reducera framtidens koldioxidutsläpp. Med CCS kan koldioxid från fossileldade kraftverk avskiljas för att permanent lagras i berggrunden. Vattenfall har tagit en ledande position inom utveckling och demonstration av CCS-tekniken genom pilotanläggningen vid Schwarze Pumpe i delstaten Brandenburg, Tyskland.

Vattenfall arbetar för att öka förtroendet som kärnkraftoperatör och uppnå en kärnkraftsäkerhet och -produktion i världsklass. Hög säkerhet är en förutsättning för att kunna hålla hög tillgänglighet, och därmed generera stabila intäkter. Kärnkraften utgör också en viktig del i Vattenfalls arbete för att nå en klimatneutral verksamhet.

Lång väg kantad av utmaningar

Sammantaget är de utmaningar som ligger framför Vattenfall – på kort och lång sikt – betydande. Vägen från att idag vara ett av de företag i Europa som släpper ut mest koldioxid till att bli ett energibolag med en klimatneutral verksamhet om 40 år är lång. Utmaningarna är av många slag – tekniska, finansiella, men också kommunikativa. Genom att vara först i energibranschen med att anta en klimatvision, har Vattenfall axlat rollen som föregångare. Därmed har Vattenfall också tagit på sig en stor förklaringsbörda: att skapa förståelse för att övergången från dagens energiproduktion till framtidens klimatneutralitet inte sker med ett stort kliv, utan med en rad små steg i rätt riktning.

De stora och kostsamma investeringar som behövs förutsätter förstärkt lönsamhet genom insatser som kanske inte alltid entydigt pekar mot slutmålet. Längs vägen kommer Vattenfall också att göra investeringar i ny, modern konventionell teknik som inte tar koncernen ända fram till klimatmålet, men som ändå utgör viktiga delmål genom högre verkningsgrad, lägre utsläpp och förmåga att konkurrera ut äldre, mindre klimatvänliga, produktionsanläggningar.

Samtidigt är det ett faktum att en del av de investeringar som under de närmaste åren sker i förnybar energiproduktion inte omedelbart kan realisera sin lönsamhetspotential. Men i takt med att lagstiftning och regelverk utvecklas och gör utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser ekonomiskt olönsamma, kommer dessa framsynta satsningar att bli allt mer konkurrenskraftiga. Det är Vattenfalls övertygelse att en förändring av produktionsportföljen, anpassad till framtidens förutsättningar, kommer att innebära en betydande konkurrensfördel och därmed bidra till förverkligandet av Vattenfalls vision att vara ett ledande europeiskt energiföretag.

FINANSIELLA MÅL OCH UTFALL 2009

Vattenfalls vision att vara ett ledande europeiskt energiföretag förutsätter ekonomiskt värdeskapande och lönsam tillväxt. Baserat på detta har ägaren, den svenska staten, fastställt fyra finansiella mål. Tillsammans med Vattenfalls fem strategiska ambitioner utgör de grunden för Vattenfalls verksamhetsstyrning.

Det övergripande finansiella målet för Vattenfall är att skapa ekonomiskt värde genom att generera en konkurrenskraftig avkastning över tid. Baserat på detta har ägaren fastställt fyra finansiella mål vilka omfattar: lönsamhet, räntetäckning, rating samt utdelning. Målen är långsiktiga, vilket innebär att de ska utvärderas genomsnittligt över en konjunkturcykel (cirka 5–7 år). De ligger även till grund för affärsplaneringsprocessen inom koncernen.

Utöver de av ägaren fastställda finansiella målen har Vattenfall definierat fem strategiska ambitioner: Nummer Ett för kunden, Nummer Ett för miljön, Lönsam tillväxt, Benchmark för branschen och En attraktiv arbetsgivare. Dessa beskrivs på nästa uppslag. För varje ambition finns det kvantitativa mål som följs upp årligen. Vattenfall har även definierat långsiktiga mål för varje ambition, som till exempel målet att halvera koldioxidutsläppen per producerad enhet av el och värme till år 2030, jämfört med 1990 års nivå.

De finansiella målen och målen för de strategiska ambitionerna bildar tillsammans ramverket för Vattenfalls verksamhetsstyrning.

Finansiella mål

Lönsamhet

- Ägarens långsiktiga mål för Vattenfalls resultat är att vinsten efter skatt ska uppgå till minst 15% av genomsnittligt eget kapital.
- Vattenfall använder internt även ett mål på avkastning på nettotillgångar på 11% före skatt.

Räntetäckning

Ägarens långsiktiga mål för Vattenfalls räntetäckning är att kassaflödesräntetäckningsgraden efter förnyelseinvesteringar ska uppgå till 3,5–4,5 gånger. Målet är satt för att säkerställa att Vattenfall alltid har tillräckligt högt kassaflöde för att kunna täcka räntekostnaderna även efter det att förnyelseinvesteringar gjorts. Med förnyelseinvesteringar avses främst investeringar i underhåll och produktivitetsförbättringar i existerande anläggningar.

Rating

Det är Vattenfalls målsättning att behålla en långsiktig rating i kategorin "single A". Målet avser rating från såväl Moody's som Standard & Poor's (S&P). En rating från dessa kreditvärderingsinstitut är en sammanvägd bedömning av företagets kreditvärdighet baserad på såväl kvantitativ nyckeltalsanalys som kvalitativ bedömning av företagets affärsrisk. Ratingen utgör därför en god indikation på ett företags finansiella ställning. Kategorin "single A" definieras som A3 – A1 av Moody's och A- – A+ av S&P. Ratingen bevakas kontinuerligt av kreditvärderingsinstituten.

Utdelning

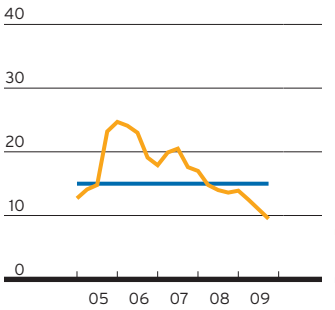
Vattenfalls utdelning till ägaren ska långsiktigt uppgå till 40–60% av resultatet efter skatt. De årliga besluten om utdelning vilka tas på årsstämman ska dock beakta genomförandet av bolagets strategi, finansiella ställning samt övriga ekonomiska mål.

Utfall 2009

- Avkastningen på eget kapital efter skatt för 2009 uppgick till 9,5%.
- Avkastningen på nettotillgångar uppgick till 10,0%.

Försämringen mot föregående år (13,6%) beror främst på lägre rörelseresultat och högre finansiella kostnader. För en analys av Vattenfalls resultaträkning, se sidan 53.

Avkastning, %

Avkastning på eget kapital efter skatt, rullande 12 mån
Avkastningsmål, 15%

Mål

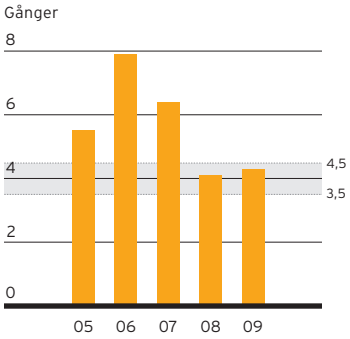
15%

Avkastning på genomsnittligt eget kapital.

- Kassaflödesräntetäckningsgraden efter förnyelseinvesteringar för 2009 uppgick till 4,3 gånger.

Förbättringen mot föregående år (4,1) beror på en ökning av kassaflödet från den löpande verksamheten. För en analys av Vattenfalls kassaflöde se sidan 56.

Kassaflödesräntetäckningsgrad efter förnyelseinvesteringar

3,5–4,5

Kassaflöde efter förnyelseinvesteringar ska uppgå till 3,5–4,5 gånger räntekostnaderna.

Vattenfalls aktuella rating är A2/P–1 från Moody's och A/A–1 från S&P. Den 1 juli 2009 höjde S&P Vattenfalls kreditbetyg för långfristig upplåning från A– till A och för kortfristig upplåning från A–2 till A–1, enligt deras nya metodik för kreditvärdering av företag med statligt ägande. Utsikten för Vattenfalls rating ("outlook") är stabil (Moody's) respektive negativ (S&P). S&P ändrade sin outlook från stabil till negativ den 23 december 2009.

Rating

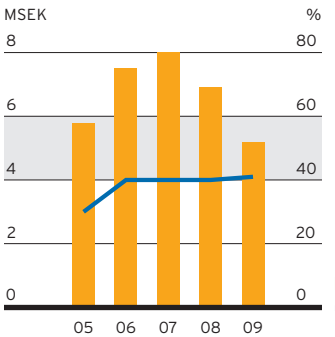
	Långfristig Moody's	Långfristig S&P	Kortfristig Moody's	Kortfristig S&P
2009	A2	A	P–1	A–1
2008	A2	A–	P–1	A–2
2007	A2	A–	P–1	A–2
2006	A2	A–	P–1	A–2
2005	A2	A–	P–1	A–2

A

Kategorin "single A"

Den föreslagna utdelningen 2009 uppgår till 5,2 miljarder SEK (40,6% av resultatet efter skatt). Nivån på utdelningen ligger i linje med föregående år (40,4%).

Utdelning i % av periodens resultat

Utdelning
% av periodens resultat (högra axeln)

40–60%

av resultatet efter skatt.

STRATEGISKA AMBITIONER

Vattenfalls fem strategiska ambitioner	Aktiviteter under året
Nummer Ett för kunden Öka kundorienteringen samt vinna marknadsandelar och samtidigt öka kostnadseffektiviteten. • Säkerställa att Vattenfall har rätt produkter, tjänster och priser. • Öka medvetenheten om och stärka varumärket. • Fortsätta att öka kundbasen och marknadsandelarna. • Öka kostnadseffektiviteten. • Öka kundorienteringen inom alla Vattenfalls affärsområden.	• Vidareutveckling av samarbetet med städerna Berlin och Hamburg i Tyskland. • Automatisering av elnätet samt förstärkning och utvidgning av det nedgrävda kabelnätet för förbättrad leveranssäkerhet. • Installering av automatiska avläsare av elförbrukningen hos alla kunder i Sverige och Finland samt industrikunder i Polen. • Arbete med uppgradering av det nya, effektivare faktureringssystemet pågick i Sverige och Finland. Liknande faktureringssystem håller även på att införas i Tyskland. • Rådgivning till kunder om energieffektivisering. Vattenfall erbjuder även kunderna att välja produktionsspecifierad el, till exempel från vindkraft, vattenkraft och kärnkraft.
Nummer Ett för miljön Utveckla produktionsportföljen i riktning mot Clean Electricity (förnybar energi, kärnkraft och kol/gas med CCS). • Väsentligt öka investeringarna i tekniker med låga koldioxidutsläpp, det vill säga förnybar energi, kärnkraft och kol/gas med CCS. • Påskynda aktiviteter inom affärsutveckling för att tillämpa teknologier med låga utsläpp. • Aktivt verka för global och marknadsorienterad klimatpolitik för att främja investeringar i produktionstekniker med låga utsläpp. • Öka effektiviteten i befintlig el- och värmeproduktion liksom i nätverksamheten. • Integrera miljöaspekter i alla affärsverksamheter.	• Investeringar i vindkraft i Storbritannien, Sverige och Tyskland (till exempel Thanet, Edinbane, Stor-Rotliden och alpha ventus). • Fortsatt byggnation av ett nytt vattenkraftverk (Abelvattnet) i Sverige. • Fortsatt arbete med att öka användningen av biomassa (till exempel i Amagerverket och Fynsverket i Danmark samt kraftvärmeverket Siekierki i Polen). • Under 2009 pågick flera utvecklingsprojekt som fokuserar på koldioxidsnål elproduktion och -förbrukning, till exempel CCS-tekniken vid Schwarze Pumpe i Tyskland, e-mobility (samarbete med Volvo och BMW kring laddhybrider och elbilar), gasifiering av biomassa samt havsenergi.
Lönsam tillväxt Driva tillväxt genom organisk expansion samt affärsutveckling i kombination med förvärv på prioriterade marknader. • Organisk expansion kommer att ha en central betydelse för framtida tillväxt. • Affärsutveckling kommer att användas som ett komplement till organisk och förvärvsdriven expansion. • Förvärvsdriven expansion är viktigt på lång sikt men på kort och mellanlång sikt kommer fokus att ligga på konsolidering av de nuvarande marknadspositionerna.	• Förvärv av 49% i det nederländska energibolaget N.V. Nuon Energy 1 juli 2009. • Förvärv av återstående andelar av Vattenfall Heat Poland S.A. och GZE S.A. i Polen. • Fortsatta investeringar för att höja säkerhetsnivån samt öka tillgänglighet och livslängd i kärnkraftverken. • Fortsatta investeringar i vind, biomassa och effektiva kolkraftverk (till exempel vindkraftparkerna Thanet, alpha ventus, anläggningarna Amagerverket och Fynsverket i Danmark, kraftverken Boxberg och Moorburg i Tyskland samt kraftvärmeverken Siekierki och Zeran i Polen).
Benchmark för branschen Sträva efter operationell effektivitet genom ökad produktivitet och bättre utnyttjande av koncernövergripande synergier. • Införa långsiktiga mål för Benchmark för branschen för affärsområdena genom att mäta verksamheten mot liknande företag. • Kontinuerligt arbeta för att förbättra processer och säkerställa intern bench-learning och nyttjande av best-practice för att nå de långsiktiga målen.	• Fortsättning av programmet för produktivitetsförbättringar, OPEX. Målet för OPEX-programmet är 11% produktivitetsförbättring från 2006 till 2010 motsvarande en kostnadssänkning med 5 miljarder SEK. • Fortsatta investeringar inom kärnkraften för att höja säkerhetsnivån samt öka tillgänglighet och livslängd.
En attraktiv arbetsgivare Attrahera, behålla och utveckla individer och kompetenser för framtiden. • Fokus på talent management. • Utveckla ledarskapet. • Utveckla varumärket som arbetsgivare. • Verka enligt Vattenfalls kärnvärden. • Fortsätta att fokusera på hälsa och säkerhet. • Etablera en prestationskultur.	• Fortsatt arbete med att förstärka ledarskap och chefskompetenser. • Fortsatt arbete med att stärka medarbetarnas engagemang, motivation och resultat.

Måluppfyllelse 2009	Affärsplanemål 2010[1]	Mål på lång sikt
72 I den årliga kundundersökningen uppnådde Vattenfall ett kundnöjdindex på 72 (av maximalt 100), jämfört med målet på 66. Det är en stark förbättring sedan förra året (64).	**73** Kundnöjdhetsindex på 73 för privatkunder.	**75** Kundnöjdhetsindex på 75 för privatkunder.
0,3 Under året har Vattenfalls koldioxidutsläpp per kWh minskat med 0,3%[1]. Affärsplanemålet 2009–2011 var en minskning med 2% (motsvarande 2 miljoner ton) i egen verksamhet från 2009 till 2011. 1) Normaliserade värden med avseende på bland annat väder och marknadsförhållanden	**1,3** Reducera koldioxidutsläppen med 1,3%[1] motsvarande 1,2 miljoner ton i egen verksamhet under 2010 .	**-50** Halvera koldioxidutsläppen per producerad enhet el och värme i egen verksamhet fram till 2030, jämfört med 1990 års nivå.
19,2 Normalårsproduktionen[1] ökade med 19,2 TWh jämfört med målet på 5,8 TWh. Ökningen beror främst på förvärvet av N.V. Nuon Energy och till mindre del av övriga förvärv. 1) Planerad produktion respektive försäljning av el och värme vid normala värden på väder och anläggningsstatus	**4,9** Ökning av normalårsproduktion av el på 4,9 TWh från år 2009 till år 2010.	**Top 3** Det långsiktiga målet har under året omdefinierats till att Vattenfall ska vara bland de tre främsta producenterna av Clean Electricity (förnybart, kärnkraft och kol/gas med CCS) i EU 27 samt Norge och Schweiz, uttryckt i producerade TWh per år. Det nya målet avspeglar Vattenfalls strategi bättre än den tidigare målsättningen som var 10% marknadsandel på den europeiska energimarknaden.
3,4 Utfallet 2009 blev 3,4% jämfört med målet på 5,1%. OPEX-programmet framskrider inom de flesta områden enligt plan. Avvikelsen mot målet för 2009 beror i första hand på oplanerade kostnadsökningar inom drift och underhåll.	**11,0** Produktivitetsförbättring på 11% från 2006 till 2010, motsvarande en kostnadssänkning med 5 miljarder SEK.	**↗** Vattenfall ska tillhöra den övre kvartilen i branschen.
74 Under 2009 uppnådde Vattenfall ett commitment score på 74 mot målet på 72. Förbättringen mot 70 för 2008 förklaras av olika aktiviteter som genomförts inom Vattenfall för att stärka medarbetarnas engagemang.	**75** Commitment score på 75.	**81** Commitment score på 81.

1) N.V. Nuon Energys verksamhet kommer under 2010 att integreras i affärsplaneringsprocessen. Målen för Vattenfalls verksamhet för 2010 inkluderar för närvarande därför ej N.V. Nuon Energys verksamhet.

VATTENFALL SATSAR PÅ FÖRNYBARA ENERGIKÄLLOR

Vattenfall satsar på förnybara energislag som vindkraft, vattenkraft och bioenergi. Betydande investeringar görs inom flera områden, framför allt inom vindkraft. Redan idag är Vattenfall en av världens största vindkraftoperatörer.

Vindkraft – fördubblad elproduktion inom två år

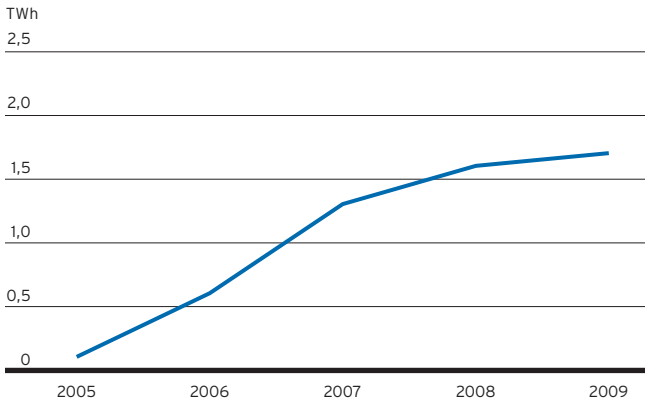
Vindkrafttekniken har flera fördelar förutom att bränslekostnaden är noll. Tekniken har kommit långt i utvecklingen och leder under sin livscykel endast till låga utsläpp av växthusgaser. Det blåser dock inte alltid, vilket gör att behovet av reglerkraft ökar.

Vattenfall har satsat och fortsätter att satsa kraftigt på vindkraft. Vattenfalls elproduktion av vindkraft har ökat från 0,1 TWh 2004 till 1,7 TWh 2009. Vindkraften är också den förnybara energikälla som förutspås ha den största utbyggnadspotentialen på medellång sikt. IEA, International Energy Agency, förutspår en fyrdubbling av den installerade effekten från vindkraft inom EU fram till 2020 jämfört med dagens situation.

Vattenfall tillhör idag de största vindkraftoperatörerna i världen. Vattenfall har omkring 700 vindkraftverk i nio länder, vilka tillsammans producerar el till motsvarande omkring 350 000 hushåll. De flesta av Vattenfalls vindkraftparker finns i Danmark och Sverige, däribland Lillgrund utanför Malmö, som är Sveriges största havsbaserade vindkraftpark, och Horns Rev utanför danska Esbjerg, en av världens största vindkraftparker till havs. Den senare ägs till 60% av Vattenfall. Vattenfall utvecklar och äger också vindkraftparker i Storbritannien, Tyskland, Polen, Nederländerna och Belgien.

Vattenfall driver för närvarande drygt hundra nybyggnadsprojekt av vindkraft i Europa motsvarande 600 MW. Nära 80% är havsbaserade vindkraftparker och flera av dessa byggs utanför Storbritannien, som erbjuder bra marknadsförutsättningar och stödsystem för vindkraft samt har mycket goda vindförhållanden.

Vattenfalls vindkraftproduktion

Vattenfall hade vid utgången av 2009 totalt 988 MW installerad vindkraft varav 370 MW (43%) var havsbaserad. Vid årets utgång pågick också byggnation av åtta vindkraftparker i sex länder, vilka kommer att fördubbla Vattenfalls elproduktion från vindkraft till 2011 när de tas i drift.

Stor vindkraftoperatör i Storbritannien

Vattenfall arbetar kontinuerligt för att hitta nya lämpliga lägen för vindkraft, både till havs och på land, på samtliga sina marknader. Vattenfall har också ingått partnerskap med ScottishPower Renewables för att undersöka möjligheterna att etablera havsbaserad vindkraft i Storbritannien. I början av 2010 tilldelades Vattenfall och ScottishPower Renewables rättigheter att utveckla en stor vindkraftpark i ett område utanför Englands östkust, East Anglia, med potential att producera el till mer än fyra miljoner hushåll årligen. Rättigheterna är en del av ”Round 3”, brittiska Crown Estates program för utveckling av havsbaserad vindkraft. Vattenfall och ScottishPower Renewables hoppas kunna lämna in den första tillståndsansökan 2012. Får Vattenfall och ScottishPower Renewables de nödvändiga tillstånden skulle bygget kunna påbörjas 2015 och genomföras stegvis.

Thanet – världens största vindkraftprojekt till havs

Vattenfall satsar både på havsbaserad och landbaserad vindkraft. Landbaserad vindkraft är billigare att uppföra, driva och underhålla medan havsbaserade vindkraftparker ger en högre elproduktion, tack vare starkare och jämnare vindar än på land.

Ett av Vattenfalls största pågående byggprojekt är Thanet vindkraftpark utanför Storbritanniens sydostkust. Den kommer att bli världens största havsbaserade vindkraftpark när den tas i drift 2010 och kommer att öka Storbritanniens vindkraftproduktion med mer än 30%. Parken med en kapacitet på 300 MW kommer att bestå av 100 vindkraftverk och leverera el motsvarande behovet för 240 000 hushåll.

Ett annat stort projekt är vindkraftparken Ormonde i Irländska sjön med 30 turbiner och en sammanlagd kapacitet på 150 MW. Ormonde planeras tas i drift 2011–2012.

I Storbritannien driver Vattenfall även den havsbaserade vindkraftparken Kentish Flats öster om London utanför Kents norra kust. Kentish Flats har en kapacitet på 90 MW.

Med köpet av nederländska Nuon följde också ett antal vindkraftparker i Nederländerna och Belgien med en sammanlagd effekt på cirka 321 MW, varav 108 MW havsbaserat.

Vattenfall en av de största operatörerna i världen inom havsbaserad vindkraft. Vindkraften är också den förnybara energikälla som tros ha den största utbyggnadspotentialen på medellång sikt.

Test av stora turbiner

I november stod alpha ventus, Tysklands första havsbaserade vindkraftpark, färdig. Alpha ventus, som ligger utanför den tyska Nordsjökusten, är ett utvecklings- och demonstrationsprojekt som drivs i samarbete med E.ON och EWE (Vattenfall äger 26,25%). I projektet testas 12 turbiner på 5 MW vardera.

Största satsningen på land

Stor-Rotliden, som ligger i Åsele kommun i norra Sverige, blir Vattenfalls största vindkraftsatsning på land. Vindkraftparken kommer att omfatta 40 vindkraftverk och ha kapacitet på 78 MW. Parken tas i drift under 2011.

I Danmark fortsätter arbetet med att ersätta äldre vindkraftverk med större och mer effektiva verk. I december invidges vindparken Nørrekær Enge, där 77 äldre mindre turbiner ersatts av 12 nya större turbiner.

Biomassa – viktigt bidrag till klimatmålen

Ett sätt att minska klimatpåverkan från el- och värmeproduktion är att använda biomassa i stället för kol. Biomassa är koldioxidneutralt om det bränsle som eldas motsvaras av återväxt. Biomassan utgörs i många fall av skogs- och jordbruksrester eller avfall från byggnadsindustri och hushåll. Sameldning med kol och biomassa är en teknik som redan idag är tillgänglig och som snabbt ger resultat i form av minskade koldioxidutsläpp. Vattenfall kommer därför att de närmaste åren kraftigt öka inblandningen av biomassa även i de större kolkraftverken.

Vattenfall har ett fyrtiotal kraftvärmeanläggningar som drivs helt eller delvis med biomassa. Den totala mängden biomassa och avfall från hushåll och industri uppgår till drygt tre miljoner ton per år. Användningen av biomassa i Vattenfalls produktion av värme och el ökar stadigt. Vattenfall är redan idag en av världens största köpare av biomassa för energiändamål.

Det finns dock risker med en ökad användning av biomassa. Tillgången är begränsad och viktiga hållbarhetsaspekter som risk för avskogning och förlorad biologisk mångfald liksom utsläpp av växthusgaser i hela bränsle-

Kraftvärmeverket Amager strax utanför Köpenhamn har konverterats och kan nu drivas med olja, kol eller biomassa. Biomassan som används utgörs till huvuddelen av halm från närområdet. Målet är att verket ska drivas med 100% biomassa.

kedjan måste hanteras. Vattenfall räknar därför med att bioenergi kommer att ha en viktig men ändå begränsad roll i framtiden.

Vattenfall arbetar för att utveckla hela biomassakedjan från odling till användning och förbränning via logistik och bränslehantering. En betydande utmaning är att hitta leverantörer som kan garantera tillgången till stora volymer av biomassa, som uppfyller högt ställda krav på hållbarhet till ett konkurrenskraftigt pris.

I avsaknad av ett certifieringssystem som behandlar alla aspekter av hanteringen av biomassa utvecklar Vattenfall egna riktlinjer för en hållbar hantering. Varje projekt måste utvärderas efter dessa riktlinjer.

Flera stora utvecklingsprojekt

Vattenfall driver flera stora bioenergiprojekt. Vattenfall planerar två nya biobränslekraftverk i Berlin samt ett biobränslekraftverk i Hamburg. Vattenfall har i Polen satsat på att öka användningen av biomassa i kraftvärmeverken Zeran och Siekierki och biomassainblandningen kommer att mer än fördubblas under 2010 jämfört med 2009, vilket innebär förbränning av 150 000 ton biomassa. Under 2013 ska man ha nått en inblandning av 400 000 ton biomassa. I Finland arbetar Vattenfall för att öka andelen biomassa i kraftvärmeverket Myllykoski samtidigt som installationen av en ny biobränslepanna i Vanaja kraftverk i finska Tavastehus framskrider enligt tidsplanen. Under 2010 kommer andelen förnybara bränslen inom Vattenfalls produktion i Finland att uppgå till 38%, vilket motsvarar EU:s mål för andel förnybar energi i Finland. I Danmark invigdes under året Fynsverkets nya halmeldade block. I det så kallade MaxBio-programmet, som involverar alla enheter inom de danska kraftvärmeverken, är målet att ersätta upp till 724 000 ton kol per år med biomassa.

Vattenkraft – en stabil tillgång

Vattenkraften står idag för den absolut största delen av Vattenfalls förnybara elproduktion. Vattenfall äger och driver 112 vattenkraftstationer i Norden, de flesta i Sverige och några i Finland. De svenska vattenkraftverken producerar drygt 30 TWh per år. Siffran varierar dock beroende på vattentillgång. Vattenkraften har stor betydelse som bastopp- och reglerkraft liksom för lagring av energi. Den har genom hela sin livscykel låga utsläpp och kommer även i fortsättningen att spela en mycket viktig roll i Vattenfalls arbete för att uppnå en klimatneutral verksamhet. Vattenkraftens andel av den totala produktionen förväntas dock att minska från dagens 21% till cirka 12% 2030 på grund av de begränsade utbyggnadsmöjligheterna. Den tillväxtpotential som finns idag består huvudsakligen av förvärv utanför Vattenfalls befintliga marknader samt uppgraderingar av nuvarande anläggningar. Vattenfall har ett om-

Vattenfalls första nybyggda vattenkraftverk på 15 år kommer att tas i drift under 2010. Bygget av Abelvattnet i svenska Storuman startade 2008 och kraftverket får en installerad effekt på 4,6 MW.

fattande investeringsprogram inom vattenkraften. Ett trettiotal aggregat i vattenkraftstationerna ska förnyas under perioden 2004 fram till 2013. Vattenfall har på senare tid även genomfört ett stort program gällande dammsäkerhet.

Under 2008 påbörjades bygget av ett nytt vattenkraftverk med en installerad effekt på 4,6 MW, Abelvattnet i Storumans kommun. Abelvattnet ska tas i drift 2010 och blir Vattenfalls första helt nybyggda vattenkraftverk på drygt 15 år.

Den planerade vågkraftparken utanför Shetlandsöarna bygger på en teknik där 150–180 meter långa rör flyter och rör sig i takt med vågorna. Generatorer mellan de olika sektionerna omvandlar rörelserna till elektricitet.

Vågkraft – stor potential på lång sikt

Havsenergi i form av vågkraft och tidvattenkraft kan komma att bli en viktig förnybar energikälla. Dess teoretiskt potentiella kapacitet är enorm: 15 000 TWh för hela världen årligen, varav 2 000 TWh i Europa. De områden som lämpar sig bäst för havsenergi i Europa är Atlantkusterna i Storbritannien, Irland, Norge och Danmark. Med dagens teknik och förutsättningar hoppas forskarna kunna utnyttja en tiondel av den europeiska potentialen.

Vattenfall ligger långt framme i utvecklingen och bedömer att vågkraft kan vara en kommersiellt gångbar energikälla inom 10 till 15 år. Vattenfall deltar i flera försöksprojekt kring vågkraft utanför Sveriges, Norges och Irlands kuster, och följer dessutom utvecklingen i flera andra länder, som till exempel Portugal. Vattenfall har tillsammans med ett irländskt utvecklingsföretag för vågkraftparker bildat ett företag vars mål är att producera el på kommersiell basis ur vågkraft i havet utanför Irland. Vattenfall har tillsammans med ett skotskt utvecklingsbolag även planer på att bygga en vågkraftanläggning utanför Shetlandsöarna i Atlanten. Vattenfall räknar med att fortsätta arbetet med pilottester och demonstrationsanläggningar för att omkring 2020 kunna ha kommersiella vågkraftparker på 100 MW och uppåt i drift. Totalt beräknas vågkraft stå för cirka 8% av Vattenfalls elproduktion 2030.

CCS – EN BRO TILL FRAMTIDEN

Kol kommer fortsätta vara en viktig energikälla i Europa under många år framöver. CCS-tekniken, som innebär avskiljning och lagring av koldioxid vid förbränning av fossila bränslen, blir därför en nyckelteknik för att reducera framtidens koldioxidutsläpp. Med CCS kan koldioxid från fossileldade kraftverk avskiljas för att permanent lagras i berggrunden. Vattenfall har tagit en ledande position inom utveckling och demonstration av CCS-tekniken genom pilotanläggningen vid Schwarze Pumpe i delstaten Brandenburg, Tyskland.

Klimatförändringar som beror på utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser är den största miljöutmaningen i vår tid. Samtidigt förväntas världens energibehov öka och merparten av den ökade energianvändningen kommer att tillgodoses av fossila bränslen, då de förnybara energikällorna inte har tillräcklig kapacitet att ersätta dessa.

Avskiljning och lagring av koldioxid från fossila bränslen är därför ett mycket viktigt instrument för att minska klimatpåverkan. Potentialen är stor men tekniken behöver skalas upp och kostnaderna minska. En begynnande kommersiell användning av CCS-tekniken ses som möjlig först 2020.

Det är inte bara själva tekniken som är avgörande för framtiden för CCS och hur snabbt den kan införas. Mycket beror på politiska beslut om stöd och subventioner samt regelverket kring prissättning på utsläpp av koldioxid. Dessutom krävs lagstiftning kring avskiljning och lagring av koldioxid. EU lade sommaren 2008 fram ett direktiv

Det pågår flera olika typer av testprogram vid pilotanläggningen vid Schwarze Pumpe. Projektet visar att CCS-tekniken fungerar som avsett och resultatet har också överträffat förväntningarna. Andelen koldioxid som avskiljs uppgår för närvarande till över 90%.

gällande CCS. Med direktivet vill kommissionen försäkra sig om att avskiljning och lagring av koldioxid i geologiska formationer sker på ett för miljön betryggande sätt. Nu åligger det medlemsstaterna att följa upp med nationell lagstiftning. Dessutom krävs en allmän och bred acceptans för såväl fortsatt användning av fossila bränslen som för CCS-tekniken.

Vattenfall har en ledande position

Vattenfall har, som en av Europas största elproducenter och en av dem som släpper ut mest koldioxid, ett stort ansvar för att minska miljöpåverkande utsläpp från företagets el- och värmeproduktion. Vattenfall satsar dels på att göra användningen av fossila bränslen så effektiv som möjlig genom högeffektiva anläggningar, dels på att utveckla CCS-tekniken och därigenom åstadkomma betydande minskningar av koldioxidutsläppen. Vattenfall siktar på att ha ett fullt utvecklat kommersiellt koncept för CCS till 2020.

Vattenfall har sedan 2001 engagerat sig i utveckling och demonstration av tekniken för avskiljning och lagring av koldioxid. En viktig milstolpe för Vattenfalls arbete inom CCS är uppförandet av pilotanläggningen vid Schwarze Pumpe, i närheten av Cottbus, Tyskland, för att testa den så kallade oxyfueltekniken. Anläggningen, den första i världen i sitt slag, invigdes 9 september 2008 och har en effekt på 30 MW.

Oxyfueltekniken innebär att bränslet, i det här fallet brunkol, förbränns i ren syrgas och recirkulerade rökgaser. Koldioxiden blir den enda restprodukten. Pilotprojektet visar att tekniken fungerar som avsett och resultatet har överträffat förväntningarna. Andelen koldioxid som avskiljs uppgår för närvarande till över 90%. Det pågår flera olika typer av testprogram vid pilotanläggningen. Dessa handlar bland annat om att optimera förhållandena vid förbränningen av kolet samt hur variationer i bränslekvaliteten påverkar processen.

Pilotanläggningen vid Schwarze Pumpe har väckt stor internationell uppmärksamhet och får ta emot många besök av branschspecialister och forskare.

Demonstrationsanläggning i Jänschwalde 2015

Nästa steg blir att uppföra demonstrationskraftverk som är tillräckligt stora för att kunna utvärdera de kommersiella förutsättningarna. Vattenfall planerar att bygga en 385 MW demonstrationsanläggning för CCS i Jänschwalde, Tyskland. I Jänschwalde har Vattenfall ett brunkolseldat kraftverk som omfattar sex block och där undersöks möjligheten att bygga om ett block. En ny panna med oxyfuelteknik planeras liksom att förse en av de två befintliga pannorna med postcombustion-teknik. Vid postcombustion tvättas rökgaserna från förbränningen rena från koldioxid efter konventionell förbränning. Demonstrationsprojektet i Jänschwalde, omfattande två CCS-tekniker, kan förverkligas tidigast 2015. I december meddelade EU-kommissionen att Vattenfall får upp till 180 MEUR (cirka 1,9 miljarder SEK) i stöd från EU för att driva projektet vidare.

Övriga CCS-projekt inom Vattenfall

I Nederländerna uppför Vattenfall via dotterbolaget Nuon en pilotanläggning för CCS, Buggenum, vid kolkraftverket Willem-Alexander. Från kraftverket, som bygger på förgasning av kol, kommer en del av den producerade brännbara gasen att renas från koldioxid. Tekniken kallas precombustion.

I norra Danmark har Vattenfall undersökt möjligheterna att lagra koldioxid i Vedsted i en geologisk formation belägen mellan en och två kilometer under markytan. Undersökningarna liksom planerna på att utrusta Nordjyllandsverkets block 3 med en fullskaleanläggning för avskiljning av koldioxid genom postcombustion-teknik har tills vidare skjutits på framtiden.

CCS

Avskiljning av koldioxid

Principen för CCS är att avskilja koldioxiden och komprimera den till flytande form för vidare transport och slutligen permanent lagring i berggrunden. Idag finns det huvudsakligen tre olika metoder för att avskilja koldioxid:

Oxyfuel, bränslet förbränns i ren syrgas och recirkulerade rökgaser. Koldioxid blir den enda restprodukten.

Postcombustion, rökgaserna tvättas rena från koldioxid efter konventionell förbränning.

Precombustion, kol avskiljs från bränslet genom förgasning och den resulterande vätgasen (H_2) förbränns.

Utmaningen för samtliga tre koncept är att reducera det ökade bränslebehovet som avskiljningsprocessen medför samt den ökade investeringskostnaden.

ARBETE MED ATT NÅ KÄRNKRAFT-SÄKERHET I VÄRLDSKLASS

Vattenfall arbetar ständigt för att öka förtroendet som kärnkraftoperatör och uppnå en kärnkraftsäkerhet och -produktion i världsklass. Hög säkerhet är en förutsättning för att kunna hålla hög tillgänglighet, och därmed generera stabila intäkter. Kärnkraften utgör också en viktig del i Vattenfalls arbete för att nå en klimatneutral verksamhet.

Kärnkraften ger under sin livscykel inte upphov till mer utsläpp än vindkraft och kan ses som en driftsäker och effektiv energiteknik. Nackdelarna är att det tar lång tid att bygga ett kärnkraftverk och att tekniken är avancerad, vilket innebär en hög investeringskostnad. Vidare är slutförvaringen av använt kärnbränsle ännu inte färdigutvecklad i de flesta länder.

Mot slutet av 2009 pågick nära 40 reaktorbyggen i världen, varav merparten i Indien, Kina, Ryssland och Sydkorea. Nya kärnkraftverk byggs även i Finland och Frankrike. Storbritannien planerar att ersätta tio äldre reaktorer med nya, vilket innebär ny kärnkraft motsvarande 10–15 GW till 2025. Även i Sverige är det nu möjligt att planera för ny kärnkraft efter att den svenska regeringen i februari 2009 beslutat att undanröja de legala hindren för att ersätta befintlig kärnkraft. I Tyskland diskuteras en förlängning av kärnkraftreaktorernas kvarvarande livslängd.

Kärnkraften svarar för en betydande del av Vattenfalls elproduktion. I Sverige driver Vattenfall sju reaktorer, fyra i Ringhals samt tre i Forsmark. I Tyskland driver Vattenfall kärnkraftverken Brunsbüttel och Krümmel, med en reaktor vardera. Vattenfall har även en minoritetsandel i kärnkraftverket Brokdorf i Tyskland. Vattenfall är intresserat av att delta i utveckling av ny kärnkraft, men inga beslut har ännu fattats.

Störningar i kärnkraftproduktionen under 2009

Vattenfall har under året drabbats av flera störningar och oplanerat förlängda driftstopp inom kärnkraftproduktionen. Den 21 juni återstartades tyska Krümmel efter att ha stått stilla under nästan två år. En kortslutning i en transformator utanför reaktorn ledde till att kraftverket snabbstoppades den 4 juli. Händelsen innebar inte någon risk för omgivningen men fick ändå stor uppmärksamhet och Vattenfall utsattes för stark kritik. Krümmel hade vid utgången av 2009 inte återstartats. Vattenfalls andra tyska kärnkraftverk Brunsbüttel står sedan 2007 stilla för omfattande säkerhetshöjande arbeten.

Kärnkraftverket i Forsmark har stått under särskild tillsyn av Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) efter att brister i säkerhetskulturen uppdagats efter en incident i Forsmark i juli 2006 då en kortslutning i ett ställverk utanför kärnkraftverket ledde till att en reaktor snabbstoppades. SSM hävde i april 2009 denna särskilda tillsyn och har därefter rekommenderat regeringen att återuppta tillståndsbehandlingen rörande effekthöjning vid Forsmarks reaktorer.

I juli fattade SSM beslut om särskilda villkor för drift vid Ringhals. Bakgrunden är att myndigheten uppmärksammat brister i kärnkraftverkets säkerhetskultur. I november lämnade Ringhals, i enlighet med myndighetens krav, in en beskrivning av det åtgärdsprogram som inletts för att komma tillrätta med bristerna.

Stora insatser för att återskapa förtroende

Vattenfall arbetar intensivt för att återskapa förtroendet för företagets kärnkraftverksamhet och för att nå en kärnkraftsäkerhet i världsklass. Vattenfall driver sedan 2003 tillsammans med övriga delägare ett stort och långsiktigt investeringsprogram avseende investeringar i de svenska anläggningarna. Sammantaget handlar det om cirka 50 miljarder SEK under perioden 2003–2030. 13 miljarder SEK av dessa ingår i nuvarande investeringsprogram 2010–2014. En väsentlig del av programmet är att fortsätta att höja säkerhetsnivån, med särskild tonvikt på de äldre reaktorerna. Samtidigt ökar anläggningarnas livslängd och tillgänglighet.

I Ringhals och Forsmark genomförs omfattande nyinvesteringsprojekt vid ett antal reaktorer. Flera av åtgärderna har under 2009 tagit betydligt längre tid i anspråk än planerat. Det beror på behovet av noggrann testning inom ramen för dessa komplexa projekt före återstart.

Vid Ringhals inleddes under våren omfattande projekt för att modernisera och uppgradera reaktorerna 1 och 2. Stora säkerhetshöjande installationer har gjorts, innebärande att viktiga säkerhetssystem i princip fördubblats. Det gör att Ringhals 1 i många avseenden kan jämföras med en ny och modern anläggning. På Ringhals 2 pågår ett omfattande projekt där hela den analoga instrument- och kontrollutrustningen byts ut mot ny teknik.

Organisatoriskt arbete med kärnkraftsäkerhet

Ansvaret för kärnkraftsäkerheten ligger på tillståndshavarna, det vill säga kärnkraftbolagen. För att komplettera, stärka och ha uppsikt över kraftverkens säkerhetsorganisationer har Vattenfall infört funktionen Chief Nuclear Officer, som är koncernledningens kärnkraftexpert och som rapporterar direkt till koncernchefen. Vidare finns ett koncernövergripande kärnsäkerhetsråd med externa ledamöter och med koncernchefen som ordförande. Vattenfall har också infört ett Safety Governance System med krav på kontinuerlig värdering och tillsyn av alla anläggningar samt ökade krav på extern insyn.

I Ringhals och Forsmark genomförs omfattande nyinvesteringsprojekt vid ett antal reaktorer. Flera av åtgärderna har under 2009 tagit betydligt längre tid i anspråk än planerat att genomföra. Det beror på behovet av noggrann testning före återstart.

Positiva resultat i IAEA-granskning

IAEA, International Atomic Energy Agency, granskar med sitt expertteam OSART, Operational Safety Review Team, regelbundet kärnkraftverk världen över. IAEA:s översyn av Forsmark följdes upp under 2009 och i november presenterades resultatet av uppföljningsgranskningen. Resultat blev mycket bra. Av 24 förbättringsmöjligheter som identifierades vid den första granskningen 2008 har Forsmark nått ”Åtgärd genomförd” inom 19 områden och ”Tillfredsställande framsteg” inom 5 områden. Det är bland de bästa uppföljningsresultaten hittills under de nära 20 år som IAEA genomfört OSART med uppföljningsgranskningar. Resultatet av granskningen visar att Vattenfalls arbete med att återskapa förtroendet för företagets kärnkraftverksamhet är på rätt väg.

Forsmark föreslås som plats för slutförvar i Sverige

Svensk Kärnbränslehantering AB, SKB, beslutade i juni att utarbeta en ansökan om att få tillstånd att bygga och driva slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark. Platsvalet är resultatet av närmare 20 års arbete där SKB genomfört översiktsstudier i stora delar av Sverige, förstudier i åtta kommuner och därefter platsundersökningar och analyser i Forsmark och Oskarshamn under 2002–2007. SKB går nu vidare och färdigställer ansökningarna om tillstånd, vilka ska prövas av Strålsäkerhetsmyndigheten och Miljödomstolen. Ansökningarna avses lämnas in 2010 och innehåller då bland annat en miljökonsekvensbeskrivning och en säkerhetsanalys för ett kärnbränsleförvar i Forsmark.

AKTIVA KUNDER PÅ ELMARKNADEN

Elkunderna på Vattenfalls marknader blir alltmer aktiva och miljömedvetna. Vattenfalls kunder förväntar sig en säker och stabil elförsörjning till ett bra pris. Samtidigt har intresset för energieffektivisering och koldioxidsnåla produkter ökat. Under året har Vattenfall ökat antalet hushållskunder på samtliga sina marknader och förstärkt relationen med sina industrikunder.

Hushållskunderna på Vattenfalls marknader har blivit alltmer medvetna och jämför priser aktivt mellan konkurrenter. Antalet kunder som bytte elleverantör på den nordiska marknaden slog rekord under 2009. Vattenfall lyckades under året öka antalet nordiska hushållskunder som nu uppgår till 1,3 miljoner. Vattenfall ökade även antalet kunder i Nederländerna och Belgien 2009, tack vare god service och fokus på råd och service kring energieffektivisering.

De viktigaste kriterierna för hushållskunderna är priset samt hur energin produceras. Under 2009 lanserade Vattenfall i Norden ett nytt avtal som innebär att kunden har möjlighet att själv välja energikälla. Antalet kunder som väljer denna produkt har ökat avsevärt och trenden ser ut att fortsätta i samma riktning.

I Tyskland har Vattenfall arbetat hårt för att höja servicekvaliteten, finna nya sätt att nå kunderna och utveckla produktportföljen, exempelvis genom en prisgaranti året ut och så kallade gröna produkter. Därigenom har Vattenfall lyckats vända trenden och återigen öka antalet kunder.

Ökat intresse för miljöfrågor

Hushållskundernas intresse och medvetenhet för miljöfrågor förväntas öka på samtliga marknader. Därför blir energieffektivisering en allt viktigare fråga för många kunder. Även kunskapen om de olika prisavtal som finns kommer att öka. Vissa kunder kommer att vilja ha mer flexibla avtal och själv kunna anpassa sin risknivå efter hur marknaden och deras egen situation ser ut. Efterfrågan på Internettjänster och andra mobila lösningar som underlättar för kunderna blir också större.

I Norden förbereder Vattenfall lösningar där kunden erbjuds förbättrad uppföljning av sin verkliga elförbrukning. I Tyskland fortsätter efterfrågan på förnybar energi att öka. Vattenfall har specialister som erbjuder skräddarsydda produkter inom området, till exempel ett värmepumpserbjudande som bygger på förnybar energi.

Allt eftersom den polska marknaden utvecklas och internationella klimatkrav ökar kommer klimat- och miljöfrågan att bli allt viktigare även för de polska kunderna.

Efterfrågan på energieffektiviseringstjänster förväntas öka även i Nederländerna och Belgien, bland annat till följd av de regleringar och stödsystem som finns där. Energisparande produkter, rådgivning och konsulttjänster inom detta område kommer att användas för att utveckla kundrelationerna.

Långsiktiga avtal med industrikunderna

I Norden har Vattenfall under lång tid haft en nära relation med den energiintensiva industrin, som är beroende av konkurrenskraftiga långa avtal för att kunna bibehålla långsiktigheten i sina investeringsplaner, där el står för en stor del av kostnadsbasen. Efterfrågan på tjänster inom energieffektivisering och miljöanpassade produkter förväntas öka bland industrikunderna i Norden. Kunderna inom detta område har en hög kompetens och erfarenhet. Vattenfall kommer att använda den erfarenhet som finns och fortsätta utveckla relationerna med sina industrikunder.

Även i Tyskland, Nederländerna och Belgien arbetar Vattenfall med att anpassa sitt produkt- och tjänsteutbud gentemot industrikunderna. I Tyskland kommer efterfrågan på koldioxidsnåla och så kallade gröna produkter sannolikt att öka ytterligare. I Polen har Vattenfall genomfört särskilda utbildningsinsatser för företagskunderna för att hjälpa dem att se över sin energiförbrukning och därmed kunna spara kostnader.

Rådgivning vid Vattenfalls kundcenter i Hamburg.

ENERGIEFFEKTIVISERING – MERVÄRDE FÖR VÅRA KUNDER

EU har satt som mål att minska energianvändningen i samhället med 20% fram till år 2020 genom effektivisering. Vattenfall hjälper sina privat- och företagskunder att använda energi mer effektivt och ger även allmän information liksom individuell rådgivning till andra elkonsumenter kring energianvändning i hushållet.

Energieffektivisering hos företagskunder

Vattenfall bidrar till att stärka industrikundernas konkurrenskraft genom att effektivisera deras energiförbrukning. Ett antal stora nordiska företagskunder, bland dem Holmen, har anlitat Vattenfall för att se över energiförbrukningen och optimera tillverkningsprocesserna. Vattenfall har i Norden också inrättat en separat enhet för energieffektivisering. I Sverige finns vidare en enhet som arbetar med att erbjuda energieffektiva och säkra belysningslösningar till kommuner och företag. Det handlar både om gatubelysning och inomhusbelysning.

I Tyskland har Vattenfalls företagskunder, när de tecknar elavtal, även tillgång till ett kontrollprogram on-line, för att se över elkonsumtionen. En av de kunder som genomför ett sådant energisparprogram i Vattenfalls regi är Citibank med 400 bankkontor i Tyskland. Andra kunder som använder sig av energisparprogrammet är Lufthansa och Commerzbank. Kunderna kan enkelt kontrollera konsumtionen av el, gas, värme och vatten. Alla data uppdateras en gång var femtonde minut och systemet visar löpande möjliga besparingar och föreslår åtgärder. Vattenfall samarbetar också med staden Berlin kring energieffektivisering av offentliga byggnader. Ett exempel är sjukhuset Havelhöhe i Berlin, där Vattenfall installerat ny energiteknik för att minska användningen av vatten, värme och el.

På den nederländska marknaden erbjuder Vattenfall företag och privatkunder tjänster inom energieffektivisering. Det handlar om rådgivning men också om till exempel installation av lågenergibelysning, isolering, effektiva uppvärmningssystem och solpaneler. I Polen erbjuder Vattenfall i samarbete med universitetet i Silesien industrikunderna en energieffektiviseringstjänst som bland annat omfattar energirevisioner.

Energiråd till hushåll

I Sverige och Finland finns Internetbaserade energiguider där konsumenter kan beräkna sin energianvändning, få individuell energirådgivning samt allmän information om energi i hemmet. I Sverige har en av Vattenfalls energirådgivningsexperter framträtt i nationell tv under två säsonger och gett tips om energieffektivisering.

Under 2009 genomfördes ett program för att spara energi och samtidigt rädda 1 000 kastanjeträd i polska Silesien. Vattenfalls kunder i Polen erbjöds köpa lågenergilampor till specialpris. En del av intäkterna från de 137 000 lampor som såldes gick sedan till trädprojektet.

Vattenfall i Tyskland och Polen har också energisparsidor på Internet, där hushållskunder får information om hur de kan minska sin energianvändning. I Berlin erbjuder Vattenfall vid ett Kundcenter förutom energirådgivning även kurser i energieffektiv matlagning.

I Nederländerna testar Vattenfall ett nytt energihanteringssystem i 500 hushåll. Systemet förväntas leda till energibesparingar på minst 14%.

Uppgradering och effektivisering i egna anläggningar

Fotografisk illustration av kraftverket Moorburg utanför Hamburg vilket är under byggnation.

Att utvinna och använda energi mer effektivt är också ett led i arbetet mot en klimatneutral verksamhet. Vattenfall arbetar kontinuerligt med att modernisera och förbättra effektiviteten i de egna anläggningarna samt med att ersätta äldre anläggningar med moderna och mer energieffektiva. I Norden pågår arbete med uppgraderingar, effekthöjningar och förbättrad miljöprestanda för vattenkraftverk och kärnkraftverk. I Tyskland genomförs kontinuerliga förbättringar av produktionseffektiviteten i anläggningarna. Det nya koleldade värmekraftverket Moorburg utanför Hamburg kommer att öka energieffektiviteten inom den tyska produktionsportföljen. I Warszawa, Polen, har produktionen koncentrerats till de största och mest effektiva anläggningarna, kraftvärmeverken Siekierki och Zeran. I Polen planerar Vattenfall också ett storskaligt projekt för att ersätta och modernisera kraftproduktionen. Inom den nyförvärvade verksamheten i Nederländerna pågår arbete med att förbättra effektiviteten i anläggningarna löpande.

FRAMTIDEN ÄR ELEKTRISK

El kommer att få en allt viktigare samhällsroll i takt med allt hårdare krav på energieffektivitet. En övergång till el från andra energibärare kan öka energieffektiviteten, leda till minskade utsläpp och samtidigt öppna nya affärsmöjligheter för elproducenter.

El är en av de mest energi- och kostnadseffektiva energibärarna, och en ökad elanvändning via utveckling av nya teknologier kan bidra till att klara klimatmålen.

Elbilar

Transportsektorn, som står för en stor del av dagens koldioxidutsläpp, är ett bra exempel. Koldioxidutsläppen från EU:s transportsektor kan minska kraftigt genom en ökad användning av eldrivna bilar. En ökad användning av el leder inte heller till ökade utsläpp eftersom el till fordonsdrift – precis som el till övrig förbrukning – faller inom den begränsning av utsläpp av växthusgaser som satts inom EU:s utsläppsrättssystem. Elbilar har vidare en mycket högre verkningsgrad, cirka 70% jämfört med en vanlig bensinbil som har 15% verkningsgrad. Elbilarna kan även bidra till att jämna ut förbrukningen av el över dygnet genom att laddningen kan styras till tider då den totala elanvändningen är låg.

Ökad marknad för värmepumpar

Värmepumpar, ventilation och fjärrkylsystem är andra intressanta användningsområden där el kan bidra till en effektivare energianvändning. I en värmepump ger 1 kWh el 3–5 kWh värme, och i framtiden kommer verkningsgraden öka ytterligare. Fler ventilationssystem med värmeåtervinning minskar energianvändningen för uppvärmning. Vattenfall och andra energiaktörer kan påskynda en ökad elanvändning inom samtliga av dessa sektorer, vilket innebär nya och utökade affärsmöjligheter.

Den svenska villavärmepumpmarknaden har under de senaste tio åren vuxit starkt. Främst har oljepannor bytts mot bergvärmepumpar men under senare år har även elpannor kompletteras med en bergvärmepump. I villor med direktverkande elvärme är så kallade luft/luft-värmepumpar vanliga.

Totalt finns cirka 800 000 värmepumpar i svenska villor och många av dem är bergvärmepumpar. Sverige är världens största marknad för värmepumpar efter Frankrike och Tyskland, men värmepumpsmarknaden ökar i många länder, vilket delvis är kopplat till olika bidragssystem.

Även EU:s arbete börjar inkludera värmepumpar. Under 2008 kom ett EU-direktiv där värmepumpar klassas som förnybar energikälla, vilket medför att de blir en viktig del i framtidens energiomställning.

Ökade kylbehov kräver mer el

Marknaden för fjärrkyla expanderar i många städers centrala delar samtidigt som nya marknader tillkommer på grund av det moderna samhällets ökade kylbehov. El är en förutsättning för att kunna producera och distribuera effektiv fjärrkyla till den här växande marknaden. Vattenfall har under de senaste åren byggt ut fjärrkylsystemet i Uppsala och har också tecknat avtal om att leverera fjärrkyla till ett nytt Ikeavaruhus i Odense i Danmark. Vattenfall äger och driver även fjärrkylsystem i Amsterdam, Berlin och Hamburg.

Vattenfall i samarbetsprojekt med bilindustrin

Vattenfall och Volvo Personvagnar inledde redan 2007 ett affärsprojekt med målet att utveckla plug-in teknik för bilar som kan laddas via vanliga eluttag. De båda bolagen satsar nu totalt 3 miljarder SEK för att få fram en seriefärdig laddhybrid till 2012. Två demobilar av modellen Volvo V70 testas under ett år från och med december 2009.

Laddhybridernas batterier räcker till 50 kilometer på en laddning (vilket täcker 75% av alla bilkörningar), därefter tar en bränslesnål dieselmotor vid. Bilarna kommer att kunna laddas hemma i garaget och vid laddstolpar, till exempel vid köpcentrum och arbetsplatser. Driftskostnaden för dessa bilar kommer att bli betydligt lägre än för dagens bilar, däremot blir inköpskostnaden högre.

Vattenfall samarbetar även med BMW i ett elbilsprojekt i Tyskland. Ett 50-tal "Mini-E" rullar i Berlin, där Vattenfall monterat speciella laddstolpar i testförarnas hem. Vattenfall deltar också i ett internationellt standardiseringsarbete för att utveckla framtida laddningslösningar för elbilarna.

Demobil av modellen Volvo V70.

EU-DIREKTIV STYR MOT KOLDIOXIDSNÅL ELPRODUKTION

Produktionsmixen på Europas elmarknad kommer att förändras radikalt under kommande decennier för att minska koldioxidutsläppen. Utbyggnaden av förnybar energi fortsätter att öka i takt med hårdare EU-direktiv. Detta ställer stora krav på förstärkta elnät och tillgång på flexibel reglerkraft.

Den globala finanskrisen och den åtföljande recessionen har satt en tydlig prägel på energimarknaderna under 2009. Bruttonationalprodukten inom EU-27 föll med 4,2% under 2009 jämfört med året innan. Efterfrågan på el minskade kraftigt under början av året. Mycket pekar på att 2009 var det första året sedan 1945 med en minskad global efterfrågan på el.

Det kommer att ta lång tid innan efterfrågan på el är tillbaka på samma nivåer som före lågkonjunkturen, framför allt i de nordiska länderna som har en stor andel elintensiv industri. På lång sikt kommer efterfrågan på el dock att öka, framför allt i de södra och östra delarna av Europa. I Nord- och Centraleuropa väntas dock enbart en mycket marginell ökning.

EU-direktiv sätter ramarna

Samtidigt kommer produktionsmixen på den europeiska elmarknaden att förändras radikalt under kommande decennier. Det är EU-direktiv som sätter ramarna för framtidens energiproduktion. Det långsiktiga målet kan sammanfattas i formeln 20–20–20. Till 2020 ska andelen förnybar energi uppnå 20%, koldioxidutsläppen ska minska med 20% (jämfört med 1990) och energianvändningen ska effektiviseras med 20%.

Dessa krav kommer att skärpas successivt i framtiden. EU diskuterar ett mål vilket skulle innebära en reduktion med 80–95% jämfört med 1990. Vid klimatmötet i Köpenhamn, COP-15, i slutet av 2009 diskuterades vilka åtaganden länderna skulle göra efter att Kyotoprotokollet upphör att gälla 2012. Mötet kom inte fram till några bindande åtaganden men en samsyn mellan de deltagande länderna finns angående vikten av ett långsiktigt mål och klimatfrågans betydelse. Fortsatta förhandlingar kommer att behövas för att få en bindande överenskommelse till stånd.

Tre grundpelare inom EU:s energipolicy

Miljömässigt hållbar utveckling (*Environmental sustainability*) är en av de tre grundpelarna i EU:s energipolicy. De övriga handlar om att trygga en säker energiförsörjning (*Security of supply*) samt att skapa effektiva, enhetliga energimarknader (*Economic efficiency*).

Inom den första pelaren Miljömässigt hållbar utveckling är det klimatfrågan som står i fokus. Ett av de viktigaste styrmedlen för att få ner utsläppsnivåerna av koldioxid inom EU är handeln med utsläppsrätter inom ETS (Emission Trading System). Under 2009 har priset på CO_2-utsläppsrätter legat på låga nivåer (i genomsnitt 13 EUR/ton), men på sikt väntas priserna bli betydligt högre. Från 2013 inleds fas III i handelssystemet vilket innebär vissa förändringar. Utsläppsrätterna kommer att auktioneras ut (konkurrensutsatt industri kommer dock även fortsättningsvis att få en gratis tilldelning men gradvis inkluderas i auktioneringssystemet). Det betyder kraftigt ökade kostnader för energibolag som producerar el med fossila bränslen, då dessa tidigare fått en viss andel utsläppsrätter tilldelade gratis. Däremot förväntas elpriset inte stiga på grund av förändringen eftersom priset på koldioxid redan ingår som en komponent i nuvarande marknadspriser.

Den andra pelaren, Säker energiförsörjning, inkluderar dels hur EU ska motverka det ökande importberoendet av olja och gas, dels hur den framtida inhemska elproduktionen och överföringen ska utvecklas. Genom att tillkommande vindkraft sker geografiskt koncentrerat till områden där vindförhållandena är goda men elkonsumtionen ofta är låg kommer behovet av ny transmissionskapacitet att vara mycket stort de närmaste 10–15 åren.

Ekonomisk effektivitet, den tredje pelaren, handlar bland annat om målet att skapa enhetliga och avreglerade energimarknader inom EU. Syftet är att skapa fungerande konkurrens, effektiva prismekanismer, undvika onödig överkapacitet och ge incitament till investeringar i ny energiproduktion.

Under 2008–2009 har EU beslutat om tre viktiga direktiv inom energiområdet: det tredje energimarknadsdirektivet, förnybarhetsdirektivet och ETS-direktivet. EU-länderna har 18 månader på sig att implementera direktiven i den nationella lagstiftningen. Kraven ser olika ut för olika länder. När det gäller förnybarhetsdirektivet ska till exempel Sverige öka andelen förnybar energi från 40% till 49%, medan Tyskland ska gå från knappt 6% till 18%. Utmaningen för energiföretagen blir att skapa tillväxt och samtidigt klara klimatkraven på en marknad som präglas av prispress och ökade krav från kunder och omvärld.

Investeringar i koldioxidsnål elproduktion

Klimatkraven kommer att vara styrande vid investeringsbesluten i ny energiproduktion. EU-direktiven innebär att det finns starka incitament att investera i koldioxidsnål elproduktion. Inom förnybar elproduktion prognosticeras fortsatt stora investeringar, inom framför allt vindkraft. Enligt IEA (International Energy Agency) kommer vind-

kraftproduktionen inom EU att fyrdubblas mellan 2007 och 2020, från 104 till 451 TWh per år.

De flesta större europeiska energiföretag genomför stora investeringar i vindkraft. Fortfarande är dock subventioner nödvändiga för att uppnå en acceptabel lönsamhet. Inom den förnybara energisektorn ökar även användningen av till exempel biobränsle. På längre sikt tros även vågkraft bli ett alternativ i energimixen.

Ökat intresse för kärnkraft

I klimatfrågans spår har även intresset för kärnkraften ökat. I många länder pågår byggnation av nya kärnkraftverk, till exempel i Finland och Frankrike. Även i Sverige är det nu möjligt att planera för ny kärnkraft efter att den svenska regeringen beslutat undanröja de legala hindren för att ersätta befintlig kärnkraft.

CCS-tekniken har också kommit alltmer i fokus under senare år. Enligt EU:s bedömning kommer fossila bränslen behövas under överskådlig tid och därför krävs det satsningar på CCS för att reducera utsläppen av koldioxid. Fortfarande återstår dock legala ramverk, kring hantering och lagring, för att få igång verksamheten i större skala. Fram till 2020 räknar EU-kommissionen att ge upp mot 10 miljarder SEK i stöd till demonstrationsanläggningar för CCS och de första demonstrationsanläggningarna beräknas vara i drift runt 2015. Vattenfalls planerade CCS-demonstrationskraftverk i Jänschwalde är ett av de totalt sex CCS-projekt som tilldelats medel från det europeiska stödprogrammet för energi, för Vattenfalls del innebär det upp till 180 miljoner EUR i stöd.

Samtidigt som utbyggnaden av ny produktionskapacitet fortsätter kommer många äldre kraftanläggningar att fasas ut i stora delar av EU. Det är främst kolkraft- och kärnkraftanläggningar som faller för åldersstrecket under kommande decennier. Nästan 80% av alla befintliga kärnkraftanläggningar inom EU kommer att fasas ut till 2030, liksom två tredjedelar av alla kolkraftverk.

Ökat tryck på energieffektivisering

Det ökade trycket på energieffektivisering är ytterligare en faktor som påverkar Europas energimarknader. EU-målet, som dock inte blivit bindande ännu, är att effektivisera energianvändningen med 20% fram till 2020, utöver vad som sker med befintliga åtgärder och teknikbyten. Detta dämpar efterfrågan på energi, men det betyder inte att elanvändningen behöver minska. Utvecklingen skapar tvärtom nya möjligheter för elproducenter, eftersom el är en väldigt effektiv energibärare. Till exempel pekar mycket på att utvecklingen av elbilar kommer att öka under kommande decennier (se även sidan 26). Enligt IEA är energieffektivisering den överlägset viktigaste faktorn för att få ned klimatutsläppen: fram till 2020 kommer energieffektiviseringen stå för 65% av reduceringen av de globala utsläppen, medan förnybar energiproduktion, kärnkraft och kol och gas med CCS sammantaget står för 35%.

Ojämn produktion påverkar elmarknaden

Den fortsatta satsningen på förnybar elproduktion som till exempel vindkraft har givetvis en stor betydelse för att klara EU-målen. En betydande konsekvens av den ökande andelen vindkraft är dock att priserna blir alltmer volatila i takt med den ojämna produktionen. Vindkraftproduktionen styrs av vindförhållandena och går inte att reglera på samma sätt som andra kraftslag.

Under året har framför allt Tyskland men även Danmark haft nollpriser eller till och med negativa priser på el under vissa timmar – beroende på högt inflöde av el från vindkraft i systemen samt att kapaciteten i elnäten till andra länder varit begränsad och exportmöjligheter av den ökade mängden kraft således varit för låg. Med nollpriser eller negativa priser blir således övriga kraftslag olönsamma.

En konsekvens av den ökande andelen vindkraft blir krav på en allt större tillgång till stabil reglerkraft som kan utjämna svängningarna i elproduktionen. I Norden finns god tillgång till flexibel vattenkraft, medan centraleuropeiska länder till stor del måste förlita sig på fossileldade kraftanläggningar som reglerkraft.

Utökad överföringskapacitet en prioriterad fråga

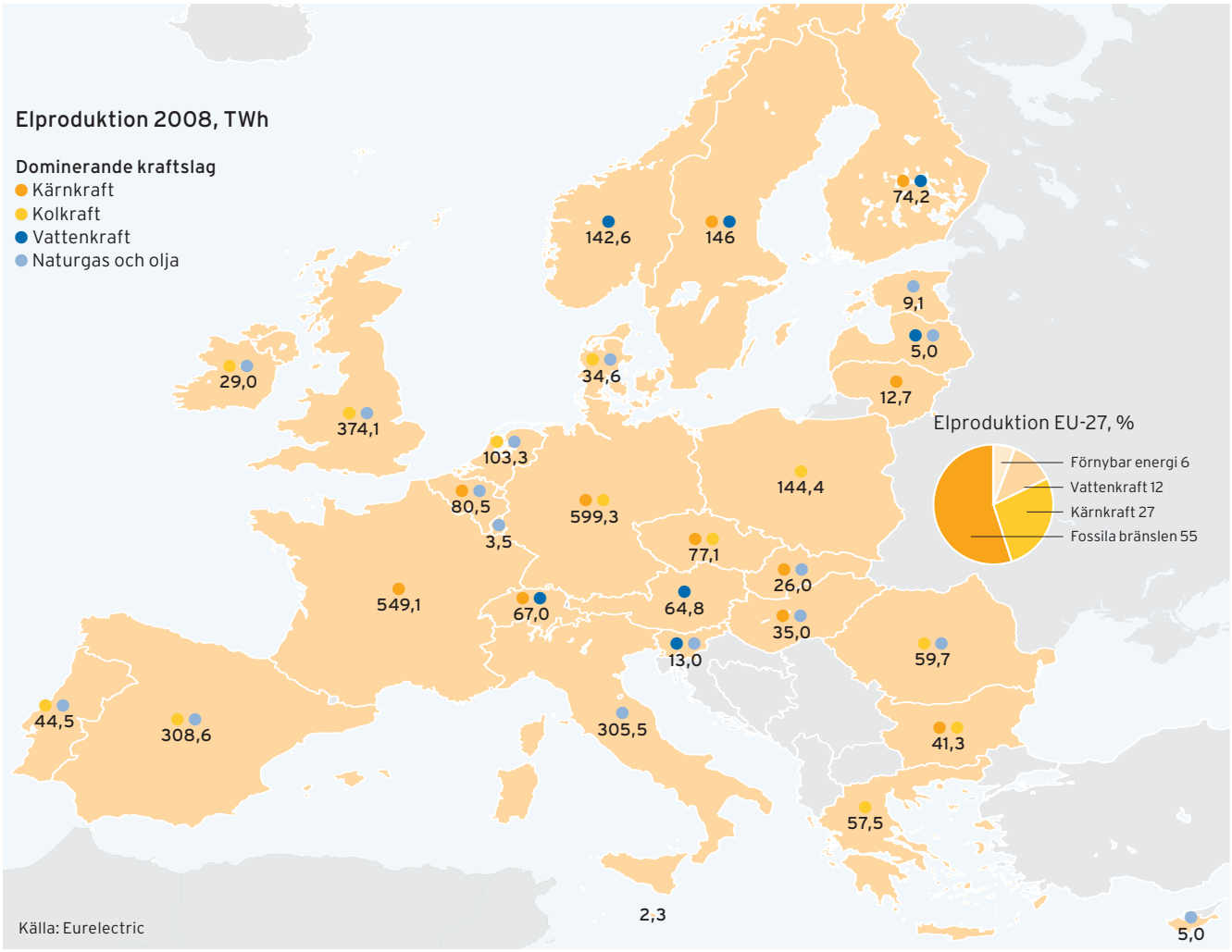
För att klara av att bygga en enhetlig, fungerande europeisk elmarknad – och samtidigt integrera den ökande andelen förnybar el – krävs en utökad överföringskapacitet både mellan och inom respektive länder. Att förstärka nätförbindelserna och bygga bort flaskhalsarna inom näten är en av de prioriterade frågorna inom EU. Men utvecklingen går fortfarande mycket trögt av flera skäl, bland annat på grund av långa och komplexa tillståndsprocesser.

Under 2009 har ett nytt europeiskt samarbetsorgan inrättats på nätsidan: ENTSO-E, som är en sammanslutning av samtliga transmissionsföretag i Europa. Inom ENTSO-E pågår ett arbete för att ta fram en tioårsplan för nätinvesteringar på europeisk basis. Den plan ENSTO-E presenterar under 2010 bör visa på vilka transmissionsinvesteringar som blir nödvändiga för att klara målen för vindkraft utan att nollpriser eller negativa priser tvingar fram nedläggningar av kraftverk i vissa regioner och att den internationella handeln begränsas.

Konvergerande elpriser på sikt

Ett av EU:s övergripande mål är att skapa en enhetlig elmarknad med effektiva prismekanismer över hela Europa.

Elproduktion i Europa – EU-27 samt Norge och Schweiz

Den totala elproduktionen inom EU-27 är drygt 3 200 TWh. Tyskland, Frankrike och Storbritannien är de största producenterna och står för nästan hälften av EU:s totala elproduktion. Fossila energislag står för den största delen av elproduktionen, 55%.

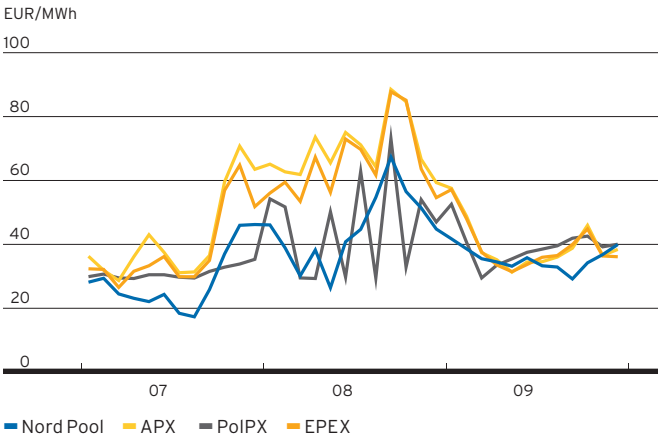
I praktiken består dock Europas energimarknad av lokala och nationella samt ett fåtal regionala marknader. Den nordiska marknaden – med elbörsen Nord Pool i Oslo – brukar anses vara den mest utvecklade marknaden. Men även denna marknad har många trånga sektioner i elnäten, så kallade flaskhalsar, som påverkar elpriserna och minskar möjligheterna att föra över koldioxidsnål nordisk produktion från vatten- och kärnkraft till andra marknader. Generellt gäller att om överföringskapaciteten är begränsad från ett område till ett annat leder detta till högre pris i området med begränsad inflödeskapacitet.

För närvarande har Norden som helhet lägst elpriser i Europa, mycket tack vare den stora andel vattenkraft i det nordiska systemet. Italien, Storbritannien och Beneluxländerna ligger på den högsta nivån och där styrs elpriserna i hög grad av råvarupriser på till exempel kol och gas. I takt med att marknaden blir mer enhetlig kommer troligen utvecklingen gå mot konvergerande elpriser över hela Europa givet att flaskhalsar i överföringssystemet minskar.

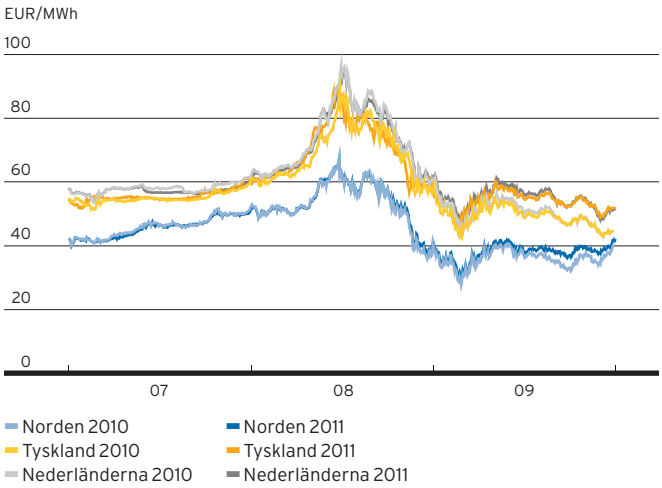
LÄGRE EL OCH RÅVARUPRISER

Priserna på Vattenfalls marknader har under 2009 legat på en mycket lägre nivå än under 2008. Det gäller både elspotpriserna och priserna på el- och råvaruterminer. Under slutet av året kunde dock en viss uppgång skönjas, såväl på el- som på råvarumarknaderna.

Nordiska, tyska, polska och nederländska elspotpriser 2007–2009, månadssnitt

Nordiska, tyska och nederländska elterminspriser

Källa: Nord Pool, European Energy Exchange (EEX) och APX.

Lägre spotpriser på Europas elbörser

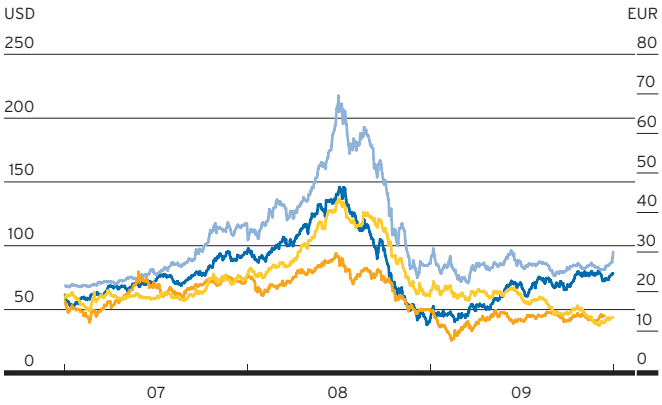
De genomsnittliga spotpriserna var mycket lägre på alla Vattenfalls marknader under 2009 än föregående år, och föll generellt under året, på grund av minskad efterfrågan på el till följd av lågkonjunkturen samt lägre priser på bränsle och CO_2-utsläppsrätter. På den nordiska marknaden föll de genomsnittliga spotpriserna med nästan 22% från 44,74 EUR/MWh under 2008 till 35,03 EUR/MWh under 2009. Den hydrologiska balansen (summan av vattenmängden i vattenmagasin, markvatten samt snö) var i genomsnitt negativ och uppgick till -6,7 TWh, jämfört med en positiv balans (5,7 TWh) under 2008. Spotpriserna föll trots ett underskott jämfört med föregående år. Under det fjärde kvartalet 2009 steg de nordiska spotpriserna (den 17 december var genomsnittspriset som högst: 61,22 EUR/MWh), på grund av kallare väder och förlängda revisioner av de svenska kärnkraftverken.

De genomsnittliga tyska spotpriserna uppgick till 38,89 EUR/MWh, 41% lägre än under 2008. Den holländska marknaden uppvisade de högsta genomsnittliga spotpriserna bland Vattenfalls marknader, 39,21 EUR/MWh, detta trots en nedgång med 44% jämfört med året innan. De polska genomsnittliga spotpriserna var med 38,87 EUR/MWh, 13,1% lägre jämfört med 2008.

Elterminspriser i Norden, Tyskland och Nederländerna

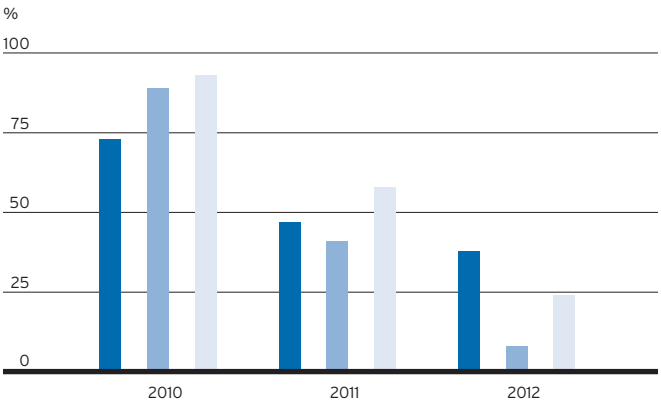
Slutkurserna för elterminspriser på Vattenfalls marknader var mycket lägre än under 2008. Skillnaden (spread) mellan årskontrakten för 2010 och 2011 fortsatte att öka. De nordiska terminspriserna för 2010 och 2011 uppvisade den största prisnedgången jämfört med 2008 – de föll med 33% respektive 29% till ett genomsnittligt pris på 36 EUR/MWh respektive 38,02 EUR/MWh. De tyska terminspriserna för 2010 och 2011 föll med 29% respektive 23% till 49,26 EUR/MWh respektive 53,89 EUR/MWh. Motsvarande priser för den nederländska marknaden var 50,40 EUR/MWh för årskontraktet 2010 (en nedgång med 32%) medan årskontraktet för 2011 föll med 25% till 54,85 EUR/MWh.

Prisutveckling olja, kol, gas och CO_2-utsläppsrätter

Olja (USD/bbl), Brent, nästkommande månad
Utsläppsrätter CO_2 (EUR/t)
Kol (USD/t), API2, nästkommande år
Gas (EUR/MWh), NBP, nästkommande år

Vattenfalls prissäkringsgrad i olika marknader, per 31 december 2009

Norden Centraleuropa Benelux

Prissäkringsgrad i procent av planerad produktion.

Prisutveckling för bränsle och CO_2-utsläppsrätter

Priserna på kol och CO_2-utsläppsrätter utvecklades sidledes under 2009, i genomsnitt på en prisnivå 40% lägre än under 2008. De genomsnittliga kolpriserna låg på 83,51 USD/ton under 2009 mot 139,64 USD/ton under föregående år. CO_2-utsläppsrätter handlades för i genomsnitt 13,40 EUR/ton (23,05 EUR/ton under 2008). Medan gaspriserna föll, till stor del beroende på överutbud på marknaden och lägre efterfrågan på grund av lågkonjunkturen, steg oljepriserna från 45 USD/bbl till 79 USD/bbl, främst på grund av en svagare dollarkurs (gentemot framförallt euron), ökande aktiekurser och hopp om ökad ekonomisk aktivitet framöver. Alla bränslepriser var dock mycket lägre under 2009 jämfört med föregående år. I genomsnitt föll priserna med mellan 36% (olja)och 43% (gas) på årsbasis.

Prisernas inverkan på Vattenfalls resultat

Vattenfall prissäkrar kontinuerligt sin elproduktion genom försäljning på terminsmarknaden. Detta har mildrat effekterna av prisnedgångarna på Vattenfalls resultat eftersom prissäkringarna gjorts flera år tidigare till de högre priser som rådde då. Se riskavsnittet sidan 77 för en närmare analys av elprisernas påverkan på Vattenfalls resultat.

FORTSATT STABILA RESULTAT INOM ELSEKTORN TACK VARE PRISSÄKRINGAR

Lågkonjunkturen har haft en relativt liten påverkan på de europeiska energiföretagens resultat 2009, bland annat tack vare tidigare gjorda prissäkringar. Lägre efterfrågan på el och gas samt fallande marknadspriser har dock ökat fokuseringen på kostnadsreduceringar och översyn av investeringsprogram. Elindustrin har trots detta fortsatt stora investeringsprogram jämfört med andra branscher.

Den globala recessionen har lett till en stark nedgång i den internationella handeln, lägre industriproduktion och fallande råvarupriser. Det har i sin tur medfört att efterfrågan på el minskat kraftigt. Inom industrisektorn i Tyskland och Sverige minskade elefterfrågan med 14% under januari–september 2009. De stora elproducenternas resultat har dock endast påverkats marginellt tack vare tidigare prissäkringar av elproduktionen samt i viss mån även genom så kallade take-or-pay-kontrakt (där kunden förbundit sig att köpa en viss mängd el). Dessutom är elförbrukningen från privatkunder relativt okänslig för förändringar i konjunkturen, vilket således har dämpat den negativa effekten av nedgången inom industrin.

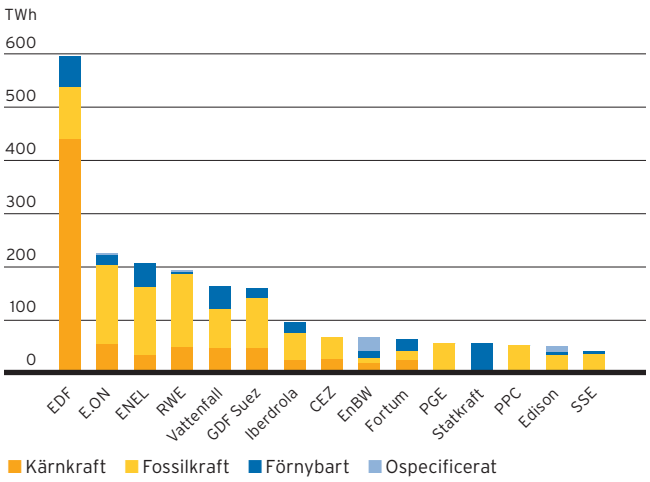
Många elbolag är så kallade integrerade företag och bedriver, förutom konkurrensutsatt produktions- och försäljningsverksamhet även prisreglerad verksamhet, främst distribution av el och gas. Denna verksamhet är inte lika konjunkturkänslig men uppvisar i gengäld lägre marginaler än den konkurrensutsatta verksamheten.

Två grupperingar av energiföretag i Europa

Vattenfalls marknader är präglade av ett antal stora aktörer med omfattande pan-europeisk verksamhet: E.ON (Tyskland), GDF Suez (Frankrike), EDF (Frankrike), Enel (Italien), och RWE (Tyskland) är de största bolagen sett till omsättningen. Flera av dessa har också en betydande verksamhet utanför Europa.

Vid sidan av dessa stora bolag finns ett antal större regionala aktörer som till exempel Alpiq (Schweiz), Centrica (UK), CEZ (Tjeckien), Dong (Danmark), EnBW (Tyskland), EDP (Portugal), Fortum (Finland), Gas Natural (Spanien), SSE (Storbritannien), Statkraft (Norge) och Verbund (Österrike). Vattenfall, som är Europas femte största elproducent med en marknadsandel på 19% i Norden och 12% i Tyskland, befinner sig idag mellan dessa båda grupper. Förutom de stora pan-europeiska och regionala producenterna finns det även ett stort antal återförsäljare av el, så kallade elhandelsföretag, oftast utan egen elproduktion. I Sverige finns det cirka 120 stycken och i Tyskland cirka 900. Vattenfalls marknadspositioner återfinns i tabellen på nästa sida.

Europas största elproducenter, 2008

Flera stora förvärv och avyttringar

De största förvärven som annonserades under 2009 var RWE:s köp av Essent för cirka 7,3 miljarder EUR (Essent konsoliderades in i RWE:s bokslut under fjärde kvartalet 2009), samt Vattenfalls köp av N.V. Nuon Energy för 8,5 miljarder EUR (Nuon ingår sedan tredje kvartalet 2009 i Vattenfall-koncernen). Bland de affärer som initierades under 2008 och genomfördes under 2009 finns bland andra EDF:s köp av British Energy för 12,5 miljarder GBP (följt av ett tillgångsbyte vilket innebar att EDF sålde 20% i British Energy till Centrica mot att man fick förvärva 51% i det belgiska energibolaget SPE) samt Enels förvärv av 25% i spanska Endesa av Acciona, vilket medförde att Enel nu äger 92% i Endesa. Dessutom har E.ON genom en rad uppgörelser med bland andra GDF Suez, EDF och Statkraft bytt kapacitet mellan sig och sina konkurrenter. Detta har inneburit att dessa fått tillgångar i Tyskland medan E.ON bland annat fått tillgång till fransk och belgisk kärnkraft. Tillgångsbytet var ett resultat av en uppgörelse med Europeiska kommissionen att minska E.ON:s produktionsverksamhet i Tyskland med 6 000 MW.

En del företag har avyttrat eller planerar att sälja sin nätverksamhet. Motiven för försäljningarna varierar: dels beror de på krav från konkurrensmyndigheterna, dels är de ett

Vattenfalls marknadspositioner 2009

	Sverige	Finland	Danmark	Tyskland	Polen	Belgien	Nederländerna
Elproduktion	1	1	1	3	7	–	3
El- och råvaruhandel	Top 3	Top 3	Top 3	Top 3	Top 3	Top 3	Top 3
Eldistribution	2	2	–	4	5	–	–
Elförsäljning	1	3	–	4	5	3	2
Fjärrvärme	4	4	2	1	1	–	2
Gasförsäljning	–	–	–	–	–	3	1

resultat av en översyn av företagens strategi och ett sätt att minska skuldsättningen. Till exempel har E.ON sålt sitt högspänningsnät i Tyskland till nätoperatören TenneT, ägd av holländska staten, och EDF har planer på att sälja sitt eldistributionsnät i Storbritannien. Italienska Enel planerar även att sälja dotterbolaget Endesas transmissionsnät i Spanien.

Tyska kommuner intresserar sig för elbolag igen

På den tyska marknaden finns många kommunägda energibolag, så kallade Stadtwerke. Efter att dessa under lång tid har gällt som potentiella uppköpskandidater har deras ägare, de tyska kommunerna, börjat intressera sig för att äga elbolag igen. Exempelvis har 50 Stadtwerke bildat ett konsortium och tagit över Thüga av E.ON. Thüga-koncernen, som till största delen innefattar minoritetsandelar i kommunala återförsäljare, blev därmed den femte största aktören (efter E.ON, RWE, Vattenfall och EnBW) på den tyska elförsäljningsmarknaden.

Ökat intresse för kärnkraft

Under de senaste åren har intresset för ny kärnkraft ökat, och i västra Europa byggs för närvarande två nya kärnkraftsreaktorer: Olkiluoto 3 i Finland och Flamanville 3 i Frankrike. Projektering av nya kärnkraftverk sker nästan uteslutande i joint ventures för att öka riskspridningen och minska kostnaden per bolag. Till exempel har RWE/E.ON, EDF/Centrica och GDF Suez/Iberdrola/SSE bildat konsortier för att undersöka investeringsmöjligheterna i brittisk kärnkraft. Även i Italien har regeringen öppnat upp för att bygga ny kärnkraft.

Fokus på kassaflödet

Generellt sett har energibranschen stora investeringsprogram i förhållande till andra branscher, men osäkerheten om effekterna av lågkonjunkturen har medfört att flera elproducenter dragit ned på sina investeringsplaner eller skjutit stora projekt framåt i tiden. Under året har även fokus på kostnadsbesparingar ökat och flera energibolag genomför program för att förbättra kassaflödet och minska kostnaderna.

De ändrade marknadsförutsättningarna har vidare medfört att de börsnoterade elbolagen stoppat eller reducerat tidigare införda aktieåterköpsprogram. Lågkonjunkturen har däremot inte påverkat utdelningspolitiken i någon nämnbar utsträckning, utan utdelningarna förväntas ligga på ungefär samma nivå som tidigare år.

God tillgång till kapitalmarknaden

Energibolagen har generellt haft god tillgång till kapitalmarknaden under 2009 och dragit fördel av att investerare visat förtroende för branschens långsiktiga utveckling, samt det förhållande att energibolagen ofta betraktas som relativt okänsliga för konjunktursvängningar. Mot slutet av året minskade dock placerarnas intresse för energiföretag främst på grund av att riskpremien ansågs blivit för låg. Flera analytiker ändrade också sina utsikter för energibolagen inför 2010 till negativa.

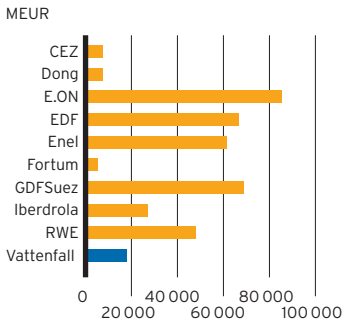
Under 2009 var många energiföretag mycket aktiva på kreditmarknaden och Credit Suisse uppskattar i en rapport att de största europeiska energiföretagen emitterat obligationer på ett totalt motvärde av 85 miljarder EUR under 2009 – en fördubbling jämfört med föregående år. Syftet med obligationsemissionerna var främst att refinansiera kortfristiga mellanfinansieringar av förvärv men även att förfinansiera de omfattande investeringsprogrammen. Enligt en rapport från Moody's kommer tillgång på likviditet vara en fortsatt viktig faktor för elföretagen. Det innebär även fortsatt fokus på att försvara aktuella ratingnivåer. De nedgraderingar av ratingbetyg som skett under året beror främst på ökad skuldsättning till följd av förvärvsfinansiering.

På nästa uppslag följer en sammanfattning av några utvalda europeiska energibolags resultat, finansiella ställning och strategiska inriktning.

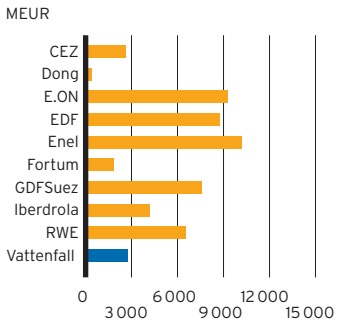
Jämförelse av vissa europeiska energiföretag (Uppgifter per 30 september 2009 om inget annat anges)

I nedanstående tabell jämförs ett antal av de stora energibolagen på Vattenfalls marknader. Jämfört med motsvarande redovisning i Vattenfalls årsredovisning 2008 uppvisar bolagen generellt en stabil eller ökad nettoomsättning och stabila rörelseresultat.

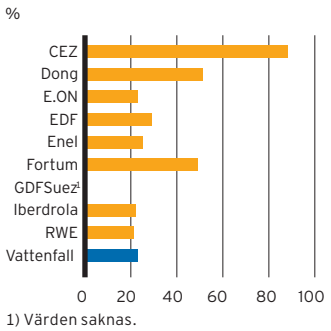
Nettoomsättning

Rörelseresultat (EBIT)

FFO/Nettoskuld

1) Värden saknas.

	CEZ	Dong	EDF	Enel	E.ON
Land	Tjeckien	Danmark	Frankrike	Italien	Tyskland
Börsnoterat	Börsnoterat (Tjeckiska staten äger 69,8%)	Ej börsnoterat (Danska staten äger 73%)	Börsnoterat 2005 (Franska staten äger 84,7%)	Börsnoterat (Italienska staten äger 31,4%)	Börsnoterat (Free float: 95%)
Elförsäljning 2008, TWh	75	11	708	270	614
Antal kunder, miljoner	El: 6,9	El: 1,0 Gas: 0,2	El: 41 (inkl. gas)	El: 49 Gas: 3,4	El: 24 Gas: 8
Huvudprodukter	El, värme	Gas, olja, el	El, gas	El, gas	El, gas
Huvudmarknader	Tjeckien, Bulgarien, Rumänien, Polen	Danmark, Sverige, Tyskland, Nederländerna, Storbritannien	Frankrike, Storbritannien, Tyskland, Italien, Central- och Östeuropa	Italien, Spanien, Portugal, Frankrike, Ryssland,Central- och Östeuropa, Nord- och Sydamerika	Tyskland, Central- och Östeuropa, Storbritannien, Benelux, Norden, Italien, Spanien, Ryssland, USA
Strategier och verksamhets-inriktning	• Att bli ett ledande kraftbolag i centrala och sydöstra Europa. • Investeringar i tillväxtmarknader utanför EU. • Förnya beståndet av produktionsanläggningar genom nya gaskraftverk och om möjligt kärnkraft. • Investeringar i miljövänlig teknik.	• Långsiktig strategi: En stabil och koldioxidneutral elproduktion. • Tredubbla produktionskapaciteten av förnybar energi till 2020. • Ingen nybyggnation av kolkraftverk. • Fokusera på norra Europa och optimera nuvarande aktiviteter.	• Inta en ledande roll i det globala intresset för ny kärnkraft. • Stödja utvecklingen av förnybar energi och energieffektivitet. • Konsolidera marknadspositionen i Europa.	• Särskilja ägandet av den reglerade nätverksamheten från den marknadsbaserade verksamheten. • Fortsatt tillväxt i produktionskapacitet, innefattande mål för hållbar energi (biomassa och vindkraft) och diversifiering av bränsle. • Etablera en tydlig position i konsolideringen av den europeiska energimarknaden.	• Behålla en bred energimix och vara aktiv inom hela värdekedjan för el och gas. • Utöka produktion av förnybar energi. • Utnyttja synergier mellan el och gas. • Selektiv tillväxt på nya marknader som Ryssland, Italien och Spanien. • Byggande av ny kärnkraft i Storbritannien.

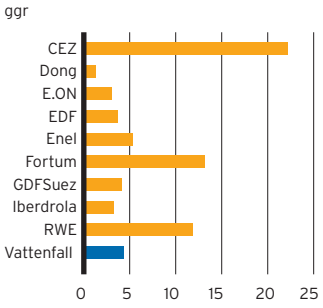
Växelkurser: EUR/SEK 10,42 (Vattenfall), EUR/CZK 25,23 (CEZ), EUR/DKK 7,44 (Dong).

Källor:
Diagramvärden: Barclay's Capital. Rullande 12–månadersvärden per 30 september 2009.

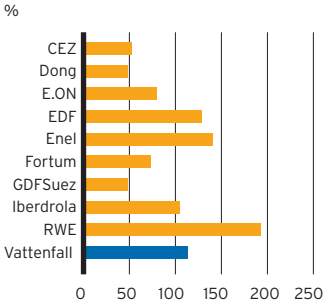
Elförsäljning, Antal kunder, Huvudprodukter, Huvudmarknader, Strategier: Vattenfall research, diverse analytikerrapporter samt bolagens årsredovisningar, delårsrapporter och webbplatser.

Räntetäckningsgraden har minskat och nettoskuldsättningen (även i förhållande till EBITDA) har generellt ökat bland bolagen. Uppställningen gör inga anspråk på att vara fullständig.

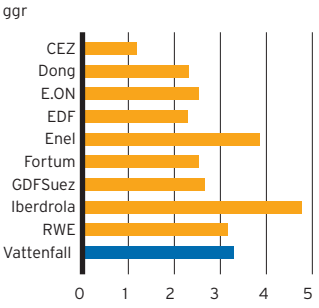
Räntetäckningsgrad, netto

Skuldsättningsgrad, netto

Nettoskuld/EBITDA

Fortum	GDF Suez	Iberdrola	RWE	Vattenfall
Finland	Frankrike	Spanien	Tyskland	Sverige
Börsnoterat (Finska staten äger 50,8%)	Börsnoterat (Franska staten äger 35,6%, Free float: 59%)	Börsnoterat (Free float: 100%)	Börsnoterat (Free float: 84%)	Ej börsnoterat 100% statsägt.
75	281	155	317	189 (206 inkl leverans till minoritetsdelägare)
El: 1,6	El: 5,7 (Europa) Gas: 16,8 (Europa)	El: 24,5 (varav Europa 13,4) Gas: 3,1 (varav Europa 2,2)	El: 17 Gas: 8,2	El: 7,5 (privatkunder) Gas: 2,1
El, värme	El, gas, LNG, energitjänster	El, gas, engineering och byggnation	El, gas	El, värme, gas
Norden, Baltikum, Ryssland, Polen	Frankrike, Benelux, Tyskland, Italien, Spanien, Portugal, Storbritannien, Central- och Östeuropa, Nord- och Sydamerika.	Spanien, Portugal, Storbritannien, Syd–amerika, USA	Tyskland, Storbritannien, Benelux, Central- och Östeuropa	Norden, Tyskland, Polen, Storbritannien, Nederländerna, Belgien
• Koncentrering på kraft- och värmeverksamheten i Norden, Ryssland och östersjöområdet. • Utveckla en koldioxidfri och flexibel produktions-portfölj.	• Förbättra lönsamheten. • Internationell tillväxt särskilt genom utveck-ling av elproduktion på nya tillväxtmarknader. • Tillväxt inom gaspro-duktion. • Tillväxt inom elproduk-tion med särskilt fokus på förnybar elproduktion och kärnkraft.	• Behålla den världsle-dande positionen inom förnybar energi. • Förbereda för långsik-tig tillväxt genom att investera i ny kapacitet, främst vindkraft.	• Lönsam tillväxt i Europa och ökad internationell diversifiering. • Reducera CO_2 utsläppen och expandera inom förnybar energi. • Expandera positionen inom midstream gas och stärka positionen inom upstream gas- och oljeproduktion.	• Making electricity clean – Vattenfalls verksamhet ska vara klimatneutral till år 2050. • Fem strategiska ambitioner: • Nummer Ett för kunden. • Nummer Ett för miljön. • Lönsam tillväxt. • Benchmark för bran-schen. • En attraktiv arbetsgivare.

Definitioner

Nettoskuld avser rapporterad Nettoskuld.

Free float = Den del av ett företags aktier som är föremål för handel.

EN ATTRAKTIV ARBETSGIVARE

En av Vattenfalls strategiska ambitioner är att vara En attraktiv arbetsgivare. Vattenfall ska arbeta för att attrahera kompetenta medarbetare för framtiden, bidra till den personliga utvecklingen samt skapa en så bra arbetsmiljö att medarbetarna gärna stannar inom företaget.

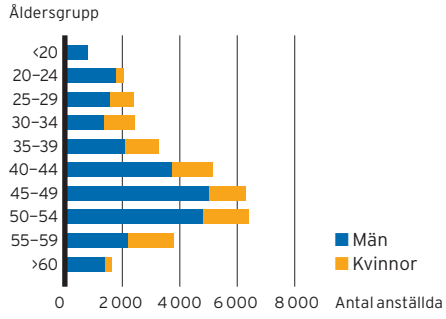
Vattenfalls behov av specialister inom olika områden kommer på grund av omfattande investeringsprojekt att öka. Inom de närmsta åren kommer Vattenfall till exempel att ha stort behov av att anställa projektledare, speciellt inom vindkraftverksamheten, samt specialister som analytiker och ingenjörer inom kärnkraften och gruvdrift- och produktionsverksamheten. Vattenfall står då inför en stor utmaning när det gäller rekrytering. En stor andel av Vattenfalls personal går i pension inom en snar framtid och andelen yngre människor i befolkningen minskar, vilket gör att konkurrensen om de mest kvalificerade personerna ökar. Den internationella expansionen har också ökat komplexiteten i Vattenfalls organisation, vilket ställer nya krav på koncernens kompetensmix. Mot bakgrund av detta har Vattenfall under året drivit ett koncernövergripande projekt med syftet att positionera sig som en intressant arbetsgivare.

Rekryteringsprogram

Vattenfall medverkar regelbundet på studentmässor för att presentera företaget. Många nyutexaminerade studenter söker till Vattenfalls externa traineeprogram som genomförs vartannat år. Traineerna erbjuds anställning i kombination med utbildning i ledarskap och får genom programmet en god insikt i Vattenfalls verksamhet och strategi. Under 2009 anställdes 19 traineer från Polen, Tyskland och Sverige inom detta program.

I Tyskland har Vattenfall ett lärlingsprogram som under 2009 sysselsatte 775 unga lärlingar. Vattenfall är också engagerat i utbildning av specialistkompetens och hade i Tyskland under 2009 omkring 200 studenter som kombinerar högskoleutbildning med arbete eller praktik på Vattenfall.

Åldersfördelning 2009

Internationella möjligheter

Vattenfall har utvecklat riktlinjer och rutiner för utlandsuppdrag och det finns goda internationella utvecklingsmöjligheter. Antalet utlandsstationerade medarbetare ökar hela tiden. Vattenfall har ett internt rotationsprogram riktat mot yngre medarbetare i de länder där Vattenfall är verksamt. Syftet är att öka rörligheten liksom det internationella samarbetet inom koncernen. Ytterligare positiva effekter är att deltagarna vidgar sina nätverk, och upplever mångfalden inom Vattenfall. Under 2009 startade 120 unga medarbetare programmet, som pågår även under 2010.

Kompetensplanering och ledarskapsutveckling

Kompetensplanering är grunden för Vattenfalls kompetenshantering för att attrahera, utveckla och behålla kompetens för framtiden. I processen ingår kompetensplanering och ledarutveckling. Vattenfall har sedan några år tillbaka en årlig kompetensförsörjningsprocess. Samtliga affärsenheter tar, som en del av affärsplaneringen, fram handlingsplaner för att säkerställa att man har den kompetens som behövs i verksamheten på kort och lång sikt.

Effektivt ledarskap är en viktig faktor för Vattenfalls framgång. Den årliga chefsförsörjningsprocessen är en central del av Vattenfalls ledarutveckling där chefer och potentiella chefer utvärderas med hjälp av prestationsbedömningar. Processen är också en del av arbetet med att vidareutveckla prestationskulturen inom Vattenfall. En särskild funktion inom Vattenfall ansvarar för att utforma och genomföra ledar- och chefsutvecklingsprogram av hög internationell kvalitet. Målet är att stödja företagets chefer i deras roll som flexibla ledare i en internationell och mångkulturell miljö. Verksamheten innehåller både grundläggande chefsutbildning och avancerade program på strategisk nivå för högsta ledning.

Ökat engagemang bland medarbetarna

Vattenfall genomför årligen medarbetarundersökningen My Opinion, som är ett verktyg för att utveckla organisationen och stärka medarbetarnas engagemang. Resultaten ligger till grund för dialog och handlingsplaner inom alla delar av organisationen. På grundval av ett antal frågeställningar inom My Opinion tas också ett Commitment score fram, vilket anger ett värde på medarbetarnas engagemang. Under 2009 blev detta värde 74, vilket överträffade målsättningen för året på 72.

Ansvarar för världens största havsbaserade vindkraftprojekt

Ole Bigum Nielsen, projektledare för vindkraftparken Thanet vid Storbritanniens sydöstra kust, pendlar varje vecka mellan hemmet i Horsens i Danmark och arbetsplatsen i London.

I Thanet vindkraftpark – som blir världens största havsbaserade vindkraftpark när den står klar 2010 – kommer 100 vindkraftverk att stå ute till havs med en total effekt på 300 MW. Det är Ole Bigum Nielsens ansvar att se till att få ihop denna ekvation: logistik, tidsplaner, 65 leverantörer och 60 personer på plats.

–Investeringen är på nästan 900 miljoner GBP (drygt 10 miljarder SEK) så det är mycket pengar att ansvara för, säger han.

–Det är ofta stora utmaningar. Vi har personal ute till havs dygnet runt, alla dagar om året så vi är väldigt beroende av vädret. Det gäller även att synkronisera alla leveranser, till exempel att transformatorstationen kommer i exakt rätt tid när installationsfartyget är på plats.

Ole Bigum Nielsen, som har arbetat på Vattenfall sedan 2006, karaktäriserar sig som generalist. Han har en ingenjörsutbildning som även inkluderar juridik och ekonomi.

–Det är nödvändigt att ha breda kunskaper i detta jobb, det räcker inte bara med teknik. Dessutom gäller det att vara proaktiv, förutseende och att kunna samarbeta med både personal och leverantörer, säger Ole Bigum Nielsen, som är väldigt glad över de möjligheter som arbetet på Vattenfall har medfört. Tidigare var han till exempel projektledare för Lillgrund vindkraftpark i Östersjön.

–Det lär också bli fler stora vindkraftprojekt framöver. Vindkraften står ju inför en fantastisk utveckling. Vattenfall kommer att behöva många duktiga projektledare i framtiden, det är helt klart, konstaterar han.

STYRNING AV VERKSAMHETEN OCH BESLUTSFATTANDE

Nedan lämnas information om bolagsstyrning enligt Svensk kod för bolagsstyrning (Koden) beträffande räkenskapsåret 2009. Om uppgifterna redan finns i årsredovisningen lämnas informationen i form av en hänvisning. Bolagsordning och ytterligare dokument finns tillgängliga på Vattenfalls webbplats www.vattenfall.se. Bolagsstyrningsrapporten och beskrivningen av den interna kontrollen avseende finansiell rapportering har inte granskats av bolagets revisorer.

Viktiga interna och externa regelverk

Moderbolaget i Vattenfallkoncernen, Vattenfall AB, är ett svenskt publikt aktiebolag med säte i Stockholm. Den svenska aktiebolagslagen tillämpas därmed för Vattenfall AB, vilket innebär att det finns en styrelse, som utses av årsstämman. Styrelsen utser i sin tur en verkställande direktör, som sköter den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Årsstämman beslutar även Vattenfall AB:s bolagsordning, där det bland annat framgår vilken verksamhet bolaget ska bedriva. Bolagsordningen finns tillgänglig på Vattenfalls webbplats.

Koncernens bolagsstyrning baseras på svenska och utländska rättsregler samt på bolagsordningen, styrelsens arbetsordning och andra interna dokument, till exempel koncernens ledningssystem Vattenfall Management System (VMS). I tillämpliga delar följer Vattenfall även de bestämmelser som gäller för bolag registrerade på Nasdaq OMX Stockholm i Sverige och de övriga börsplatser där Vattenfall har värdepapper registrerade.

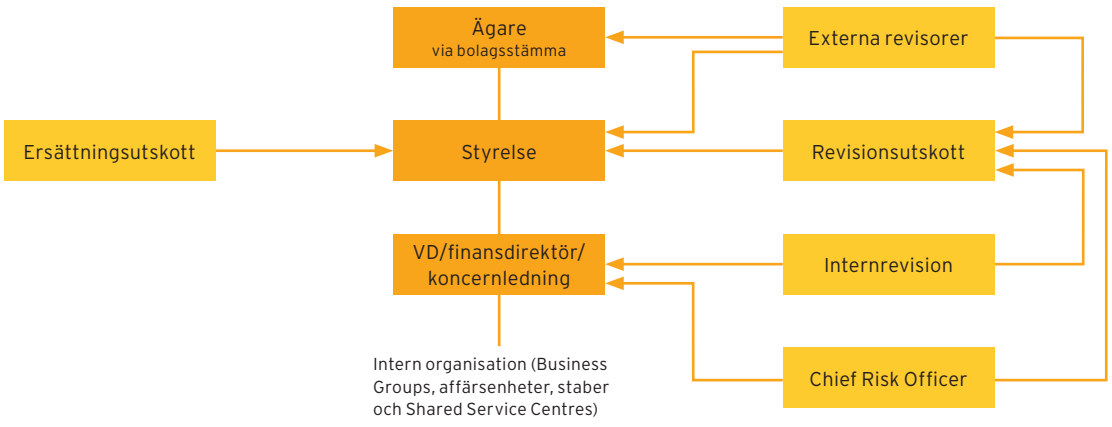
Vattenfall tillämpar Koden och ser den som ett av flera viktiga styrande regelverk för extern rapportering och kommunikation. Vattenfall följer även svenska statens ägarpolicy. De avvikelser som Vattenfall gör från Koden beror huvudsakligen på ägarförhållandena; Vattenfall ägs till 100% av den svenska staten medan Koden främst riktas mot noterade företag med ett spritt ägande. På grund av ägarförhållandena är dessutom vissa bestämmelser överhuvudtaget inte tillämpliga för Vattenfall.

De avvikelser som skett från Koden anges i tabellen nedan.

Årsstämma och ägare

Årsstämma ska enligt bolagsordningen hållas årligen inom sex månader efter räkenskapsårets utgång. Årsstämman

Styrnings- och rapportstruktur

Avvikelser från Koden

På följande punkter avviker Vattenfalls styrning beträffande räkenskapsåret 2009 från de krav som finns i Koden.

Kodkrav	Beskrivning	Vald lösning samt motivering
1.4 Ordförande vid ordinarie stämma	Valberedningen ska lämna förslag till ordförande.	Vattenfall saknar, på grund av ägarstrukturen, en valberedning. Val av ordförande sker istället vid stämman enligt aktiebolagslagens bestämmelser. Detta är även i linje med svenska statens ägarpolicy.
2. Valberedning	Bolaget ska ha en valberedning.	Vattenfall saknar, på grund av ägarstrukturen, en valberedning. Nomineringsprocessen följer istället svenska statens ägarpolicy.

Styrelsens sammansättning och närvaro

	Funktion	Nationalitet	Oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen (enligt Koden)	Utskottsuppdrag	Totalt arvode (TSEK) år 2009	Närvaro på styrelsemöte	Närvaro på utskottsmöte
Lars Westerberg	Styrelsens ordförande	Svensk	Ja	Ersättningsutskottet	580	17/17	9/9
Viktoria Aastrup	Styrelseledamot	Svensk	Ja	Ersättningsutskottet (ordförande), Revisionsutskottet	350	17/17	ErsU: 9/9 RevU: 6/6
Carl-Gustaf Angelin	Arbetstagarledamot	Svensk	–	Ersättningsutskottet t o m 2009-04-29	39	17/17	1/1
Eli Arnstad	Styrelseledamot	Norsk	Ja		280	17/17	
Johnny Bernhardsson	Arbetstagarledamot	Svensk	–		39	14/17	
Christer Bådholm	Styrelseledamot	Svensk	Ja	Revisionsutskottet (ordförande)	350	16/17	6/6
Lars Carlsson	Arbetstagarledamot, suppleant	Svensk	–		39	14/17	
Ronny Ekwall	Arbetstagarledamot, t o m 2009-11-20	Svensk	–		39	12/14	
Lone Fønss Schrøder	Styrelseledamot	Dansk	Ja	Revisionsutskottet	350	16/17	3/6
Lars-Göran Johansson	Arbetstagarledamot, suppleant	Svensk	–		39	15/17	
Per-Ove Lööv	Arbetstagarledamot, suppleant, t o m 2009-11-20	Svensk	–	Revisionsutskottet t o m 2009-11-20	52	11/14	5/5
Björn Savén	Styrelseledamot fr o m 2009-04-29	Svensk	Ja		187	10/11	
Cecilia Vieweg	Styrelseledamot fr o m 2009-04-29	Svensk	Ja	Ersättningsutskottet fr o m 2009-04-29	187	10/11	8/8
Hans-Olov Olsson	Styrelseledamot och vice ordförande t o m 2009-04-29	Svensk	Ja	Ersättningsutskottet (ordförande) t o m 2009-04-29	133	6/6	1/1
Tuija Soanjärvi	Styrelseledamot t o m 2009-04-29	Finländsk	Ja	Revisionsutskottet t o m 2009-04-29	117	6/6	1/2
Anders Sundström	Styrelseledamot t o m 2009-04-29	Svensk	Ja	Ersättningsutskottet t o m 2009-04-29	93	5/6	1/1

Anm: Två av mötena har ägt rum per capsulam, varvid suppleanterna inte har undertecknat protokollet.

utser, på förslag av ägaren, styrelse och revisorer, fastställer resultaträkning och balansräkning, samt avhandlar andra ärenden som ankommer på stämman enligt aktiebolagslagen eller bolagsordningen.

Vattenfalls årsstämma hölls den 29 april 2009 i Stockholm. Årsstämman fastställde den av styrelsen och verkställande direktören avlämnade årsredovisningen och koncernredovisningen för 2008, beslutade om disposition av bolagets resultat samt beviljade styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet. Ägarrepresentanten, statssekreteraren Ola Alterå, höll ett anförande i vilket han informerade om det arbete som staten bedriver med avseende på Vattenfalls strategiska ramverk. Han upplyste om att ägaren fokuserar på tre huvudområden när det gäller Vattenfalls framtida utveckling:

- Lönsamheten
- Klimatomställningen
- Varumärket

Vid stämman var samtliga om- och nyvalda styrelseledamöter närvarande. Liksom tidigare år var stämman öppen för allmänheten och en öppen frågestund arrangerades, i enlighet med statens ägarpolicy. Riksdagsledamöter gavs rätt att ställa frågor, enligt bestämmelsen i Vattenfalls bolagsordning. Stämman direktsändes över Internet. En inspelad version finns på Vattenfalls webbplats, tillsammans med protokoll och övrigt material från årsstämman.

På grund av Vattenfalls ägarstruktur sker inte aktieägares anmälan till årsstämman via e-post eller webbplats och information om aktieägares möjlighet att få ärende behandlat på stämman lämnas därför inte på webbplatsen. Kodens bestämmelser om detta är alltså inte tillämpliga för Vattenfall.

Styrelsens sammansättning

Tillsättning av styrelse

För företag som är helägda av svenska staten tillämpas enhetliga och gemensamma principer för en strukturerad nomineringsprocess som ersätter Kodens regler om till-

sättning av styrelseledamöter och revisorer. Nomineringsprocessen koordineras av enheten för statligt ägande inom Näringsdepartementet. En arbetsgrupp analyserar kompetensbehovet utifrån företagets verksamhet, situation och framtida utmaningar samt respektive styrelses sammansättning. Därefter fastställs eventuella rekryteringsbehov och rekryteringsarbetet inleds. Urvalet av ledamöter görs utifrån en bred rekryteringsbas i syfte att tillvarata kompetensen hos såväl kvinnor och män, som hos personer med olika bakgrund och erfarenheter. När processen avslutats ska gjorda nomineringar offentliggöras enligt Koden, dock redogörs inte för ledamöternas oberoende i förhållande till staten som större aktieägare. De ledamöter som valts av årsstämman erhåller introduktionsutbildning genom Vattenfalls försorg.

Styrelseledamöter

Enligt Vattenfalls bolagsordning ska styrelsen bestå av lägst fem och högst tio ledamöter, till den del styrelsen utses av bolagsstämman. Vattenfalls styrelse består av sju av årsstämman utsedda ledamöter. Arbetstagarorganisationerna har enligt lag rätt att utse tre ledamöter och tre suppleanter. Fram till och med den 20 november 2009 hade arbetstagarorganisationerna tre ledamöter och tre suppleanter i styrelsen, och för tiden därefter två ledamöter och två suppleanter. Ingen person från företagsledningen ingår i styrelsen. I enlighet med svenska statens ägarpolicy är alltså inte heller VD ledamot i styrelsen. Av styrelsens ledamöter är fyra kvinnor, två är utländska medborgare. Ledamöternas genomsnittsålder är 54 år.

Styrelsens arbete

Uppgifter och arbetsfördelning i styrelsen

Vilka ärenden som ska behandlas av styrelsen följer i huvudsak av aktiebolagslagen och styrelsens arbetsordning. Styrelsens främsta uppgifter, förutom att utse VD och vice VD, är att fastställa verksamhetens strategiska inriktning, godkänna större investeringar, förvärv och väsentliga förändringar av koncernens organisation samt fastställa centrala policyer och instruktioner. Dessutom ska styrelsen följa den ekonomiska utvecklingen och den har det yttersta ansvaret för intern kontroll och riskhantering.

Styrelsen fastställer årligen en arbetsordning. Arbetsordningen reglerar, utöver obligatoriska punkter enligt aktiebolagslagen, bland annat ordförandens uppgifter, informationen till styrelsen, formerna för styrelsemötena, inrättandet av styrelseutskott, samt utvärderingen av styrelsens och VD:s arbete.

Ordföranden leder styrelsens arbete och ansvarar för att övriga ledamöter får erforderlig information. Ordföranden medverkar vid behov vid viktigare externa kontakter.

Styrelsen har inom sig inrättat ett revisionsutskott och ett ersättningsutskott. Styrelsen kan dessutom vid behov inom sig inrätta andra utskott för beredning av ärenden inom mer avgränsade områden. I övrigt ska styrelsen inte inom sig fördela några särskilda ansvarsområden eller arbetsuppgifter.

Säkerställande av kvalitet i finansiell rapportering

Styrelsen har i den särskilda rapporten om intern kontroll, se sidan 45, redogjort för strukturen för den interna kontrollen i de finansiella rapporteringsrutinerna. Arbetet inom revisionsutskottet utgör en del av denna styrelsekontroll. Genom revisionsutskottet kan en mer detaljerad kvalitetsgranskning ske än vad som vore möjligt i den fullständiga styrelsen. Vid samtliga revisionsutskottsmöten under 2009 har externa och interna revisorer redogjort för sina iakttagelser, bland annat rörande koncernens helårs- och halvårsbokslut. I samband med planeringsarbetet för den årliga revisionen sker diskussioner mellan de externa revisorerna och internrevisionen gällande Vattenfalls risksituation.

Styrelseprocess för riskhantering

Vattenfall har under 2009 utsett en Chief Risk Officer (CRO) för att åstadkomma en tydligare ansvarsfördelning och en effektivare organisation för riskhantering inom koncernen. CRO ansvarar för denna organisation på koncernnivå och rapporterar till revisionsutskottet.

CRO och riskorganisationen har det övergripande ansvaret för Enterprise Risk Management-processen, innefattande support, utveckling, efterlevnad och rapportering beträffande samtliga riskområden inom koncernen, samt en samlad marknads- och kreditriskrapportering.

CRO ska särskilt utarbeta och föreslå rutiner och policyer för riskhantering, inklusive löpande förbättringar, samt ansvara för implementering, drift och genomförande av dessa rutiner och policyer via riskorganisationen.

Operativ riskhantering regleras i koncerninstruktioner med särskilt fokus på risker inom energi- och råvaruhandel samt finans-, försäkrings- och kreditriskområdet. Dessa instruktioner godkänns av CRO ned till och med affärsenhetsnivå. Styrelsen beslutar om övergripande riskmandat för koncernen inom alla dessa områden. De operativa riskerna följs upp och avrapporteras löpande inom respektive Business Group. Styrelsen får vid varje möte information om koncernens finansiella ställning varvid utestående garantier och risker rapporteras. Styrelsen har även ett årligt riskhanteringsseminarium med en djupare genomlysning av koncernens finansiella och operationella risker.

För närmare beskrivning av Vattenfalls risker och riskhantering, se sidorna 75–81.

Beskrivning av styrelsens arbete

Styrelsens arbetsordning anger att fem till åtta ordinarie möten ska hållas varje år. Utöver de ordinarie mötena kallas styrelsen till ytterligare möten om behov uppkommer.

Arbetsordningen anger att bland annat följande ärenden ska finnas på agendan en gång per år:

- Koncernens strategiska plan.
- Koncernens totala riskexponering.
- Säkerhets- och miljöfrågor inom kärnkraften.
- Genomgång av strategiska personalfrågor inklusive kompetensförsörjning.
- Forsknings- och utvecklingsaktiviteter inom koncernen.

Härutöver rapporteras vid varje möte viktigare affärshändelser sedan förra mötet och finansieringssituationen. Investeringar följs upp och analyseras av styrelsen tre år efter att dessa beslutats av styrelsen.

Styrelsen håller dessutom ett antal styrelseseminarier varje år. Vid dessa seminarier får styrelsen mer detaljerad information och diskuterar Vattenfalls långsiktiga utveckling, strategi, konkurrenssituation och riskhantering.

Styrelsen har under år 2009 följt arbetsordningens plan. Sammanlagt har styrelsen sammanträtt 17 gånger, inklusive det konstituerande mötet. Styrelsen har alltid varit beslutsför. Enligt arbetsordningen ska minst ett möte varje år hållas på annan plats än huvudkontoret. Under 2009 hölls ett möte i Amsterdam, Nederländerna. Mötet kombinerades med besök vid den nyligen förvärvade nederländska verksamheten.

Frågor behandlade av styrelse utsedd av 2008 års årsstämma

Mötesdatum	Fokus och viktiga frågor som avhandlades
2 februari 2009	• Säkerhetsläget i kärnkraftverksamheten och introduktion av Chief Nuclear Officer • Strategifrågor • Pågående förvärvsärenden • FoU-verksamhet, inklusive teknologi för koldioxidavskiljning
11 februari 2009	• Bokslutskommuniké • Förvärv/avyttringar
25 februari 2009	• Förvärv/avyttringar
17 mars 2009	• Årsbokslut, årsredovisning, revisionsberättelse och förslag till vinstdisposition • Bolagsstyrningsrapport • Hållbarhetsredovisning (CSR-rapport) • Årsrapporten för fjärrvärmeverksamheten • Förvärv/avyttringar • Uppförandekod (Code of Conduct) • Anställningsvillkor för ledande befattningshavare • Projektet Moorburg • Samarbetsavtal med kommunerna Östhammar och Oskarshamn • Säkerhetsläget i kärnkraftverksamheten
25 mars 2009	• Mål för låneportföljens räntebindningstid (duration)
27 april 2009	• Anställningsvillkor för ledande befattningshavare

Frågor behandlade av styrelse utsedd av 2009 års årsstämma

Mötesdatum	Fokus och viktiga frågor som avhandlades
Konstituerande styrelsemöte 29 april 2009	• Styrelsens arbetsordning, instruktioner om arbetsfördelning mellan styrelsen och VD samt instruktioner om ekonomisk rapportering till styrelsen • Ledamöter i revisionsutskottet och ersättningsutskottet • Arbetsordning för revisionsutskottet och ersättningsutskottet • Miljöpolicy • Förvärv/avyttringar
28 maj 2009	• Projektet Moorburg • Förvärv/avyttringar • FoU-frågor • Nätfrågor • Inrättandet av Chief Risk Officer • Uppföljning av investeringar gjorda under första halvåret 2006 • Säkerhetsläget i kärnkraftverksamheten • Jämställdhetsplan • Genomgång av strategiska personalfrågor
5 juni 2009	• Sponsringsfråga
29 juli 2009	• Halvårsrapport • Information om kärnkraftverksamheten
24–25 augusti 2009	• Strategiseminarium • Koncernens strategiska plan • Förvärv/avyttringar • Kommunikations- och varumärkesfrågor • Säkerhetsläget i kärnkraftverksamheten • Allmän uppdatering beträffande förvärv • Finansinstruktion och -policy samt instruktion för hantering av energi- och råvarurisker
20 oktober 2009	• Produktionsplanering inom koncernen • Investeringsprogram för svensk kärnkraft • Säkerhetsläget i kärnkraftverksamheten • Förvärv/avyttringar • Allmän uppdatering beträffande förvärv • Riskmandat • Uppföljning av investeringar gjorda under andra halvåret 2006
11 november 2009	• Förvärv/avyttringar • Personalärende
15 november 2009	• Ny vice VD i Vattenfall AB • Anställningsvillkor för Øystein Løseth
24 november 2009	• Förvärv/avyttringar
10–11 december 2009	• Ny vice VD i Vattenfall AB • Affärsplaner och investeringsplan • Vindkraftsfrågor • Investeringar och investeringsprogram • Säkerhetsläget i kärnkraftverksamheten • Koncernens upplåning samt ställande av säkerhet • Förvärv/avyttringar • Allmän uppdatering beträffande förvärv • Utvärdering av styrelsen och VD
21 december 2009	• Förvärv/avyttringar

Utvärdering av styrelsens och VD:s arbete

Styrelsen utvärderar styrelsearbetet och VD genom en systematisk och strukturerad process en gång per år, med syfte att utveckla styrelsens arbetsformer och effektivitet. Utvärderingen sker under ledning av ordföranden och avrapporteras till styrelsen. Den senaste utvärderingen avrapporterades vid styrelsemötet den 10–11 december 2009.

Kommittéer och utskott

Revisionsutskott

Revisionsutskottet är ett utskott inom styrelsen som har inrättats för att bland annat:

- Bistå styrelsen i frågor rörande ekonomisk risk och rapportering samt extern och intern revision.
- Svara för beredningen av styrelsens arbete med att kvalitetssäkra Vattenfall AB:s finansiella rapportering.
- Övervaka effektiviteten i intern kontroll, internrevision och riskhantering.
- Bistå ägaren vid val av revisorer och arvodering av revisionsinsatsen.
- Utvärdera de externa revisorernas arbete.
- Fastställa riktlinjer för vilka andra tjänster än revision som Vattenfall AB och koncernen får upphandla av bolagets revisor.
- Godkänna planen för internrevision.

Revisionsutskottet har ett särskilt ansvar för arbetet med tillämpning av Koden och framtagande av föreskrivna rapporter. Föredragande vid revisionsutskottets möten är CFO, chefen för internrevision, Chief Risk Officer och Financial Compliance Officer. Dessutom är bolagets revisorer närvarande vid samtliga möten och rapporterar sina iakttagelser från revisionen.

Styrelsen har bemyndigat revisionsutskottet att för styrelsens räkning godkänna kvartalsrapporterna för tredje kvartalet 2009 och första kvartalet 2010, det vill säga de rapporter som inte granskas av revisorerna. Styrelsen i dess helhet ska dock sammankallas för genomgång och godkännande av rapporterna om revisionsutskottet bedömer att så bör ske.

Styrelsen har antagit en arbetsordning för revisionsutskottet. Utskottet rapporterar sitt arbete till styrelsen genom att utskottets ordförande informerar styrelsen om utskottets ställningstaganden och genom att mötesanteckningar delges styrelsen genom sekreterarens försorg.

Ersättningsutskott

Ersättningsutskottet bereder frågor om ersättning och andra anställningsvillkor för VD i Vattenfall AB, inför styrelsens beslut, samt utgör avstämmande instans beträffande VD:s förslag till ersättning och andra anställningsvillkor för övriga chefer som är direkt underställda VD; allt inbegripet årlig lönerevision. Därutöver följs marknadsmässigheten beträffande löner och ersättning för samtliga vice VD samt för cheferna för koncernstaberna. Utskottet ska även bereda styrelsens förslag på principer för ersättning och andra anställningsvillkor för VD i Vattenfall AB, och för övriga chefer som är direkt underställda VD, till 2010 års årsstämma samt granska redovisningen av ersättningar till dem i årsredovisningen.

Vid årsstämman 2009 fastställdes nya riktlinjer för ledande befattningshavare, vilka motsvarar ”Riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande” som beslutades av regeringen den 20 april 2009 (”Riktlinjerna”). Det har under 2009 särskilt ankommit på ersättningsutskottet att säkerställa implementeringen och efterlevnaden av Riktlinjerna, bereda styrelsens förslag till uppdaterade Riktlinjer om behov uppstår samt i förekommande fall bereda de särskilda skäl som finns för att i ett enskilt fall avvika från Riktlinjerna.

Personaldirektören samt ansvarig medarbetare för löner och förmåner inom Koncernstab Personal är föredragande. Styrelsen har antagit en arbetsordning för ersättningsutskottets arbete. Utskottet rapporterar sitt arbete till styrelsen genom att utskottets ordförande informerar styrelsen om utskottets ställningstaganden och genom att mötesanteckningar delges styrelsen genom sekreterarens försorg. Styrelsen har inte delegerat beslutanderätt till ersättningsutskottet och det är således hela styrelsens ansvar att i sin helhet ta ställning till bland annat anställning av VD, fastställande av ersättning till VD samt övriga anställningsvillkor. Arbetstagarrepresentanterna har avböjt att delta i utskottets arbete.

Offer Committee

Styrelsen beslutade år 2008 att inrätta ett utskott (”Offer Committee”) för att i enlighet med den brittiska City Code on Takeovers and Mergers hantera det offentliga uppköpserbjudandet avseende bolaget Eclipse Energy UK Plc. Styrelsen bemyndigade utskottet att fatta beslut om och vidta nödvändiga åtgärder för att hantera 100% av aktierna i bolaget. Utskottet bestod av Lars Westerberg, som var utskottets ordförande, och Viktoria Aastrup. Utskottet upplöstes under år 2009 i samband med att 100% av aktierna förvärvats.

Riktlinjer för ersättning

Styrelsen

Styrelsens arvode bestäms av årsstämman. För information om styrelsens arvode 2009 se tabellen ”Styrelsens sammansättning och närvaro” på sidan 39 samt årsredovisningen, koncernens Not 49.

Ledande befattningshavare

Årsstämman har godkänt ett program som följer Riktlinjerna som omnämnts ovan. Vidare har årsstämman uppdragit åt styrelsen att utreda hur nuvarande avtal med villkor om rörlig lön på lämpligaste sätt omförhandlas så att de överensstämmer med dessa riktlinjer.

Vattenfalls styrelse har definierat de befattningar som i detta sammanhang kan anses vara ledande utifrån den påverkan de har på koncernens resultat, varvid bland annat enhetens omsättning och storlek varit avgörande. Inklusive dem som ingår i koncernledningen har sammanlagt 15 befattningar identifierats. Individuella genomgångar genomförs,

då det gäller de ersättningskonstruktioner, fast lön, som ska gälla från och med 2010. Vid tidpunkten för avlämnandet av denna årsredovisning var situationen följande: För dem som 2010 ingår i koncernledningen, tio personer, har sex enbart fast lön och inte rörlig lön, vare sig baserad på årliga mål eller långtidsmål (LTI). För de återstående befattningarna pågår individuella genomgångar och rekryteringar. Vid nytillsättningar kommer enbart fast lön att erbjudas.

Frågan har beretts i styrelsens ersättningsutskott, som för ändamålet även anlitat utomstående rådgivare.

Det finns inga aktie- eller aktiekursrelaterade incitamentsprogram till styrelsen eller bolagsledningen. Vattenfalls ägarförhållanden innebär att sådana inte heller kan bli aktuella. Skattepliktiga ersättningar och förmåner samt pensionskostnader för styrelseordförande, styrelseledamöter, VD och andra ledande befattningshavare beskrivs närmare i årsredovisningen, koncernens Not 49.

Revisorer

Av svenska statens ägarpolicy framgår att ansvaret för val av revisorer i statligt ägda bolag alltid ligger hos ägaren och beslutas på årsstämman. Riksrevisionen kan enligt lagen om revision av statlig verksamhet med mera förordna en eller flera revisorer att delta i den årliga revisionen. I Vattenfalls bolagsordning anges att på årsstämma utses minst en och högst tre revisorer jämte minst en och högst tre suppleanter samt att till revisor eller revisorssuppleant även kan utses registrerat revisionsbolag.

På årsstämman 2008 omvaldes revisionsbolaget Ernst & Young AB till revisorer med auktoriserade revisorn Hamish Mabon som huvudansvarig revisor. Valet skedde för perioden fram till årsstämman 2012. Vid sidan av uppdraget i Vattenfall är Hamish Mabon revisor i bland annat följande bolag: Hexagon AB, Relacom Holding AB, Scania Sverige AB, Softronic AB och Ambea AB. Hamish Mabon har inga uppdrag i bolag som påverkar hans oberoende som revisor i Vattenfall.

Riksrevisionen har förordnat auktoriserade revisorn Per Redemo fram till bolagsstämman 2012 med auktoriserade revisorn Göran Selander som suppleant under samma tidsperiod. Per Redemo har innehaft uppdraget sedan 2004. Han är även förordnad revisor i SJ AB och Sveriges Television AB. Per Redemo har inga uppdrag i bolag som påverkar hans oberoende som revisor i Vattenfall.

Revisorerna avrapporterade sin bokslutsgranskning till hela styrelsen vid styrelsemötena den 17 mars 2009 och rapporterade även sina iakttagelser vid styrelsemötet den 10 december 2009. Vid avrapporteringen den 17 mars 2009 träffade styrelsen revisorerna utan närvaro av VD eller annan person från ledningen. Revisorerna har även lämnat mer detaljerade redogörelser vid revisionsutskottets möten. Revisorerna möter dessutom Vattenfalls VD och CFO vid ett antal tillfällen under året.

Revisionsutskottet har godkänt riktlinjer för hur upphandling av andra tjänster än revision ska ske. Dessa riktlinjer gäller för koncernens samtliga externa revisorer. I de fall mer omfattande konsultinsatser ska göras av de valda revisorerna, ska uppdraget först behandlas och godkännas av revisionsutskottet eller finansdirektören. Koncernens revisionskostnader beskrivs närmare i Årsredovisningen, koncernens Not 52 samt i moderbolagets Not 39. Konsultationerna från Ernst & Young AB under 2007–2009 har främst gällt skatte- och redovisningsfrågor samt utredningar avseende rutiner och styrning av projekt.

Ledning och ledningssystem

VD och koncernledning

VD i Vattenfall AB, som också är koncernchef för Vattenfallkoncernen, svarar för den löpande förvaltningen i enlighet med aktiebolagslagen. VD har inrättat beslutsorgan för styrningen av koncernen och fattar beslut självständigt eller med stöd av dessa beslutsorgan. Under hela året 2009 har Lars G Josefsson varit VD. Vid styrelsemötet den 15 november utsågs Øystein Løseth till förste vice VD i Vattenfall AB, med syftet att han före sommaren år 2010 ska efterträda Lars G Josefsson som VD.

Koncernledningen (EGM) fokuserar på koncernens övergripande inriktning och beslutar i frågor av större vikt för koncernen, exempelvis koncernens strategi, större förvärv, investeringar och avyttringar. Information om medlemmarna i koncernledningen finns på sidorna 48–49.

Styrande affärsetik

Vattenfalls kärnvärden är Öppenhet, Ansvarstagande och Effektivitet.

Vattenfalls koncerngemensamma uppförandekod (Code of Conduct) och företagsfilosofi slår fast att alla medarbetare ska följa och arbeta enligt Vattenfalls kärnvärden, policyer och instruktioner. Bestämmelserna i Code of Conduct konkretiseras i övriga delar av ledningssystemet. Ytterligare information om styrande affärsetik lämnas i Vattenfalls hållbarhetsredovisning (Corporate Social Responsibility Report).

Under år 2009 har en ny Code of Conduct antagits av styrelsen. Den utvecklades genom ett internationellt projekt som leddes av Koncernstab Personal och involverade ett stort antal enheter för att säkerställa att den överensstämmer med koncernens strategi och de frågor som är centrala för den dagliga verksamheten. Centrala frågor som ingår i den nya Code of Conduct avser hållbarhet, kunder och leverantörer, människor, kultur och värderingar, affärsetik, hälsa – trygghet – säkerhet samt kommunikation.

Vattenfall har under 2009 även fortsatt införandet av en koncernövergripande whistleblowing-funktion med lokalt tillsatta externa ombudsmän (advokater) dit anställda, konsulter och leverantörer kan vända sig för att rapportera misstänkta allvarliga oegentligheter som anmälaren av någon anledning inte vill rapportera internt via de normala rapporteringslinjerna. Funktionen har funnits i Vattenfalls tyska verksamhet sedan 2007 och har under 2009 implementerats även i Polen och Sverige. Arbete med att implementera funktionen i Danmark, Finland, Nederländerna och Belgien pågår och förväntas bli klart under första halvåret 2010.

Allmänt om Vattenfall Management System (VMS)

Koncernen styrs med fokus på värdeskapande och långsiktiga övergripande mål och krav för Business Groups och affärsenheterna. Business Groups föreslår kortsiktiga mål för varje affärsenhet vilka sedan godkänns av VD och koncernledningen.

För att säkerställa att Vattenfall utvecklas i önskad riktning och lever upp till etiska och legala krav har VD etablerat ett ledningssystem, Vattenfall Management System (VMS). Integrerat med VMS finns ett miljöledningssystem, Environmental Management System. VMS finns tillgängligt för alla anställda på koncernens intranät. Ledningssystemet består av ett antal byggstenar (se bild nedan). Det är dokumenterat i bindande styrdokument, vilka utgörs av CEO-dokument, koncernpolicyer, instruktioner, direktiv och övriga dokument. Koncernpolicyer anger riktlinjer i frågor av stor vikt för koncernen medan instruktioner ger en mer detaljerad och operativ styrning.

Koncernens ledningsprocesser för strategisk planering, affärsplanering och uppföljning är centrala styrverktyg för koncernledningen. Koncernstaberna ansvarar för att föreslå, utveckla och följa upp koncernpolicyer och koncerninstruktioner. Koncernens kvalitetsfunktion är sammanhållande för ledningssystemet och har en beslutande kommitté som även ska medverka till förankring och förbättringar av VMS. Vissa centrala dokument godkänns även av Vattenfall AB:s styrelse årligen eller vid materiella ändringar. Alla enheter i Vattenfall är skyldiga att följa ledningssystemets styrdokument.

Särskilda rutiner finns för att ledningssystemet ska bli gällande även i dotterbolagen. Beträffande de tyska dotterbolagen finns sedan juni 2008 ett särskilt avtal, ett så kallat ”Beherrschungsvertrag”, mellan Vattenfall AB och det tyska holdingbolaget Vattenfall Europe AG. Enligt avtalet ställer sig styrelsen (”Vorstand”) i holdingbolaget under Vattenfall AB:s kontroll och Vattenfall AB har rätt att utfärda direktiv avseende styrningen. För det fall det under avtalets giltighetstid uppstår en redovisad nettoförlust för visst kalenderår i Vattenfall Europe AG:s årsredovisning och sådan nettoförlust inte kan kompenseras genom upplösning av reserver, vilka har reserverats under kontrollavtalets giltighetstid, har Vattenfall AB skyldighet att täcka nettoförlusten. Information om ansvar enligt avtalet framgår även av moderbolagets Not 33 (Eventualförpliktelser (ansvarsförbindelser)).

Organisation och processer

Vattenfalls organisationsmodell baseras på värdekedjan för el (produktion, transmission, distribution och försäljning) och för värme (produktion, distribution och försäljning). Rapportering och uppföljning av den operativa verksamheten sker med full transparens i redovisning, kontroll, lönsamhet och värdeskapande. Organisationen framgår av figuren nedan.

Vattenfalls verksamhet delas in i tre kategorier ur styrningssynpunkt:

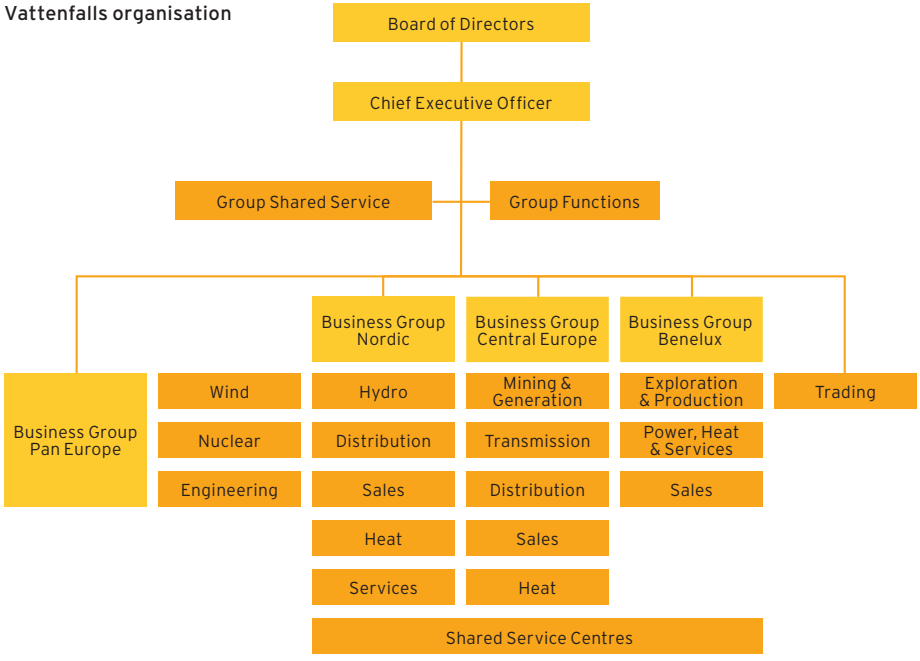
- Affärsverksamheten som sköts av Business Groups och deras affärsenheter.
- Staber som stödjer sina respektive ledningsgrupper.
- Shared Service-enheter som tillhandahåller och utvecklar tjänster vilka stödjer affärsenheter och övriga användares strävan att optimera sin verksamhet. Shared Service-enheter finns både på koncernnivå (Group Shared Services) och på Business Group-nivå.

Vattenfalls ledningssystem och organisation

Ledningssystemets byggstenar

Vattenfalls organisation

Ett antal viktiga processer har etablerats med syfte att underlätta styrningen av koncernen. Varje process leds av en processägare, vanligtvis en medlem av koncernledningen, som ansvarar för att processen utvecklas. För närvarande finns koncernprocesserna strategi- och affärsplanering, rapportering och uppföljning, riskhantering, förvärv, investeringar, kommunikation, chefsutveckling och asset management.

Strategi- och affärsplaneringsprocessen resulterar i årliga strategi- och affärsplaner. I denna process analyseras, utvärderas och bedöms strategiska frågor med beslut i koncernledningen om urval, formuleringar och prioriteringar. Strategiplaneringen innefattar både koncernens långsiktiga verksamhet och dess finansiella resultat. Årligen utarbetas en strategisk plan som beslutas av Vattenfalls styrelse. Med utgångspunkt från direktiven i den strategiska planen tar Business Groups och affärsenheter fram en ettårig affärsplan samt en femårig plan innehållande strategisk inriktning. Dessa planer godkänns slutgiltigt av koncernledningen. Finansplanen för påföljande kalenderår fastställs slutgiltigt av styrelsen.

Förvärvet av 49% av aktiekapitalet samt operativ kontroll av N.V. Nuon Energy medförde att en ny Business Group Benelux bildades den 1 juli 2009 med enheter för Exploration & Production, Power, Heat & Services och Sales. Dessutom infördes en koncerngemensam affärsenhet för energihandel genom integration av Vattenfalls och Nuons energihandelsenheter.

STYRELSENS RAPPORT OM DEN INTERNA KONTROLLEN AVSEENDE FINANSIELL RAPPORTERING

Denna rapport har upprättats i enlighet med Svensk kod för bolagsstyrning.

Kontrollmiljö

Den formella beslutsordningen i koncernen utgår från den ansvarsfördelning mellan styrelse och VD som fastställts i styrelsens arbetsordning. Styrelsen har fastställt Vattenfalls koncerngemensamma uppförandekod (Code of Conduct) som definierar medarbetares åtaganden för Vattenfalls företagsfilosofi, kärnvärden och normer för de anställda. Ledningssystemet, Vattenfall Management System, VMS, som fastställts av VD innehåller styrdokument som inkluderar bland annat koncerninstruktioner för befogenheter, styrning, riskhantering och intern kontroll.

Riskanalys

Reglerna kring och utfallet av koncernens process för riskbedömning och riskhantering behandlas årligen av styrelsen. Koncernens riskhantering och rapportering samordnas av en central riskkommitté. Styrelsen utvärderar och övervakar risker och kvalitet i den finansiella rapporteringen genom revisionsutskottet. Revisionsutskottet har fortlöpande och regelbunden kontakt med koncernens intern- och externrevision för utvärdering av risker i den finansiella rapporteringen. I VMS ingår ett ramverk för intern kontroll där risker avseende materiella fel i den finansiella rapporteringen har identifierats och definierats. Finance Compliance-funktionen inom koncernstab Ekonomi och Finans utför årliga analyser av risker för finansiell rapportering och ansvarar för uppdatering av ramverket.

Kontrollaktiviteter och uppföljning

Styrelsen övervakar och behandlar moderbolagets och koncernens ekonomiska situation vid varje ordinarie styrelsesammanträde. Koncernledningen har regelbundna uppföljningsmöten avseende det ekonomiska utfallet med chefs- och ekonomifunktionerna i koncernens olika Business Groups samt staber och shared service-enheter. Vattenfalls ledningssystem innehåller styrande dokument för de väsentliga processerna för finansiell rapportering. VMS utgör plattformen för den interna kontrollen för samtliga enheter inom koncernen.

Finance Compliance-funktionen ansvarar för självutvärderingar, uppföljningar, rapporteringar och förbättringar av kontrollaktiviteterna för finansiell rapportering. Kontrollaktiviteterna syftar till att förebygga, upptäcka och korrigera fel i den finansiella rapporteringen. Finance Compliance rapporterar kvartalsvis till Vattenfalls CFO och revisionsutskottet.

Internrevisionens arbete innefattar bland annat att utvärdera och granska arbetet med riskhantering, efterlevnad av policys, regler och instruktioner samt effektiviteten i den interna kontrollen för finansiell rapportering. Internrevisionen rapporterar till koncernledningen, till ledningen i de olika länderna och enheterna samt till Vattenfalls revisionskommitté.

Information och kommunikation

Information om koncernens policys, instruktioner, riktlinjer och manualer finns på Vattenfalls intranät som är tillgängligt för samtliga anställda i koncernen. Koncernens redovisnings- och rapporteringsprinciper är fastställda i koncernrapporteringsmanualen. Uppdateringar och förändringar i dessa principer kommuniceras löpande via Vattenfalls intranät samt vid möten med företrädare för koncernens Business Groups samt staber och shared service-enheter.

STYRELSE

Lars Westerberg, född 1948, styrelsens ordförande sedan 2008. Lars är utbildad civilingenjör vid Kungliga Tekniska Högskolan och civilekonom vid Stockholms universitet. Lars började 1972 på ASEA:s elevingenjörskurs och stannade på ASEA till 1984 då han var försäljningschef på ASEA Robotics. 1984 anställdes Lars på Esab där han under åren 1991–1994 var VD och koncernchef. Under åren 1994–1999 var Lars VD och koncernchef i Gränges AB och därefter VD och koncernchef i Autoliv AB fram till april 2007. Sedan 2007 är Lars styrelseordförande i Autoliv AB och Husqvarna AB samt styrelseledamot i SSAB och AB Volvo.

Viktoria Aastrup, född 1971, invaldes som ledamot i styrelsen 2008. Hon är utbildad ek.mag. vid Linköpings universitet 1995 samt diplomerad finansanalytiker vid Handelshögskolan i Stockholm 2002. 1995 anställdes Viktoria på Vägverket och från 1998 tjänstgjorde hon på Kommunikationsdepartementet och Näringsdepartementet, senast som biträdande enhetschef på Näringsdepartementets enhet för Statligt ägande. Viktoria är sedan 2010 regionchef för Stockholmsregionen på Nordea AB, samt styrelseledamot i Lernia AB och ordförande i valberedningen för TeliaSonera.

Carl-Gustaf Angelin, född 1951, är arbetstagarledamot för Akademikerrådet och invaldes i styrelsen år 2003. Carl-Gustaf är civilingenjör från Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm. Mellan åren 1977 och 1988 var han verksam inom AB Svenska Fläktfabriken och därefter har han haft flera olika befattningar inom Vattenfallkoncernen. För närvarande arbetar han på Försäljning Norden.

Eli Arnstad, född 1962, invaldes som ledamot i styrelsen 2008. Hon har studerat offentlig rätt och statsvetenskap vid universitetet i Oslo och tog 1999 en Cand.mag från HiNT (Høgskolen i Nord-Trøndelag). 1999 tjänstgjorde Eli på Stiklestad Nasjonale Kultursenter och under 2000 på Stjørdal Naeringsforum. Under åren 2001–2007 var Eli administrerande direktör på Enova SF. Eli är vice ordförande i Sparebank 1 Midt-Norge och styrelseledamot i Senter för ekonomisk forskning vid NTNU, Stiftelsen Nidarosdomens Restaureringsarbeider, AF-Gruppen samt Posten Norge.

Johnny Bernhardsson, född 1952, är arbetstagarledamot för Unionen och invaldes i styrelsen år 1995. Johnny har en ingenjörsutbildning kompletterad med ekonomisk påbyggnad från TBV. Han har varit verksam i olika befattningar inom Vattenfallkoncernen sedan 1970.

Christer Bådholm, född 1943, är ledamot och invaldes i styrelsen år 2002. Christer är civilingenjör från Chalmers Tekniska Högskola i Göteborg och har också en utbildning inom företags- och koncernledning från IFL samt i International Management från MiL. Han har lång erfarenhet som VD i olika bolag inom transportbranschen, bland annat från ABV södra regionen, NCC Intl. AB, ABB Traction AB, Adtranz GmbH, samt Bombardier Transportation GmbH. Sedan 2002 bedriver han egen konsultverksamhet. Christer är även styrelseledamot i Svevia AB, samt styrelseordförande i Bombardier Transportation Sweden AB, Balfour Beatty Rail AB, och VINN Group AB.

Lars Carlsson, född 1951, är arbetstagarledamot för Unionen och suppleant och invaldes i styrelsen år 1991. Lars har en ingenjörsutbildning från Katrineholms tekniska skola. Han har sedan 1972 varit verksam i olika befattningar inom Vattenfallkoncernen.

Lone Fønss Schrøder, född 1960, är ledamot och invaldes i styrelsen år 2003. Hon har en magisterexamen i juridik från Köpenhamns Universitet, samt en magisterexamen i bolagsekonomi från Handelshögskolan i Köpenhamn. Under åren 1982–2003 var Lone verksam i ledande befattningar inom A.P. Möller-Maersk A/S. 2003–2005 var Lone arbetande styrelseledamot i AKER-Kvaerner och sedan 2005 är hon VD för Wallenius Lines AB. Lone är även styrelseledamot i Aker Solution ASA (publ.), NKT A/S, Yara ASA (publ.) (samt ledamot i revisionskommittén) och Svenska Handelsbanken AB (publ.) (samt ledamot i revisionskommittén), styrelseordförande i Bioneer A/S, WWL A/S, samt vice styrelseordförande i Aker ASA (publ.) (samt ledamot i revisionskommittén).

Lars-Göran Johansson, född 1953, är arbetstagarledamot för Ledarna och suppleant. Han invaldes i styrelsen år 2008. Lars-Göran har gymnasial utbildning och har varit verksam som tekniker och arbetsledare inom Vattenfallkoncernen sedan 1971.

Björn Savén, född 1950, invaldes i styrelsen 2009. Björn har en civilekonomexamen från Handelshögskolan i Stockholm 1972, samt en MBA från Harvard Business School 1976. Han är också ekon.dr.h.c. 1999 från Svenska Handelshögskolan i Helsingfors. Björn hade under tiden 1976–1988 flera ledande befattningar inom Esseltekoncernen i Stockholm, London och New York, samt dessförinnan två år vid Gulf Oil 1972–1974. Sedan företaget grundades 1989 har Björn, till och med 2008, varit VD för IK Investment Partners (IK). Björn är sedan 2008 ordförande i IK. Han är också styrelsemedlem i Nordea Bank AB (publ.) samt flera av IK:s portföljbolag.

Cecilia Vieweg, född 1955, invaldes i styrelsen 2009. Åren 1987–1990 tjänstgjorde hon som advokat på Berglund & Co Advokatbyrå. Därefter arbetade hon som bolagsjurist på AB Volvo till 1992 då hon blev chefsjurist på Volvo Personvagnar AB. 1998 var Cecilia advokat och delägare på Wahlin Advokatbyrå och sedan 1999 är hon anställd på Electrolux som medlem av koncernledningen, samt med ansvar för juridik, immateriella rättigheter, riskhantering och säkerhet. Cecilia är sekreterare i AB Electrolux styrelse, styrelseledamot i Haldex AB samt styrelseledamot i PMC Group AB. Cecilia är också ledamot i Aktiemarknadsnämnden.

Ledamöter som lämnat styrelsen under 2009

Hans-Olov Olsson, född 1941, invaldes i styrelsen år 2004 och avgick vid årsstämman 2009.

Tuija Soanjärvi, född 1955, invaldes i styrelsen år 2007 och avgick vid årstämman 2009.

Anders Sundström, född 1952, invaldes i styrelsen år 2004 och avgick vid årsstämman 2009.

Ronny Ekwall, född 1953, invaldes i styrelsen såsom arbetstagarledamot år 1999. Han avgick 20 november 2009.

Per-Ove Lööv, född 1961, invaldes i styrelsen år 1999 såsom arbetstagarledamot och suppleant. Han avgick 20 november 2009.

Lars Westerberg

Viktoria Aastrup

Carl- Gustaf Angelin

Eli Arnstad

Johnny Bernhardsson

Christer Bådholm

Lars Carlsson

Lone Fønss Schrøder

Lars-Göran Johansson

Björn Savén

Cecilia Vieweg

KONCERNLEDNING

Lars G Josefsson, född 1950, är verkställande direktör och koncernchef sedan år 2000. Lars är civilingenjör från Chalmers Tekniska Högskola i Göteborg och började sin karriär på Ericsson år 1974. Där innehade han flera olika chefsbefattningar i Sverige fram till 1993 bland annat inom Radar-sektionen och Surface Sensor Division. Mellan åren 1993–1997 var Lars VD för Ericsson Austria AG i Wien och därefter VD för Celsius fram till år 2000. Lars är styrelseledamot i ESKOM Holdings Ltd, i Robert Bosch GmbH samt partner i Robert Bosch Industrietreuhand, ordförande i Eurelectric, ordförande i Tysk-svenska handelskammaren samt medlem i FN:s generalsekreterares rådgivande grupp om energi och klimatförändring. Lars var fram till augusti 2009 även ledamot i regeringens kommission för hållbar utveckling. Lars hade vid årsskiftet inga väsentliga aktieinnehav i företag med vilka Vattenfall har affärsförbindelser.

Dag Andresen, född 1964, tillträdde som CFO i Vattenfall AB i oktober 2008. Dag är även andre vice VD i Vattenfall AB. Dag är utexaminerad sjöofficer och högre officer från Luftkrigsskolen i Norge och civilekonom från Norges Handelshøyskole, NHH. Han har en Executive MBA från Helsinki School of Economics and Business Administration samt utbildning från Harvard Business School och Stanford Graduate School of Business. Dag har haft olika ledande officerspositioner inom the Royal Norwegian Navy and Royal Air Force. Mellan åren 1993–2000 innehade Dag olika chefsbefattningar inom bland annat Nordiska Investeringsbanken (NIB) i Helsingfors och Den norske Bank (DnB) samt inom shipping och industri. Mellan åren 2001–2008 har Dag haft olika ledande chefspositioner inom Nordea AB, senast som chef för affärsområdet Transaction & Finance Banking.

Helene Biström, född 1962, var vice chef för Business Group Nordic 2007–2008. Från 1 januari 2009 är Helene chef för Business Group Pan Europe. Helene är civilingenjör utbildad vid Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm. Helene hade åren 1983–2000 olika anställningar i Vattenfall AB. Åren 2001–2002 var Helene VD i REGA Energiplanering AB och 2004–2007 var hon chef för affärsenheten Värme i Norden. Helene är styrelseledamot i Stella Plastic Holding AB.

Lars Gejrot, född 1954, är direktör och chef för Koncernstab Human Resources sedan 2 februari 2009 samt tillförordnad kommunikationsdirektör från augusti 2009 till 31 december 2009. Lars har en regementsofficersexamen vid Karlberg, högskolestudier inom sociologi, psykologi och pedagogik samt har genomgått flera ledarskapsutbildningar. Lars har arbetat 18 år inom IKEA där han har haft olika utlandsplaceringar och chefsbefattningar, främst inom HR, där hans senaste befattning 2001–2008 var Human Resources manager för IKEA-gruppen. Innan dess har Lars arbetat fyra år som konsult för Mercuri Urval och 10 år som regementsofficer.

Tuomo Hatakka, född 1956, är vice VD i Vattenfall AB sedan 2005 och sedan 1 januari 2008 chef för Business Group Central Europe. Tuomo var från 2002 till december 2007 chef för Business Group Poland. Tuomo har en ekonomutbildning från Handelshögskolan i Helsingfors och Instituto de Estudios Superiors de la Empresa i Barcelona i Spanien. Han har bland annat varit verksam som konsult för Bain Company i London, Executive Vice President och partner i Enterprise Investors i Warszawa samt VD i Elektrim Kable SA i Warszawa.

Øystein Løseth, född 1958, är förste vice VD i Vattenfall AB och chef för Business Group Benelux från 1 juli 2009 då köpet av nederländska N.V. Nuon Energy slutfördes. Øystein är civilingenjör från Norges Tekniske Hoyskole i Trondheim samt har bedrivit ekonomistudier vid Bedriftsøkonomisk Institutt, Bergen, Norge. Åren 1983–1993 arbetade Øystein inom norska Statoil. 1993–94 var han planeringschef vid Alliance Gas, London, Storbritannien. 1994–1997 var han rörelsechef vid Naturkraft, Oslo, Norge. Åren 1997–2003 innehade Øystein olika befattningar inom Statkraft i Norge och Nederländerna. Från 2003 har han varit verksam inom Nuon nv, Amsterdam, Nederländerna, som VD i Nuon Energy Sourcing och styrelseledamot i Nuon nv. Sedan april 2008 är Øystein koncernchef för N.V. Nuon Energy. Øystein Løseth utsågs 15 november 2009 till förste vice VD, med syftet att han före sommaren 2010 ska efterträda Lars G Josefsson som VD.

Hans-Jürgen Meyer, född 1957, ingår i ledningen för och är ekonomi- och finansdirektör i Vattenfall Europe AG sedan 2005. Hans-Jürgen har en doktorsexamen i juridik från Universitetet i Tübingen och en Master of Laws från Harvard University Law School, USA. Åren 1983–1985 samt 1987–1991 var han vid Förvaltningsdomstolen i Berlin först som notarie, sedan som domare. Hans-Jürgen var 1991–2000 vid Treuhandanstalt/BVS i Berlin, från 1993 som vice VD. År 2000 kom han till Bewag AG som ekonomidirektör. Åren 2002–2005 var Hans-Jürgen ekonomidirektör vid Vattenfall Europe AG.

Helmar Rendez, född 1962, tillträdde som direktör och chef för Koncernstab Strategier i augusti 2007. Helmar har en filosofie doktorsexamen från Berlins tekniska universitet, TU. Han var åren 1989–1993 projektchef vid Zentrum für Logistik und Unternehmensplanung GmbH i Berlin, chef för Kienbaum Management Consultants GmbH:s Berlinkontor 1993–1998, chef för koncernutveckling inom VEAG Vereinigte Energiewerke AG, Berlin, 1998–2001. Helmar var ansvarig för integrationsprocessen inom Vattenfall Europe samt chef för Företagsutveckling 2001–2003. Han ingick i företagsledningen för WEMAG AG, Schwerin, 2004–2007 och var VD i Vattenfall Europe Business Services GmbH, Berlin, 2006–2007.

Elisabeth Ström, född 1962, direktör och chef för Koncernstab Kommunikation sedan 1 januari 2010. Elisabeth är diplomerad marknadsekonom från Berghs School of Communication. Elisabeth var utbildningschef vid Berghs School of Communication åren 1985–1988 och VD och rektor för skolan åren 1996–1997. 1991–1995 var Elisabeth marknadsdirektör för Nordiska Kompaniet. 1997–2000 var Elisabeth vice VD och ledamot av koncernledningen i Föreningssparbanken (nuvarande Swedbank). Elisabeth rekryterades år 2000 som vice VD för Kooperativa Förbundet samt vice VD i Coop Sverige AB. 2003–2005 var Elisabeth ställföreträdande koncernchef och vice VD för Posten AB. 2005–2009 arbetade Elisabeth som konsult och rådgivare i affärsutvecklings- och varumärkesfrågor.

Torbjörn Wahlborg, född 1962, är vice VD och chef för Business Group Nordic sedan 1 januari 2010. Torbjörn har en civilingenjörsexamen från Chalmers tekniska högskola, Göteborg. Åren 1988–1990 arbetade han vid Nynäs Petroleum, Nynäshamn. Torbjörn var 1990–1994 Elchef för Vattenfall Värmekraft, Stenungssund och 1994–1996 var han projektledare för Sjaellendske Kraftverker, Köpenhamn, Danmark. Han var 1996–1997 projektledare, Vattenfall International, Stockholm. Från 1997 var Torbjörn verksam i Polen, åren 1997–2001 som vice chef för Vattenfall Polen och 2001–2006 som vice chef för GZE SA, Gliwice. 2006–2008 var han affärsområdeschef Vattenfall Försäljning Polen och 2008–2009 landschef Vattenfall Polen .

Personer som lämnat koncernledningen under 2009

Doede Vierstra, född 1958 var direktör och finanschef vid N.V. Nuon Energy fram till 31 december 2009 då han avgick.

Hans von Uthmann, född 1958, var vice VD i Vattenfall AB och chef för Business Group Nordic fram till 31 december 2009 då han avgick.

Christopher Eckerberg, född 1971, var tillförordnad kommunikationsdirektör till augusti 2009. Sedan augusti 2009 är Christopher chef för affärsenheten Engineering inom Business Group Pan Europe.

Carolina Wallenius, född 1968, var direktör och chef för Koncernstab Kommunikation fram till 6 februari 2009 då hon avgick.

Lars G Josefsson

Dag Andresen

Helene Biström

Lars Gejrot

Tuomo Hatakka

Øystein Løseth

Hans-Jürgen Meyer

Helmar Rendez

Elisabeth Ström

Torbjörn Wahlborg

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Styrelsen och verkställande direktören för Vattenfall AB (publ), organisationsnummer 556036-2138, får härmed avge årsredovisning och koncernredovisning för 2009, omfattande sidorna 50–81.

Koncernens verksamhet och struktur

Vattenfalls vision är att vara ett ledande europeiskt energiföretag. Vattenfalls huvudprodukter är el, värme och gas. Inom el agerar Vattenfall i alla delar av värdekedjan: produktion, transmission, distribution och försäljning. Inom värme är Vattenfall aktivt inom produktion, distribution och försäljning. Vattenfall bedriver vidare utvinning och försäljning av gas, energihandel samt brunkolsbrytning. Koncernen har ungefär 40 000 anställda och moderbolaget Vattenfall AB ägs till 100% av svenska staten.

Verksamheten bedrevs under 2009 i Sverige, Danmark, Finland, Tyskland, Polen, Storbritannien, Nederländerna och Belgien.

Koncernens rörelseresultat 2009 fördelat på rörelsesegment

Business Group Central Europe

Business Group Central Europe bedriver verksamhet i Tyskland och Polen. Segmentet består av följande affärsenheter: Mining & Generation, Transmission, Distribution, Sales och Heat.

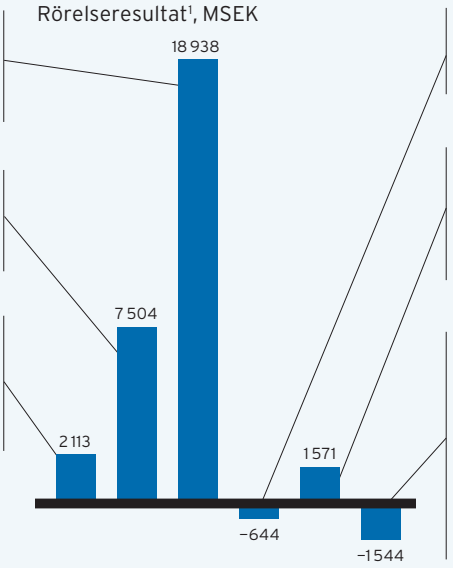
Business Group Nordic

Business Group Nordic bedriver verksamhet i Sverige, Finland och Danmark. Följande affärsenheter ingår i segmentet: Hydro, Distribution, Sales, Heat och Services.

Business Group Pan Europe

Innefattar de tre koncernövergripande affärsenheterna Wind, Nuclear och Engineering. Business Group Pan Europe ansvarar även för Vattenfalls europeiska affärsutveckling med fokus på effektiv energianvändning och biobränslen.

1) Inklusive jämförelsestörande poster. Koncernens rörelseresultat 2009 uppgick till 27 938 MSEK.

Business Group Benelux

Business Group Benelux bedriver verksamhet i Nederländerna och Belgien och består av följande affärsenheter: Exploration & Production; Power, Heat & Services samt Sales.

Supply & Trading

Supply & Trading har koncernövergripande ansvar för market access, prissäkring, bränsleanskaffning, dispatch (det vill säga driftoptimering) för de tyska och nederländska kraftverken samt handel för egen räkning inom av koncernledningen givna mandat.

Other

Segmentet Other inkluderar finansverksamhet och övriga koncernfunktioner. Rörelseresultatet inkluderar även orealiserade marknadsvärdeförändringar för energihandelskontrakt, som enligt IAS 39 ej kan säkringsredovisas.

Koncernens verksamhet bedrevs 2009 huvudsakligen i sex rörelsesegment som omfattar fyra Business Groups (Pan Europe, Nordic, Central Europe och Benelux) samt Supply & Trading och Other.

Från och med 1 januari 2009 har affärsenheterna Nuclear, Wind och Engineering samlats i en ny regionöverskridande Business Group: Pan Europe. Huvudsyftet med omorganisationen var att öka samordningen och det gränsöverskridande samarbetet inom dessa enheter, samt att öka fokuseringen på arbetet med att nå Vattenfalls klimatvision, där dessa affärsenheter har stor betydelse.

De tre regionala Business Groups (Nordic, Central Europe och Benelux) omfattar övriga produktionsslag (främst vattenkraft och fossilkraft), värme, distribution och försäljning i respektive regioner (för detaljer, se diagrammet ovan).

Rörelsesegmentet Supply & Trading omfattar Vattenfalls energihandelsverksamhet. Rörelseresultatet i detta segment utgörs främst av realiserade tradingaffärer, dock ej resultatet för de affärer som genererats åt andra affärsenheter via prissäkringar (resultatet för dessa affärer tillfaller affärsenheterna). Rörelseresultatet omfattar inte heller orealiserade marknadsvärdeförändringar.

Segmentet Other inkluderar finansverksamhet och övriga koncernfunktioner. Här inkluderas även de orealiserade marknadsvärdeförändringarna för energihandelskontrakt, som enligt IAS 39 ej kan säkringsredovisas.

Integration av N.V. Nuon Energy

Från och med 1 juli 2009 ingår N.V. Nuon Energy (Nuon) i Vattenfallkoncernen. Nuons vindverksamhet har integrerats i affärsenheten Wind inom Business Group Pan Europe och energihandelsverksamheten ingår i Supply & Trading. De resterande affärsenheterna Exploration & Production; Power, Heat & Services och Sales ingår i den nya Business Group Benelux.

VIKTIGA HÄNDELSER 2009

Investering i vågenergi

Vattenfall förvärvade i januari 51% av det irländska utvecklingsbolaget för vågenergi, Pandion Ocean Power Ltd. Bolaget har ansökt om tillstånd för utveckling av vågkraft längs den irländska västkusten. För Vattenfall var detta ett första steg mot en ledande position inom den växande marknaden för utvinning av vågenergi. I december lanserade Vattenfall tillsammans med Pelamis, ett skotskt utvecklingsbolag av vågkraftteknik, ett bolag (Aegir Wave Power Ltd.) för att bygga den första vågkraftparken utanför Shetlandsöarna.

Experter till Vattenfalls kärnsäkerhetsråd

Vattenfall tillkännagav i januari att två internationellt erkända kärnkraftexperter rekryterats till Vattenfalls kärnsäkerhetsråd, som ett led i målet att vara bland världens bästa inom kärnkraftproduktion. Kärnsäkerhetsrådet består av externa experter och interna representanter från olika delar av Vattenfalls organisation. De två externa experterna är Hans Blix, tidigare generaldirektör för IAEA, International Atomic Energy Agency, och Peter Hirt, ordförande för Swiss Nuclear och VD för det schweiziska kärnkraftverket Gösgen.

Förvärv av Nuon

Vattenfall förvärvade den 1 juli 49% av aktierna för 4 833 MEUR (cirka 52 miljarder SEK) och övertog den operativa kontrollen i det nederländska energibolaget N.V. Nuon Energy (Nuon). Från och med det tredje kvartalet ingår Nuon i Vattenfallkoncernen. Köpeskillingen för de resterande 51% av aktierna kommer Vattenfall att reglera vid tre tillfällen under de kommande fem åren. Nuons nätbolag Alliander ingick inte i förvärvet. Integreringen av Nuon i Vattenfallkoncernen var i allt väsentligt fullbordad vid årets slut. Varumärket Nuon kommer dock att bibehållas under en övergångsperiod.

Obligationsemissioner

Vattenfall har under 2009 emitterat ett antal obligationer för att finansiera köpet av de första 49% aktierna i N.V. Nuon Energy. Den 5 mars emitterades tre obligationer på sammanlagt 2,7 miljarder EUR med löptider på 4, 7 och 12 år. Den 1 april emitterades två obligationer på sammanlagt 1,35 miljarder GBP på den brittiska marknaden med löptider på 10 och 30 år. Den 6 maj emitterades ytterligare en Euronoterad obligation på 1,35 miljarder EUR med en löptid på 5 år. Samtliga obligationer möttes av stark efterfrågan från investerare och de blev övertecknade flera gånger om. Upplåningen i GBP var Vattenfalls första emission någonsin på den brittiska marknaden.

Avbrott i kärnkraftproduktionen

Under revisionen av Ringhals 1 upptäcktes ett avstängt säkerhetssystem. Avvikelsen bedömdes som en 1:a, den lägsta graden på den internationella skalan för klassificiering av kärnkraftshändelser (INES). Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, förelade den 8 juli Ringhals AB särskilda utredningsåtgärder och villkor för drift av reaktorerna Ringhals 1–4 till följd av observerade brister som kan kopplas till säkerhetskulturen vid kärnkraftverket. Vattenfall kommer att genomföra de utredningsåtgärder och uppfylla de villkor som Strålsäkerhetsmyndigheten ställt. Utöver de normala revisionsarbetena vid Ringhals 1 och Ringhals 2 har ett antal moderniseringar och säkerhetshöjande installationer genomförts, vilket lett till att revisionerna tagit väsentligt längre tid än normalt i anspråk.

IAEA granskar med sitt expertteam OSART, Operational Safety Review Team, regelbundet kärnkraftverk världen över. IAEA:s översyn av Forsmark följdes upp under 2009 och i november presenterades resultatet av uppföljningsgranskningen. Resultatet blev mycket bra och är bland de bästa hittills under de nära 20 år som IAEA genomfört OSART med uppföljningsgranskningar.

Den 4 juli snabbstoppades det tyska kärnkraftverket Krümmel till följd av en kortslutning i en av de två transformatorerna utanför själva reaktorn vilka ansluter anläggningen till nätet. Kraftverket kopplades bort från nätet och reaktorn snabbstoppades i enlighet med de säkerhetsrutiner som finns. Kraftverket hade just startat upp igen efter nästan två års stillestånd.

Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, hävde den 22 april 2009 den särskilda tillsyn som Forsmark stått under sedan september 2006.

Forsmark SKB:s val av plats för slutförvar

Svensk Kärnbränslehantering AB, SKB, valde i juni Forsmark som plats för slutförvaret för Sveriges använda kärnbränsle. Platsvalet stod mellan Forsmark i Östhammars kommun och Laxemar i Oskarshamns kommun. I kärnbränsleförvaret ska allt använt kärnbränsle från de svenska kärnkraftverken slutförvaras på närmare 500 meters djup. SKB går nu vidare och färdigställer ansökningarna om tillstånd som ska prövas av Strålsäkerhetsmyndigheten och miljödomstolen. Ansökningarna lämnas in 2010 och innehåller då bland annat en miljökonsekvensbeskrivning och säkerhetsanalys för ett kärnbränsleförvar i Forsmark.

Samarbete med bilindustrin

Vattenfall och BMW Group startade i februari 2009 pilotfasen av projektet ”MINI E Berlin powered by Vattenfall”. 50 personer ska under en period testa 50 elbilar av märket MINI, vilket gör projektet det största i sitt slag i Tyskland.

I juni lanserade Vattenfall och Volvo Personvagnar ett industriellt samarbete för att introducera laddhybrider på marknaden. Volvo Personvagnar och Vattenfall inledde redan 2007 ett samarbetsprojekt med målsättningen att testa och utveckla plug-in teknik. Nu fördjupas samarbetet. Den banbrytande teknologin innebär att miljöpåverkan från trafiken kan minskas kraftigt.

Översyn av tillgångsportföljen

Vattenfall har under året sett över sin aktieportfölj och genomfört ett antal försäljningar. Vattenfall sålde sin 80-procentiga andel i det tyska elhandels- och nätbolaget WEMAG till 191 kommuner i Mecklenburg-Vorpommern och Brandenburg samt till Thüga AG. Affären slutfördes i början av januari 2010. I november 2009 beslöts att lämna gaslagringsprojektet Zuidwending av lönsamhetskäl. Vattenfall avyttrade även sin 50-procentiga andel i intressebolaget AB PiteEnergi till Piteå kommun; sin 30-procentiga andel i intressebolaget Luleå Energi AB till Luleå Kommunföretag AB och sin 20,6-procentiga andel i Jämtkraft AB till Östersunds kommun.

Fortsatt satsning på vindkraft

Vattenfall beslutade i maj att bygga vindkraftparken Stor-Rotliden i Åsele kommun, vilken blir Vattenfalls största vindkraftsatsning på land. Vindkraftparken, som beräknas kunna tas i drift under 2011, omfattar upp till 40 vindkraftverk och får en kapacitet på 78 MW.

Vattenfall beslutade under hösten 2009 även att bygga ytterligare fem turbiner vid vindkraftparken Edinbane på Isle of Skye i Skottland, som för närvarande håller på att uppföras. Vindkraftparken kommer att totalt omfatta 18 turbiner på vardera 2,3 MW och beräknas tas i drift 2010.

Byggandet av brittiska Thanet har fortsatt under året och kommer med en kapacitet på 300 MW att bli världens största havsbaserade vindkraftpark när den står klar 2010. Den beräknas leverera el motsvarande behovet för 240 000 hushåll.

Under året har även alpha ventus vindkraftpark till havs utanför ön Borkum på Tysklands nordsjökust tagits i drift. Alpha ventus är ett utveckling- och demonstrationsprojekt där Vattenfall äger 26,25%, resterande andel ägs av EWE och E.ON.

Nya elavtal med industrikunder

Vattenfall har under året tecknat nya avtal med stora industrikunder i Norden. Bland annat tecknade Vattenfall ett nytt långsiktigt avtal med Stora Enso om elleveranser för perioden 2013–2022. Affären omfattar cirka 6 TWh. Utöver elleverans omfattar avtalet en förlängning av samarbetet om balansansvar, vilket innebär att Vattenfall hanterar skillnaden mellan Stora Ensos bedömda och verkliga elanvändning.

Avtal tecknades även med glastillverkaren Pilkington om portföljförvaltning samt fysisk leverans av el i Sverige, Finland och Norge. Vattenfall är en av få aktörer på marknaden som kan leverera el till företag med verksamhet i flera nordiska länder. Avtalet är unikt för Vattenfall eftersom det är första gången Vattenfall levererar fysisk el i Norge.

Basindustrin i samarbete med Vattenfall

I slutet av oktober presenterade Vattenfall och Industrikraft i Sverige AB (ett nybildat bolag som till lika stora delar ägs av Boliden, Eka Chemicals, Holmen, Stora Enso och SCA Forest Products), en avsiktsförklaring om gemensam kraftproduktion. Överenskommelsen syftar till att säkra ny kostnadseffektiv baskraft med målet att långsiktigt trygga industriell verksamhet i Sverige. Grunden till samarbetet är också den gemensamma insikten om att det kommer att uppstå en brist på baskraft då svenska kärnkraftverk tjänat ut. Detta kommer att kräva ersättning i form av ny baskraft med mycket låga koldioxidutsläpp. Nästa fas i samarbetet handlar om att undersöka och fatta beslut om konkreta samarbetsprojekt.

Förändringar i koncernledningen under året

Den 2 februari tillträdde Lars Gejrot som Vattenfalls personaldirektör efter Ann-Charlott Dahlström som lämnade Vattenfall i september 2008.

På Vattenfalls styrelsemöte den 15 november 2009 utsågs Øystein Løseth till förste vice VD i Vattenfall AB, med syftet att han före sommaren år 2010 ska efterträda Lars G Josefsson som VD, då Lars G Josefsson ämnar utnyttja rätten inom sitt anställningsavtal att gå i pension vid 60 års ålder.

Under hösten utsågs även Elisabeth Ström till Vattenfalls kommunikationsdirektör och Torbjörn Wahlborg utsågs till ny chef för Business Group Nordic. De tillträdde sina nya tjänster den 1 januari 2010.

KONCERNEN, EKONOMISK ÖVERSIKT OCH ANALYS

Resultaträkning i sammandrag[1]

Belopp i MSEK där ej annat anges	2009	2008	Förändring, %
Nettoomsättning	205 407	164 549	24,8
Resultat före avskrivningar (EBITDA)	51 777	45 960	12,7
Rörelseresultat (EBIT)	**27 938**	**29 895**	**–6,5**
Rörelseresultat exkl jämförelsestörande poster	31 294	30 220	3,6
Finansiella poster, netto	–10 204	–6 397	–59,5
Resultat före skatter	**17 734**	**23 498**	**–24,5**
Skatter	–4 286	–5 735	–25,3
Årets resultat	**13 448**	**17 763**	**–24,3**
– varav hänförbart till aktieägare i moderbolaget	12 896	17 095	–24,6
– varav hänförbart till minoritetsintressen	552	668	–17,4

1) Se fullständig resultaträkning på sidan 82.

Nettoomsättning

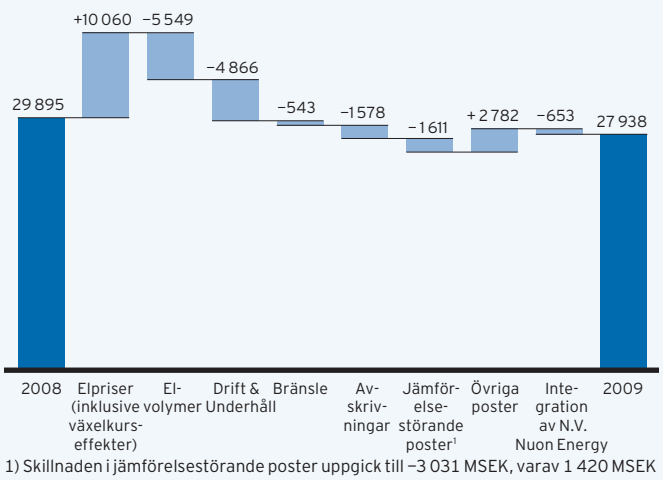
Koncernens nettoomsättning ökade med 24,8% till 205 407 MSEK (164 549). Ökningen med 40,8 miljarder SEK förklaras till största delen (21,4 miljarder SEK) av att N.V. Nuon Energy (Nuon) konsoliderades i Vattenfall-koncernen från och med den 1 juli 2009. Valutakurseffekter ökade omsättningen med cirka 11,0 miljarder SEK. Resterande ökning förklaras främst av högre erhållna priser.

Rörelseresultat (EBIT)

Rörelseresultatet minskade med 6,5% till 27 938 MSEK (29 895). Högre uppnådda elpriser bidrog positivt med cirka 10 miljarder SEK. Högre tariffer inom värme- och distributionsverksamheten bidrog också positivt till rörelseresultatet.

De poster som främst bidrog till minskningen var lägre produktionsvolymer och högre drift- och underhållskostnader. Dessutom uppgick jämförelsestörande poster under 2009 till -3 356 MSEK (-325). Kostnaderna för CO_2-utsläppsrätter uppgick till 5 446 MSEK under 2009 (5 916 MSEK). Resultatpåverkan för driftstoppen i de tyska kärnkraftverken Krümmel och Brunsbüttel beräknas under året ha uppgått till cirka 382 MEUR, motsvarande 4 063 MSEK (2008: 573 MEUR).

Faktorer som påverkat förändringen i rörelseresultatet[1] (EBIT)

1) Skillnaden i jämförelsestörande poster uppgick till –3 031 MSEK, varav 1 420 MSEK är hänförbara till integrationen av N.V. Nuon Energy.

Jämförelsestörande poster

- Realisationsvinster på sammanlagt 919 MSEK avseende försäljning av i huvudsak Vattenfalls andelar i Luleå Energi, Piteå Energi, Jämtkraft AB, vindkraftparken Borkum Riffgrund, gaslagringsprojektet Nuon Zuidwending samt ett antal fastigheter i Tyskland.
- Realisationsförluster på sammanlagt 861 MSEK avseende försäljning av Vattenfalls andelar i ett antal bolag, varav försäljningen av Vattenfalls 80-procentiga andel i tyska elhandels- och distributionsbolaget WEMAG utgjorde 817 MSEK.
- Nedskrivningar respektive återförda nedskrivningar samt andra poster av engångskaraktär på sammanlagt 3 414 MSEK, i huvudsak nedskrivning av danska värmetillgångar med 4 088 MSEK, nedskrivning av vindkrafttillgångar med 1 133 MSEK, återförda nedskrivningar av tyska tillgångar med 1 328 MSEK samt en intäktsförd negativ goodwill på 1 266 MSEK avseende den brittiska vindkraftparken Thanet.

Finansiella poster, netto

Finansnettot uppgick till -10 204 MSEK (-6 397). Försämringen beror till övervägande del på de ökade finansiella kostnaderna i samband med lånefinansieringen av förvärvet av N.V. Nuon Energy.

Integration av N.V. Nuon Energy

Effekten på Vattenfalls rörelseresultat av förvärvet av N.V. Nuon Energy per den 1 juli 2009 uppgick till -653 MSEK. I detta belopp ingår dock avskrivningar på övervärden med 882 MSEK samt nedskrivningar med 1 203 MSEK (främst vindkrafttillgångar). Exklusive dessa poster uppgick effekten på rörelseresultatet till 1 432 MSEK för andra halvåret 2009. En specifikation av förvärvade nettotillgångar och goodwill som uppstått i samband med förvärvet återfinns i koncernens Not 3.

Balansräkning i sammandrag[1]

Belopp i MSEK där ej annat anges	2009-12-31	2008-12-31	Förändring, %
Anläggningstillgångar	417 504	317 912	31,3
Omsättningstillgångar	184 623	127 915	44,3
Summa tillgångar	**602 127**	**445 827**	**35,1**
Eget kapital inkl. minoritetsintressen	142 404	140 886	1,1
Långfristiga skulder	314 402	192 578	63,3
Kortfristiga skulder	145 321	112 363	29,3
Summa eget kapital och skulder	**602 127**	**445 827**	**35,1**

1) Se fullständig balansräkning på sidan 84.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångarna ökade med 31%, till största del på grund av förvärvet av N.V. Nuon Energy. Genom förvärvet har goodwill på 44,1 miljarder SEK uppkommit. En uppställning av koncernens tillgångar och nettotillgångar återfinns i koncernens Not 6.

Omsättningstillgångar

Kortfristiga placeringar, kassa, bank och liknande tillgångar ökade med 41,5%, från 40 236 MSEK till 56 940 MSEK. Ökningen hänför sig till ökad upplåning under 2009. Utöver kortfristiga placeringar disponerade Vattenfall per den 31 december 2009 10 453 MSEK (15 416) i bekräftade kreditfaciliteter samt 10 342 MSEK (13 327) i övriga kreditfaciliteter. 2009 har även 7 356 MSEK redovisats som tillgångar som innehas för försäljning. För mer information, se koncernens Not 35.

Finansiell ställning 2009-12-31
Belopp i MSEK

Kassa, bank och liknande tillgångar samt kortfristiga placeringar	56 940[1]
Bekräftade kreditfaciliteter (outnyttjade)	10 453
Övriga kreditfaciliteter (outnyttjade)	10 342

1) Av vilka 30 089 MSEK var fullt tillgängliga. Av de ej fullt tillgängliga medlen utgör 3 524 MSEK Vattenfall Europe AG:s andel av ansvarsöverenskommelsen "Solidarvereinbarung", 3 934 MSEK utgör minoritetsägares andel av likvida medel i Vattenfalls tyska kärnkraftbolag, 16 766 MSEK avser så kallade Credit Support Annex (Margin Calls), 798 MSEK spärrade medel på margin-konto och 1 820 MSEK övriga ej fullt tillgängliga medel.

Kort- och långfristiga skulder

Totala räntebärande skulder ökade med 106 147 MSEK vilket är nästan en fördubbling jämfört med 2008. Ökningen beror på den ökade upplåningen under 2009 till följd av det lånefinansierade förvärvet av 49% av aktierna i N.V. Nuon Energy. Köpeskillingen för de resterande 51% är upptagen som en skuld till Nuons aktieägare och ingår i räntebärande skulder. Den återstående köpeskillingen kommer att regleras vid tre tillfällen de kommande fem åren (2011, 2013 och 2015).

I de räntebärande skulderna ingår även 10 250 MSEK (10 811) så kallat Hybridkapital, Capital Securities, vilket emitterades i juni 2005. Hybridkapital klassificeras till stor del som eget kapital av ratinginstituten (Moody's 75% och Standard & Poor's 50%).

I räntebärande skulder ingår även 16 700 MSEK (16 881) avseende lån från Vattenfalls minoritetsägda tyska kärnkraftbolag. 7 975 MSEK (6 683) avser lån från minoritetsdelägare i bland annat Vattenfalls svenska kärnkraftverk.

Koncernens redovisade nettoskuld ökade med 88 987 MSEK, från 66 000 MSEK till 154 987 MSEK.

Nettoskuld
Belopp i MSEK

	2009-12-31	2008-12-31
Hybridkapital (Capital Securities)	–10 250	–10 811
Obligationslån och skulder till kreditinstitut	–122 086	–69 665
Nuvärdet av skuld avseende förvärv av N.V. Nuon Energy	–49 447	–
Skulder till intresseföretag	–16 711	–16 894
Skulder till minoritetsägare	–7 975	–6 683
Övriga skulder	–7 025	–3 294
Summa räntebärande skulder	**–213 494**	**–107 347**
Kassa, bank och liknande tillgångar	10 555	20 904
Kortfristiga placeringar	46 385	19 332
Lån till minoritetsägare i utländska dotterbolag	1 567	1 111
Nettoskuld	**–154 987**	**–66 000**

Justerad bruttoskuld och nettoskuld

I sin bedömning av företags kreditvärdighet gör ratinginstitut och analytiker regelmässigt ett antal justeringar av olika poster i balansräkningen i syfte att ta fram en justerad brutto- respektive nettoskuld. I nedanstående tabell presenteras en justerad brutto- och nettoskuld beräknad av Vattenfall men enligt principer tillämpade av analytiker på marknaden. Det finns ingen enhetlig metod för sådana beräkningar, dock kan beräkningen nedan anses som konservativ.

Justerad bruttoskuld och nettoskuld

Belopp i MSEK	2009-12-31	2008-12-31
Summa räntebärande skulder	–213 494	–107 347
Nuvärdet av pensionsförpliktelser	–21 197	–21 839
Avsättningar för gruv-, gas och vindverksamhet och andra miljörelaterade avsättningar	–14 463	–14 604
Avsättningar för kärnkraft (netto)	–6 776	–5 154
50% av Hybridkapital (Capital Securities)	5 125	5 406
Valutaderivat med positivt verkligt värde	1 345	3 131
Valutasäkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter	–1 378	3 337
Justerad bruttoskuld	**–250 838**	**–137 070**
Redovisad kassa, bank och liknande tillgångar samt kortfristiga placeringar	56 940	40 236
Ej tillgänglig likviditet[1]	–8 256	–7 468
Justerad kassa, bank och liknande tillgångar samt kortfristiga placeringar	**48 684**	**32 768**
Justerad nettoskuld	**–202 154**	**–104 302**

1) Vari ingår 3 524 MSEK Vattenfall Europe AGs andel av ansvarsöverenskommelsen "Solidavvereinsbarung", 3 934 MSEK utgör minoritetsägarens andel av likvida medel i Vattenfalls tyska kärnkraftbolag samt 798 MSEK spärrade medel på margin-konton.

Eget kapital

Koncernens egna kapital ökade med 1 518 MSEK till 142 404 MSEK. Andelen eget kapital hänförbart till minoritetsägare minskade, vilket beror på att Vattenfall förvärvat polska statens andelar i GZE S.A. och Vattenfall Heat Poland S.A.

Kassaflöde i sammandrag[1]

Belopp i MSEK där ej annat anges	2009	2008	Förändring, %
Internt tillförda medel (FFO)	36 700	30 735	19,4
Kassaflöde från förändringar av rörelsetillgångar och rörelseskulder	9 546	5 459	74,9
Kassaflöde från den löpande verksamheten	**46 246**	**36 194**	**27,8**
Fritt kassaflöde[2]	27 566	18 963	45,4
Kassaflöde från investeringsverksamheten	**–83 040**	**–41 273**	**101,2**
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	**27 822**	**14 294**	**94,6**
Årets kassaflöde	**–8 972**	**9 215**	**–**

1) Se fullständig kassaflödesanalys på sidan 85.

2) Fritt kassaflöde = Kassaflöde från den löpande verksamheten minus förnyelseinvesteringar.

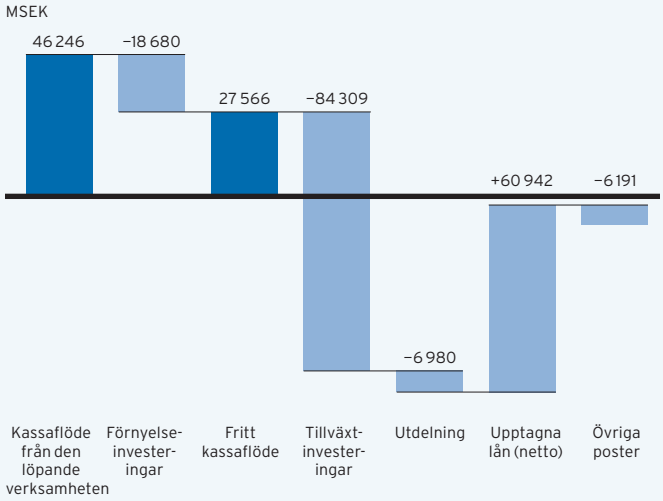
Internt tillförda medel (FFO)

Internt tillförda medel uppgick till 36 700 MSEK (30 735). Ökningen med 5 965 MSEK jämfört med 2008 beror främst på förbättrat rörelseresultat före avskrivningar och nedskrivningar (EBITDA) samt lägre betald skatt.

Förändringar av rörelsetillgångar och rörelseskulder

Kassaflödet från förändringar av rörelsetillgångar och rörelseskulder uppgick till 9 546 MSEK. Ökad handel med CO_2-utsläppsrätter bidrog netto till en positiv effekt på kassaflödet från rörelsekapitalförändringar. CO_2-utsläppsrätter, som levererades respektive erhölls i december 2009, men som enligt avtal betalades först i januari 2010, återfinns under både rörelsefordringar och rörelseskulder. Varulager ökades, vilket bidrog negativt till kassaflödet. Därutöver redovisas effekten av realiserade valutasäkringar av eget kapital i utländska dotterbolag som rörelsekapitalförändring. Effekten av dessa har förbättrat kassaflödet positivt med 2 576 MSEK jämfört med 2008.

Faktorer som påverkat förändringen i kassaflödet

Kassaflöde från den löpande verksamheten

Kassaflödet från den löpande verksamheten uppgick till 46 246 MSEK, vilket var 10 052 MSEK högre jämfört med föregående år.

Kassaflöde från investeringsverksamheten

Kassaflödet från investeringsverksamheten uppgick till -83 040 MSEK, vilket förklaras av de stora investeringarna under året (102 989 MSEK mot 42 296 MSEK 2008). Fritt kassaflöde, det vill säga kassaflödet från den löpande verksamheten minus förnyelseinvesteringar var dock positivt (27 566 MSEK). Tillväxtinvesteringar står för den största delen av investeringarna (84 309 MSEK), vilket främst förklaras av förvärvet av 49% av aktierna i N.V. Nuon Energy med cirka 52 miljarder SEK samt förvärven av polska statens minoritetsandelar i dotterbolagen GZE S.A. och Vattenfall Heat Poland S.A. med 3,3 miljarder SEK. Försäljningarna under året uppgick till 5 542 MSEK varav 4 413 MSEK är hänförbart till försäljningar av aktieinnehav.

Investeringar

Belopp i MSEK	2009	2008
Förnyelseinvesteringar	18 680	17 231
Tillväxtinvesteringar	84 309	25 065
— varav aktier	56 561	11 798
Summa investeringar	**102 989**	**42 296**

Försäljningar

Belopp i MSEK	2009	2008
Försäljningar	5 542	865
— varav aktier	4 413	33

Investeringarna i elproduktion ökade med 10 521 MSEK till 26 466 MSEK, varav de största investeringarna gjordes inom Business Group Central Europe och Business Group Pan Europe. Investeringarna i fossilkraft ökade med 4 551 MSEK till 12 591 MSEK och investeringarna i vindkraft ökade med 5 428 MSEK till 8 002 MSEK. Även inom värme och elnät ökade investeringarna. Se specifikation av investeringarna i tabellen intill.

Specifikation av investeringar 2009 och 2008

MSEK	Business Group Pan Europe 2009	Business Group Pan Europe 2008	Business Group Nordic 2009	Business Group Nordic 2008	Business Group Central Europe 2009	Business Group Central Europe 2008	Business Group Benelux 2009	Business Group Benelux 2008	Övrigt[1] 2009	Övrigt[1] 2008	Totalt 2009	Totalt 2008
Elproduktion												
Vattenkraft	–	–	1 346	1 095	113	165		–	–	–	1 459	1 260
Kärnkraft	4 263	3 583	–	–	–	–		–	–	–	4 263	3 583
Fossilkraft	–	–	4	8	9 587	8 032	3 000	–	–	–	12 591	8 040
Vindkraft	8 002	2 574	–	–	–	–		–	–	–	8 002	2 574
Biobränsle, avfall	–	–	–	–	151	488		–	–	–	151	488
Övrigt	–	–	–	–	–	–		–	–	–	–	–
Summa Elproduktion	**12 265**	**6 157**	**1 350**	**1 103**	**9 850**	**8 685**	**3 000**	**–**	**–**	**–**	**26 466**	**15 945**
Värme												
Fossilkraft	–	–	470	998	1 549	1 181	383	–	–	–	2 402	2 179
Biobränsle, avfall	–	–	1 220	693	29	13		–	–	–	1 249	706
Övrigt	–	–	206	279	619	447		–	2	–	827	726
Summa Värme	**–**	**–**	**1 896**	**1 970**	**2 197**	**1 641**	**383**	**–**	**2**	**–**	**4 478**	**3 611**
Elnät												
Elnät	–	–	3 116	3 307	4 103	3 008	–	–	–	–	7 219	6 314
Övrigt	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Summa Elnät	**–**	**–**	**3 116**	**3 307**	**4 103**	**3 008**	**–**	**–**	**–**	**–**	**7 219**	**6 314**
Förvärv av aktier	346	2 388	–	42	48	252		–	56 169[2]	9 139	56 562	11 820
Övrigt, exkl aktier	348	263	206	129	4 516	3 955	2 787	–	407	258	8 264	4 606
Totalt	**12 959**	**8 808**	**6 568**	**6 550**	**20 714**	**17 540**	**6 170**	**–**	**56 577**	**9 397**	**102 989**	**42 296**

1) Under Övrigt ingår segmenten Supply & Trading och Other (det sistnämnda inkluderar finansverksamhet och övriga koncernfunktioner).

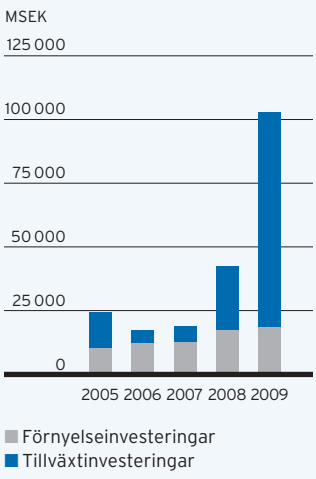
2) Förvärvet av 49% av aktierna i N.V. Nuon Energy svarar för cirka 52 miljarder SEK.

Kassaflöde från finansieringsverksamheten

Kassaflödet från finansieringsverksamheten uppgick till 27 822 MSEK främst på grund av den ökade upplåningen till följd av lånefinansieringen av förvärvet av N.V. Nuon Energy. Upptagna lån under året uppgick till 72 543 MSEK. Återbetalning av lån har skett med 11 601 MSEK.

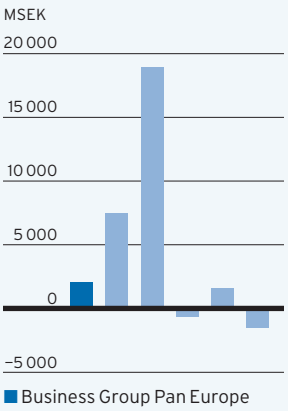
För mer information om Vattenfalls låneverksamhet se Risker och riskhantering, sidan 75.

Investeringar

BUSINESS GROUP PAN EUROPE

Koncernens rörelseresultat

Nyckelfakta

Belopp i MSEK där ej annat anges	2009	2008	Förändring, %
Nettoomsättning	21 113	20 407	3,5
Extern nettoomsättning[1]	8 239	7 614	8,2
Rörelseresultat	2 113	3 567	–40,8
Rörelseresultat exkl jämförelsestörande poster	1 968	3 559	–44,7
Elproduktion, TWh[2]	43,2	47,7	–9,4
– varav kärnkraft	41,5	46,2	–10,2
– vindkraft	1,7	1,6	6,3
Antal anställda, personår	5 667	5 112	10,9

1) Exklusive koncerninterna transaktioner.

2) Av elproduktionen 2009 disponerar Vattenfall 30,0 TWh (31,6) medan resten tillfaller minoritetsägare respektive avgår som ersättningskraft.

Business Group Pan Europe innefattar de tre koncernövergripande affärsenheterna Wind, Nuclear och Engineering. Business Group Pan Europe ansvarar även för Vattenfalls europeiska affärsutveckling med fokus på effektiv energianvändning och biobränslen. 2009 svarade Business Group Pan Europe för 7,6% av koncernens rörelseresultat.

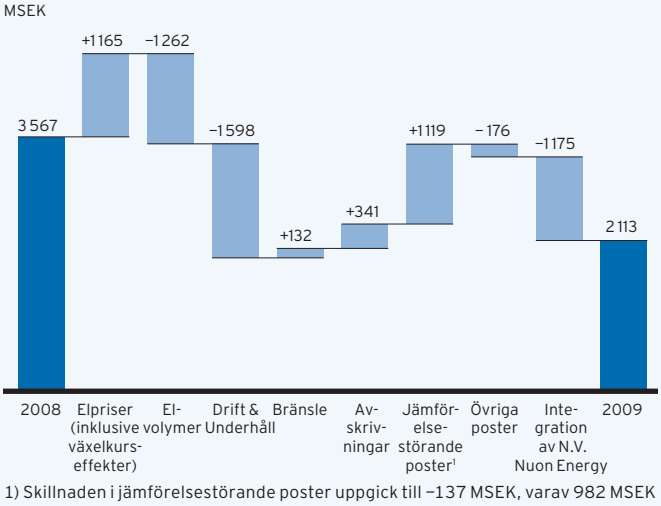
Rörelseresultat

Rörelseresultatet försämrades med 1 454 MSEK till 2 113 MSEK. Exklusive jämförelsestörande poster minskade rörelseresultatet med 1 591 MSEK till 1 968 MSEK.

Jämförelsestörande poster

Belopp i MSEK	2009	2008
Realisationsvinster	1	10
Realisationsförluster	–	–2
Nedskrivningar	–1 122	–
Andra jämförelsestörande poster	1 266	–
Summa	**145**	**8**

Faktorer som påverkat förändringen i rörelseresultatet (EBIT)

1) Skillnaden i jämförelsestörande poster uppgick till –137 MSEK, varav 982 MSEK är hänförbara till integrationen av N.V. Nuon Energy.

Cirka 200 MSEK av den totala rörelseresultatförsämringen förklaras av valutakurseffekter.

Affärsenheten Wind förbättrade sitt rörelseresultat framförallt till följd av en intäktsförd negativ goodwill på 1 266 MSEK avseende den brittiska vindkraftparken Thanet. Det underliggande rörelseresultatet för affärsenheten var negativt trots något högre volymer och uppnådda priser, vilket förklaras av högre kostnader till följd av den pågående expansionen inom vindkraft. Avskrivningar på övervärden hänförbara till förvärvet av N.V. Nuon Energy belastade rörelseresultatet inom Wind med 342 MSEK. Dessutom har nedskrivningar gjorts på framförallt nederländska vindkrafttillgångar på 982 MSEK.

Affärsenheten Nuclear försämrade sitt rörelseresultat på grund av lägre produktionsvolymer samt ökade drift- och underhållskostnader till följd av revisionsarbeten i kärnkraftverken. Den negativa resultatpåverkan på grund av driftstoppen i de tyska kärnkraftverken Krümmel och Brunsbüttel beräknas för helåret till cirka 382 MEUR (573), cirka 4 063 MSEK. Affärsenheten Engineering uppvisade ett något förbättrat rörelseresultat.

Elproduktion 2009

Elproduktionen minskade främst till följd av minskad kärnkraftproduktion på grund av förlängda revisionsarbeten i de svenska kärnkraftverken Forsmark och Ringhals. Det tyska kärnkraftverket Brunsbüttel stod under året stilla, vilket det även gjorde under 2008. Driftstoppet i det till hälften ägda tyska kärnkraftverket Krümmel påverkade ej de konsoliderade volymerna eftersom anläggningen inte konsolideras i Vattenfalls bokslut. Vindkraftproduktionen ökade till 1,7 TWh (1,6). Inom vindkraftproduktionen bidrar Sverige med 0,4 TWh, Danmark med 0,7 TWh, Storbritannien med 0,3 TWh, Nederländerna och Belgien med 0,2 TWh samt Tyskland och Polen med 0,1 TWh.

Investeringar

Vattenfall utvecklar sin produktionsportfölj mot tekniker med låga utsläpp. Business Group Pan Europe med ansvar för både kärnkraft och vindkraft har en viktig roll i detta arbete. Följande större investeringsprojekt pågår eller planeras:

- Ett långsiktigt investeringsprogram för de svenska kärnkraftverken Forsmark och Ringhals. Investeringsprogrammet, som bedrivs i samarbete med övriga ägare, omfattar åtgärder för höjd säkerhetsnivå, förlängd livslängd och höjd effektnivå. Av hela programmet på 50 miljarder SEK 2003–2030 ingår 14,1 miljarder SEK i nuvarande investeringsplan 2010–2014 (varav cirka 1 miljard SEK avser investeringar i de tyska kärnkraftverken Krümmel och Brunsbüttel).
- Den havsbaserade vindkraftparken Thanet i Storbritannien med en total installerad effekt på 300 MW. Thanet beräknas tas i drift 2010.
- Den havsbaserade vindkraftparken Edinbane på Isle of Skye i Skottland med 18 turbiner på 2,3 MW vardera, totalt drygt 40 MW. Edinbane beräknas tas i drift 2010.
- Den havsbaserade vindkraftparken Ormonde i Irländska sjön med en total installerad effekt på 150 MW. Ormonde beräknas tas i drift 2011–2012.
- Den landbaserade vindkraftparken Stor-Rotliden i Åsele kommun, Sverige. Total installerad effekt på 78 MW. Stor-Rotliden beräknas tas i drift 2011.
- Förnyelseinvesteringar inom landbaserad vindkraft i Danmark där nya verk med en samlad effekt på cirka 75 MW ska ersätta äldre verk med en total effekt på 40 MW. Under 2009 invigdes en park, Nørrekær Enge, där 77 mindre turbiner ersatts av 12 nya större turbiner.

Viktiga händelser Business Group Pan Europe

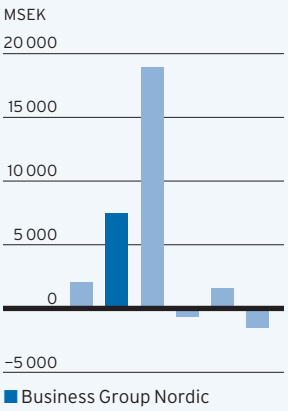
Helene Biström, chef för Business Group Pan Europe

"Året har varit en utmaning vilket syns på rörelseresultatet som är för lågt. I Tyskland står kärnkraftverken fortfarande stilla och vi arbetar hårt för att få tillbaka dem i drift igen. Vid de svenska kärnkraftverken Ringhals och Forsmark har betydande moderniseringar och säkerhetsarbeten genomförts. Våra aktiviteter inom e-mobility tror vi kommer att bidra till att positionera Vattenfall som ett ledande europeiskt energiföretag."

- Vattenfall fortsatte satsningen på utveckling av vågenergi genom förvärvet av 51% av det irländska utvecklingsbolaget Pandion Ocean Power Ltd samt samarbete med det skotska utvecklingsbolaget Pelamis.
- Under året har omfattande arbete pågått i Vattenfalls kärnkraftverk, såväl normala revisionsarbeten som ett antal moderniseringar och säkerhetshöjande installationer. Läs mer om Vattenfalls kärnkraftsarbete under året på sidorna 22–23.
- Vattenfall har satsat på två stora projekt inom e-mobility: Samarbete med BMW Group under namnet "MINI E Berlin powered by Vattenfall" i Tyskland, samt ett samarbete med Volvo Personvagnar för att introducera laddhybridbilar på marknaden. Läs mer på sidan 26.
- Affärsenheten Wind har under året haft en intensiv verksamhet. Bland annat startade byggandet av vindkraftparken Stor-Rotliden i Åsele kommun, Sverige, och ytterligare fem turbiner vid vindkraftparken Edinbane i Skottland. Samtidigt fortskrider byggandet av vindkraftparken Thanet i Storbritannien, som när den står färdig kommer att vara världens största vindkraftanläggning. Dessutom har alpha ventus vindkraftpark tagits i drift utanför Tysklands nordsjökust, liksom vindkraftparken Nørrekær Enge i Danmark. Läs mer om Vattenfalls arbete inom vindkraft på sidorna 16–17.
- Vattenfalls konsultbolag i Sverige och Tyskland, Vattenfall Power Consultant, har samlats i organisation, som utnyttjar kompetenser över landsgränserna och bättre tillgodoser internationella kunders behov.
- I början av 2010 tilldelades Vattenfall tillsammans med ScottishPower Renewables rättigheter för att utveckla en stor vindkraftpark i ett område utanför Englands östkust, East Anglia, med en potential på 7 200 MW. En första tillståndsansökan kan förhoppningsvis lämnas in 2012. Om nödvändiga tillstånd erhålls skulle bygget kunna påbörjas 2015 och därefter genomföras stegvis.

BUSINESS GROUP NORDIC

Koncernens rörelseresultat

Nyckelfakta

Belopp i MSEK där ej annat anges	2009	2008	Förändring, %
Nettoomsättning	42 393	38 408	10,4
Extern nettoomsättning[1]	45 064	48 417	–6,9
Rörelseresultat	7 504	11 461	–34,5
Rörelseresultat exkl jämförelsestörande poster	11 117	11 469	–3,1
Elproduktion, TWh[2]	38,8	42,1	–7,8
– varav vattenkraft	31,2	35,5	–12,1
– varav fossilkraft	7,3	6,2	17,7
– varav biobränsle, avfall	0,3	0,4	–25,0
Värmeförsäljning, TWh	11,1	10,4	6,7
Antal elkunder[3]	1 257 000	1 053 000	19,4
Antal nätkunder	1 307 000	1 299 000	0,6
Antal anställda, personår	5 544	5 625	–1,4

1) Exklusive koncerninterna transaktioner.

2) Av elproduktionen 2009 disponerar Vattenfall 36,7 TWh (41,0) medan resten tillfaller minoritetsägare respektive avgår som ersättningskraft.

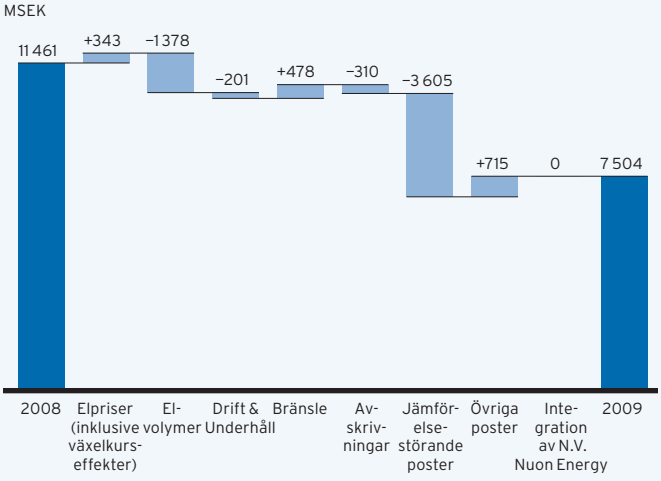
3) Privatkunder.

Business Group Nordic bedriver verksamhet i Sverige, Finland och Danmark. Följande affärsenheter ingår i segmentet: Hydro (vattenkraft), Distribution, Sales, Heat och Services. 2009 svarade Business Group Nordic för 26,9% av koncernens rörelseresultat.

Rörelseresultat

Rörelseresultatet försämrades med 3 957 MSEK till 7 504 MSEK. Exklusive jämförelsestörande poster minskade rörelseresultatet med 352 MSEK till 11 117 MSEK.

Faktorer som påverkat förändringen i rörelseresultatet (EBIT)

Jämförelsestörande poster

Belopp i MSEK	2009	2008
Realisationsvinster	688	21
Realisationsförluster	–13	–29
Nedskrivningar	–4 094	–
Andra jämförelsestörande poster	–194	–
Summa	**–3 613**	**–8**

Affärsenheten Heat uppvisade en förbättring av det underliggande rörelseresultatet under 2009 tack vare högre priser och volymer. Dock belastades rörelseresultatet med 4 088 MSEK i nedskrivningar av danska värmetillgångar. Affärsenheten Hydro försämrade sitt rörelseresultat trots högre uppnådda elpriser, till stor del beroende på lägre produktionsvolymer. Affärsenheterna Sales och Distribution förbättrade sina rörelseresultat. Inom Sales förklaras det i huvudsak av högre resultat från intressebolag samt något förbättrad bruttomarginal. Affärsenheten Distribution förbättrade sitt rörelseresultat huvudsakligen tack vare högre nättariffer.

Elproduktion och värmeförsäljning

Elproduktionen minskade med 3,3 TWh, på grund av minskad vattenkraftproduktion till följd av lägre vattentillgång. Fossilkraften ökade med 1,1 TWh medan produktionen baserad på biomassa minskade något.

Värmeförsäljningen ökade främst tack vare att Amagerverket i Danmark tagits i drift men även till följd av kallare väder i början och slutet av året.

Investeringar

Följande större investeringsprojekt pågår eller planeras inom Business Group Nordic:

- Ett omfattande investeringsprogram inom vattenkraftproduktionen. Ett trettiotal aggregat i vattenkraftstationerna förnyas under perioden 2004 fram till 2013.
- Vattenkraftverket Abelvattnet med en installerad effekt på 4,6 MW som beräknas tas i drift 2010. Det blir Vattenfalls första nybyggda vattenkraftverk på drygt 15 år.
- Nya generatorer ska installeras i vattenkraftverket Akkats för att öka flexibiliteten i anläggningen.
- Pågående investeringsprogram inom dammsäkerhet.
- Nytt kraftvärmeverk i anslutning till befintligt värmeverk i svenska Jordbro som beräknas tas i drift 2010.
- Ny biobränslepanna i Vanaja kraftverk i finska Tavastehus.

Viktiga händelser Business Group Nordic

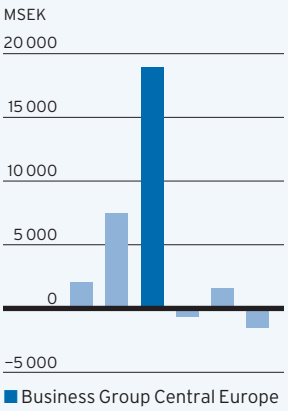
Torbjörn Wahlborg, chef för Business Group Nordic. Torbjörn Wahlborg utsågs till ny chef för Business Group Nordic och tillträdde 1 januari 2010. Han efterträdde Hans von Uthmann, som valt att lämna Vattenfall. Hans von Uthmann var chef för Business Group Nordic under hela 2009.

"Det underliggande rörelseresultatet var bra. Nedskrivningar av danska värmetillgångar och lägre vattentillgång påverkade dock rörelseresultatet negativt. I Norden har vi varit framgångsrika i samarbetet med våra industrikunder och flera stora avtal tecknades under året. Positivt är också att privatkunderna i allt större utsträckning har valt Vattenfall som leverantör. Nu ligger fokus på att öka lönsamheten och förbättra kassaflödet."

- Vattenfall påbörjade byggandet av ett nytt kraftvärmeverk i anslutning till det befintliga värmeverket i Jordbro med driftstart 2010. Redan idag produceras fjärrvärmen i Jordbro med enbart biobränsle, men det nya kraftvärmeverket kommer att göra bränslevalet mer flexibelt.
- Vattenfall avyttrade under året sina andelar i företagen AB PiteEnergi, Luleå Energi AB samt Jämtkraft AB. Alla bolagen är nu helägda av respektive kommuner (Piteå, Luleå samt Östersund, Åre och Krokoms kommuner).
- Bland de nya avtal med industrikunder som tecknades under året kan nämnas ett långsiktigt avtal med Stora Enso omfattande cirka 6 TWh samt ett avtal med Pilkington omfattande portföljförvaltning och fysisk leverans av el i Sverige, Finland och Norge.
- Den positiva trenden vad gäller kundtillströmning fortsatte och Vattenfall ökade sina marknadsandelar. Vid årsskiftet hade Vattenfall 1,3 miljoner privatkunder. Läs mer om Vattenfalls kundarbete på sidan 24.
- Vattenfall beslutade att stänga oljekraftverken i Stenungssund (block 1 och block 2) och Marviken, eftersom de inte kontrakterades i Svenska Kraftnäts reservkraftsupphandling.

BUSINESS GROUP CENTRAL EUROPE

Koncernens rörelseresultat

Nyckelfakta

Belopp i MSEK där ej annat anges	2009	2008	Förändring, %
Nettoomsättning	163 476	140 956	16,0
Extern nettoomsättning[1]	116 466	97 883	19,0
Rörelseresultat	18 938	16 872	12,2
Rörelseresultat exkl jämförelsestörande poster	18 373	17 197	6,8
Elproduktion, TWh[2]	68,9	72,3	–4,7
– varav fossilkraft	65,2	68,1	–4,3
– varav vattenkraft	2,5	3,0	–16,7
– varav biobränsle, avfall	1,1	1,3	–15,4
Värmeförsäljning, TWh	26,3	25,3	4,0
Antal elkunder[3]	3 654 000	3 559 000	2,7
Antal nätkunder	4 362 000	4 287 000	1,7
Antal anställda, personår	21 713	21 345	1,7

1) Exklusive koncerninterna transaktioner

2) Av elproduktionen 2009 disponerar Vattenfall 68,9 TWh (72,3) medan resten tillfaller minoritetsägare respektive avgår som ersättningskraft.

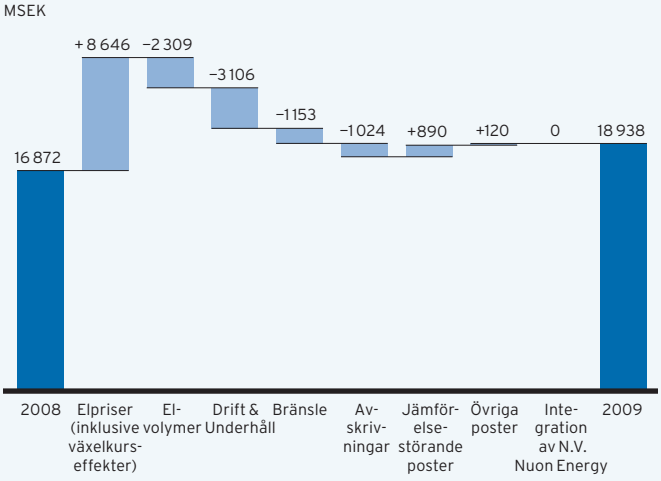
3) Privatkunder.

Business Group Central Europe bedriver verksamhet i Tyskland och Polen. Rörelsesegmentet består av följande affärsenheter: Mining & Generation, Transmission, Distribution, Sales och Heat. 2009 svarade Business Group Central Europe för 67,8% av koncernens rörelseresultat.

Rörelseresultat

Rörelseresultatet förbättrades med 2 066 MSEK till 18 938 MSEK. Exklusive jämförelsestörande poster ökade rörelseresultatet med 1 176 MSEK till 18 373 MSEK.

Faktorer som påverkat förändringen i rörelseresultatet (EBIT)

Jämförelsestörande poster

Belopp i MSEK	2009	2008
Realisationsvinster	208	138
Realisationsförluster	–848	–40
Nedskrivningar	–123	–423
Återförda nedskrivningar	1 328	–
Summa	**565**	**–325**

Förbättringen av rörelseresultatet förklaras till största del av valutakurseffekter. I rörelseresultatet för den tyska verksamheten ingår positiva valutakurseffekter på cirka 1 600 MSEK och i rörelseresultatet för den polska verksamheten ingår negativa valutakurseffekter på 159 MSEK.

Inom den tyska verksamheten redovisade affärsenheten Mining & Generation ett förbättrat rörelseresultat trots minskade produktionsvolymer, vilket förklaras av högre uppnådda elpriser tack vare tidigare prissäkringar, lägre kostnader för CO_2-utsläppsrätter samt återförda nedskrivningar. Realisationsförluster avser i huvudsak försäljningen av det tyska dotterbolaget WEMAG (817 MSEK). Inom den tyska verksamheten redovisade affärsenheten Sales ett lägre rörelseresultat vilket i huvudsak förklaras av lägre bruttomarginal inom segmentet privatkunder.

Den polska verksamheten förbättrade sitt rörelseresultat med 181 MSEK. Förbättringen hänför sig i huvudsak till affärsenheten Sales och förklaras främst med förbättrad bruttomarginal inom alla kundsegment. Även affärsenheten Heat uppvisade något bättre rörelseresultat tack vare högre uppnådda priser men högre bränslepriser motverkade till viss del förbättringen.

Elproduktion och värmeförsäljning

Elproduktionen minskade vilket främst förklaras av lägre tillgänglighet i de tyska brunkolseldade kraftverken. Värmeförsäljningen ökade med 4%, främst i Tyskland.

Investeringar

Följande större investeringsprojekt pågår eller planeras inom Business Group Central Europe:

- Den stenkolseldade kraftvärmeanläggningen Moorburg i Hamburg, Tyskland. Den totala installerade effekten är 1 640 MW. Anläggningen beräknas tas i drift 2012.
- Brunkolskraftverket Boxberg i tyska Sachsen byggs ut med ett nytt block på 675 MW. Anläggningen beräknas tas i drift i slutet av 2010.
- Brunkolsdagbrottet Reichwalde i närheten av brunkolskraftverket Boxberg förbereds för återstart i slutet av 2010.
- Demonstrationsanläggning för CCS i Jänschwalde, Tyskland. En ny panna med oxyfuelteknik planeras. Dessutom planeras att förse en av de två befintliga pannorna med post-combustion-teknik. Demonstrationsanläggningen beräknas tas i drift tidigast 2015.

Viktiga händelser Business Group Central Europe

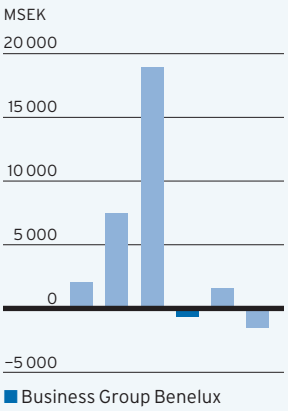
Tuomo Hatakka, chef för Business Group Central Europe

"2009 var ett utmanande år med lägre marknadspriser och fallande efterfrågan på el. För att vara långsiktigt konkurrenskraftiga fokuserar vi nu på att effektivisera verksamheten, sänka kostnaderna och förbättra kassaflödet. Genom operationell effektivitet, hög säkerhet och högkvalitativa produkter och säkerhet kommer vi att öka lönsamheten och också förbättra den externa synen på företaget. Vi har ett spännande och dynamiskt år framför oss och vi kommer att fortsätta leverera."

- Arbetet med integrationen av de två landsorganisationerna i Tyskland och Polen, som påbörjades vid bildandet av Business Group Central Europe 1 januari 2008, fortskred under året och i slutet av 2009 presenterades de nya landsöverskridande affärsenheterna Mining & Generation, Distribution, Sales och Heat.
- Vattenfall har under året vunnit nära 100 000 nya kunder i Tyskland. Marknadsandelarna i Hamburg- och Berlin-områdena utvecklades stabilt och uppgick till 82% respektive 77%.
- Vattenfall vann en europeisk upphandling om samtliga kommunala inrättningar i Berlin och ska förse alla delstatens fastigheter med förnybar energi i två år till och med 2012. Vattenfall tecknade även ett avtal med staden Berlin om sänkning av företagets koldioxidutsläpp till och med år 2020.
- I november meddelade Vattenfall nya elpriser för privat- och industrikunder i Berlin och Hamburg. Priserna ökade med mellan 4,4 till 8,9%, främst beroende på ökade kostnader som effekt av den tyska lagen för förnybar energi (EEG).
- Vattenfalls planerade projekt att bygga en demonstrationsanläggning för avskiljning av koldioxid med CCS-teknik i Jänschwalde i delstaten Brandenburg i Tyskland, har tilldelats stöd från Europeiska kommissionen på upp till 180 MEUR. Vattenfalls anläggning är en av sex europeiska anläggningar som erhåller stöd av EU. Läs mer om Vattenfalls arbete med CCS-tekniken på sidorna 20–21.
- Vattenfall avyttrade sin andel (80%) i det tyska elhandels- och nätbolaget WEMAG, köpeskillingen uppgick till 170 MEUR. Affären slutfördes den 5 januari 2010.

BUSINESS GROUP BENELUX

Koncernens rörelseresultat

Nyckelfakta

Belopp i MSEK där ej annat anges	Kvartal 3–4, 2009
Nettoomsättning	24 290
Extern nettoomsättning[1]	20 446
Rörelseresultat	–644
Rörelseresultat exkl jämförelsestörande poster	–205
Elproduktion, TWh	8,0
– varav fossilkraft	7,9
Värmeförsäljning, TWh	0,6
Antal elkunder[2]	2 597 000
Antal gaskunder	2 112 000
Antal anställda, personår	6 009

1) Exklusive koncerninterna transaktioner

2) Privatkunder.

Historiska jämförelsesiffror saknas eftersom Business Group Benelux ingår i koncernen först från och med 1 juli 2009.

Business Group Benelux bedriver verksamhet i Nederländerna och Belgien och består av affärsenheterna Exploration & Production (främst gasutvinning), Power, Heat och Services samt Sales. Nuons vindverksamhet och energihandelsverksamhet ingår numera i Business Group Pan Europe respektive i segmentet Supply & Trading. Business Group Benelux ingår i Vattenfallkoncernen sedan 1 juli 2009.

Rörelseresultat andra halvåret 2009

Rörelseresultatet uppgick till –644 MSEK. Exklusive jämförelsestörande poster uppgick rörelseresultatet till –205 MSEK.

Jämförelsestörande poster

Belopp i MSEK	Kvartal 3–4, 2009
Realisationsvinster	36
Nedskrivningar	–220
Andra jämförelsestörande poster	–255
Summa	**–439**

Det negativa rörelseresultatet förklaras huvudsakligen av avskrivningar på övervärden på cirka 540 MSEK hänförliga till Vattenfalls förvärv av Nuon.

Rörelseresultatet har belastats med totalt 397 MSEK hänförligt till Nuon Deutschland GmbH, som avses säljas. Försäljningen av Nuons tyska försäljningsverksamhet var en förutsättning för EU:s godkännande av Vattenfalls förvärv av N.V. Nuon Energy.

Elproduktion samt värme- och gasförsäljning andra halvåret 2009

Elproduktionen uppgick till 8,0 TWh, värmeförsäljningen uppgick till 0,6 TWh och gasförsäljningen till slutkunder uppgick till 19,7 TWh.

Investeringar

Följande större investeringsprojekt pågår eller planeras inom Business Group Central Benelux:

- Det gaseldade kraftverket Magnum i Nederländerna med en installerad effekt på 1 200 MW. Anläggningen beräknas tas i drift i slutet av 2012.
- Pilotanläggningen för CCS, Buggenum, vid kolkraftverket Willem-Alexander. Från kraftverket, som bygger på förgasning av kol, kommer en del av den producerade brännbara gasen att renas från koldioxid med så kallad precombustion-teknik.

Viktiga händelser Business Group Benelux

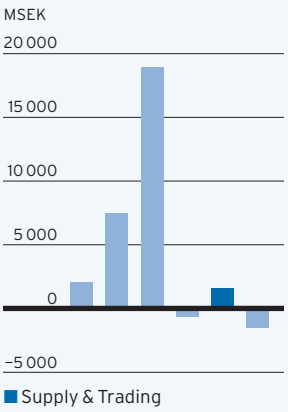
Øystein Løseth, chef för Business Group Benelux

"2009 var ett otroligt viktigt år för den nederländska verksamheten. Vi har genomfört den största förändringen i vår organisation någonsin i och med Vattenfalls förvärv av verksamheten den 1 juli 2009. Resultatet från kärnverksamheterna var stabilt för året och servicen till våra kunder kunde bibehållas på en hög nivå trots de stora förändringarna. Vi ser redan idag synergier inom flera områden och vi kommer att arbeta vidare med detta. Jag ser fram emot 2010 som det första helåret som en del av Vattenfall."

- I slutet av juli förvärvade Business Group Benelux andelar i ett antal nederländska gasfält från TOTAL Gas Nederland B.V. Nuon ägde redan andelar i dessa gasfält genom förvärvet av Burlington Resources Nederland Petroleum B.V. år 2008. Genom dessa förvärv ökade Business Group Benelux sin andel i gasfältet E18A till 18,4% och sin andel i gasfältet F16 till 4,1%.
- I slutet av augusti återupptogs byggandet av det gaseldade kraftverket Magnum i Eemshaven. Bygget stoppades i maj 2008 på grund av problem relaterade till tillståndsgivningen.
- I augusti beslutade Business Group Benelux att inte fortsätta utveckla projektet Industripark Griesheim (cirka 450 MW) i närheten av Frankfurt i Tyskland.
- I november uppförde Amsterdams kommun laddstolpar för elbilar, i samarbete med Nuon och nätföretaget Alliander. Inom två år kommer det att finnas 200 laddstolpar i Amsterdam stad.
- Avtal tecknades med Electrabel vilket innebar att N.V. Nuon Energy tar över den gasdrivna anläggningen i Almere. Anläggningen förser 43 000 hushåll med värme.
- I januari 2010 meddelade Vattenfall att man avser sälja samtliga andelar i Nuon Deutschland GmbH, N.V. Nuon Energy:s försäljningsverksamhet i Tyskland, till det tyska energibolaget Südwestfalen Energie und Wasser AG. Försäljningen av Nuon Deutschland GmbH var en förutsättning för att Europeiska Kommissionen skulle godkänna Vattenfalls förvärv av N.V. Nuon Energy.

SUPPLY & TRADING

Koncernens rörelseresultat

Nyckelfakta

Belopp i MSEK där ej annat anges	2009	2008	Förändring, %
Nettoomsättning	70 781	44 920	57,6
Extern nettoomsättning[1]	14 593	11 421	27,8
Rörelseresultat	1 571	561	180,0
Rörelseresultat exkl jämförelsestörande poster	1 585	561	182,5
Antal anställda, personår	363	218	66,5

1) Exklusive koncerninterna transaktioner

Rörelsesegmentet Supply & Trading har koncernövergripande ansvar för market access, prissäkring, bränsleanskaffning, dispatch (driftoptimering) för de tyska och nederländska kraftverken samt handel för egen räkning inom av koncernledningen givna mandat. Rörelsesegmentet Supply & Trading svarade för 5,6% av koncernens rörelseresultat under 2009.

Rörelseresultat

En stor del av Supply & Tradings verksamhet skapar resultat för andra affärsenheter (hos andra rörelsesegment) inom Vattenfallkoncernen. Rörelseresultatet i Supply & Trading utgörs därför huvudsakligen av realiserade tradingaffärer. Rörelseresultatet omfattar inte orealiserade marknadsvärdesförändringar (förändring av verkligt värde) enligt IAS 39. Dessa redovisas i segmentet Other.

Rörelseresultatet förbättrades med 1 010 MSEK till 1 571 MSEK (561). Bidraget från Nuons tradingverksamhet som ingår i segmentet från och med 1 juli 2009 uppgick till 755 MSEK.

Viktiga händelser Supply & Trading

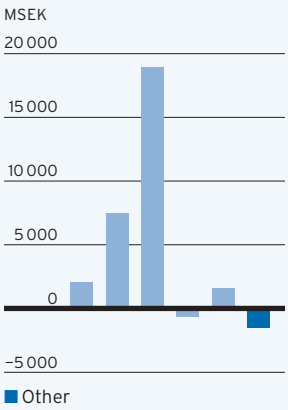
Stephen Asplin är chef för affärsenheten Trading

"Resultatet för 2009 var starkt, särskilt mot bakgrund av de svåra marknadsförutsättningarna, utan klara pristrender, låg volatilitet och fallande efterfrågan, och den pågående integrationen av Nuons tradingverksamhet. Integrationen av tradingverksamheterna går över förväntan och verksamheten står stark inför 2010. Bredare marknads- och geografisk närvaro kombinerad med den samlade kompetensen skapar nya möjligheter."

- Vattenfall startade handeln med elderivat på den brittiska marknaden. Vattenfall är sedan tidigare aktiv inom gashandeln i Storbritannien och kan nu utnyttja prissättningen mellan gas och elkontrakt på samma marknad.
- Vattenfall utökade den börsnoterade handeln med att bli ackrediterade vid European Climate Exchange, Intercontintental Exchange och Endex Futures Exchange. Detta underlättar handelsaktiviteterna för CO_2-utsläppsrätter, olja och gas samt minskar kreditrisken. Nya möjligheter till clearing tillåter nettning mellan råvaruexponeringar vilket minskar marginalkrav och riskkapital.
- I november började Vattenfall handla med oljeswappar på Singapore fuel på Intercontinental Exchange i London. Oljeportföljen har utökats med den nya produkten för att bättre kunna hedga exponeringen som kommer från kol- och fraktaktiviteterna.
- Vattenfall utökade sin optionsportfölj till att förutom optioner på tyska och nordiska elterminer även omfatta CO_2-utsläppsrätter.
- De legala tradingenheterna inom Vattenfall bytte under året namn från Vattenfall Trading Services till Vattenfall Energy Trading. Från och med mitten av december heter alla legala Trading-enheter inom Vattenfall, inklusive före detta Nuon Energy Trade & Wholesale, Vattenfall Energy Trading.

OTHER

Koncernens rörelseresultat

Nyckelfakta

Belopp i MSEK där ej annat anges	2009	2008	Förändring, %
Nettoomsättning	2 127	–66	–
Extern nettoomsättning[1]	599	–786	–
Rörelseresultat	–1 544	–2 566	39,8
Rörelseresultat exkl jämförelsestörande poster	–1 544	–2 566	39,8
Antal anställda, personår	730	698	4,6

1) Exklusive koncerninterna transaktioner

Segmentet Other inkluderar finansverksamhet och övriga koncernfunktioner. Rörelseresultatet inkluderar även orealiserade marknadsvärdeförändringar för energihandelskontrakt, som enligt IAS 39 ej kan säkringsredovisas.

Rörelseresultat

Vattenfall strävar efter att säkringsredovisa så stor andel som möjlighet av energihandelskontrakten. De marknadsvärdeförändringar som bokas mot koncernens resultat avser handel för egen räkning samt prissäkringskontrakt som ej är effektiva som hedgar. Kontrakten för energihandel administreras av Supply & Trading men redovisas i segmentet Other fram till att beloppen realiserats. När beloppen realiserats påverkas de segment för vilkas räkning kontrakten har gjorts.

Rörelseresultatet förbättrades med 1 022 MSEK till -1 544 MSEK (-2 566). Förbättringen av rörelseresultatet förklaras i huvudsak av positiva orealiserade marknadsvärdeförändringar av derivatportföljen samt realisering av affärer som ej har säkringsredovisats. Bidraget från Nuons marknadsvärderingar av derivatportföljen som ingår i segmentet från och med 1 juli 2009, uppgick till 411 MSEK.

ICKE–FINANSIELLA UPPLYSNINGAR

Nedan lämnas väsentliga icke-finansiella upplysningar som bedöms ha betydelse för Vattenfalls resultat, finansiella ställning och utveckling.

Miljöfrågornas påverkan på koncernen

Miljöfrågornas betydelse i samhället och energiföretagens egen miljöpåverkan har sådan betydelse att Vattenfalls resultat och ställning påverkas beroende av hur bolaget väljer att agera. Ett av Vattenfalls mål innebär att koldioxidutsläppen ska halveras till år 2030 i förhållande till 1990 års nivå och koncernens klimatvision är att hela verksamheten ska vara klimatneutral till 2050. De specifika utsläppen av koldioxid för el- och värmeproduktion (gram per kWh) i den verksamhet som Vattenfall äger idag har minskat med 22% sedan 1990 för el- och värmeproduktion.

Vattenfall arbetar proaktivt med att tidigt fånga upp signaler om nya rön om miljöpåverkan för att på så sätt kunna skapa sig en egen bild av problematiken och tidigt kunna avläsa morgondagens kundkrav, lagar och miljöpolitiska ekonomiska styrmedel.

Miljöfrågornas påverkan är både direkt och indirekt. Nationella och europeiska mål avseende omställning av energiförsörjningen med ökad andel förnybar energi påverkar koncernen. Detsamma gäller mål om sänkning av koldioxidutsläpp. I takt med att kraven på miljöhänsyn växer sig allt starkare och omgivningens förväntningar på företagens ansvarstagande ökar så övergår miljökraven till att bli lagstadgade krav som måste uppfyllas. Löpande införs även miljöekonomiska styrmedel som har en direkt koppling till bolagets kassaflöde.

Vattenfall behöver omvärldens acceptans och förtroende för att kunna driva och utveckla verksamheten. Ett viktigt verktyg för detta är så kallade intressentdialoger med företagets intressenter inom aktuella miljöfrågor. Även internt behöver medarbetarnas förtroende för företagets höga miljöambitioner och -arbete säkerställas. För att öka både det externa och det interna förtroendet genomfördes 2009 omfattande och målgruppsanpassade kommunikationsaktiviteter avseende miljö och klimat. I samband med uppdateringen av Vattenfalls Code of Conduct infördes även ett koncerngemensamt ombudsmannasystem (”whistle blowing-funktion”) dit anställda, konsulter, entreprenörer och leverantörer kan vända sig vid upplevda brott mot bland annat gällande miljölagar och -regler.

Påverkan från styrmedel och skatter

Miljöekonomiska styrmedel och tillståndshantering för tillståndspliktiga verksamheter är de faktorer som inom miljöområdet har störst relevans för företagets resultat och ställning. Det europeiska systemet för handel med CO_2-utsläppsrätter, avgiftssystemet för utsläpp av kväveoxider i Sverige, Nederländernas handel med utsläppsrätter för kväveoxider samt några länders svavelskatter är exempel på ekonomiska styrmedel som påverkar koncernens verksamhet. Vattenfall anser att handelssystemet med CO_2-utsläppsrätter är den miljöpolitiska fråga som har störst påverkan på bolagets ställning både på kort och på lång sikt. De flesta övriga miljöfrågor regleras genom förbud eller restriktioner. Många skärpta krav implementeras inom ramarna för tillståndsgivning enligt respektive nationell miljölagstiftning baserat på EU-direktiv.

Verksamhetens påverkan på miljön

Vattenfalls miljöarbete inriktas på att användningen av energikällor och resurser förvaltas på ett effektivt och ansvarsfullt sätt och med hänsynstagande till miljön. Vattenfall använder ett flertal olika energikällor och många olika tekniker. Vattenfalls mest betydande miljöpåverkan är inom områdena klimatpåverkande utsläpp, luftkvaliteter, användning och skydd av mark och vatten, kärnkraftsäkerhet, säker avfallshantering samt biologisk mångfald. Den största enskilda miljöpåverkan från Vattenfalls verksamhet sker vid produktionen av el och värme i kraftverk och övriga produktionsanläggningar. Den huvudsakliga miljöpåverkan från kärnkraftverksamheten är hanteringen av kärnbränsle och av radioaktivt avfall. Från förbränningsanläggningarna är utsläpp till luft av klimatpåverkande koldioxid och försurande ämnen de mest miljöpåverkande samt markanvändning i dagbrott för utvinning av brunkol. Den huvudsakliga miljöpåverkan från vattenkraft-, vindkraft- och elnätverksamhet är vatten- och markanvändningen. Annan miljöpåverkan är produktion av avfall och fasta restprodukter och användning av vatten för kylning i kraftverk samt från gasutvinning i Nordsjön.

Förändringar i anläggningsbeståndet

I Norden har ett antal nya anläggningar med låg miljöbelastning tillkommit eller initierats under 2009. I Danmark har de nya biobränsleeldade pannorna i Amager- och Fynsverket erhållit tillstånd enligt dansk lagstiftning och tas officiellt i drift 2010. I Finland startades tre nya biobränsleeldade block under 2009, i orterna Lammi, Vanaja och Vuohkallio, med en sammanlagd effekt på drygt 64 MW. Samtliga har fått nya eller uppdaterade tillstånd. I Sverige uppförs ett kraftvärmeverk i Jordbro som kommer att elda biomassa och träavfall. Anläggningen är under uppbyggnad och kommer att tas i drift under 2010.

Ytterligare aktiviteter i Vattenfalls ambition att minska företagets miljöpåverkan och öka andelen förnybar en-

ergiproduktion i verksamheten har skett genom besluten 2009 om omfattande satsningar i vindkraftparker. Den nya vindkraftparken Stor-Rotliden i Åsele kommun blir Vattenfalls största på land med 40 vindkraftverk och en kapacitet på 78 MW. Den beräknas kunna tas i drift under 2011.

Vattenfall beslutade även under hösten att uppföra ytterligare fem turbiner vid vindkraftparken Edinbane på Isle of Skye i Skottland, som är under byggnation. Vindkraftparken kommer att omfatta 18 turbiner på vardera 2,3 MW och beräknas vara i full drift under 2010. Byggandet av brittiska Thanet har fortsatt under året och kommer med en effekt på 300 MW att bli världens största havsbaserade vindkraftpark när den står klar 2010.

Under 2009 har även alpha ventus havsbaserade vindkraftpark utanför ön Borkum på Tysklands nordsjökust tagits i drift. Alpha ventus är ett utvecklings- och demonstrationsprojekt där Vattenfall äger 26,25%.

I Polen har ett antal förändringar i anläggningsbeståndet genomförts. Vid Siekierki i Warszawa, Europas största kraftvärmeverk, togs en nyutvecklad ackumulatortank i drift som väsentligt förbättrar optimeringsmöjligheterna och därmed minskar de totala utsläppen från denna anläggning.

Vattenfalls förvärv av Nuon i Nederländerna innebär att koncernens produktion och försäljning ökar. Nuons verksamhet omfattar framförallt gasbaserad produktionskapacitet för el och värme men även kol, vindkraft, biobränsle, olja och sol används som energikällor. I portföljen ingår även gasprospektering och -utvinning.

Tillståndspliktig verksamhet

Koncernen bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt respektive nationell lagstiftning i Sverige, Finland, Danmark, Tyskland, Polen, Nederländerna och Storbritannien.

Moderbolaget bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt miljöbalken i Sverige. Denna utgörs i huvudsak av både tillstånds- och anmälningspliktiga anläggningar för el- och värmeproduktion samt vindkraftverk vilka är uppförda både enskilt och i grupp. I moderbolaget finns också ett flertal storskaliga vattenkraftverk med tillhörande vattenreglering vilka är prövningspliktiga utanför miljöbalkens lagrum och även tillståndspliktiga fiskodlingar.

Vattenfalls vattenkraftproduktion sker i 53 storskaliga och 48 småskaliga anläggningar i Sverige och Finland. Vattenfalls vattenkraftverksamhet är inne i en utvecklingsfas och kommer att investera totalt cirka 6,5 miljarder SEK i förnyelse- och dammsäkerhetshöjande åtgärder till och med 2014. Förnyelse av turbiner, generatorer, transformatorer och kontrollanläggningar medför ökad effektivitet och förlängd livslängd på anläggningarna. Åtgärder för att höja dammarnas säkerhet genomförs också inom ramen för investeringsprogrammen. Dessa åtgärder är ofta tillståndspliktiga och prövning krävs i miljödomstolen. En osäkerhet som i hög grad påverkar svensk vattenkraft är pågående förberedelser för nationell implementering av EU:s Vattendirektiv. I de svenska vattenmyndigheternas åtgärdsplaner som varit ute på remiss under hösten 2009 pekas på omfattande åtgärder som förutom stora investeringskostnader även medför risk för minskad tillgång till förnybar energi i form av vattenkraft i betydande omfattning.

Övriga tillståndspliktiga verksamheter enligt miljöbalken vilka utgör väsentlig del av verksamheten bedrivs huvudsakligen i dotterbolag. Forsmarks Kraftgrupp AB och Ringhals AB producerar el i kärnkraftverk. Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) driver anläggningar för slutförvar av låg- och medelaktivt avfall i Forsmark och mellanlager av använt bränsle i Oskarshamn. I flera dotterbolag produceras el och värme huvudsakligen i förbränningsanläggningar. I svenska dotterbolag bedriver koncernen nätverksamhet för distribution av el enligt koncession.

Specifika händelser avseende miljötillståndspliktig verksamhet i Sverige 2009: För anläggningarna Kalix och Motala pågår miljöprövning enligt samförbränningsdirektivet. Syftet är att möjliggöra drift av anläggningar med större bränsleflexibilitet än idag. Idbäcksverket i Nyköping har erhållit tillstånd enligt Miljöbalken för fortsatt och utökad drift. Givna villkor är i enlighet med det så kallade avfallsförbränningsdirekivet. Tillståndet medger förbränning av fler avfallsklassade bränslen än tidigare. I Vänersborg har Vattenfall övertagit verksamheten vid Holmen Papers fastbränslepanna. Syftet är bland annat att säkerställa värmeförsörjningen i Vänersborg och miljötillstånd har erhållits för driftsäsongen 2009–2010.

Polens inträde i EU innebär att landet har anpassat sin nationella miljölagstiftning till EU:s. Detta betyder att Vattenfalls tillståndspliktiga anläggningar i Warszawa är föremål för omprövning under kommande år enligt gällande övergångsregler för befintliga anläggningar. Förberedelser pågår i syfte att säkerställa att de nya reglerna kommer att uppfyllas i tid.

I Tyskland fortsatte under 2009 uppförandet av ett nytt brunkolseldat kraftverksblock för elproduktion, vid det befintliga kraftverket Boxberg. Det nya brunkolsbaserade kraftverksblocket kommer att innebära återupptagen brytning av brunkol i ett närliggande dagbrott. Erforderliga tillstånd för återupptagen brytning finns. I Hamburg fortgår byggandet av ett nytt stenkolseldat kraftvärmeverk, Moorburg, som ersättning för befintligt respektive tidigare nedlagt kraftverk.

Pågående tillståndsprocesser i Nederländerna avser

bland annat gaskombi-projektet Magnum samt ytterligare några mindre projekt.

Forskning och Utveckling inom Vattenfall

Vattenfalls forskning och utveckling (FoU) är tydligt fokuserad mot att stödja koncernens klimatvision. Den tillhandahåller verktyg för utvecklingen av kommersiella anläggningar liksom för Vattenfalls affärsutveckling. Företagets FoU omfattar också energieffektivisering i hela värdekedjan för energiförsörjning från bränsleutvinning till slutanvändning av el, värme, gas och fordonsbränslen. En väsentlig del av Vattenfalls FoU innefattar aktiviteter som har till syfte att svara upp till tidigare ingångna åtaganden, till exempel slutförvar av utbränt kärnbränsle från Vattenfalls svenska kärnkraftverk. Under 2010 avser Vattenfall att integrera de FoU-aktiviteter som pågår inom Nuon med Vattenfalls FoU-verksamhet.

Vattenfalls styrmodell innebär att de operativa affärsenheterna (Business Groups och affärsenheter) ansvarar för den FoU som är direkt kopplat till den egna verksamheten. Övrig FoU verksamhet styrs och drivs av koncernens R&D-enhet, där FoU-verksamhet även bedrivs inom sådana områden som är långsiktiga och mer visionära samt inom områden som är av koncerngemensam vikt och som direkt stöder koncernens strategiska mål. Den koncerngemensamma FoU-verksamheten har under 2009 renodlats till att innefatta sex huvudområden; förnybara energikällor, avskiljning och lagring av koldioxid (CCS), drifteffektivisering, effektivare energianvändning, kärnkraft samt ny energiomvandlingsteknik.

Räknat som andel av koncernens omsättning uppgick kostnaderna för koncerngemensam FoU under 2009 till cirka 0,5% (0,7), vilket är i paritet med Vattenfalls konkurrenter. Andelen är rimlig i beaktande av att Vattenfall är ett teknikanvändande, snarare än ett produktutvecklande företag.

Under 2009 satsade Vattenfall 1 322 MSEK (1 529) på

Förnybar energiproduktion i Norden

Nyckeltal förnybar[1] energiproduktion Norden

	2009				2008			
Belopp i MSEK	Vind	Vatten[2]	Värme	Totalt	Vind	Vatten	Värme	Totalt
Rörelseresultat	–196,2	216,9	319,4	340,1	182	316,2	415,5	**913,7**
Investeringar	1 880,5	71	1 568,6	3 520,1	4 616,8	15,4	1 410,2	**6 042,4**
Materiella anläggningstillgångar[3]	5 371,1	367,5	7 950,4	13 689,0	4 827,1	317,6	6 072,8	**11 217,5**
Avkastning på materiella anläggningstillgångar, %	–3,7	59,0	4,0	2,5	3,8	99,5	6,8	**8,1**

1) Med förnybar energi avses el– och värmeproduktion i Norden enligt det officiella regelverket som gäller för elcertifikat i Sverige.

2) Småskalig vattenkraft och effekthöjningar.

3) Värdet på anläggningstillgångar är beräknade som ett genomsnitt över året.

Vattenfalls förnybara energiproduktion i Norden, GWh

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
El								
Ej elcertifikatsberättigad vattenkraft	34 309	25 625	30 111	36 155	30 626	33 246	36 086	**30 860**
Elcertifikatsberättigad produktion[1]								
Vattenkraft[2]	156	150	211	214	250	339	440	**378**
Vindkraft	51	54	58	46	534	1 003	1 201	**1 159**
Biobränsle	525	503	497	547	384	355	446	**483**
Summa El	**35 041**	**26 332**	**30 877**	**36 962**	**31 794**	**34 943**	**38 173**	**32 880**
Värme								
Biobränsle	4 020	3 844	4 506	4 577	4 138	4 099	3 912	**3 899**
Summa Värme	**4 020**	**3 844**	**4 506**	**4 577**	**4 138**	**4 099**	**3 912**	**3 899**

Vattenfalls förnybara energiproduktion i Sverige, GWh

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
El								
Ej elcertifikatsberättigad vattenkraft	33 996	25 324	29 618	35 801	30 306	32 787	35 564	**30 481**
Elcertifikatsberättigad produktion[1]								
Vattenkraft[2]	156	150	211	214	250	339	440	**378**
Vindkraft	46	47	52	46	75	162	417	**421**
Biobränsle	375	353	347	290	263	164	279	**327**
Summa El	**34 573**	**25 874**	**30 228**	**36 351**	**30 894**	**33 452**	**36 700**	**31 607**
Värme								
Biobränsle	3 480	3 144	3 791	3 869	3 452	3 095	2 922	**2 997**
Summa Värme	**3 480**	**3 144**	**3 791**	**3 869**	**3 452**	**3 095**	**2 922**	**2 997**

1) Med elcertifikatsberättigad produktion avses el- och värmeproduktion i Norden enligt det officiella regelverket som gäller för elcertifikat i Sverige.

2) Småskalig vattenkraft och effekthöjningar.

För information om Vattenfalls totala el– och värmeproduktionsvolymer, se sidorna 132 och 133.

FoU i koncernen. Av detta avser 352 MSEK (352) Vattenfalls andel av arbetet med att utveckla en säker och godkänd metod för slutförvaring av utbränt kärnbränsle, vilket bedrivs i dotterbolaget SKB. 141 MSEK (143) avser FoU inom förnybar energi.

Utvecklingsprojekt inom förnybar elproduktion

Vattenfalls satsning på forskning inom vindkraft är inriktad på att optimera och förbättra vindkraftverken och analysera de problem som finns för att bli bäst på att äga, driva och underhålla stora vindkraftparker. Som förberedelse för kommande investeringar i stora havsbaserade vindkraftanläggningar pågår flera utvecklingsprojekt där ny teknik prövas. Att öka värdet och minska riskerna i dessa är ett viktigt mål.

Inom området biomassa är forskningen inriktad på effektivare nyttjande av de begränsade resurserna av biomassa samt förbättrad tillgänglighet och användning av ett vidare spektrum av biomassa-baserade bränslen.

Inom vattenkraften fokuseras arbetet på att effektivisera kraftverken, att förbättra underhåll, på säkerheten kring vattensystemet, samt på hur de befintliga vattenkraftverken kan vidareutvecklas.

Under 2009 ökade Vattenfalls satsningar på havsbaserad energi ytterligare jämfört med 2008. Potentialen för vågkraft är förhållandevis liten, men utgör en av de få tillgängliga förnybara energikällorna. Tekniken är fortfarande på utvecklingsstadiet men förväntas vara kommersiell efter år 2020. Med utgångspunkt från en utvärdering av fler än 15 olika tekniker, har Vattenfall prioriterat ett antal olika tekniker, varav två stöds aktivt. Vattenfall söker platser med bra förhållanden för vågkraft där olika tekniker kan testas. Goda förhållanden finns huvudsakligen utanför Irlands och Storbritanniens kuster. Vattenfall inledde under 2009 samarbeten med både irländska och skotska företag samt bildade bolag tillsammans med dessa. Vattenfall är även engagerat i pilotanläggningar på Irland och i Norge och har skaffat exploateringsrättigheter till flera platser i Storbritannien och på Irland.

Uppföljning förnybar elproduktion i Norden

I ett särskilt förtydligande av Vattenfalls Bolagsordning står att den svenska regeringen vill att Vattenfall ska öka sina satsningar inom förnybar energi och att bolaget bör kunna svara för minst 5 TWh ny elproduktion från förnybar energi inom vindkraft, bioenergi och solenergi i Sverige från 2002 års nivå till 2010 under förutsättning att de stödsystem som finns bevaras, relevanta tillstånd ges inom rimlig tid och att bolaget har möjlighet att förvärva rättigheter på affärsmässiga villkor.

Vattenfalls styrelse har definierat målsättningen till att dels omfatta förnybar energi enligt det officiella regelverket som gäller för elcertifikat i Sverige, dels till att avse den geografiska marknaden Norden. Definierat på detta sätt har Vattenfall ökat produktionen av förnybar el från 0,7 TWh år 2002 till 2,0 TWh år 2009. Att ökningen inte varit större beror främst på avsaknad av projekt som uppfyller lönsamhetskraven. I tabellerna på sid 70 redovisas Vattenfalls produktion av förnybar energi åren 2002 till 2009 i såväl Norden som i Sverige. I tabellerna visas även Vattenfalls produktion av förnybar el från vattenkraft som ej är berättigad till elcertifikat.

Fortsatt ökade satsningar på CCS-tekniken

Vattenfalls satsningar inom avskiljning och lagring av koldioxid (CCS) har fortsatt under 2009 som det största programområdet inom ramarna för den koncernövergripande FoU-verksamheten. Programmet som sträcker sig över många år, går ut på att utveckla, skala upp och demonstrera kostnadseffektiv teknik för att kunna fånga in och permanent lagra den koldioxid som bildas vid förbränning av bland annat kol. Projektet är av direkt betydelse för att Vattenfall ska kunna lyckas med sitt mål att markant minska sina koldioxidutsläpp. Avsikten är att ha ett fullt utvecklat kommersiellt koncept för CCS till 2020.

Under 2009 fortsatte det första årets drift med tester vid pilotanläggningen vid Schwarze Pumpe, Tyskland. Årets tester har givit förväntade resultat och kunskap som är viktig för vidareutveckling av den så kallade oxyfuel-tekniken. Det initiala testprogrammet kommer att avslutas senast 2013 och därefter kommer kompletterande tester för stöd till demonstrationanläggningen att ta vid.

Planerna på att använda den avskiljda koldioxiden från Schwarze Pumpe för injektering i det uttjänta gasfältet Altmark, Tyskland, tillsammans med Gaz de France har blivit försenade i avvaktan på att Tyskland ratificerar EU:s direktiv och implementerar dessa som en nationell lagstiftning som reglerar CCS, bland annat tillståndsgivning för lagring.

Vattenfall avser bygga om ett av sex befintliga block vid kraftverket i Jänschwalde, Tyskland, för att därigenom demonstrera CCS i full skala. I december meddelades att projektet kommer att stöttas med upp till 180 miljoner EUR från Europeiska kommissionen. Parallellt med förprojektering av den förestående kraftverksombyggnaden, pågår också förberedande undersökningar av två platser öster om Berlin, Tyskland, för geologisk, permanent lagring av den avskiljda koldioxiden. Koldioxiden avses transporteras i pipeline. Anläggningen planeras kunna tas i drift tidigast 2015.

Som konsekvens av konsolideringen av CCS-arbetet i Tyskland men också på grund av det rådande finansiella läget beslöts under 2009 att skjuta upp investeringarna i CCS vid Nordjyllandsverket, Danmark, med åtminstone fem år. Geologiska och andra undersökningar fortsätter men endast i liten skala.

Även det förvärvade bolaget Nuon har sedan tidigare ett omfattande engagemang inom utveckling av CCS. Under 2009 påbörjades uppförandet av en pilotanläggning för avskiljning av koldioxid vid kraftverket i Buggenum. Anläggningen som bygger på en annan teknik än den vid Schwarze Pumpe, avses tas i drift under 2010 (läs mer om CCS på sidorna 20–21).

Effektivare energianvändning

Under år 2009 har forskningen inom programmen intelligenta elnät (smart grids) och laddhybrider fått ökat fokus. Inom intelligenta elnät pågår utveckling av tekniker för att kunna hantera el från förnybara källor (till exempel storskalig vindkraft), laddhybrider samt för att optimera systemet.

Under 2009 fördjupades samarbetet mellan Vattenfall och Volvo med målet att gemensamt utveckla och lansera laddhybridbilar. Vattenfall bidrar med erfarenhet om elektriska system och Volvo med kunnande inom tillverkning av bilar. Det är ett tekniskt samarbete som för Vattenfall syftar till ökad kunskap om krav och nödvändiga system för hybridbilar, men även att få tillgång till kvalificerad teknisk kunskap om batteriteknik, styrelektronik, systemteknik och om marknadens behov. Vattenfall deltar också sedan slutet av 2008 tillsammans med BMW i ett projekt med elbilar i Berlin. Där står Vattenfall för elen i form av ett nät av laddstationer samt ett system som registrerar då det finns ett överskott på vindkraftel i energisystemet.

Under 2009 har ett antal utvecklingsområden inom energieffektivisering och visualiseing, decentraliserad produktion och energisystem samlats under programrubriken Sustainable Cities. Syftet är att skapa en portfölj med kompletterande produkter och tjänster som ytterligare stärker Vattenfalls förmåga att möta städers och företags behov av effektiva och uthålliga energilösningar.

Ny energiomvandlingsteknik

Inom området Ny energiomvandlingsteknik arbetar Vattenfall med analyser, sammanställningar och utvärderingar av nya och intressanta tekniker som ännu inte är kommersiellt gångbara. Utifrån detta arbete fattar Vattenfall beslut om vilka av framtidens tekniker bolaget ska stödja och utveckla vidare.

Personalfrågor

Kompetensutveckling

Vattenfall arbetar enligt en årlig strategisk kompetensförsörjningsprocess för att säkra att företaget även i framtiden har tillgång till den kompetens som behövs i verksamheten. Den årliga processen, som används i hela organisationen, kopplar samman affärsplanerna med framtida kompetensbehov. Avvikelser analyseras och handlingsplaner upprättas. Kompetensutveckling sker huvudsakligen i det dagliga arbetet och genom deltagande i olika projekt. Utöver detta genomförs utvecklingsaktiviteter på både koncernnivå och lokal nivå. På koncernnivå finns gemensamma ledarutvecklingsprogram. Syftet med programmen är att sprida kunskap om koncernens strategier, värderingar och främja en gemensam förståelse för Vattenfalls företagsfilosofi och ledarskapskriterier. Målet är att stödja cheferna i deras ledarroll och personliga utveckling samt att stimulera nätverksbyggande i en internationell miljö. Programmen riktar sig till chefer på olika nivåer. Dessutom erbjuds ett antal koncerngemensamma funktionsinriktade program.

Personalomsättning

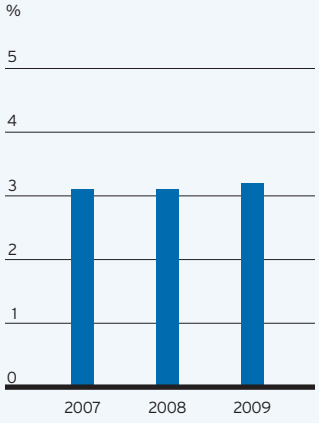
Personalomsättningen var 2009 3,1% (3,3). Personalomsättning är definierad som antalet medarbetare som lämnat sin anställning inom koncernen på eget initiativ eller på grund av arbetsbrist i relation till antalet medarbetare.

Medbestämmande

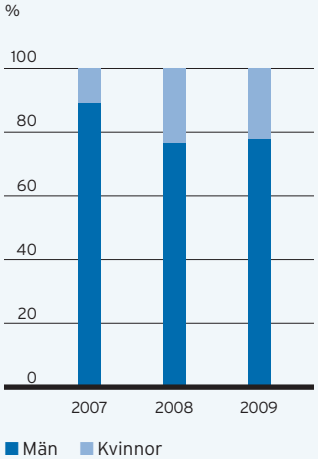
Medbestämmanderätten regleras huvudsakligen på landsnivå och bygger på respektive lands arbetsmarknadslagar. Inom samtliga Business Groups och på koncernnivå samverkar Vattenfall med personalrepresentanter och fackliga organisationer. På koncernnivå sker samverkan främst via European Works Council, EWC-Vattenfall. Kollektivavtal tecknas lokalt i respektive land efter behov.

Personalstatistik

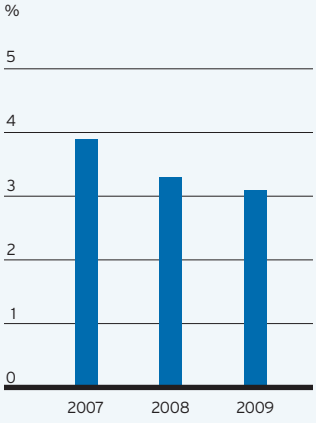
Sjukfrånvaro

Manliga/kvinnliga chefer

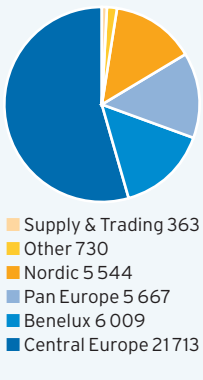

Personalomsättning

Antal anställda

personår

Styrelsearbetet under 2009

Styrelsens arbetsordning anger att fem till åtta ordinarie möten ska hållas varje år. Utöver de ordinarie mötena kallas styrelsen till ytterligare möten om behov uppkommer.

Arbetsordningen anger att bland annat följande ärenden ska finnas på agendan en gång per år:

- Koncernens strategiska plan.
- Koncernens totala riskexponering.
- Säkerhets- och miljöfrågor inom kärnkraften.
- Genomgång av strategiska personalfrågor inklusive kompetensförsörjning.
- Forsknings- och utvecklingsaktiviteter inom koncernen.

Utöver detta rapporteras vid varje möte viktigare affärshändelser sedan förra mötet och finansieringssituationen. Investeringar följs upp och analyseras av styrelsen tre år efter att dessa beslutats av styrelsen.

Styrelsen håller dessutom ett antal styrelseseminarier varje år. Vid dessa seminarier får styrelsen mer detaljerad information och diskuterar Vattenfalls långsiktiga utveckling, strategi, konkurrenssituation och riskhantering.

Styrelsen har under år 2009 följt arbetsordningens plan. Sammanlagt har styrelsen sammanträtt 17 gånger, inklusive det konstituerande mötet. Styrelsen har alltid varit beslutsför. Enligt arbetsordningen ska minst ett möte varje år hållas på annan plats än huvudkontoret. Under 2009 hölls ett möte i Amsterdam, Nederländerna. Mötet kombinerades med besök vid den nyligen förvärvade nederländska verksamheten. För vidare information om styrelsearbetet se Bolagsstyrningsrapporten, sidorna 38–49.

FÖRSLAG TILL ÅRSSTÄMMAN

Förslag till vinstdisposition
Se sidan 120.

Godkännande av principer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare
Styrelsens förslag till riktlinjer överensstämmer med av regeringen den 20 april 2009 beslutade Riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande. Styrelsen har definierat de befattningar som i detta sammanhang kan anses vara ledande utifrån den påverkan de har på koncernens resultat, bland annat affärsenhetens omsättning och storlek varit avgörande. Femton befattningar har identifierats, vilka innefattar samtliga medlemmarna i koncernledningen samt fem chefer för stora affärsenheter. För dessa gäller att de enbart ska erhålla fast lön och inte rörlig lön i någon form.

För ytterligare information hänvisas till bolagsstyrningsrapportens avsnitt om ersättningar till ledande befattningshavare samt till koncernens Not 49 i årsredovisningen för 2009.

MODERBOLAGET

Omsättningen uppgick till 29 745 MSEK (31 844).

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatter uppgick till 11 899 MSEK (35 034).

Resultatförsämringen jämfört med föregående år förklaras av en under 2008 redovisad koncernintern ej skattepliktig realisationsvinst vid försäljning av aktier från moderbolaget till ett helägt dotterbolag. Realisationsvinsten uppgick till 30 582 MSEK och eliminerades på koncernnivå.

Balansomslutningen uppgick till 283 031 MSEK (159 950). Ökningen förklaras av upptagna lån avseende finansiering av förvärv av aktierna i N.V. Nuon Energy.

Investeringar under perioden uppgick till 60 878 MSEK (10 459).

Kassa, bank och liknande tillgångar uppgick till 281 MSEK (375). Medel på koncernkonto som förvaltas av Vattenfall Treasury AB uppgick till 34 156 MSEK (16 525).

HÄNDELSER EFTER BALANSDAGEN

Efter balansdagen har förhandlingar inletts med en potentiell köpare av Vattenfalls dotterbolag 50 Hertz Transmission GmbH (tidigare Vattenfall Europe Transmission GmbH), som äger och driver Vattenfalls högspänningsnät i Tyskland. Vid tidpunkten för undertecknandet av årsredovisningen är förhandlingarna i sitt slutskede men den kommersiella godkännandeprocessen innehåller ännu viss osäkerhet. Vattenfall avser senare återkomma med en redogörelse för de finansiella konsekvenserna.

RISKER OCH RISKHANTERING

Vattenfall skapar ekonomiskt värde när avkastningskravet på nettotillgångar överträffas vid ett givet och balanserat risktagande. I Vattenfalls verksamhet återfinns både finansiella risker (som prisrisker eller kreditrisker) och icke-finansiella risker (som politiska risker eller miljörisker). Riskhanteringsprocessen innebär att risker som kan hota Vattenfalls mål identifieras och åtgärdas, men även att Vattenfall med hjälp av ett balanserat risktagande kan öka värdeskapandet och konkurrenskraften för företaget.

Införande av ERM

Vattenfall beslutade 2008 att införa Enterprise Risk Management (ERM), för att ytterligare förbättra riskhanteringen och styrningen i företaget. Implementeringen påbörjades 2008 och etablerades under 2009 i organisationen. ERM är en process för att identifiera, värdera, åtgärda, följa upp, rapportera och kontrollera risker. I ERM ingår en metod för riskhantering, som möjliggör för Vattenfalls ledning att på ett effektivt sätt ta hänsyn till osäkerheter, risker och möjligheter i företaget och att jämföra dem sinsemellan. Detta kan utnyttjas i beslutsunderlag som därigenom får en högre kvalitet. Genom att ERM möjliggör kvantifiering och jämförbarhet mellan både finansiella och icke-finansiella risker har transparensen och riskmedvetenheten i hela organisationen ökat.

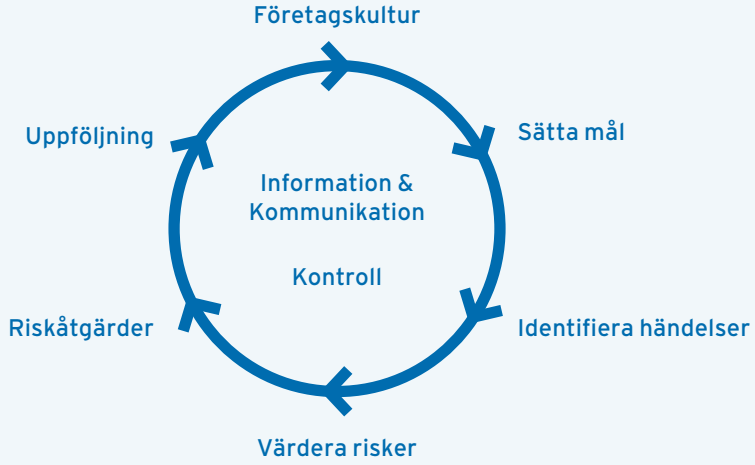
Riskorganisation

Vattenfalls styrelse har det övergripande ansvaret för intern kontroll och riskhantering inom Vattenfall. För att åstadkomma en tydligare och effektivare riskorganisation utsåg Vattenfall i juni 2009 en Chief Risk Officer, CRO. CRO ansvarar för företagets riskhanteringsfunktion (Group Risk Management) och rapporterar till styrelsens revisionsutskott. CRO har det övergripande ansvaret för ERM-processen och ska även tillhandahålla stöd till beslutsfattare i hanteringen av risker och möjligheter.

Affärsenheterna är ansvariga för sina egna risker och rapporterar riskerna vidare till Group Risk Management. Koncernens riskhantering samordnas genom en central riskkommitté (Vattenfall Risk Committee, VRC). Kommitténs uppgift är att försäkra sig om att de ansvariga inom de olika affärsenheterna är medvetna om sina risker, att granska principer och mandat samt att godkänna riskinstruktioner. Kommittén ska även se till att det finns en gemensam definition av riskerna inom koncernen. Utöver VRC har Vattenfall även lokala riskkommittéer och riskspecifika kommittéer.

Vattenfall har identifierat miljö och kärnkraftssäkerhet som särskilt högt prioriterade fokusområden. För att säkerställa utvecklingen och hanteringen inom dessa områden finns en särskild ansvarig person som i samarbete med specifika kommittéer driver frågorna på koncernövergripande nivå. Chief Nuclear Officer (CNO) ansvarar för kärnkraftsäkerhet och miljöchefen ansvarar för miljöriskerna. Båda rapporterar till koncernledningen och deras respektive risker utgör en del av den totala riskrapporteringen för Vattenfall.

ERM-processen på Vattenfall

Företagskulturen, vilken innefattar till exempel Vattenfalls vision, värderingar och risktolerans, är utgångspunkten när målen för respektive affärsenhet sätts i affärsplaneprocessen. När målen för respektive affärsenhet satts upp identifieras händelser som kan hota måluppfyllelsen. Identifierade händelser värderas och mot bakgrund av verksamhetens risktolerans tas sedan beslut om lämpliga riskåtgärder: undvika, reducera, dela eller acceptera riskerna. Affärsenheternas viktigaste risker och åtgärder följs upp som en del av den finansiella uppföljningen. Information och kommunikation till koncernledningen och till affärsenheterna sker kontinuerligt. Group Risk Management kontrollerar, granskar och utvecklar processen.

Riskkategorier och riskområden

Marknad och Finansiellt	Teknologi	Infrastruktur	Politik & Samhälle	Lagar & Regleringar	Personal & Organisation
Risker relaterade till konkurrens, priser och försäljningsvolymer, räntor, valuta, kredit och motparter. Se sidan 76.	Risker relaterade till all teknologi som krävs för att producera, transitera, distribuera och sälja el, gas, värme och andra relaterade produkter och tjänster. Se sidan 80.	Risker relaterade till all infrastruktur som Vattenfall behöver för sin verksamhet. Detta inkluderar IT-infrastruktur (hårdvara och mjukvara), telekommunikation, byggnader och säkerhetssystem. Se sidan 80.	Risker som påverkas av regionala och globala politiska och sociala trender. Se sidan 81.	Risker relaterade till alla lagar och regleringar giltiga för Vattenfall. Se sidan 81 .	Risker relaterade till Vattenfalls organisation, processer och anställda, till exempel företagskultur, ledarskap och motivation. Se sidan 81.
Exempel på risker inom respektive riskområde (som förtydligas på de kommande sidorna):					
Elprisrisk Volymrisk Prisområdesrisk Kreditrisk Bränsleprisrisk Likviditetsrisk Ränterisk Valutarisk Investeringsrisk (finansiering)	Anläggningsrisker Miljörisker Investeringsrisk (teknologi)	IT- och informationssäkerhetsrisker	Politisk risk	Juridiska risker Miljörisker Investeringsrisk (miljötillstånd)	Risken att förlora kompetens och nyckelpersoner

Riskåtgärder

Undvika | Reducera | Dela | Acceptera

Marknad och Finansiellt

Vattenfalls styrelse har tilldelat VD ett totalt riskmandat för koncernen som fördelas vidare till affärsenheter. CRO föreslår mandaten som delegeras i organisationen. Mandaten syftar till ett balanserat risktagande för marknadsprisrisker. Varje affärsenhet har utrymme att röra sig inom sitt respektive mandat och ansvarar för att tillförlitlig mätning av riskerna görs.

Elprisrisk

Elpriset är den faktor som har den enskilt största påverkan på Vattenfalls resultat och är därmed också den viktigaste faktorn för värdeskapande. I tabellen på nästa sida finns en känslighetsanalys över förändringar i marknadspriset på el.

Priset på el påverkas av fundamentala faktorer såsom utbud (till exempel vattentillgång och tillgänglig produktionskapacitet) och efterfrågan (styrs av elkonsumtionen som i sin tur påverkas av bland annat väderleken och konjunkturen) samt bränslepriser och priset på CO_2-utsläppsrätter. Vattenfall analyserar dessa faktorer kontinuerligt för att framgångsrikt kunna hantera elprisrisken.

Vattenfall prissäkrar sin produktion och försäljning med hjälp av de fysiska och finansiella terminskontrakt för el som finns på marknaden. Sådan prissäkring görs med beaktande av likviditeten i marknaden för olika tidsperioder. Mot bakgrund av de senaste årens kraftiga svängningar i elpriserna är terminshandeln ett viktigt sätt att utjämna och balansera de stora prisriskerna i verksamheten. Hur stor del som prissäkras varierar (se diagram på sidan 77). Vattenfall tecknar även långa avtal med större kunder inom industrin. Dessa avtal avser tidshorisonter där möjlighet till prissäkring inte finns i marknaden och sträcker sig till år 2022. Total omfattning för perioden 2013–2022 är 108 TWh. Affärsenheternas prissäkringar på Vattenfalls olika marknader sker via Vattenfall Energy Trading som genomför prissäkringar sig på den externa marknaden via elbörser såsom Nord Pool och EEX men även via bilateral handel med andra motparter. De till affärsenheterna utdelade mandaten reglerar hur stor elprisrisk som är acceptabel. Exponeringen följs upp mot mandaten på daglig basis. För att mäta elprisriskerna tillämpar Vattenfall bland annat Value at Risk (VaR), Profit at Risk (PaR) och olika former av stresstester.

Känslighetsanalys

Marknadsnoterade risker	Påverkan på resultatet före skatt, MSEK för treårsperioden 2010–2012[1]	Beräknad årsvolatilitet 2009, %
El	+/–11 000	23
Stenkol	+/–1 000	26
Gas	+/–800	28
CO_2	+/–600	52
Uran	+/–< 100	–

1) Givet en prisrörelse på +/– 10% baserat på Vattenfalls prissäkringsgrad per den 31 december 2009.

Känslighetsanalysen av Vattenfalls resultat utifrån variation i olika marknadsnoterade risker är utförd oberoende av varandra. Varje parameter är beräknad var för sig utan inbördes samband. Merparten av parametrarna påverkar Vattenfalls resultat både på intäkts- och kostnadssidan. Orsaken till detta är det prissättningssamband som finns mellan kol-, gas-, olje- och elpriser samt priser på CO_2-utsläppsrätter på marknaden. Volatiliteterna är baserade på treårskontrakt för respektive råvara. Prisrörelserna är beräknade med hänsyn till dagliga marknadsrörelser under 2009 och omräknade till årsvolatiliteter. För el har volatiliteterna för Norden, Tyskland, Nederländerna och Polen vägts samman baserat på Vattenfalls öppna position på respektive marknad.

Volymrisk

Volymrisken är risken att den faktiska volymen avviker från planerad. Inom till exempel produktionsverksamheten för vattenkraft hanteras volymrisken genom analys och prognosverksamhet avseende nederbörd och snösmältning. Analysmodellerna är bland annat baserade på omfattande väderhistorik.

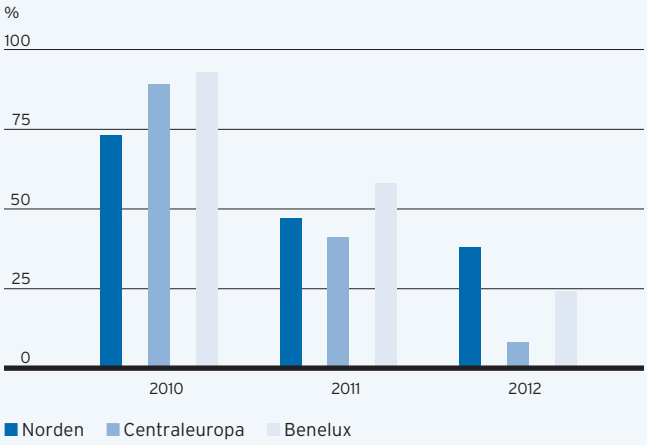
Volymrisk uppstår även inom försäljningsverksamheten som avvikelser i förväntade och faktiskt levererade volymer till kund. Volymriskerna hanteras genom att förbättra och utveckla prognoser över förbrukning av el. Vid val av kontrakt kan kunden välja hur stor del av risken som ska ingå.

Prisområdesrisk

Prisområdesrisker uppstår då priset på el skiljer sig mellan olika geografiska områden. Vattenfalls prisområdesrisker centraliseras och hanteras av Vattenfall Energy Trading. I Norden tillhandahåller elbörsen Nord Pool finansiella instrument, så kallade prisområdesswappar (CfD, Contract for Differences), genom vilka prisområdesrisken kan hanteras. Vattenfall Energy Trading är även Market maker på Nord Pool för CfD. Genom detta åtagande tryggas en likviditet i dessa finansiella instrument. Prisskillnader finns även mellan övriga områden där Vattenfall är aktivt. Det hanteras med kontrakt i dessa prisområden samt kontrakt på överföringskapacitet.

Vattenfalls prissäkringsgrad

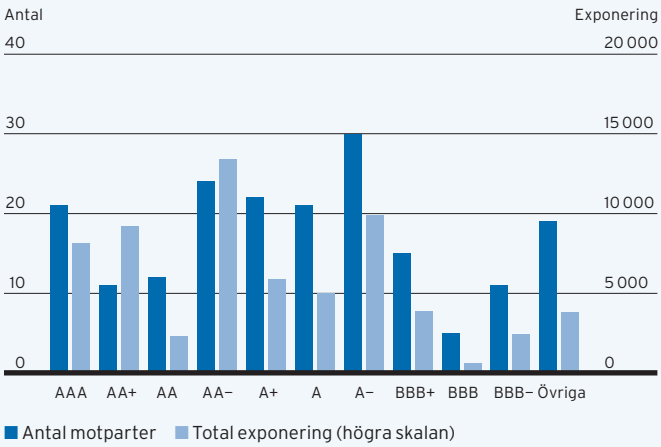
Vattenfalls prissäkringsgrad i olika marknader, per 31 december 2009

Kreditrisk

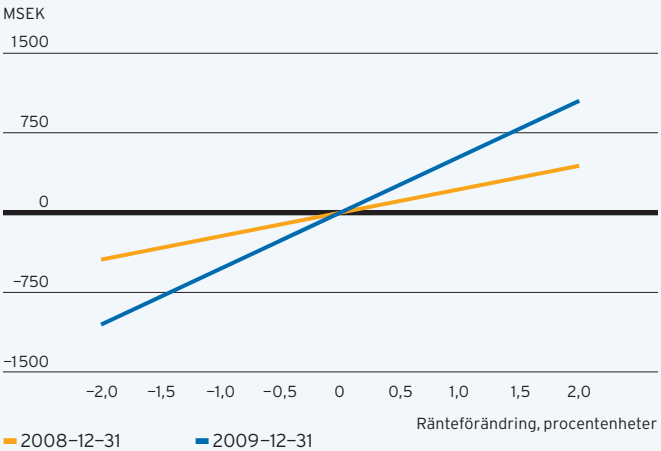
Koncernen exponeras för kreditrisker i samband med elhandel, placeringar och derivatavtal. För att hantera och begränsa kreditriskerna använder sig Vattenfall av extern kreditvärdering i form av rating i de fall sådan finns. Annars tillämpas interna modeller för att fastställa motpartens kreditvärdighet. Limiter sätts per motpart vilka utvärderas kontinuerligt. Exponeringar följs upp mot kreditlimit

Motparter, antal och exponering, MSEK, per ratingklass

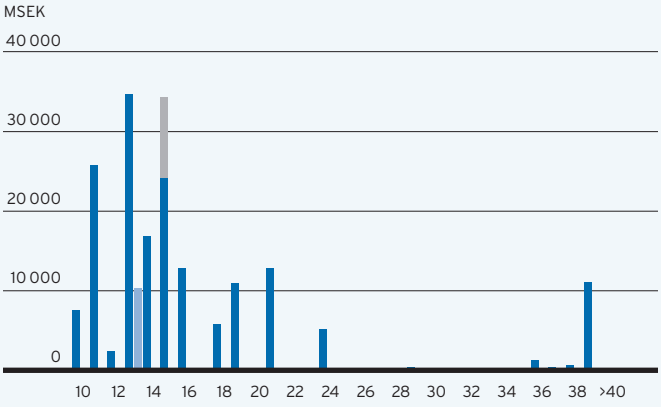
I diagrammet visas de motparter som Vattenfall har där exponeringen är större än 5 MEUR per motpart. Fördelningen är gjord på ratingklasser och hur stor kreditexponeringen är per ratingklass. Ratingklasserna motsvarar Standard & Poors klasser. "Övriga" utgör undantag avseende sedan länge ingångna avtal som Vattenfall har övertagit i samband med förvärv.

Räntekänslighet, exkl Capital Securities samt lån från minoritetsägare och intresseföretag

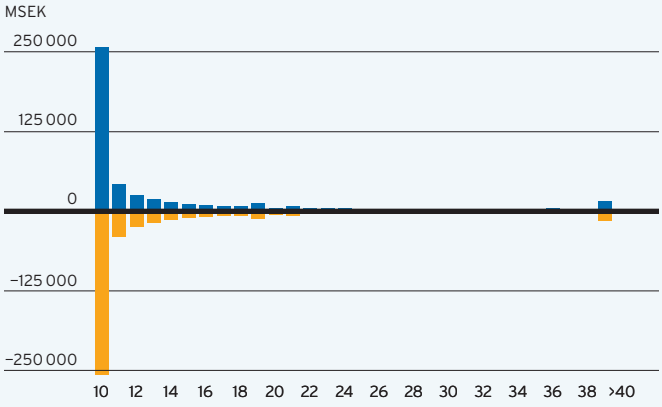
Diagrammet visar hur ränteförändringar påverkar koncernens räntekostnader under en 12-månadersperiod givet koncernens räntebindningsstruktur.

Förfallostruktur i låneportföljen[1]

1) Exkl lån från minoritetsägare och intresseföretag.

Förfallostruktur derivat

på daglig basis. Om det är nödvändigt kräver Vattenfall ytterligare kreditsäkerheter exempelvis i form av moderbolags- eller bankgarantier. Om det medges inom ramen för de avtal som används, nettoberäknas skulder och fordringar mot samma motpart. Där Vattenfall har mer än ett ramavtal med samma motpart eftersträvas ett så kallat Master Netting Agreement för att kunna nettoberäkna skulder och fordringar även när olika råvaror handlas, exempelvis el, kol och gas. I många fall används avtal som begränsar kreditriskerna genom att parterna ställer säkerheter till varandra om exponeringen överstiger fastställda belopp (till exempel så kallade CSA-avtal (Credit Support Annex)). I de fall då kontrakten handlas på marknadsplatser som Nord Pool eller EEX med central motpartsclearing uppstår kreditrisken mot marknadsplatsen.

Kreditrisker

Typ av instrument	Exponering
Exponering från elaffären – positiva marknadsvärden	17 731
Exponering från elaffären – settlementrisker	7 369
Ränte- och valutaderivat positiva marknadsvärden	921
Räntebärande placeringar inklusive större banktillgodohavanden	33 512
Aktier	847
Summa	**60 380**

Total kreditexponering från elaffären med hänsyn tagen till nettning enligt avtal uppgår till 24 259 MSEK. Exponeringen i ränte- och valutaderivat justerad för nettning enligt ISDA-avtal eller motsvarande uppgår till 921 MSEK (3 477). I denna beräkning är hänsyn tagen till mottagna marginalsäkerhetskrav under CSA-avtal med 2 689 MSEK (1 843). Utan justering för ISDA- och CSA-avtal uppgår exponeringen till 8 903 MSEK (12 125).

Bränsleprisrisk

Mätning och hantering av bränsleprisrisker sker inom respektive produktionsenhet. Bränslepriserna påverkas bland annat av makroekonomiska faktorer. Finansiella och fysiska instrument för exempelvis stenkol och olja används för att jämna ut resultatet över tid. De flesta av Vattenfalls koleldade anläggningar i Tyskland använder dock brunkol från egna gruvor. För den stenkoleldade elproduktionen sker prissäkringen av el och kol samordnat för att säkra marginalen. Uran används som bränsle i Vattenfalls kärnkraftverk. Prisrisken för uran är dock begränsad, då uranet utgör en liten del av produktionskostnaden. Bränsleprisrisken minimeras genom analys av de olika råvarumarknaderna samt diversifiering av avtalen avseende pris och villkor.

Likviditetsrisk

Likviditetsrisk avseende fysiska och finansiella derivatinstrument avser risken att inte kunna uppfylla handelsstrategin på grund av otillräcklig likviditet på marknaden.

Likviditetsrisken kan också beskrivas som risken för en finansieringskris där Vattenfall inte har möjlighet att finansiera sitt kapitalbehov. I detta avseende minimeras likviditetsrisken genom en jämn förfallostruktur och en lång genomsnittlig återstående löptid på låneportföljen. Förfallostrukturen på Vattenfalls låneportfölj framgår av diagrammet ovan.

Likviditetsrisken minimeras även genom att koncernen har flera typer av låneprogram och därigenom säkerställer kapitaltillgänglighet och flexibilitet. Koncernens mål för den kortfristiga kapitaltillgängligheten är att medel motsvarande lägst 10% av koncernens omsättning, och minst motsvarande kommande 90 dagars låneförfall ska finnas tillgängligt i form av likvida medel eller bekräftade kreditfaciliteter. Kreditbetyg (rating) från ratinginstitut såsom Standard & Poor's och Moody's påverkar Vattenfalls möjligheter att finansiera sitt kapitalbehov. Ett stabilt kreditbetyg över tiden inger förtroende hos obligationsinvesterare och kreditgivare och därmed minskar likviditetsrisken genom att möjligheten att till exempel refinansiera förfallande lån är god.

Låneprogram och kreditfaciliteter

MSEK	Rambelopp	Valuta	Förfall	Utnyttjad andel, %	Bokförd extern skuld
Låneprogram					
Företagscertifikat	15 000	SEK		–	–
Euro Commercial Paper	2 000	USD		–	–
Euro Medium Term Note	15 000	EUR		73	113 998
Bekräftade kreditfaciliteter					
Revolving Credit Facility[1]	1 000	EUR	2013	–	–
Checkräkningskrediter	100	SEK		–	–
Övriga kreditfaciliteter					
Checkräkningskrediter och övriga kreditlinor	10 342	SEK	–	–	–
Summa					**113 998**

1) Back-up facilitet för kortfristig upplåning

Lån av benchmark-karaktär

Typ	Valuta	Belopp	Kupong, %	Förfall
Euro Medium Term Note	EUR	500	6,000	2010
Euro Medium Term Note	EUR	850	5,750	2013
Euro Medium Term Note	EUR	500	4,125	2013
Euro Medium Term Note	EUR	1 350	4,250	2014
Euro Medium Term Note	EUR	1 100	5,250	2016
Euro Medium Term Note	EUR	500	5,000	2018
Euro Medium Term Note	EUR	650	6,750	2019
Euro Medium Term Note	GBP	350	6,125	2019
Euro Medium Term Note	EUR	1 100	6,250	2021
Euro Medium Term Note	EUR	500	5,375	2024
Euro Medium Term Note	GBP	1 000	6,875	2039

Ränterisk

Ränterisker i koncernens låneportfölj mäts med duration. Durationen tillåts variera tolv månader över och under en normtid på 4 år. Normtiden höjdes till 4 år från 2,5 år under våren 2009. Durationen i koncernens låneportfölj uppgick vid årsskiftet till 4,0 år. Inklusive Hybridkapital (Capital Securities) uppgick durationen till 4,1 år. För att justera durationen i upplåningen används bland annat ränteswappar, ränteterminer och optioner. Koncernens räntekänslighet under en 12-månadersperiod visas i diagrammet på sidan 77.

Återstående räntebindningstid för låneportföljen

Exkl Capital Securities samt lån från minoritetsägare och intresseföretag. Nominellt belopp.

MSEK	SEK	EUR	Övriga	Summa
< 3 mån	–437	68 549	14	68 126
3 mån–1 år	1 424	–11 509	4	–10 081
1 år–5 år	9 664	62 873	696	73 233
> 5 år	6 895	36 481	3	43 379
Summa	**17 546**	**156 394**	**717**	**174 657**
Genomsnittlig finansieringsränta, %	5,7	3,3	5,0	3,5

Återstående räntebindningstid för låneportföljen

Exkl Capital Securities samt lån från minoritetsägare och intresseföretag. Nominellt belopp.

MSEK	Skuld	Derivat	Summa
< 3 mån	11 303	56 823	68 126
3 mån–1 år	2 681	–12 762	–10 081
1 år–5 år	76 197	–2 964	73 233
> 5 år	85 952	–42 573	43 379
Summa	**176 133**	**–1 476**	**174 657**

Valutarisk

Valutarisk avser risken för negativ påverkan på koncernens resultat- och balansräkning till följd av förändrade valutakurser. Vattenfall exponeras för valutarisker genom valutakursförändringar av framtida betalningsflöden – så kallad transaktionsexponering – samt i omvärderingen av nettotillgångar i utländska dotterbolag, så kallad omräkningsexponering (eller balansexponering). Koncernens mål vid hanteringen av valutakurser är att minimera valutakurseffekterna med hänsyn tagen till säkringskostnader och skatteaspekter. Valutaexponeringen i upplåningen elimineras med hjälp av räntevalutaswappar, i syfte att undvika resultatpåverkande valutakursdifferenser.

Låneportföljen uppdelad per valuta

Inkl lån från minoritetsägare och intresseföretag men exkl Capital Securities. Nominellt belopp.

Ursprunglig valuta	Skuld	Derivat	Summa
CHF	3 998	–3 998	–
DKK	699	–	**699**
EUR	155 271	17 858	**173 129**
GBP	15 509	–15 505	**4**
JPY	4 519	–4 519	–
NOK	2 828	–2 828	–
PLN	14	–	**14**
SEK	17 981	7 516	**25 497**
Summa	**200 819**	**–1 476**	**199 343**

Koncernen har en begränsad transaktionsexponering då större delen av produktion, distribution och försäljning av energi sker på respektive bolags lokala marknad. I den nordiska verksamheten uppstår transaktionsexponeringen främst vid prissäkring av el framförallt på Nord Pool, eftersom handeln delvis sker i EUR, medan den i den tyska, nederländska och danska verksamheten uppstår främst i samband med bränsleinköp. I båda fall hanteras valutarisken med hjälp av valutaterminer.

Koncernens rörelseintäkter/-kostnader fördelade per valuta i %

Valuta	Intäkter	Kostnader
EUR	73	78
SEK	17	13
PLN	5	5
DKK	3	2
Övriga	2	2
Summa	**100**	**100**

Värdena är beräknade utifrån en statistisk sammanställning av externa rörelseintäkter/-kostnader. Förändringar i lager samt investeringar ingår inte i sammanställningen.

Koncernens enheter ska valutasäkra den kontrakterade transaktionsexponeringen när den överstiger motvärde av 10 MSEK. Valutasäkringen sker genom Vattenfalls treasury-enhet, där valutakursriskerna hanteras inom en fastställd risklimit. Koncernens omräkningsexponering redovisas i diagrammet nedan.

Beträffande omräkningsexponering skulle en förändring av valutakurserna med 5% påverka koncernens egna kapital med cirka 5 590 MSEK (3 320). Redovisningen av omräkningsexponeringen beskrivs i koncernens Not 2, Redovisningsprinciper under rubrikerna Derivatinstrument respektive Säkringsredovisning.

Omräkningsexponering

Valuta	Eget kapital	Säkring efter skatt	Netto-exponering efter skatt
DKK	10 775	6 297	4 478
EUR	203 037	119 702	83 335
GBP	7 671	–	7 671
PLN	19 764	3 409	16 355
Övriga	1	–	1
Summa	**241 248**	**129 408**	**111 840**

Teknologi

Anläggningsrisker

Vattenfalls största anläggningsrisker är förknippade med driften av kraft- och värmeproducerande anläggningar. Vattenfalls anläggningar kan skadas på grund av tillbud, haverier och sabotage i komponenter och utrustning. I regel medför detta också avbrottskostnader.

Genom skadeförebyggande åtgärder, gott underhåll, utbildning, framförhållning i förnyelse av Vattenfalls anläggningar och goda administrativa rutiner minimeras anläggningsriskerna. Ett rullande besiktningsprogram av de största anläggningarna är en viktig del av det fortlöpande riskhanteringsarbetet. Exempel på förnyelseinvesteringar är Vattenfalls investeringsprogram i kärnkraft, vars syfte är uthålligt hög driftsäkerhet och förlängd driftstid.

Kärnkraftsäkerheten är ett fokusområde och är mycket högt prioriterad. Vattenfall har som mål att bli ledande i världen när det gäller kärnkraftsäkerhet. Detta uppnås genom att utbilda och träna personal, arbeta för en stark säkerhetskultur och etablera robusta processer. Anläggningarna ska drivas och underhållas på ett korrekt sätt och deras konstruktion utvärderas kontinuerligt. För att identifiera risker genomförs detaljerade analyser i alla väsentliga verksamheter och anläggningar. Dessa analyser uppdateras löpande i samråd med säkerhetsmyndigheterna i respektive land, och ligger till grund för ett kontinuerligt förbättringsarbete för att hela tiden se till att riskerna hålls på en låg nivå.

Vattenfall deltar även i forskning och utveckling och olika former av externa samarbeten för att se till att företaget använder sig av bästa tillgängliga tekniska lösningar inom kärnkraften.

Anläggningsrisk inkluderar även skador på Vattenfalls transmissions- och distributionsnät. Vattenfall bedriver ett kontinuerligt arbete för att göra elnäten mindre sårbara. Detta sker huvudsakligen genom att luftledningar successivt ersätts med nedgrävda kablar.

I anläggningsrisker ingår även skador på maskiner och annan utrustning i Vattenfalls brunkolsdagbrott. En störning i gruvdriften orsakar stopp i brunkolsleveransen vilket leder till produktionsavbrott och lägre intäkter för Vattenfall.

I möjligaste mån skyddar försäkringar koncernen mot större ekonomisk skada. Vattenfall har två captivebolag som endast försäkrar koncernens egna risker; Vattenfall Insurance och Vattenfall Reinsurance (Luxemburg). Vattenfall Insurance optimerar riskfinansieringen av försäkringsbara risker inom koncernen. Återförsäkring upphandlas på den internationella återförsäkringsmarknaden. Vattenfall Reinsurance förser Vattenfall Insurance med viss återförsäkringskapacitet.

Vattenfall Insurance utfärdar försäkringar för de flesta av koncernens egendoms- och avbrottsexponeringar samt för bygg- och konstruktionsrisker. Transmissions- och distributionsnäten är till övervägande delar oförsäkrade vad gäller själva ledningarna. Orsaken är svårigheten att hitta kostnadseffektiva försäkringslösningar. Dessutom utfärdar Vattenfall Insurance en koncerngemensam allmän ansvarsförsäkring inklusive konsult- och produktansvar. Vad gäller dammansvar så har i Sverige dammägare strikt och obegränsat ansvar för skador på tredje man orsakade av dammhaverier. I samarbete med övriga svenska och ett antal norska dammägare upphandlar koncernen en dammansvarsförsäkring med ett försäkringsbelopp om 8 miljarder SEK.

Egendomsförsäkring för koncernens kärnkraftverk utfärdas av EMANI (European Mutual Association for Nuclear Insurance), samt för de svenska verken även av den nordiska atompoolen. Atomansvaret i Sverige är strikt samt begränsat till 300 miljoner SDR (Special Drawing Rights) motsvarande cirka 3,4 miljarder SEK, vilket betyder att ägare till kärnkraftverk endast är ansvarig för skada upp till detta belopp. Den obligatoriska atomansvarsförsäkringen utfärdas av den nordiska atompoolen samt av det ömsesidiga bolaget ELINI (European Liability Insurance for the Nuclear Industry).

I Tyskland är atomansvaret strikt och obegränsat. Enligt lag ska kärnkraftverk ha försäkring eller andra finansiella garantier upp till 2,5 miljarder EUR. Den tyska atompoolen utfärdar en försäkring upp till 256 MEUR. Därefter svarar kärnkraftverken och deras tyska moderbolag (i Vattenfalls fall Vattenfall Europe AG) för överskjutande belopp, i proportion till den respektive ägarandel moderbolagen har i kärnkraftverket. Först när dessa resurser är uttömda träder ett solidaritetsavtal (”Solidarvereinbarung”) mellan de tyska kärnkraftsägarna (Vattenfall, E.ON, RWE och EnBW) in upp till 2,5 miljarder EUR. Eftersom ansvaret är obegränsat så är kärnkraftverken och deras tyska moderbolag ytterst ansvariga även för skador som överskrider detta belopp.

Infrastruktur

IT har en nyckelroll i nästan alla delar av verksamheten och en störning i nätverket eller i en applikation kan ha stor påverkan på företagets prestation. Till exempel så skulle ett avbrott i faktureringssystemet kunna leda till sämre förtroende för Vattenfall medan ett avbrott i ett tradingsystem skulle leda till förbigångna möjligheter, straffavgifter och mark-to-market förluster. För att hantera beroendet av IT-system läggs stort fokus på övervakning och back-up lösningar.

Politik och Samhälle

Politisk risk

Politisk risk definieras som den affärsrisk som kan uppstå till följd av politiska beslut. Exempel på detta är prisregle-

ringar inom eldistribution och transmission, osäkerhet vid en ny politisk majoritet eller förändringar av finanspolitik. I samband med förvärv och andra investeringar tas hänsyn till denna typ av risker genom justering av kalkylräntan.

En annan typ av politisk risk utgörs av förändringar i de regelverk som rör energibranschen. Det kan röra sig om förändrade skatter, miljöavgifter, förändringar i miljölagstiftning och tillståndsvillkor, förändringar i hur naturliga monopol regleras och politiska målsättningar om energisystemets sammansättning. Denna typ av risk är svårare att förutse och gardera sig mot. Därför bedriver Vattenfall en aktiv omvärldsbevakning och håller kontakt med beslutsfattare på alla relevanta marknader. Vattenfall ingår också i nationella och internationella branschorganisationer.

Lagar och Regleringar

Juridiska risker

Till juridiska risker hör risken för förluster till följd av bristfällig eller ogynnsam avtalsreglering respektive oklarhet rörande avtals giltighet, exempelvis på grund av att motparten inte haft rätt att ingå avtal eller att avtalet står i strid med gällande lag. Till juridiska risker hör även risken för förluster och andra konsekvenser till följd av att verksamheten inte bedrivs i enlighet med till exempel tvingande rättsregler och tillstånd.

Juridiska risker inom Vattenfallkoncernen förebyggs genom obligatorisk medverkan i beslutsprocessen och analyser av lokal juristavdelning och, i juridiska frågor av principiell natur eller av stor vikt för Vattenfallkoncernen, via Koncernstab Juridik. Juristavdelningarna har i extrema situationer, exempelvis när en föreslagen åtgärd strider mot gällande lag eller bedöms som klart olämpligt ur ett rättsligt perspektiv, skyldighet att förbjuda åtgärden i fråga.

Personal och Organisation

Risken att förlora kompetens och nyckelpersoner

Inom vissa områden finns unik kompetens och nyckelpersoner där det blir särskilt kännbart om personerna ifråga väljer att lämna Vattenfall. För att hantera denna risk kartläggs var personer med dessa egenskaper finns och risken minskas exempelvis genom att arbeta med att sprida deras kompetens, kunskap och/eller specifika egenskaper. För att attrahera och behålla personer med unik kompetens arbetar Vattenfall strukturerat med kompetensplanering, ledar- och chefsutvecklingsprogram.

Risker som ingår i flera riskområden

Investeringsrisk (finansiering, teknologi och miljötillstånd)

Vattenfall är ett mycket kapitalintensivt företag och har ett omfattande investeringsprogram.

Inför varje investeringsbeslut görs en riskanalys. Genom att simulera olika utfall vid förändringar av exempelvis pris, kostnad, förseningar och kalkylränta bedöms riskerna för den enskilda investeringen. Det finns flera olika typer av investeringsrisker inom de olika riskområdena. Exempelvis finansieringsrisk, risk vid val av teknologi och risken att det sker förändringar med avseende på miljötillstånd eller liknande.

Vattenfalls koncerngemensamma funktion, Asset Management säkerställer att kapital investeras på ett sätt som långsiktigt maximerar det ekonomiska värdet. Förutom en strategisk investeringsinriktning, ”roadmap”, hålls en lista på prioriterade investeringsprojekt kontinuerligt uppdaterad för att ge koncernledningen vägledning i investeringsbeslutsprocessen. Projekten rangordnas enligt ett antal huvudkriterier: stödjande av Vattenfalls övergripande strategiska inriktning, konsekvenser för befintlig produktionsportfölj, riskprofil och lönsamhet.

Miljörisker

Vattenfalls miljökommitté, under ledning av koncernens miljöchef, följer upp och utvärderar koncernens miljöriskhantering. Det generella begreppet ”Miljörisker” delas in i två kategorier, miljörisker och miljöskulder.

Miljörisker är en kombination av konsekvens av, och sannolikhet för, en händelse som resulterar i miljöskada. Miljöskada definieras här i enlighet med artikel 2 i Direktivet om Miljöansvar 2004/35/CE.

Miljöskulder är fall där utsläpp, användande av kemikalier och andra ämnen, eller användande av teknik enligt nu gällande miljölagstiftning förutsätter återställande åtgärder. Det kan också vara fall där krav om finansiell redovisning av avsättningar föreligger.

Affärsenheternas rapportering avseende miljöskulder innefattar bland annat följande områden: förorening av luft, vatten och markoljefyllda kablar med blykapsling, kvicksilver i elektrisk utrustning, asbest och PCB i värmekraftverk och kraftvärmeverk samt mätning av magnetiska fält från transformatorer och kraftledningar

Vid utgången av varje år upprättas en sammanställning över företagets miljörisker och miljöskulder, samt de avsättningar och åtgärder som krävs. Sammanställningen baseras på en koncerngemensam rapportering enligt fastställda definitioner. Analysen omfattar en allmän värdering av risksituationen samt en trendutveckling för de senaste åren. Affärsenheterna ansvarar för att identifiera och uttrycka risker och skulder enligt de gemensamma definitionerna så att en helhetsbild kan skapas för koncernen.

Arbetet att löpande förebygga och kontrollera effekten av åtgärder sker till stor del lokalt och bygger på den kunskap och erfarenhet som finns inom koncernens enheter. Framförhållning på området är ett sätt att långsiktigt stärka koncernens konkurrenskraft. Exempelvis finns avsättningar gjorda för sanering av förorenade markområden och för återställande av mark efter kolbrytning. Det gäller också områden där åtgärdsplaner har utarbetats i samråd med berörda myndigheter.

KONCERNENS RESULTATRÄKNING

Belopp i MSEK, 1 januari – 31 december	Not	2009	2008
Nettoomsättning	5, 6, 7, 8	205 407	164 549
Kostnader för sålda produkter[1]	9	–162 564	–122 961
Bruttoresultat		**42 843**	**41 588**
Övriga rörelseintäkter	10	3 790	2 376
Försäljningskostnader		–6 441	–5 584
Administrationskostnader		–10 159	–7 587
Forsknings- och utvecklingskostnader		–1 322	–1 529
Övriga rörelsekostnader	11	–2 083	–796
Andelar i intresseföretags resultat	6, 25, 53	1 310	1 427
Rörelseresultat[2]	6, 12, 13, 14, 15, 51, 52	**27 938**	**29 895**
Finansiella intäkter[3]	15	2 814	3 412
Finansiella kostnader[4]	16	–13 018	–9 809
Resultat före skatter[5]		**17 734**	**23 498**
Skatter	18	–4 286	–5 735
Årets resultat[6]		**13 448**	**17 763**
Hänförbart till			
Ägare till moderbolaget		12 896	17 095
Minoritetsintressen	19	552	668
Summa		**13 448**	**17 763**
Resultat per aktie			
Antal aktier i Vattenfall AB, tusental		131 700	131 700
Resultat per aktie, före och efter utspädning, SEK		97,92	129,80
Utdelning, MSEK		5 240[7]	6 900
Utdelning per aktie, SEK		39,79[7]	52,39
Tilläggsinformation			
Resultat före avskrivningar (EBITDA)		51 777	45 960
Finansiella poster, netto exkl diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar samt avkastning från Kärnavfallsfonden		–7 994	–5 049
1) Varav avskrivningar och nedskrivningar av immateriella och materiella anläggningstillgångar		–23 238	–15 460
2) Varav avskrivningar och nedskrivningar av immateriella och materiella anläggningstillgångar		–23 839	–16 065
2) Vari ingår jämförelsestörande poster avseende:			
Realisationsvinster/förluster, netto		58	98
Nedskrivningar och återförda nedskrivningar, netto		–4 231	–423
Andra jämförelsestörande poster		817	–
3) Vari ingår avkastning från Kärnavfallsfonden		1188	1452
4) Vari ingår räntedel i pensionskostnad		–1297	–943
4) Vari ingår diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar		–3 398	–2 800
5) Vari ingår jämförelsestörande poster avseende:			
Realisationsvinster/förluster, netto		103	124
Nedskrivningar och återförda nedskrivningar, netto		–4 231	–423
Andra jämförelsestörande poster		817	–
6) Vari ingår jämförelsestörande poster enligt ovan justerat med skatteeffekt		–2 606	–205
7) Föreslagen utdelning			

RAPPORT ÖVER KONCERNENS TOTALRESULTAT

Belopp i MSEK, 1 januari – 31 december	2009	2008
Årets resultat	**13 448**	**17 763**
Övrigt totalresultat:		
Kassaflödessäkringar:		
Förändringar av verkligt värde	–1 399	–3 486
Upplöst mot resultaträkningen	8 238	6 466
Överfört till anskaffningsvärdet på säkrad post	–1 509	368
Skatt hänförlig till kassaflödessäkringar	–1 576	–899
Summa kassaflödessäkringar	**3 754**	**2 449**
Valutasäkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter	8 111	–9 968
Skatt hänförlig till valutasäkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter	–2 133	2 791
Summa valutasäkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter	**5 978**	**–7 177**
Omräkningsdifferenser	–11 393	15 393
Summa övrigt totalresultat, netto efter skatt	**–1 661**	**10 665**
Summa totalresultat för året	**11 787**	**28 428**
Summa totalresultat för året hänförbart till:		
Ägare till moderbolaget	11 920	27 395
Minoritetsintressen	–133	1 033
Summa	**11 787**	**28 428**

KONCERNENS BALANSRÄKNING

Belopp i MSEK	Not	2009-12-31	2008-12-31
Tillgångar	6		
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	8, 21	64 431	7 257
Materiella anläggningstillgångar	8, 22	303 025	256 077
Förvaltningsfastigheter	8, 23	723	812
Andelar i intresseföretag och joint ventures	25	10 927	15 925
Andra aktier och andelar	26	5 007	5 439
Andelar i den svenska Kärnavfallsfonden	27	26 027	25 250
Skattefordran aktuell skatt, långfristig	18	1 197	1 417
Andra långfristiga fordringar	28	4 347	4 367
Uppskjuten skattefordran	18	1 820	1 368
Summa anläggningstillgångar		**417 504**	**317 912**
Omsättningstillgångar			
Varulager	29	14 848	12 580
Immateriella omsättningstillgångar	30	12 432	3 285
Kundfordringar och andra fordringar	31	42 152	34 293
Förskott till leverantörer		542	704
Derivat med positivt verkligt värde	43	39 170	26 450
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	32	9 807	5 660
Skattefordran aktuell skatt	18	1 376	4 707
Kortfristiga placeringar	33	46 385	19 332
Kassa, bank och liknande tillgångar	34	10 555	20 904
Tillgångar som innehas för försäljning	35	7 356	–
Summa omsättningstillgångar		**184 623**	**127 915**
Summa tillgångar		**602 127**	**445 827**
Eget kapital och skulder			
Eget kapital hänförbart till ägare till moderbolaget			
Aktiekapital		6 585	6 585
Omräkningsreserv		8 090	12 861
Reserv för kassaflödessäkring		–259	–4 054
Balanserade vinstmedel inkl årets resultat		121 204	114 469
Summa eget kapital hänförbart till ägare till moderbolaget		**135 620**	**129 861**
Eget kapital hänförbart till minoritetsintressen		**6 784**	**11 025**
Summa eget kapital		**142 404**	**140 886**
Långfristiga skulder			
Hybridkapital (Capital Securities)	36	10 250	10 811
Andra räntebärande skulder	37	174 428	67 022
Avsättningar för pensioner	38	20 690	20 752
Andra räntebärande avsättningar	39	65 601	64 068
Uppskjuten skatteskuld	18	35 953	26 107
Andra ej räntebärande skulder	40	7 480	3 818
Summa långfristiga skulder		**314 402**	**192 578**
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder och andra skulder	41	42 106	24 506
Förskott från kunder		401	346
Derivat med negativt verkligt värde	43	36 802	28 582
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	42	30 637	21 941
Skatteskuld aktuell skatt	18	1 086	2 495
Räntebärande skulder	37	28 816	29 514
Räntebärande avsättningar	39	4 809	4 979
Skulder hänförliga till tillgångar som innehas för försäljning	35	664	–
Summa kortfristiga skulder		**145 321**	**112 363**
Summa eget kapital och skulder		**602 127**	**445 827**

Se vidare information om koncernens Ställda säkerheter (Not 46), Eventualförpliktelser (Not 47) och Åtaganden enligt konsortialavtal (Not 48).

KONCERNENS KASSAFLÖDESANALYS

Belopp i MSEK, 1 januari – 31 december	Not	2009	2008
Den löpande verksamheten			
Resultat före skatter		17 734	23 498
Avskrivningar och nedskrivningar		23 839	16 060
Betald skatt		–4 739	–8 203
Övriga justeringsposter	44	–134	–620
Internt tillförda medel (FFO)		**36 700**	**30 735**
Förändringar i varulager		–1 597	–2 222
Förändringar i rörelsefordringar		–5 230	–1 318
Förändringar i rörelseskulder		17 667	12 858
Övriga förändringar		–1 294	–3 859
Kassaflöde från förändringar av rörelsetillgångar och rörelseskulder		**9 546**	**5 459**
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**46 246**	**36 194**
Investeringsverksamheten			
Investeringar	44	–102 989	–42 296
Försäljningar	44	5 542	865
Kassa, bank och liknande tillgångar i förvärvade/sålda bolag		14 407	158
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**–83 040**	**–41 273**
Kassaflöde före finansieringsverksamheten		**–36 794**	**–5 079**
Finansieringsverksamheten			
Förändringar i kortfristiga placeringar		–25 611	–4 806
Förändringar i lån till minoritetsägare i utländska dotterbolag		–529	–174
Upptagna lån[1]	44	72 543	31 797
Amortering av skuld		–11 601	–4 457
Betald utdelning till aktieägare		–6 980	–8 066
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		**27 822**	**14 294**
Årets kassaflöde		**–8 972**	**9 215**
Kassa, bank och liknande tillgångar			
Kassa, bank och liknande tillgångar vid årets början		20 904	10 563
Kassa, bank och liknande tillgångar ingående i tillgångar som innehas för försäljning		–653	–
Årets kassaflöde		–8 972	9 215
Omräkningsdifferenser		–724	1 126
Kassa, bank och liknande tillgångar vid årets slut		**10 555**	**20 904**
Tilläggsinformation			
Kassaflöde före finansieringsverksamheten		**–36 794**	**–5 079**
Finansieringsverksamheten			
Betald utdelning till aktieägare		–6 980	–8 066
Kassaflöde efter utdelning		**–43 774**	**–13 145**
Analys av förändring i nettoskuld			
Nettoskuld vid årets början		–66 000	–43 740
Kassaflöde efter utdelning		–43 774	–13 145
Förändringar till följd av värdering till verkligt värde		1 475	–1 847
Förändringar i räntebärande leasingskulder		406	–25
Förvärvade räntebärande skulder		–2 046	–107
Skuld avseende förvärv av N.V. Nuon Energy inklusive diskonteringseffekter		–51 392	–
Kassa, bank och liknande tillgångar ingående i tillgångar som innehas för försäljning		–653	–
Omräkningsdifferenser på nettoskulden		6 997	–7 136
Nettoskuld vid årets slut		**–154 987**	**–66 000**
Fritt kassaflöde (Kassaflöde från den löpande verksamheten minus förnyelseinvesteringar)		27 566	18 963

1) Kortfristig upplåning där löptiden är tre månader eller kortare nettoredovisas.

KONCERNENS FÖRÄNDRING I EGET KAPITAL

	Hänförbart till ägare till moderbolaget					Hänförbart till minoritets-intressen	Summa eget kapital
Belopp i MSEK	Aktiekapital	Omräknings-reserv	Reserv för kassaflödes-säkring	Balanserade vinstmedel	Summa		
Ingående balans 2008	**6 585**	**4 892**	**–6 385**	**106 617**	**111 709**	**12 423**	**124 132**
Utdelning till ägare	–	–	–	–8 000	**–8 000**	–66	**–8 066**
Koncernbidrag från minoritet, netto efter skatt	–	–	–	–	**–**	189	**189**
Ägarförändringar	–	–	–	–1 243	**–1 243**	–2 554	**–3 797**
Kassaflödessäkringar:							
Förändringar av verkligt värde	–	–	–3 629	–	**–3 629**	143	**–3 486**
Upplöst mot resultaträkningen	–	–	6 466	–	**6 466**	–	**6 466**
Överfört till anskaffningsvärdet på säkrad post	–	–	373	–	**373**	–5	**368**
Skatt hänförlig kassaflödessäkringar	–	–	–879	–	**–879**	–20	**–899**
Summa kassaflödessäkringar	**–**	**–**	**2 331**	**–**	**2 331**	**118**	**2 449**
Valutasäkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter	–	–9 968	–	–	**–9 968**	–	**–9 968**
Skatt hänförlig till valutasäkringar i utlandsverksamheter	–	2 791	–	–	**2 791**	–	**2 791**
Summa valutasäkringar av netto-investeringar i utlandsverksamheter	**–**	**–7 177**	**–**	**–**	**–7 177**	**–**	**–7 177**
Omräkningsdifferenser	–	15 146	–	–	**15 146**	247	**15 393**
Årets resultat	–	–	–	17 095	**17 095**	668	**17 763**
Summa totalresultat för året	**–**	**7 969**	**2 331**	**17 095**	**27 395**	**1 033**	**28 428**
Utgående balans 2008	**6 585**	**12 861**	**–4 054**	**114 469**	**129 861**	**11 025**	**140 886**
Utdelning till ägare	–	–	–	–6 900	**–6 900**	–80	**–6 980**
Koncernbidrag från minoritet, netto efter skatt	–	–	–	–	**–**	342	**342**
Ägarförändringar	–	–	–	739	**739**	–4 370	**–3 631**
Kassaflödessäkringar:							
Förändringar av verkligt värde	–	–	–1 344	–	**–1 344**	–55	**–1 399**
Upplöst mot resultaträkningen	–	–	8 238	–	**8 238**	–	**8 238**
Överfört till anskaffningsvärdet på säkrad post	–	–	–1 509	–	**–1 509**	–	**–1 509**
Skatt hänförlig kassaflödessäkringar	–	–	–1 590	–	**–1 590**	14	**–1 576**
Summa kassaflödessäkringar	**–**	**–**	**3 795**	**–**	**3 795**	**–41**	**3 754**
Valutasäkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter	–	8 111	–	–	**8 111**	–	**8 111**
Skatt hänförlig till valutasäkringar i utlandsverksamheter	–	–2 133	–	–	**–2 133**	–	**–2 133**
Summa valutasäkringar av netto-investeringar i utlandsverksamheter	**–**	**5 978**	**–**	**–**	**5 978**	**–**	**5 978**
Omräkningsdifferenser	–	–10 749	–	–	**–10 749**	–644	**–11 393**
Årets resultat	–	–	–	12 896	**12 896**	552	**13 448**
Summa totalresultat för året	**–**	**–4 771**	**3 795**	**12 896**	**11 920**	**–133**	**11 787**
Utgående balans 2009	**6 585**	**8 090**	**–259**	**121 204**	**135 620**	**6 784**	**142 404**

Se även koncernens Not 45, Specifikationer till eget kapital.

KONCERNENS NOTER

(Belopp i MSEK där inte annat anges.)

Innehåll

Not		Sidan
1	Företagsinformation	87
2	Redovisningsprinciper	87
3	Förvärvad och avyttrad verksamhet	94
4	Valutakurser	95
5	Nettoomsättning	95
6	Rörelsesegment	95
7	Information om produkter och tjänster	97
8	Information om geografiska områden	97
9	Kostnader för sålda produkter	97
10	Övriga rörelseintäkter	97
11	Övriga rörelsekostnader	97
12	Avskrivningar	97
13	Nedskrivningar och återförda nedskrivningar	98
14	Rörelsens kostnader fördelade på kostnadsslag	98
15	Finansiella intäkter	98
16	Finansiella kostnader	98
17	Ineffektivitet för säkringar som har redovisats i resultaträkningen	98
18	Skatter	98
19	Minoritetsintressen	99
20	Finansiella instrument – Intäkts- och kostnadsposter, vinster och förluster	99
21	Immateriella anläggningstillgångar	100
22	Materiella anläggningstillgångar	101
23	Förvaltningsfastigheter	102
24	Aktier och andelar ägda av moderbolaget Vattenfall AB samt av andra koncernföretag	102
25	Andelar i intresseföretag och joint ventures	104
26	Andra aktier och andelar	105
27	Andelar i den svenska Kärnavfallsfonden	105
28	Andra långfristiga fordringar	105
29	Varulager	105
30	Immateriella omsättningstillgångar	106
31	Kundfordringar och andra fordringar	106
32	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	107
33	Kortfristiga placeringar	107
34	Kassa, bank och liknande tillgångar	107
35	Tillgångar som innehas för försäljning	107
36	Hybridkapital (Capital Securities)	107
37	Andra räntebärande skulder	107
38	Avsättningar för pensioner	107
39	Andra räntebärande avsättningar	109
40	Andra ej räntebärande skulder (långfristiga)	110
41	Leverantörsskulder och andra skulder	110
42	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	110
43	Redovisade värden och verkliga värden av finansiella tillgångar och finansiella skulder uppdelat på kategorier	110
44	Specifikationer till kassaflödesanalysen	112
45	Specifikationer till eget kapital	112
46	Ställda säkerheter	112
47	Eventualförpliktelser (ansvarsförbindelser)	113
48	Åtaganden enligt konsortialavtal	113
49	Antal anställda och personalkostnader	114
50	Könsfördelning bland ledande befattningshavare	116
51	Leasing	116
52	Ersättning till revisorer	117
53	Upplysningar om närstående	117
54	Väsentliga uppskattningar och bedömningar	117
55	Händelser efter balansdagen	117

Not 1 Företagsinformation

Bokslutskommuniké för Vattenfall AB för 2009 har godkänts för publicering enligt styrelsebeslut från den 10 februari 2010. Årsredovisningen har godkänts enligt styrelsebeslut från den 11 mars 2010. Moderbolaget Vattenfall AB är ett aktiebolag med säte i Sverige och med adressen 162 87 Stockholm. Koncernens balansräkning och resultaträkning ingående i årsredovisningen ska föreläggas på årsstämman den 29 april 2010.

Koncernens huvudsakliga verksamhet beskrivs i koncernens Not 6, Rörelsesegment.

Not 2 Redovisningsprinciper

Överensstämmelse med normgivning och lag

Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) utgivna av International Accounting Standards Board (IASB) samt tolkningsuttalanden från International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC) så som de har godkänts av EU-kommissionen för tillämpning inom EU. Häri inkluderas även International Accounting Standards (IAS) utgivna av IASB:s föregångare International Accounting Standards Committee (IASC) samt tolkningsuttalanden från IFRIC:s föregångare Standing Interpretations Committee (SIC).

Vidare har rekommendation RFR 1.2 – Kompletterande redovisningsregler för koncerner, utgiven av Rådet för finansiell rapportering, tillämpats. RFR 1.2 specificerar de tillägg till IFRS upplysningskrav som krävs enligt den svenska årsredovisningslagen.

Värderingsgrunder

Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärden, förutom vissa finansiella tillgångar och skulder samt varulager avsedda för handel som värderas till verkligt värde. Finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde består av derivatinstrument samt övriga finansiella tillgångar som värderas till verkligt värde.

Funktionell valuta och rapporteringsvaluta

Funktionell valuta är valutan i respektive ekonomisk miljö där de i koncernen ingående bolagen bedriver sina verksamheter.

Moderbolagets funktionella valuta är svenska kronor som även utgör rapporteringsvalutan för moderbolaget och för koncernen. Detta innebär att de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor (SEK). Om inte annat anges är samtliga belopp avrundade till närmaste miljon svenska kronor (MSEK).

Uppskattningar och bedömningar

Upprättandet av de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS kräver att företagsledningen och styrelsen gör uppskattningar och bedömningar samt gör antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och andra faktorer som under rådande förhållanden anses vara rimliga. Resultatet av dessa uppskattningar och antaganden används sedan för att fastställa de redovisade värdena på tillgångar och skulder som inte annars framgår tydligt från andra källor. Det slutliga utfallet kan komma att avvika från resultatet av dessa uppskattningar och bedömningar.

Fortsättning sidan 88

Fortsättning Not 2

Uppskattningarna och antagandena ses över regelbundet. Effekterna av ändringar i uppskattningar redovisas i den period ändringen görs om ändringen endast påverkat denna period, eller i den period ändringen görs och framtida perioder om ändringen påverkar både aktuell period och framtida perioder.

Bedömningar gjorda av företagsledningen och styrelsen vid tillämpningen av IFRS som har en betydande inverkan på de finansiella rapporterna och gjorda uppskattningar som kan medföra väsentliga justeringar i påföljande års finansiella rapporter beskrivs närmare i koncernens Not 54.

Redovisningsprinciper

De nedan angivna redovisningsprinciperna för koncernen har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i koncernens finansiella rapporter.

Nya IFRS och tolkningar som gäller 2009

Nedanstående nya och ändrade standarder och tolkningar godkända av EU gäller för räkenskapsåret 2009:

IFRS 8 – *Rörelsesegment,* vilken definierar vad ett rörelsesegment är och vilken information som ska lämnas om dessa i finansiella rapporter. Enligt IFRS 8 ska segmentinformationen presenteras utifrån hur företagsledningen internt följer upp verksamheten. IFRS 8 i kombination med en ändrad koncernstruktur från och med 2009 innebär en ytterligare uppdelning av Vattenfalls redovisade segment jämfört med segmentsredovisningen för 2008. Se vidare koncernens Not 6, Rörelsesegment.

Ändringar i IAS 1 – *Utformning av finansiella rapporter* medför att presentationen av koncernens finansiella rapporter förändras i några avseenden. Ändringen påverkar inte beräkningen av de belopp som rapporteras och innebär att vissa transaktioner som tidigare redovisats direkt mot eget kapital nu redovisas som separata poster i en ny rapport – Rapport över koncernens totalresultat – under rubriken Övrigt totalresultat.

Ändringar i IAS 23 – *Lånekostnader* anger att aktivering måste ske av lånekostnader som är direkt hänförliga till inköp, konstruktion eller produktion av tillgångar som tar en betydande tid i anspråk att färdigställa för avsedd användning eller försäljning. Ändringarna har inte haft någon påverkan på Vattenfalls finansiella rapporter då sådana lånekostnader sedan tidigare aktiveras inom Vattenfallkoncernen.

Ändrad IFRS 2 – *Aktierelaterade ersättningar* klargör, bland annat, hur intjäningsvillkor ska beaktas vid aktierelaterade ersättningar. Vattenfall berörs inte av IFRS 2.

Ändringar i IAS 27 – *Koncernredovisning och separata finansiella rapporter,* vilka bland annat berör utdelningar som erhålls från dotterbolag, intresseföretag och joint ventures. Ändringarna har inte påverkat Vattenfalls finansiella rapporter.

Ändringar i IAS 32 – *Finansiella instrument: Klassificering,* och IAS 1 – *Utformning av finansiella rapporter.* "Inlösningsbara finansiella instrument och åtaganden som uppkommer vid likvidation", anger att vissa mycket avgränsade finansiella instrument ska redovisas som eget kapital och inte som skuld. För närvarande finns inga sådana finansiella instrument utgivna varför ändringarna inte påverkat Vattenfalls finansiella rapporter.

Ändringar i IFRS 7 – *Finansiella instrument: Upplysningar* innebär utökade upplysningar om likviditetsrisker och om beräkningar av redovisade verkliga värden. Metoderna för beräkning av verkliga värden per kategori av finansiella instrument delas in i tre nivåer. Se vidare koncernens Not 43.

Ändringar i IFRIC 9 – *Ny bedömning av inbäddade derivat,* och IAS 39 – *Finansiella instrument: Redovisning och värdering* behandlar omvärdering av inbäddade derivat. Ändringarna har inte påverkat Vattenfalls finansiella rapporter.

"Förbättringar av IFRS-standarder"(utgivna i maj 2008) avser att förenkla och förtydliga redovisningsstandarderna genom ändringar som påverkar presentation, redovisning, värdering samt ändringar i terminologi eller redaktionella ändringar. Dessa ändringar har haft ingen eller ringa påverkan på Vattenfalls finansiella rapporter.

IFRIC 13 – *Kundlojalitetsprogram.* Tolkningsuttalandet behandlar redovisning och värdering av ett företags förpliktelse att leverera kostnadsfria eller rabatterade varor eller tjänster till kunder som kvalificerat sig till detta genom tidigare köp. Kundlojalitetsprogram enligt definitionen i IFRIC 13 förekommer för närvarande inte inom Vattenfall.

Nya IFRS och tolkningar som ännu inte börjat tillämpas

Av EU per 31 december 2009, godkända nya standarder, ändringar i standarder samt tolkningsuttalanden som gäller från och med räkenskapsåret 2010 eller senare och som inte har tillämpats i förtid:

Omarbetad IFRS 3 – *Rörelseförvärv,* samt ändringar i IAS 27 – *Koncernredovisning och separata finansiella rapporter* medför ändringar avseende koncernredovisning och redovisning av förvärv. De omarbetade standarderna kommer att påverka redovisningen av Vattenfalls framtida förvärv.

Ändringar i IAS 32 – *Klassificering av teckningsrätter.* Teckningsrätter till aktier utställda i en annan valuta än företagets funktionella valuta ska klassificeras som egetkapitalinstrument under vissa förutsättningar. Vattenfall berörs inte av ändringen.

Ändring i IAS 39 – *Finansiella Instrument: Redovisning och värdering* klargör tillämpning av principerna för säkringsredovisning. Ändringen klargör identifiering av en ensidig risk i en säkrad post samt inflation i en säkrad post. Ändringen beräknas få ingen eller ringa påverkan på Vattenfalls finansiella rapporter.

IFRIC 12 – *Koncessioner för samhällsservice.* Tolkningsuttalandet behandlar bland annat allmänna principer om redovisning och värdering om hur den som innehar en sådan koncession ska redovisa hithörande tillgångar samt de rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet. Tolkningsuttalandet beräknas få ingen eller ringa påverkan på Vattenfalls finansiella rapporter.

IFRIC 15 – *Avtal om uppförande av fastigheter* behandlar när konstruktion och försäljning av fastigheter ska redovisas enligt IAS 11 – *Entreprenadavtal,* respektive IAS 18 – *Intäkter.* Tolkningsuttalandet beräknas få ingen eller ringa påverkan på Vattenfalls finansiella rapporter.

IFRIC 16 – *Säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter* klargör redovisningen av valutasäkring av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter. Tolkningsuttalandet beräknas få ingen eller ringa påverkan på Vattenfalls finansiella rapporter.

IFRIC 17 – *Utdelning av sakvärden till ägare* behandlar frågeställningar i samband med att utdelning lämnas med andra tillgångar än kontanter. Tolkningsuttalandet beräknas inte få någon påverkan på Vattenfalls finansiella rapporter.

IFRIC 18 – *Överföringar av tillgångar från kunder.* Tolkningen behandlar redovisningen av tillgångar eller kontanter som tillskjuts från en kund och därefter används för att tillhandahålla varor och tjänster. Tolkningsuttalandet beräknas få ingen eller ringa påverkan på Vattenfalls finansiella rapporter.

Av IASB/IFRIC publicerade nya standarder, ändringar i standarder samt tolkningsuttalanden som per 31 december 2009 ännu inte godkänts av EU:

Ändringar i IFRS 2 – *Aktierelaterade ersättningar,* "Group Cash-settled Share-based Payment Transactions" förtydligar vad som gäller för redovisning av vissa koncerninterna aktierelaterade ersättningar och innebär att IFRIC 8 – *Tillämpningsområde för IFRS 2* och IFRIC 11 – *Transaktioner med egna aktier, även koncerninterna* inarbetas i IFRS 2. Vattenfall berörs inte av IFRS 2.

IFRS 9 – *Financial Instruments* behandlar klassificering och värdering av finansiella instrument och utgör den första delen i IASB:s arbete med att ersätta IAS 39 – *Finansiella instrument: Redovisning och värdering.* Den nya standarden kommer att påverka redovisningen av finansiella instrument i Vattenfalls finansiella rapporter i framtiden.

Omarbetad IAS 24 – *Upplysningar om närstående.* Vissa förtydliganden och förenklingar har gjorts av definitionen av närstående och undantag från tilläggsupplysningar har införts avseende transaktioner mellan offentligt ägda enheter. Vattenfalls transaktioner med statliga myndigheter och bolag utgör ingen väsentlig andel av Vattenfallkoncernens nettoomsättning, inköp eller resultat. Ändringarna i IAS 24 beräknas inte påverka Vattenfalls finansiella rapporter.

"Förbättringar av IFRS-standarder" (utgivna i april 2009) avser att förenkla och förtydliga redovisningsstandarderna genom ändringar som påverkar presentation, redovisning, värdering samt ändringar i terminologi eller redaktionella ändringar. Dessa ändringar kommer att få ingen eller ringa påverkan på Vattenfalls finansiella rapporter.

Ändring i IFRIC 14, *Prepayments of a Minimum Funding Requirement*

korrigerar en oavsiktlig konsekvens av IFRIC 14 men kommer att få ingen eller ringa påverkan på Vattenfalls finansiella rapporter.

IFRIC 19 – *Extinguishing Financial Liabilities with Equity Instruments.* Tolkningen behandlar redovisningen hos låntagare som reglerar skulder genom att ge ut egetkapitalinstrument. Vattenfall berörs dock inte av tolkningen.

Ändrad definition av nyckeltal

Tidigare har definitionen av jämförelsestörande poster omfattat realisationsvinster och realisationsförluster i aktier och andra anläggningstillgångar. Från och med detta helårsbokslut har jämförelsestörande poster utökats till att omfatta även nedskrivningar och återförda nedskrivningar av anläggningstillgångar samt andra poster av engångskaraktär.

Nyckeltal där jämförelsestörande poster ingår har omräknats för tidigare perioder.

Upplysningar om segment

Ett rörelsesegment är en del av koncernen som bedriver verksamhet från vilken det kan generera intäkter och ådrar sig kostnader och för vilket det finns fristående finansiell information tillgänglig. Ett rörelsesegments resultat följs vidare upp av "företagets högste verkställande beslutsfattare", som i Vattenfall är koncernchefen, för att utvärdera resultatet samt för att kunna allokera resurser till rörelsesegmentet. Upplysningar om segment (se koncernens Not 6) lämnas för koncernen.

Indelning i kortfristiga och långfristiga tillgångar och skulder

En tillgång klassificeras som en omsättningstillgång när den främst innehas för handelsändamål eller förväntas bli realiserad inom tolv månader efter balansdagen eller om den utgörs av kassa, bank och liknande tillgångar såvida den inte omfattas av restriktioner vad gäller att bytas eller användas för att reglera en skuld minst tolv månader efter balansdagen.

Alla andra tillgångar klassificeras som anläggningstillgångar.

En skuld klassificeras som en kortfristig skuld när den främst innehas för handelsändamål eller förväntas bli reglerad inom tolv månader efter balansdagen eller att koncernen inte har en ovillkorad rättighet att senarelägga skuldens reglering i minst tolv månader efter balansdagen.

Alla andra skulder klassificeras som långfristiga skulder.

Tillgångar som innehas för försäljning

Anläggningstillgångar (eller avyttringsgrupper) klassificeras som tillgångar som innehas för försäljning om dess redovisade värde kommer att återvinnas i huvudsak genom försäljning snarare än genom löpande användning. Tillgångarna värderas till det lägsta av redovisat värde och verkligt värde minus försäljningskostnader och är inte föremål för avskrivningar.

Tillgångar (och skulder) som innehas för försäljning klassificeras som en omsättningstillgång (kortfristig skuld) då försäljningstransaktionen förväntas bli reglerad inom tolv månader efter balansdagen.

Konsolideringsprinciper

Dotterbolag

Dotterbolag är företag där moderbolaget Vattenfall AB direkt eller indirekt innehar mer än 50% av rösterna eller på annat vis har ett bestämmande inflytande. Bestämmande inflytande innebär en rätt att utforma ett företags finansiella och operativa strategier i syfte att erhålla ekonomiska fördelar.

Förvärvade dotterbolag och andra förvärvade rörelser redovisas enligt förvärvsmetoden. Metoden innebär att förvärv av ett dotterbolag betraktas som en transaktion varigenom koncernen indirekt förvärvar dotterbolagets tillgångar och övertar dess skulder och eventualförpliktelser. Genom en förvärvsanalys (PPA) i anslutning till rörelseförvärvet fastställs anskaffningsvärdet för andelarna eller rörelsen samt det verkliga värdet av förvärvade identifierbara tillgångar samt övertagna skulder och eventualförpliktelser. Uppskjuten skatt beaktas vid skillnad mellan redovisat belopp och skattemässigt värde på alla poster utom goodwill. Skillnaden mellan anskaffningsvärdet för dotterbolagsaktierna och det verkliga värdet av förvärvade tillgångar, övertagna skulder och eventualförpliktelser utgör koncernmässig goodwill.

I en situation där ett dotterbolag förvärvas i flera steg upprättas en förvärvsanalys även för varje förvärvstransaktion som sker innan ett bestämmande inflytande erhålls. Det redovisade värdet av goodwill utgör summan av de goodwillvärden som beräknas för varje delförvärv.

Införandet av omarbetad IFRS 3 och IAS 27 kommer att medföra annan redovisning från 2010.

Dotterbolagets finansiella rapporter, vilka upprättas enligt koncernens redovisningsprinciper, tas in i koncernredovisningen från och med förvärvstidpunkten fram till det datum då det bestämmande inflytandet upphör.

Förvärv och avyttringar av minoritetsandelar i dotterbolag redovisas inom eget kapital.

Avvecklad verksamhet redovisas skild från kvarvarande verksamhet om den avvecklade verksamheten uppgår till väsentliga belopp.

Intresseföretag

Intresseföretag är de företag för vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande, över den driftsmässiga och finansiella styrningen, vanligtvis genom andelsinnehav mellan 20 och 50% av röstetalet. Vid förvärv av ett intresseföretag görs en förvärvsanalys motsvarande den som görs vid rörelseförvärv. Identifierbara övervärden behandlas på motsvarande sätt som övervärden vid rörelseförvärv. Från och med den tidpunkt som det betydande inflytandet erhålls redovisas andelar i intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden i koncernredovisningen. Kapitalandelsmetoden innebär att det i koncernen redovisade värdet på aktierna i intresseföretagen motsvaras av koncernens andel i intresseföretagens egna kapital samt koncernmässig goodwill och andra eventuella ej avskrivna värden på koncernmässiga över- och undervärden och med avdrag för internvinster. Erhållna utdelningar från intresseföretaget minskar investeringens redovisade värde.

I koncernens resultaträkning redovisas Andelar i intresseföretags resultat netto efter skatt.

Kapitalandelsmetoden tillämpas från förvärvstidpunkten fram till den tidpunkt när det betydande inflytandet upphör.

Joint ventures

Joint ventures är redovisningsmässigt de verksamheter för vilka koncernen genom samarbetsavtal med en eller flera parter har ett gemensamt bestämmande inflytande över den driftsmässiga och finansiella styrningen. I koncernredovisningen konsolideras innehav i joint ventures enligt kapitalandelsmetoden.

Transaktioner som elimineras vid konsolidering

Koncerninterna fordringar och skulder, intäkter och kostnader samt vinster eller förluster som uppkommer från koncerninterna transaktioner mellan koncernföretag, elimineras i sin helhet vid upprättandet av koncernredovisningen.

Vinster som uppkommer från transaktioner med intresseföretag och joint ventures elimineras i den utsträckning som motsvarar koncernens ägarandel i företaget. Förluster elimineras på samma sätt som vinster, men betraktas som en nedskrivningsindikation.

Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som gäller på transaktionsdagen. På balansdagen räknas monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta om till den funktionella valutan till den valutakurs som då gäller. Valutakursdifferenser som uppstår vid omräkningarna redovisas i resultaträkningen. Rörelserelaterade valutakursvinster och valutakursförluster redovisas under Övriga rörelseintäkter respektive Övriga rörelsekostnader. Finansiella valutakursvinster och valutakursförluster redovisas som finansiella intäkter och kostnader.

Utländska verksamheters finansiella rapporter

Tillgångar och skulder i utlandsverksamheter, inklusive goodwill och andra koncernmässiga över- och undervärden, omräknas till svenska kronor till den valutakurs som råder på balansdagen. Intäkter och kostnader i utlandsverksamheter omräknas till svenska kronor med en genomsnittskurs. Omräkningsdifferenser som uppstår vid valutaomräkning av utlandsverksamheter redovisas i Övrigt totalresultat under rubriken Omräkningsreserv.

Fortsättning sidan 90

Fortsättning Not 2

För Vattenfallkoncernen viktigare valutakurser använda i boksluten framgår av koncernens Not 4.

Intäktsredovisning

Nettoomsättningen omfattar försäljningsintäkter från kärnverksamheterna, det vill säga försäljning, distribution och transmission av el, försäljning och distribution av värme, försäljning av gas samt andra intäkter såsom tjänste- och konsultuppdrag och anslutningsavgifter.

Försäljning av el, värme och gas

Försäljning av el, värme och gas och därtill hörande distribution och transmission redovisas som intäkter vid leveranstidpunkten exklusive mervärdesskatt och punktskatter.

Från och med 2006 har Vattenfall ersatt de koncerninterna fysiska eltransaktionerna mellan den nordiska elproduktionen och försäljningsverksamheten i Norden med transaktioner gentemot Nord Pool. De köp som försäljningsverksamheten gör från Nord Pool kvittas mot produktionens försäljning till Nord Pool vid redovisning i rörelsesegmentet Business Group Nordic och på koncernnivå.

Förändring i verkligt värde för derivat, inklusive råvaruderivat, som inte kvalificerar för säkringsredovisning redovisas i bruttoresultatet.

Andra intäkter

För tjänste- och konsultuppdrag tillämpas successiv vinstavräkning, det vill säga intäkter och kostnader redovisas i förhållande till färdigställandegraden. Färdigställandegraden fastställs efter förhållandet mellan nedlagda kostnader på balansdagen och beräknade totala kostnader. I de fall förluster befaras reserveras dessa omgående.

Anslutningsavgifter för eldistribution/transmission samt värmedistribution redovisas som intäkt till den del som de inte avser att täcka framtida åtaganden.

Statliga bidrag

Bidrag redovisas till verkligt värde när det föreligger rimlig säkerhet att bidraget kommer att erhållas och att koncernen kommer att uppfylla de villkor som är förknippade med bidraget.

Bidrag knutna till en anläggningstillgång reducerar anläggningens redovisade anskaffningsvärde.

Bidrag som avser att täcka kostnader redovisas i resultaträkningen som Övrig rörelseintäkt.

Rörelsekostnader

Operationell leasing

Utgifter avseende operationella leasingavtal redovisas i resultaträkningen linjärt över leasingperioden. Operationell leasing definieras nedan under rubriken Materiella anläggningstillgångar/Leasing.

Finansiella intäkter och finansiella kostnader

Finansiella intäkter

Finansiella intäkter består av ränteintäkter på bankmedel, fordringar och räntebärande värdepapper, avkastning från Kärnavfallsfonden, utdelningsintäkter, valutakursdifferenser samt positiva värdeförändringar på finansiella placeringar och derivatinstrument som används inom den finansiella verksamheten.

Ränteintäkter justeras för transaktionskostnader och eventuella rabatter, premier och andra skillnader mellan det ursprungliga värdet av fordran och det belopp som erhålls vid förfall. Ränteintäkter redovisas i takt med att de intjänas. Beräkningen sker på basis av underliggande tillgångs avkastning enligt effektivräntemetoden.

Utdelningsintäkt redovisas när rätten att erhålla betalning fastställts.

Finansiella kostnader

Finansiella kostnader består av räntekostnader på lån, diskonteringseffekter och räntor hänförbara till avsättningar, valutakursdifferenser samt negativa värdeförändringar på finansiella placeringar och derivatinstrument som används inom den finansiella verksamheten. Med diskonteringseffekter avses här den periodiska förändringen av nuvärdet som återspeglar att utbetalningstidpunkten kommer närmare i tiden.

Emissionskostnader och liknande direkta transaktionskostnader för att uppta lån periodiseras över lånets löptid enligt effektivräntemetoden.

Lånekostnader direkt hänförbara till investeringsprojekt i anläggningstillgångar som tar betydande tid i anspråk att färdigställa redovisas ej som finansiell kostnad utan inräknas i anläggningstillgångens anskaffningsvärde under uppförandeperioden.

Leasingavgifter för finansiella leasingavtal fördelas mellan räntekostnad och amortering på den utestående skulden. Räntekostnaden fördelas över leasingperioden så att varje redovisningsperiod belastas med ett belopp som motsvarar en fast räntesats för den under respektive period redovisade skulden. Variabla avgifter kostnadsförs i de perioder de uppkommer.

Finansiella tillgångar och finansiella skulder

Allmänna principer

Valutakursvinster och -förluster avseende rörelserelaterade fordringar och skulder i utländsk valuta redovisas i rörelseresultatet medan valutakursvinster och -förluster avseende övriga fordringar och skulder i utländsk valuta redovisas i finansnettot.

För finansiella instrument som handlas på aktiva finansmarknader fastställs det verkliga värdet till den kurs som gäller när marknaden stänger på balansdagen. Denna princip gäller även för att fastställa verkligt värde för noterade finansiella instrument som handlas bilateralt (OTC-handel). För onoterade finansiella instrument fastställs verkligt värde genom diskontering av bedömda framtida kassaflöden. Diskontering sker med diskonteringsfaktorer beräknade utifrån avkastningskurvor i kassaflödenas respektive valuta. Avkastningskurvorna baseras på aktuella marknadsräntor, till exempel swapräntor, per balansdagen.

Finansiella tillgångar

Finansiella tillgångar klassificeras i olika kategorier, beroende på avsikten med förvärvet av den finansiella tillgången. Klassificeringen bestäms vid ursprunglig anskaffningstidpunkt.

Likviddagsredovisning tillämpas för avistaköp och avistaförsäljningar av finansiella tillgångar.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

I denna kategori klassificeras tillgångar som innehas för handelsändamål, vilket innebär att avsikten är att de ska avyttras på kort sikt. Derivatinstrument som inte innehas för säkringsändamål klassificeras alltid i denna kategori.

Tillgångarna omvärderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen.

I denna kategori ingår även likvida placeringar, det vill säga, kortfristiga likvida placeringar med en ursprunglig löptid understigande tre månader. Kategorin inkluderar även kortfristiga placeringar, vars ursprungliga löptid överstiger tre månader.

Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar är finansiella tillgångar med fasta betalningar eller betalningar som går att fastställa till belopp. Fordringarna uppkommer då bolaget tillhandahåller pengar, varor och tjänster direkt till kredittagaren utan avsikt att bedriva handel i fordringsrätterna. Även förvärvade fordringar innefattas. Värdering av lånefordringar och kundfordringar görs till upplupet anskaffningsvärde. Med upplupet anskaffningsvärde avses det värde till vilket en finansiell tillgång eller skuld värderas när den initialt bokas upp på balansräkningen, med avdrag för eventuella återbetalningar, och med tillägg eller avdrag för periodisering av eventuell skillnad mellan det initialt bokförda beloppet och återbetalningsbeloppet.

Kundfordringar redovisas till det belopp varmed de förväntas inflyta, det vill säga efter avdrag för osäkra fordringar. Nedskrivning av kundfordringar redovisas i rörelsens kostnader. Kundfordringar har kort förväntad löptid, och värderas därför till nominellt belopp utan diskontering.

I denna kategori ingår även Kassa och bank, det vill säga omedelbart tillgängliga tillgodohavanden hos banker och motsvarande institut samt Andelar i den svenska Kärnavfallsfonden.

Finansiella tillgångar som kan säljas

Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning värderas löpande till verkligt värde med värdeförändring i Övrigt totalresultat. Vid den tidpunkt tillgångarna bokas bort från balansräkningen omförs tidigare redovisad ackumulerad vinst eller förlust i Övrigt totalresultat till resultaträkningen.

Aktier och andelar för vilka marknadsnoteringar ej förekommer, och där verkligt värde inte går att fastställa, värderas till ursprungligt anskaffningsvärde, med beaktande av ackumulerade nedskrivningar.

Finansiella skulder
Finansiella skulder klassificeras i olika kategorier, beroende på avsikten med förvärvet av den finansiella skulden. Klassificeringen bestäms vid ursprunglig anskaffningstidpunkt.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen
I denna kategori klassificeras alltid derivatinstrument som inte innehas för säkringsändamål. Värdering av dessa finansiella skulder görs löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen.

Andra finansiella skulder
I denna kategori redovisas räntebärande och ej räntebärande finansiella skulder som inte innehas för handelsändamål. Värdering av andra finansiella skulder görs till upplupet anskaffningsvärde.

Leverantörsskulder har kort förväntad löptid, och värderas därför till nominellt belopp utan diskontering.

Skulder som ingår i ett säkringssamband redovisas enligt de principer som beskrivs nedan.

Derivatinstrument
Bolaget använder olika typer av derivatinstrument (terminer, optioner och swapar) för att säkra olika finansiella risker, främst ränterisker, valutarisker och råvaruprisrisker.

Derivatinstrument med positivt verkligt värde redovisas som separat rubrik i balansräkningen under omsättningstillgångar, medan derivatinstrument med negativt verkligt värde redovisas som separat rubrik under kortfristiga skulder.

Derivatinstrument redovisas till verkligt värde på balansdagen. Värdeförändringar redovisas på olika sätt beroende på om derivatinstrumentet klassificerats som säkringsinstrument eller ej. I de fall där säkringsredovisning ej tillämpas redovisas värdeförändringen i resultaträkningen i den period då den uppstår. Baserat på syftet med kontraktet redovisas värdeförändringen antingen i rörelseresultatet eller som finansiell intäkt/kostnad. Effekter vid säkringsredovisning framgår nedan.

Inbäddade derivat
Inbäddade derivat är en del av ett annat kontrakt (värdkontraktet), vars villkor uppfyller definitionen för ett derivatinstrument. I de fall inbäddade derivat identifieras, och det inbäddade derivatet bedöms ha en riskprofil som inte är i nära överensstämmelse med riskprofilen i värdkontraktet, så separeras det inbäddade derivatet och redovisas som ett fristående derivatinstrument, i enlighet med vad som beskrivs under rubriken Derivatinstrument ovan.

I långfristiga elavtal med kund kan priset ha kopplingar till prisutvecklingen på andra råvaror än el och indirekt även till valutakursförändringar, eftersom de aktuella råvarupriserna noteras i utländsk valuta. I sådana kontrakt har inbäddade derivat ansetts föreligga. Vattenfall har med ett antal stora kunder tecknat sådana avtal. Vissa av dessa kontrakt är långfristiga, det längsta kontraktet löper till och med 2019. Mot bakgrund av kontraktens utformning i allmänhet och kontraktens längd i synnerhet, samt det faktum att tillförlitliga marknadsnoteringar endast finns tillgängliga för en period motsvarande 27 månader framåt i tiden, har den del av dessa inbäddade derivat som avser perioden bortom april 2012 åsatts värdet noll.

Säkringsredovisning
Säkringsredovisning tillämpas för derivatinstrument som ingår i ett dokumenterat säkringssamband. För att säkringsredovisning ska kunna tillämpas krävs att det finns en entydig koppling mellan säkringsinstrumentet och den säkrade posten. Vidare krävs att säkringen effektivt skyddar den risk som är avsedd att säkras, att effektiviteten löpande kan visas vara tillräckligt hög genom effektivitetsmätning och att säkringsdokumentation har upprättats. Redovisningen av värdeförändringen beror på vilken typ av säkring som ingåtts.

Kassaflödessäkringar
För derivatinstrument som utgör säkringsinstrument i en kassaflödessäkring gäller att den effektiva delen av värdeförändringen redovisas i Övrigt totalresultat, medan den ineffektiva delen redovisas direkt i resultaträkningen. Den del av värdeförändringen som redovisas i Övrigt totalresultat förs sedan över till resultaträkningen i den period då den säkrade posten påverkar resultaträkningen. I de fall där den säkrade posten avser en framtida transaktion, som senare aktiveras som en icke-finansiell tillgång eller skuld i balansräkningen (exempelvis vid säkring av framtida inköp av anläggningstillgångar i utländsk valuta) förs den del av värdeförändringen som redovisas i Övrigt totalresultat över till och inkluderas i anskaffningsvärdet för tillgången eller skulden.

Om förutsättningarna för säkringsredovisning inte längre är uppfyllda, förs de ackumulerade värdeförändringar som redovisats i Övrigt totalresultat över till resultaträkningen/balansräkningen i den senare period då den säkrade posten påverkar resultaträkningen/balansräkningen. Värdeförändringar från och med den dag då förutsättningarna för säkringsredovisning upphör redovisas direkt i resultaträkningen. Om den säkrade transaktionen inte längre förväntas inträffa överförs säkringsinstrumentets ackumulerade värdeförändringar omedelbart från Övrigt totalresultat till resultaträkningen.

Kassaflödessäkringar används huvudsakligen i följande fall: i) när råvaruterminer används för säkring av råvaruprisrisk i framtida inköp och försäljning, ii) när valutaterminer används för säkring av valutarisk i framtida inköp och försäljning i utländsk valuta, och iii) när ränteswapar används för att ersätta upplåning till rörlig ränta med fast ränta.

Säkringar av verkligt värde
Vid säkring av verkligt värde tillämpas säkringsredovisning då säkringsåtgärden avser en post som normalt redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Säkringsredovisningen innebär i sådana fall att förändringar i den säkrade postens verkliga värde som är hänförliga till den säkrade risken redovisas i resultaträkningen när de uppstår. Den säkrade postens bokförda värde justeras med förändringar i den säkrade postens verkliga värde till den del de är hänförliga till den säkrade risken.

Säkring av verkligt värde används primärt i de fall där ränteswapar använts för säkring av ränterisk i upplåning till fast ränta.

Säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter
För derivatinstrument och lån i utländsk valuta som utgör säkringsinstrument i en säkring av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter gäller att den effektiva delen av värdeförändringen redovisas i Övrigt totalresultat, medan den ineffektiva delen redovisas direkt i resultaträkningen. De värdeförändringar som redovisas i Övrigt totalresultat överförs till resultaträkningen vid den senare tidpunkt då den utländska verksamheten avyttras.

Säkring av nettoinvesteringar tillämpas i huvudsak då valutaterminer och lån i utländsk valuta använts för att säkra valutarisken i bolagets investeringar i utländska dotterbolag.

Immateriella anläggningstillgångar

Aktiverade utgifter för utveckling
Utgifter för utveckling, där forskningsresultat eller annan kunskap tillämpas för att åstadkomma nya eller förbättrade produkter eller processer, redovisas som en tillgång i balansräkningen från den tidpunkt då produkten eller processen bedöms komma att bli tekniskt och kommersiellt användbar och företaget har tillräckliga resurser att fullfölja utvecklingen och därefter använda eller sälja den immateriella tillgången. Det redovisade värdet inkluderar utgifter för material, direkta utgifter för löner och indirekta utgifter som direkt kan hänföras till tillgången. Övriga utgifter för utveckling redovisas i resultaträkningen som kostnad när de uppkommer. I balansräkningen redovisade utvecklingskostnader är upptagna till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar.

Utgifter för forskning som syftar till att erhålla ny vetenskaplig eller teknisk kunskap redovisas som kostnad då de uppkommer.

Goodwill
Goodwill representerar skillnaden mellan anskaffningsvärdet för ett rörelseförvärv och det verkliga värdet vid förvärvstidpunkten av

Fortsättning sidan 92

Fortsättning Not 2

förvärvade tillgångar, övertagna skulder samt eventualförpliktelser. Skillnadsbeloppet är anskaffningsvärdet för goodwill.

Goodwill värderas till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella ackumulerade nedskrivningar. Goodwill är ej föremål för avskrivning utan testas årligen för nedskrivningsbehov. Goodwill som uppkommit vid förvärv av intresseföretag eller joint ventures inkluderas i det redovisade värdet för Andelar i intresseföretag och joint ventures.

Prospekterings- och utvärderingstillgångar
Prospekterings- och utvärderingstillgångar avser aktiverade utgifter för prospektering och utvärdering av gasreserver. Exempel på utgifter som kvalificerar för aktivering är prospekteringsrättigheter, geologiska och andra studier samt prospekteringsborrning som antingen avser förväntade eller möjliga reserver under utvärdering eller framtida lagringsplatser.

Utgifter som inte är möjliga att aktivera är sådana utgifter som företaget ådragit sig före förvärvet av prospekteringsrättigheterna och andra utgifter som inte kan relateras till en specifik prospekteringskälla.

Prospektering och utvärderingstillgångar värderas till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella ackumulerade nedskrivningar. Prospektering och utvärderingstillgångar är ej föremål för avskrivningar.

Då en specifik prospekteringskälla betecknats som tekniskt möjlig och kommersiellt genomförbar och ett ledningsbeslut att utvinna prospekteringskällan har tagits, omklassificeras de aktiverade utgifterna till materiella anläggningstillgångar – pågående nyanläggningar. I det fall ledningsbeslut innebär att inte utvinna prospekteringskällan görs nedskrivning mot resultaträkningen av redan aktiverade utgifter.

Övriga immateriella anläggningstillgångar
Övriga immateriella anläggningstillgångar såsom koncessioner, patent, licenser, varumärken och liknande rättigheter samt hyresrätter, gruvrätter och liknande rätter som förvärvas av koncernen redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar.

Avskrivningsprinciper
Avskrivningar för andra immateriella anläggningstillgångar än goodwill och prospekterings- och utvärderingstillgångar redovisas i resultaträkningen linjärt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod, såvida inte nyttjandeperioden är obegränsad. Bedömda nyttjandeperioder är oförändrade jämfört med föregående år och beskrivs i koncernens Not 21, Immateriella anläggningstillgångar. Bedömning av en tillgångs restvärde och nyttjandeperiod görs minst årligen.

Materiella anläggningstillgångar

Ägda tillgångar
Materiella anläggningstillgångar redovisas som tillgång i balansräkningen om det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar kommer att komma bolaget till del och anskaffningsvärdet för tillgången kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Som materiella anläggningstillgångar redovisas byggnader och mark, maskiner och andra tekniska anläggningar samt inventarier, verktyg och installationer. Dessa tillgångar värderas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar samt nedskrivningar.

I anskaffningsvärdet ingår inköpspriset samt kostnader direkt hänförbara till tillgången för att bringa den på plats och i skick för att utnyttjas i enlighet med syftet med anskaffningen. Exempel på direkt hänförbara kostnader som ingår i anskaffningsvärdet är kostnader för leverans och hantering, installation, lagfarter och konsulttjänster. Lånekostnader direkt hänförbara till investeringsprojekt i anläggningstillgångar som tar betydande tid i anspråk att färdigställa inräknas i anläggningstillgångens anskaffningsvärde under uppförandeperioden.

Inom kärnkraftsverksamheten i Tyskland och Sverige ingår i anskaffningsvärdet ett vid anskaffningstidpunkten beräknat nuvärde för uppskattad utgift för nedmontering och bortforsling av anläggningen samt återställande av den plats där anläggningen varit belägen. På motsvarande sätt ingår för gruvverksamheten i Tyskland och för gasverksamheten i Nederländerna i anskaffningsvärdet ett vid anskaffningstidpunkten beräknat nuvärde för uppskattad utgift för åtaganden om återställande.

Motsvarande nuvärdeberäknade uppskattade utgifter redovisas initialt som avsättning.

Se även nedan under rubriken Andra avsättningar än avsättningar för pensioner.

Leasing
Leasing klassificeras antingen som finansiell eller operationell leasing. Finansiell leasing föreligger då de ekonomiska riskerna och förmånerna som är förknippade med ägandet i allt väsentligt är överförda till leasetagaren, om så ej är fallet är det fråga om operationell leasing.

Förhyrda tillgångar
Tillgångar som förhyrs enligt finansiella leasingavtal redovisas som tillgång i koncernens balansräkning. Förpliktelsen att betala framtida leasingavgifter redovisas som lång- respektive kortfristig skuld. De leasade tillgångarna avskrivs linjärt över den kortare av leasingperioden eller nyttjandeperioden medan leasingbetalningarna redovisas som ränta och amortering av skulderna.

Operationell leasing innebär att leasingavgifterna i normalfallet kostnadsförs linjärt över leasingperioden.

Uthyrda tillgångar
Tillgångar som hyrs ut enligt finansiella leasingavtal redovisas ej som materiella anläggningstillgångar då riskerna förenade med ägandet förts över på leasetagaren. Istället bokförs en finansiell fordran avseende de framtida minimileaseavgifterna.

Tillgångar som hyrs ut enligt operationella leasingavtal redovisas som materiella anläggningstillgångar som skrivs av.

Tillkommande utgifter
Tillkommande utgifter för materiella anläggningstillgångar läggs till anskaffningsvärdet endast om det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelar som är förknippade med tillgången kommer att komma företaget till del och anskaffningsvärdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Alla andra tillkommande utgifter redovisas som kostnad i den period de uppkommer.

Avgörande för bedömningen när en tillkommande utgift läggs till anskaffningsvärdet är om utgiften avser utbyten av identifierade komponenter, eller delar därav, varvid sådana utgifter aktiveras. Även i de fall ny komponent tillskapats läggs utgiften till anskaffningsvärdet. Eventuella oavskrivna redovisade värden på utbytta komponenter, eller delar av komponenter, utrangeras och kostnadsförs i samband med utbytet. Reparationer kostnadsförs löpande.

Avskrivningsprinciper
Avskrivningar redovisas i resultaträkningen linjärt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod med undantag för avskrivningar hänförbara till de tyska kärnkraftverken och till gasverksamheten i Nederländerna (se nedan). Koncernen tillämpar komponentavskrivning vilket innebär att komponenternas bedömda nyttjandeperiod ligger till grund för den linjära avskrivningen. Bedömda nyttjandeperioder är oförändrade jämfört med föregående år för samtliga anläggningstillgångar. Bedömda nyttjandeperioder beskrivs i koncernens Not 22, Materiella anläggningstillgångar. Bedömning av en tillgångs restvärde och nyttjandeperiod görs årligen.

För de tyska kärnkraftverken har per den 1 april 2008 avskrivningsmetoden ändrats från linjär metod till produktionsberoende metod, då denna bättre speglar den förväntade förbrukningen av de framtida ekonomiska fördelar som är förknippade med tillgångarna.

Gasfält och plattformar avskrivs också enligt produktionsberoende metod. Utgångspunkten är den förväntade återstående produktionsmängden vilken bestäms årligen baserad på vedertagen praxis inom industrin. Nya upptäckter under pågående utvinning kan också medföra förändringar i förväntad återstående produktionsvolym. Avskrivningsbeloppet per producerad enhet justeras då för kommande perioder till ny förväntad återstående produktionsvolym.

Mark och fallrätter är ej föremål för avskrivning.

Förvaltningsfastigheter

Förvaltningsfastigheter är fastigheter som innehas i syfte att erhålla hyresintäkter eller värdestegring eller en kombination av dessa båda syften.

Förvaltningsfastigheter redovisas i balansräkningen till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar samt nedskrivningar.

Avskrivning sker linjärt och en bedömning av en tillgångs restvärde och nyttjandeperiod görs årligen.

Varulager

Kärnbränsle, fossila bränslen, utsläppsrätter samt material och reservdelar

Varulager (med undantag för varulager avsedda för handel) värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Nettoförsäljningsvärdet är det uppskattade försäljningspriset i den löpande verksamheten, efter avdrag för uppskattade kostnader för färdigställande och för att åstadkomma en försäljning.

Förbrukning av kärnbränsle beräknas som värdet av minskningen av energiinnehållet i bränslepatronerna och baserar sig på anskaffningskostnaden för varje enskild laddning.

Anskaffningsvärdet för varulager beräknas genom tillämpning av först in, först ut-metoden (FIFU) och inkluderar utgifter som uppkommit vid förvärvet av lagertillgångarna.

Varulager avsedda för handel värderas till verkligt värde efter avdrag för försäljningskostnader.

Värdet av den energi som finns lagrad i form av vatten i vattenkraftens regleringsmagasin redovisas inte som tillgång.

Immateriella omsättningstillgångar

Utsläppsrätter

Från 2005 gäller ett handelssystem, EU ETS (Emission Trading Scheme) inom EU som syftar till att minska utsläppen av växthusgasen koldioxid. Berörda anläggningar har inom ramen för detta system, utan vederlag, eller till ett pris understigande verkligt värde, från respektive lands myndigheter erhållit så kallade utsläppsrätter, EUA (European Union Allowance). Utsläppsrätter köps och säljs på därför avsedd marknadsplats där anläggningar som har större behov av utsläppsrätter än beslutad vederlagsfri eller subventionerad tilldelning tvingas köpa sina återstående utsläppsrätter för att reglera sina åtaganden.

Under den första handelsperioden, 2005–2007, skedde handeln enbart med EUA. Under den andra handelsperioden, 2008–2012, löper handeln parallellt med Kyotoprotokollets första åtagandeperiod och EU ETS öppnas upp mot internationell handel med s.k. CER (Certified Emission Reduction) och ERU (Emission Reduction Unit).

Inköpta utsläppsrätter avsedda för eget bruk redovisas som immateriella tillgångar under omsättningstillgångar till anskaffningskostnad med avdrag för ackumulerade nedskrivningar, medan utsläppsrätter som erhållits gratis från respektive lands myndighet tas upp till noll kronor. I samband med gjorda koldioxidutsläpp uppstår ett åtagande att leverera in utsläppsrätter (EUA, CER, ERU) till respektive lands myndighet. Endast i de fall då gratis erhållna utsläppsrätter inte täcker detta åtagande redovisas en kostnad och en skuld. Skulden värderas till det värde som den förväntas regleras med.

Certifikat

I syfte att främja användningen av förnyelsebara energikällor för elproduktion har Sverige och Polen certifikatsystem. Anläggningar som berörs av dessa system erhåller, gratis från respektive lands myndighet, certifikat i takt med att certifikatberättigad el produceras.

Upparbetade certifikat, vilka erhålls gratis, redovisas som immateriella tillgångar under omsättningstillgångar till verkligt värde vid erhållandetidpunkten medan inköpta certifikat avsedda för eget bruk redovisas till anskaffningskostnad med avdrag för ackumulerade nedskrivningar.

I samband med elförsäljning uppstår ett åtagande att leverera in certifikat till respektive lands myndighet. Detta åtagande redovisas som en kostnad och en skuld. Skulden värderas till det värde som den förväntas regleras med.

Nedskrivningar

Löpande under året bedöms om det föreligger en indikation på att en tillgång kan ha minskat i värde. Om någon sådan indikation finns beräknas tillgångens återvinningsvärde. För goodwill och andra immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod samt för immateriella tillgångar som ännu ej är färdiga för användning beräknas återvinningsvärdet årligen eller så snart det föreligger en indikation på att en tillgång minskat i värde.

Om det inte går att fastställa väsentligen oberoende kassaflöden till en enskild tillgång ska vid prövning av nedskrivningsbehov tillgångarna grupperas till den lägsta nivå där det går att identifiera väsentligen oberoende kassaflöden (en så kallad kassagenererande enhet). En nedskrivning redovisas när en tillgångs eller kassagenererande enhets redovisade värde överstiger återvinningsvärdet. En nedskrivning belastar resultaträkningen.

Nedskrivning av tillgångar hänförliga till en kassagenererande enhet fördelas i första hand till goodwill. Därefter görs en proportionell nedskrivning av övriga tillgångar som ingår i enheten.

Beräkning av återvinningsvärdet

Återvinningsvärdet är det högsta av verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader och nyttjandevärdet. Vid beräkning av nyttjandevärdet diskonteras framtida kassaflöden med en diskonteringsfaktor som beaktar riskfri ränta och den risk som är förknippad med den specifika tillgången. För en tillgång som inte genererar kassaflöden oberoende av andra tillgångar beräknas återvinningsvärdet för den kassagenererande enhet till vilken tillgången hör.

Återföring av nedskrivningar

Nedskrivningar av finansiella tillgångar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

Nedskrivningar på goodwill återförs aldrig. Nedskrivningar på andra tillgångar återförs om det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet. En nedskrivning återförs endast till den utsträckning tillgångens redovisade värde efter återföring inte överstiger det redovisade värde som tillgången skulle ha haft om någon nedskrivning inte hade gjorts.

Ersättningar till anställda

Avgiftsbestämda pensionsplaner

Avgiftsbestämda planer är planer för ersättningar efter avslutad anställning enligt vilka fastställda avgifter betalas till en separat juridisk enhet. Någon rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter finns ej i det fall den juridiska enheten inte har tillräckliga tillgångar för att betala alla ersättningar till de anställda. Avgifter till avgiftsbestämda pensionsplaner redovisas som en kostnad i resultaträkningen i den period de avser.

Förmånsbestämda pensionsplaner

Förmånsbestämda planer är andra planer för ersättningar efter avslutad anställning än avgiftsbestämda planer. Koncernens förpliktelse avseende förmånsbestämda pensionsplaner beräknas separat för varje plan enligt den så kallade Projected Unit Credit Method genom en beräkning av den ersättning som de anställda intjänat genom sin anställning i både innevarande och tidigare perioder. Bedömda framtida lönejusteringar beaktas. Nettoförpliktelsen utgörs av diskonterat nuvärde av summa intjänade framtida ersättningar reducerat med det verkliga värdet på eventuella förvaltningstillgångar. Diskonteringsräntan är räntan på balansdagen på en förstklassig företagsobligation med en löptid som motsvarar koncernens pensionsförpliktelser. När det inte finns en aktiv marknad för sådana företagsobligationer används istället marknadsräntan på statsobligationer med en motsvarande löptid.

När ersättningarna i en plan förbättras, redovisas den andel av den ökade ersättningen som hänför sig till de anställdas tjänstgöring under tidigare perioder som en kostnad i resultaträkningen linjärt fördelad över den genomsnittliga perioden tills ersättningarna är helt intjänade. Om ersättningen är fullt ut intjänad redovisas en kostnad i resultaträkningen direkt.

För aktuariella vinster och förluster tillämpas den så kallade korridorregeln. Aktuariella vinster och förluster uppkommer som effekter av ändringar i aktuariella antaganden. Korridorregeln innebär att den del av nettobeloppet av de ackumulerade aktuariella vinsterna och förlusterna som överstiger 10% av det största av förpliktelsernas nuvärde och förvaltningstillgångarnas verkliga värde redovisas i resultatet, med början året efter det att de uppkommer, över den förväntade genomsnittliga återstående tjänstgöringstiden för de anställda som omfattas av planen.

Fortsättning sidan 94

Fortsättning Not 2

När beräkningen leder till en tillgång för koncernen begränsas det redovisade värdet på tillgången till nettot av oredovisade aktuariella förluster och oredovisade kostnader för tjänstgöring under tidigare perioder och nuvärdet av framtida återbetalningar från planen eller minskade framtida inbetalningar till planen.

Andra avsättningar än avsättningar för pensioner

En avsättning redovisas i balansräkningen när koncernen har en legal eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella marknadsbedömningar av pengars tidsvärde. Diskonteringsräntan återspeglar inte sådana risker som beaktats i de uppskattade framtida kassaflödena.

Förändringar i diskonterade avsättningar som avser nedmontering, återställande eller liknande åtgärder, som vid anskaffningstidpunkten också har redovisats som materiella anläggningstillgångar redovisas som följer. Då förändringen beror på förändring i det uppskattade utflödet av resurser eller förändring av diskonteringsräntan, förändras anläggningstillgångens anskaffningsvärde med motsvarande belopp som avsättningen. Då förändringen beror på att utbetalningstidpunkten närmar sig redovisas motsvarande belopp som finansiell kostnad. Se även ovan under rubriken Materiella anläggningstillgångar/Ägda tillgångar.

Avsättning sker även för förlustkontrakt, det vill säga där oundvikliga utgifter för att uppfylla förpliktelser överstiger de förväntade ekonomiska fördelarna av kontraktet.

Skatter

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i resultaträkningen utom då den underliggande transaktionen redovisas i Övrigt totalresultat varvid tillhörande skatteeffekt även den redovisas i Övrigt totalresultat.

Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen. Häri inkluderas även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Följande temporära skillnader beaktas inte; för temporär skillnad som uppkommit vid första redovisningen av goodwill, första redovisningen av tillgångar och skulder som inte är rörelseförvärv och som vid tidpunkten för transaktionen inte påverkar vare sig redovisat eller skattepliktigt resultat. Vidare beaktas inte heller sådana temporära skillnader hänförliga till aktier eller andelar i dotterbolag eller intresseföretag som inte förväntas bli återförda inom överskådlig framtid. Värderingen av uppskjuten skatt baserar sig på hur redovisade värden på tillgångar eller skulder förväntas bli realiserade eller reglerade. Uppskjuten skatt beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen.

Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas.

Reservering görs inte för uppskjuten skatt hänförbar till ej utdelade vinstmedel i dotterbolag.

Not 3 Förvärvad och avyttrad verksamhet

Förvärv av N.V. Nuon Energy

Vattenfall förvärvade den 1 juli 49% av aktierna för 4 833 MEUR (cirka 52 miljarder SEK) och övertog den operativa kontrollen och det bestämmande inflytandet över det nederländska energibolaget N.V. Nuon Energy (Nuon) enligt separat avtal. Nuon ingår från och med det tredje kvartalet i Vattenfallkoncernen. Köpeskillingen för de resterande 51% av aktierna kommer Vattenfall att reglera vid tre tillfällen fram till 2015. Nuons nätbolag Alliander ingick inte i förvärvet. Genom Nuon erhåller Vattenfall viktig kompetens inom naturgasområdet och Vattenfall har fått 2,6 respektive 2,1 miljoner nya el- och gaskunder.

En förutsättning för EU:s godkännande av Vattenfalls förvärv av Nuon var att Nuon's försäljningsverksamhet i Tyskland avyttras. Denna verksamhet betraktas därför per 31 december 2009 som en avyttringsgrupp och redovisas i koncernens balansräkning som "Tillgångar respektive Skulder som innehas för försäljning". En reservering och nedskrivning har sammanlagt gjorts med cirka 37 MEUR (cirka 390 MSEK) baserat på förväntat nettoförsäljningsvärde.

Vid förvärvet av Nuon har bland annat varumärken, kundrelationer, utsläppsrätter samt gasprospekteringsrättigheter i operationell fas värderats och redovisats som separata immateriella tillgångar. Då den sammanlagda köpeskillingen överstiger nettovärdet av samtliga förvärvade tillgångar och skulder redovisas goodwill. Denna goodwill uppgår preliminärt till cirka 47 miljarder SEK och består av tillgångar och framtida kassaflöden (till exempel synergier inom framförallt bränsleinköp, investeringar och underhållskostnader, IT, administration och utvecklingsprojekt som ej erhållit slutgiltigt investeringsbeslut, gasprospekteringsrättigheter som är i utvecklingsfas, förväntade ökade intäkter från energihandel och annan liknande verksamhet samt framtida nya kundrelationer) som inte uppfyller IFRS kriterierna för att redovisas separat som immateriella tillgångar. Under 2009 har avskrivningar på övervärden gjorts på tillgångar i Nuon på 882 MSEK.

Effekten på extern nettoomsättning av förvärvet uppgick till 21 393 MSEK och effekten på rörelseresultatet uppgick till −653 MSEK vari ingår avskrivningar på övervärden med 882 MSEK samt nedskrivningar med 1 203 MSEK. Exklusive dessa poster uppgick effekten på rörelseresultatet till 1 432 MSEK för andra halvåret 2009.

För första halvåret publicerade Nuon i sin delårsrapport en nettoomsättning uppgående till 2 985 MEUR samt ett rörelseresultat på 294 MEUR.

Nuon bildar det nya rörelsesegmentet Business Group Benelux, med det undantaget att Nuons vindverksamhet har integrerats i Business Group Pan Europe och att Nuons energihandelsverksamhet ingår i segmentet Supply & Trading.

Förvärvsanalysen är fortfarande preliminär på grund av förvärvets storlek och komplexitet.

Specifikation över förvärvade nettotillgångar och goodwill (MSEK)	
Kassareglerat belopp	52 424
Direkta kostnader i samband med förvärvet	443
Skuld per 1 juli 2009 till ägare i Nuon	51 467
Summa köpeskilling	**104 334**
Förvärvade likvida medel	14 902
Ännu ej kassareglerat belopp	51 467
Årets kassautflöde	**37 965**

Förvärvade tillgångar och skulder per 1 juli 2009	Verkligt värde	Redovisat värde
Immateriella anläggningstillgångar	13 471	1 186
Materiella anläggningstillgångar	35 827	27 873
Andelar i intresseföretag och joint ventures	1 379	1 196
Uppskjuten skattefordran	1 581	1 581
Andra anläggningstillgångar	255	255
Varulager	977	977
Immateriella omsättningstillgångar	4 202	–
Kundfordringar och andra fordringar	12 044	11 660
Derivat med positivt verkligt värde	31 263	31 263
Kortfristiga placeringar	3 498	3 498
Kassa, bank och liknande tillgångar	14 902	14 902
Låneskulder	–5 544	–5 544
Avsättningar	–2 135	–2 021
Uppskjuten skatteskuld	–10 186	–3 800
Leverantörsskulder och andra skulder	–14 279	–14 279
Derivat med negativt verkligt värde	–29 831	–29 831
Summa	**57 424**	**38 916**
Goodwill	46 910	
Summa köpeskilling	**104 334**	

Förvärv av minoritetsandelar i dotterbolagen GZE S.A. och Vattenfall Heat Poland S.A.
Polska statens minoritetsandelar (25%) i dotterbolagen GZE S. A. och Vattenfall Heat Poland S.A. har förvärvats för cirka 3 300 MSEK.

Avyttingar under 2009
De svenska intresseföretagen Pite Energi AB, Luleå Energi AB och Swepol Link AB har avyttrats för en sammanlagd försäljningssumma uppgående till cirka 550 MSEK.

Dotterbolaget WEMAG AG i Tyskland har avyttras för en försäljningssumma motsvarande cirka 1 800 MSEK.

Även Vattenfalls andel i Jämtkraft AB har avyttrats för cirka 550 MSEK samt att aktierna i det holländska gaslagringsprojektet Zuidwending har avyttrats för cirka 1 300 MSEK.

Inget av dessa avyttringar har haft någon väsentlig påverkan på Vattenfalls omsättning, resultat eller balansräkning.

Not 4 Valutakurser

För Vattenfallkoncernen viktigare valutakurser använda i boksluten:

		Medelkurser		Balansdagskurser	
	Valuta	2009	2008	2009-12-31	2008-12-31
Europa	EUR	10,6354	9,6628	10,3530	10,9400
Danmark	DKK	1,4282	1,2962	1,3915	1,4680
Norge	NOK	1,2105	1,1704	1,2430	1,1035
Polen	PLN	2,4546	2,7331	2,5000	2,6200
Storbritannien	GBP	11,8664	12,1085	11,4850	11,2500
USA	USD	7,6431	6,5929	7,2125	7,7500

Not 5 Nettoomsättning

	2009	2008
Omsättning inklusive punktskatter		
varor (elektricitet, värme, gas etc.)	203 018	161 464
utförande av tjänsteuppdrag	6 466	6 602
Punktskatter	–4 077	–3 517
Nettoomsättning	**205 407**	**164 549**

Not 6 Rörelsesegment

Under det första halvåret 2009 bedrevs koncernens verksamhet huvudsakligen inom tre operativa enheter (Business Groups). Vid sidan av den hittillsvarande geografiska indelningen i Business Group Nordic (Sverige, Finland och Danmark) och Business Group Central Europe (Tyskland och Polen) har Business Group Pan Europe skapats med ansvar för vindkraft, kärnkraft och teknikutveckling i samtliga länder där Vattenfall har verksamhet. Business Group Pan Europe ansvarar även för europeisk affärsutveckling med fokus på effektiv energianvändning och biobränslen. Från och med tredje kvartalet 2009 tillkom Business Group Benelux som består av affärsverksamheter (exkl vind-, trading- och finansverksamheter) i det förvärvade och därmed konsoliderade N.V. Nuon Energy. Därutöver finns rörelsesegmentet Supply & Trading med ansvar för energihandel samt segmentet Other (Finansverksamhet och Övriga koncernfunktioner).

Rörelseresultatet för segmentet Other inkluderar orealiserade marknadsvärdeförändringar (förändring av verkligt värde) enligt IAS 39 för energihandelskontrakt administrerade av Supply & Trading. När beloppen realiseras påverkas respektive segment som givit upphov till de underliggande positionerna.

Leveranser av el, värme och gas mellan segment sker till marknadsmässiga priser. För tjänster mellan segment tillämpas till övervägande del självkostnadspris men i vissa fall tillämpas marknadsmässiga priser.

Samtliga rörelsesegment följs upp och styrs på Rörelseresultat (EBIT) varför finansiella intäkter och kostnader likväl som skatter redovisas i sin helhet under rubriken Other enligt nedan. Rörelseresultat (EBIT) redovisas för samtliga segment enligt IFRS.

Jämförelsetal för 2008 har omräknats enligt ny segmentsindelning.

Fortsättning sidan 96

Fortsättning Not 6

Rörelsesegment

2009	Business Group Pan Europe	Business Group Nordic	Business Group Central Europe	Business Group Benelux	Supply & Trading	Other	Elimineringar	Summa
Extern nettoomsättning	8 239	45 064	116 466	20 446	14 593	599	–	**205 407**
Intern nettoomsättning	12 874	–2 671	47 010	3 844	56 188	1 528	–118 773	**–**
Summa	**21 113**	**42 393**	**163 476**	**24 290**	**70 781**	**2 127**	**–118 773**	**205 407**
Rörelseresultat (EBIT)	2 113	7 504	18 938	–644	1 571	–1 544	–	**27 938**
– vari ingår jämförelsestörande poster	145	–3 613	565	–439	–14	–	–	**–3 356**
Finansiella intäkter och kostnader	–	–	–	–	–	–10 204	–	**–10 204**
Resultat före skatter	**2 113**	**7 504**	**18 938**	**–644**	**1 571**	**–11 748**	**–**	**17 734**
Skatter	–	–	–	–	–	–4 286	–	**–4 286**
Årets resultat	**2 113**	**7 504**	**18 938**	**–644**	**1 571**	**–16 034**	**–**	**13 448**
Andelar i intresseföretags resultat	627	221	476	–	–14	–	–	**1 310**
Avskrivningar	2 386	4 300	10 922	1 799	61	140	–	**19 608**
Nedskrivningar som påverkat Rörelseresultat (EBIT)	1 122	4 094	123	220	–	–	–	**5 559**
Återförda nedskrivningar som påverkat Rörelseresultat (EBIT)	–	–	1 328	–	–	–	–	**1 328**
Investeringar	13 593	6 572	20 977	6 250	1 325	56 498	–2 226	**102 989**
Tillgångar	157 777	113 737	247 169	103 550	73 716	200 429	–294 251	**602 127**
Nettotillgångar	53 249	70 964	92 351	60 949	26 578	–3 366	2	**300 727**

2008	Business Group Pan Europe	Business Group Nordic	Business Group Central Europe	Business Group Benelux	Supply & Trading	Other	Elimineringar	Summa
Extern nettoomsättning	7 614	48 417	97 883	–	11 421	–786	–	**164 549**
Intern nettoomsättning	12 793	–10 009	43 073	–	33 499	720	–80 076	**–**
Summa	**20 407**	**38 408**	**140 956**	**–**	**44 920**	**–66**	**–80 076**	**164 549**
Rörelseresultat (EBIT)	3 567	11 461	16 872	–	561	–2 566	–	**29 895**
– vari ingår jämförelsestörande poster	8	–8	–325	–	–	–	–	**–325**
Finansiella intäkter och kostnader	–	–	–	–	–	–6 397	–	**–6 397**
Resultat före skatter	**3 567**	**11 461**	**16 872**	**–**	**561**	**–8 963**	**–**	**23 498**
Skatter	–	–	–	–		–5 735	–	**–5 735**
Årets resultat	**3 567**	**11 461**	**16 872**	**–**	**561**	**–14 698**	**–**	**17 763**
Andelar i intresseföretags resultat	818	88	521	–	–	–	–	**1 427**
Avskrivningar	1 786	3 797	9 897	–	50	112	–	**15 642**
Nedskrivningar som påverkat Rörelseresultat (EBIT)	–	–	423	–	–	–	–	**423**
Investeringar	10 627	6 551	63 864	–	62	54 534	–93 342	**42 296**
Tillgångar	119 173	122 955	217 646	–	23 212	171 672	–208 831	**445 827**
Nettotillgångar	36 377	72 904	94 290	–	2 280	4 547	1 625	**212 023**

Not 7 Information om produkter och tjänster

Produkter och tjänster

2009	Elproduktion	Supply & Trading	Elnät	Värme	Övrigt	Elimineringar	Summa
Extern nettoomsättning	40 516	14 593	54 491	19 390	98 027	–21 610	**205 407**
Intern nettoomsättning	43 781	56 188	16 755	12 739	11 889	–141 352	**–**
Summa	**84 297**	**70 781**	**71 246**	**32 129**	**109 916**	**–162 962**	**205 407**
Rörelseresultat (EBIT)	27 674	1 571	5 800	–609	–6 498	–	**27 938**
– vari ingår jämförelsestörande poster	392	–14	648	–4 154	–228	–	**–3 356**

2008	Elproduktion	Supply & Trading	Elnät	Värme	Övrigt	Elimineringar	Summa
Extern nettoomsättning	47 129	11 421	45 643	14 854	72 076	–26 574	**164 549**
Intern nettoomsättning	27 226	33 499	15 565	12 257	10 867	–99 414	**–**
Summa	**74 355**	**44 920**	**61 208**	**27 111**	**82 943**	**–125 988**	**164 549**
Rörelseresultat (EBIT)	24 227	561	4 654	3 310	–2 857	–	**29 895**
– vari ingår jämförelsestörande poster	–413	–	–23	20	91	–	**–325**

Not 8 Information om geografiska områden

Geografiska områden

2009	Norden	Tyskland och Polen	Nederländerna och Belgien	Övrigt	Elimineringar	Summa
Extern nettoomsättning	50 987	118 420	20 457	15 543	–	**205 407**
Intern nettoomsättning	717	47 565	3 999	57 702	–109 983	**–**
Summa	**51 704**	**165 985**	**24 456**	**73 245**	**–109 983**	**205 407**
Rörelseresultat (EBIT)	11 820	16 624	–1 757	1 251	–	**27 938**
– vari ingår jämförelsestörande poster	–3 752	565	–1 421	1 252	–	**–3 356**
Immateriella och materiella anläggningstillgångar samt förvaltningsfastigheter	106 159	152 074	72 960	36 986	–	**368 179**

2008	Norden	Tyskland och Polen	Nederländerna och Belgien	Övrigt	Elimineringar	Summa
Extern nettoomsättning	54 732	99 182	–	10 635	–	**164 549**
Intern nettoomsättning	–5 881	43 078	–	34 214	–71 411	**–**
Summa	**48 851**	**142 260**	**–**	**44 849**	**–71 411**	**164 549**
Rörelseresultat (EBIT)	16 760	15 140	–	–2 005	–	**29 895**
– vari ingår jämförelsestörande poster	–	–325	–	–	–	**–325**
Immateriella och materiella anläggningstillgångar samt förvaltningsfastigheter	111 520	151 821	–	805	–	**264 146**

Vattenfall har för 2008 eller 2009 inte haft transaktioner med enstaka kund där intäkter uppgår till mer än 10% av koncernens nettoomsättning.

Not 9 Kostnader för sålda produkter

Direkta kostnader inkluderar produktionsskatter och avgifter med 5 811 MSEK (6 241) samt fastighetsskatter med 1 658 MSEK (1 815).

Not 10 Övriga rörelseintäkter

Övriga rörelseintäkter innefattar realisationsvinster vid försäljning av anläggningstillgångar, utsläppsrätter och certifikat, rörelserelaterade valutakursvinster 399 MSEK (423), hyresintäkter, statliga bidrag 149 MSEK (148) samt försäkringsersättningar.

Not 11 Övriga rörelsekostnader

Övriga rörelsekostnader innefattar huvudsakligen realisationsförluster vid försäljning av anläggningstillgångar, utsläppsrätter och certifikat, rörelserelaterade valutakursförluster 629 MSEK (587) samt avvecklings- respektive omstruktureringskostnader.

Not 12 Avskrivningar

Avskrivningar på immateriella anläggningstillgångar, materiella anläggningstillgångar och förvaltningsfastigheter fördelas i resultaträkningen enligt följande:

	2009	2008
Kostnader för sålda produkter	19 011	15 041
Försäljningskostnader	337	372
Administrationskostnader	238	212
Forsknings- och utvecklingskostnader	7	4
Övriga rörelsekostnader (förvaltningsfastigheter)	15	13
Summa	**19 608**	**15 642**

Avskrivningar på immateriella anläggningstillgångar ingår ovan i Kostnad för sålda produkter med 934 MSEK (409), Försäljningskostnader 75 MSEK (126) samt i Administrationskostnader med 63 MSEK (59).

Not 13 Nedskrivningar och återförda nedskrivningar

Nedskrivningar av immateriella anläggningstillgångar, materiella anläggningstillgångar och förvaltningsfastigheter fördelas i resultaträkningen enligt följande:

	2009	2008
Kostnader för sålda produkter	5 555	419
Administrationskostnader	4	–
Övriga rörelsekostnader (förvaltningsfastigheter)	–	4
Summa	**5 559**	**423**

Återförda nedskrivningar av immateriella anläggningstillgångar, materiella anläggningstillgångar och förvaltningsfastigheter fördelas i resultaträkningen enligt följande:

	2009	2008
Kostnader för sålda produkter	1 328	–
Summa	**1 328**	**–**

Följande större nedskrivningar och återförda nedskrivningar ingår ovan:

Business Group Pan Europe
Givet den svenska statens allt tydligare hållning att inte införa separat marknadsmässigt stöd för vindkraft till havs har värdet på Vattenfalls svenska "offshoreprojekt" analyserats. Analysen visar att tidigare bokfört värde troligen överstiger nuvarande återvinningsvärde. Detta har lett till nedskrivningar av tillgångar under uppförande i Kriegers Flak projektet uppgående till 133 MSEK. I övriga svenska offshoreprojekt har inget nedskrivningsbehov identifierats.

Som en del av beräknat värde i samband med förvärvet av N.V. Nuon Energy baserades nuvärdet av synergier inom vindkraftsverksamheten på en investeringsplan som förelåg i början av 2009. Efter förvärvet har Vattenfall väsentligt minskat investeringsplanerna inom vindkraft för perioden 2010–2014. Detta har medfört att stora delar av de uppskattade synergierna inte kan realiseras över huvud taget eller i den takt som antagits. Detta har lett till nedskrivningar av den goodwill som redovisats för vindkrafttillgångar uppgående till 989 MSEK.

Business Group Nordic
Fattade beslut inom EU att införa full auktionering av utsläppsrätter tillsammans med en förväntning om framtida lägre marginaler för elproduktion i Danmark har lett till nedskrivningar av de danska värmekrafttillgångarna uppgående till 4 088 MSEK. I beräkningarna har en ränta motsvarande en diskonteringsränta på 7 % efter skatt använts.

Business Group Central Europe
Tidigare års nedskrivningar inom den kassagenererande enheten Spetslast (Peak Load) i Tyskland har delvis återförts med 760 MSEK (2008: nedskrivning 387 MSEK). Nätavgifterna vilka beslutas av nätmyndigheten Bundesnetzagentur avseende inköp av el för pumpkraftverk kommer att bli lägre än vad som först antagits på grund av ändrade legala bestämmelser.

Tidigare års nedskrivningar av distributionsnätet i Berlin har återförts med 547 MSEK (0). En viktig anledning är en uppgörelse med den tyska federala nätmyndigheten avseende tariffnivåer i det fjärde kvartalet 2009.

Not 14 Rörelsens kostnader fördelade på kostnadsslag

	2009	2008
Personalkostnader	24 832	20 820
Avskrivningar	19 608	15 642
Nedskrivningar av anläggningstillgångar	5 559	423
Återförda nedskrivningar av anläggningstillgångar	–1 328	–
Rörelsens andra kostnader inkl insatsvaror	133 898	101 572
Summa	**182 569**	**138 457**

Not 15 Finansiella intäkter

	2009	2008
Utdelningar	165	71
Ränteintäkter hänförbara till placeringar mm	1 202	1 692
Avkastning från Kärnavfallsfonden	1 188	1 452
Valutakursdifferenser, netto	57	160
Netto värdeförändring vid omvärdering av andra finansiella tillgångar	153	–
Återföring av nedskrivningar av aktier och andelar	–	5
Realisationsvinster vid försäljningar av aktier och andelar	49	32
Summa	**2 814**	**3 412**

Not 16 Finansiella kostnader

	2009	2008
Räntekostnader hänförbara till lån mm	7 464	4 151
Räntedel i pensionskostnad, netto efter avdrag för förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	1 297	943
Diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar	3 398	2 800
Netto värdeförändring vid omvärdering av derivat	854	1 709
Netto värdeförändring vid omvärdering av andra finansiella tillgångar	–	200
Realisationsförluster vid försäljningar av aktier och andelar	5	6
Summa	**13 018**	**9 809**

Not 17 Ineffektivitet för säkringar som har redovisats i resultaträkningen

	2009	2008
Ineffektivitet för säkringar av verkligt värde[1]	494	158
Ineffektivitet för kassaflödessäkringar	32	40
Summa	**526**	**198**
1) Ineffektivitet för säkringar av verkligt värde fördelas enligt följande:		
Vinster(+)/förluster(–) på säkringsinstrument	–1 517	1 840
Vinster(+)/förluster(–) på säkrade poster	2 011	–1 682
Summa	**494**	**158**

Not 18 Skatter

Resultat före skatter uppgick till:

	2009	2008
Sverige	4 191	9 357
Övriga länder	13 543	14 141
Summa	**17 734**	**23 498**

Den redovisade skattekostnaden fördelas enligt följande:

	2009	2008
Aktuell skatt		
Periodens aktuella skatter:		
Sverige	215	2 774
Övriga länder	3 638	4 286
Justering av aktuella skatter hänförlig till tidigare perioder:		
Sverige	50	185
Övriga länder	–43	–553
	3 860	**6 692**
Uppskjuten skatt		
Sverige	724	–1 497
Övriga länder	–298	540
	426	**–957**
Summa skatter	**4 286**	**5 735**

Skillnaden mellan nominell svensk skattesats och effektiv skattesats förklaras på följande sätt:

Procent (%)	2009	2008
Svensk inkomstskattesats	26,3	28,0
Skillnad i skattesats i utländsk verksamhet	1,7	–0,3
Justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder	–	–1,6
Utnyttjande av tidigare ej värderade förlustavdrag och temporära skillnader	–2,1	–
Årets underskottsavdrag som ej värderas	0,5	0,2
Omvärdering av förlustavdrag och övriga temporära skillnader hänförliga till tidigare år	–4,0	0,7
Ändrade skattesatser	–	–3,2
Ej avdragsgilla kostnader[1]	5,8	0,6
Ej skattepliktiga intäkter	–4,0	–
Effektiv skattesats	**24,2**	**24,4**

1) Ej avdragsgilla kostnader och ej skattepliktiga intäkter nettoredovisades 2008.

Ackumulerade skattemässiga underskottsavdrag fördelar sig enligt följande:

	2009	2008
Sverige	43	24
Övriga länder	3 588	6 097
Summa	**3 631**	**6 121**

Underskottsavdragen förfaller enligt följande:

	2009
2010	4
2011–2014	167
Ingen tidsbegränsning	3 460
Summa	**3 631**

I balansräkningen ej redovisade förlustavdrag motsvarar ett skattevärde om 229 MSEK.

Långfristig skattefordran för aktuell skatt har uppstått efter ändrad lagstiftning i Tyskland (december 2006) som medfört att under åren 2002–2005 innehållen skattekredit, från tidigare upphävda regler angående skatt på utdelning, nu kan återfås utan villkor om vidareutdelning. Den frisläppta skattekrediten kommer att utbetalas under åren 2009–2017. Den långfristiga delen representeras i balansräkningen av ett diskonterat värde.

Förändring av aktuell skatt i balansräkningen[1]	2009
Ingående balans	1
Omräkningsdifferenser	–200
Förvärvade bolag	824
Avyttrade bolag	109
Säkring av eget kapital	2 133
Förändring via resultaträkningen	3 860
Betald skatt, netto	–4 739
Utgående balans	**1 988**

1) Inklusive skatteskuld ingående i avsättningar för skattemässiga processer.

Förändring av uppskjuten skatt i balansräkningen	Ingående balans 2009	Omräknings-differenser	Förvärvade bolag	Avyttrade bolag	Förändring via resultat-räkningen	Förändring via Övrigt total-resultat	Utgående balans 2009
Anläggningstillgångar	35 988	–1 210	7 923	–47	273	–	42 927
Omsättningstillgångar	6 675	–103	990	7	–732	–	6 837
Avsättningar	–9 318	124	–120	–5	–718	–	–10 037
Övriga långfristiga skulder	268	15	–41	–88	–194	–	–40
Kortfristiga skulder	–6 366	52	4	–99	1 550	–	–4 859
Kassaflödessäkringar	–1 726	105	–	–	–	1 576	–45
Förlustavdrag	–782	35	–150	–	247	–	–650
Summa	**24 739**	**–982**	**8 606**	**–232**	**426**	**1 576**	**34 133**

Not 19 Minoritetsintressen

	2009	2008
Minoritetens andel i resultat före skatter	674	878
Minoritetens andel i skatter	–122	–210
Summa	**552**	**668**

Not 20 Finansiella instrument – Intäkts- och kostnadsposter, vinster och förluster

Nettovinst(+)/nettoförlust(–) på:

	2009	2008
Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen avseende finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel	–1 965	–1 694
Finansiella tillgångar som kan säljas	209	102
Lånefordringar och kundfordringar	1 369	2 053
Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde	–3 674	–9 216
Summa	**–4 061**	**–8 755**

Ränteintäkter uppgår till 826 MSEK (533) och räntekostnader uppgår till 8 639 MSEK (3 741) avseende finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde via resultaträkningen.

Not 21 Immateriella anläggningstillgångar

	Pågående utvecklingsprojekt		Aktiverade utgifter för utveckling		Goodwill		Prospekterings- och utvärderingstillgångar		Koncessioner och liknande rättigheter med begränsad livslängd		Hyresrätter, gruvrätter och liknande rätter med begränsad livslängd		Summa	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Anskaffningsvärden														
Ingående anskaffningsvärde	101	45	1 839	1 494	946	289	–	–	6 130	3 244	5 014	4 901	**14 030**	**9 973**
Förvärvade bolag	–	–	–	–	46 937	700	2 018	–	11 519	2 068	–	–	**60 474**	**2 768**
Investeringar	117	65	86	122	29	–	28	–	306	144	70	42	**636**	**373**
Aktiverade förskottsbetalningar	–	–	–	–	–	–	–	–	13	3	2	8	**15**	**11**
Försäljningar/ Utrangeringar	–1	–1	–	–	–	–	–	–	–305	–27	–42	–2	**–348**	**–30**
Omklassificeringar	–48	–22	51	60	–136	–	835	–	25	491	–4	–500	**723**	**29**
Tillgångar som innehas för försäljning	–	–	–	–	–	–	–	–	–47	–	–	–	**–47**	**–**
Avyttrade bolag	–	–	–	–	–	–	–	–	–74	–5	–6	2	**–80**	**–3**
Omräkningsdifferens	–8	14	–69	163	–1 688	–43	–96	–	–443	212	–227	563	**–2 531**	**909**
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**161**	**101**	**1 907**	**1 839**	**46 088**	**946**	**2 785**	**–**	**17 124**	**6 130**	**4 807**	**5 014**	**72 872**	**14 030**
Ackumulerade avskrivningar enligt plan[1]														
Ingående avskrivningar	–	–	–1 396	–1 052	–	–	–	–	–2 701	–2 216	–1 957	–1 624	**–6 054**	**–4 892**
Förvärvade bolag	–	–	–	–	–	–	–	–	–44	–	–	–	**–44**	**–**
Årets avskrivningar	–	–	–102	–190	–	–	–	–	–755	–205	–216	–199	**–1 073**	**–594**
Försäljningar/ Utrangeringar	–	–	–	–	–	–	–	–	295	25	19	1	**314**	**26**
Omklassificeringar	–	–	–	–6	–	–	–	–	–4	–90	5	98	**1**	**2**
Tillgångar som innehas för försäljning	–	–	–	–	–	–	–	–	26	–	–	–	**26**	**–**
Avyttrade bolag	–	–	–	–	–	–	–	–	54	–	6	2	**60**	**2**
Omräkningsdifferens	–	–	62	–148	–	–	–	–	41	–215	100	–235	**203**	**–598**
Utgående ackumulerade avskrivningar	**–**	**–**	**–1 436**	**–1 396**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–3 088**	**–2 701**	**–2 043**	**–1 957**	**–6 567**	**–6 054**
Nedskrivningar														
Ingående nedskrivningar	–	–	–195	–193	–	–	–	–	–20	–19	–528	–525	**–743**	**–737**
Förvärvade bolag	–	–	–	–	–	–	–	–	–38	–	–	–	**–38**	**–**
Årets nedskrivningar	–	–	–	–	–1 142	–	–	–	–	–	–	–	**–1 142**	**–**
Omklassificeringar	–	–	–	–2	–	–	–	–	–	2	–	–	**–**	**–**
Avyttrade bolag	–	–	–	–	–	–	–	–	5	–	–	–	**5**	**–**
Omräkningsdifferens	–	–	–	–	30	–	–	–	1	–3	1	–3	**32**	**–6**
Utgående nedskrivningar	**–**	**–**	**–195**	**–195**	**–1 112**	**–**	**–**	**–**	**–52**	**–20**	**–527**	**–528**	**–1 886**	**–743**
Utgående planenligt restvärde	**161**	**101**	**276**	**248**	**44 976**	**946**	**2 785**	**–**	**13 984**	**3 409**	**2 237**	**2 529**	**64 419**	**7 233**
Förskott till leverantörer													**12**	**24**
Summa													**64 431**	**7 257**

1) Bedömda nyttjandeperioder är för Aktiverade utgifter för utveckling 3–4 år, för Koncessioner etc 3–30 år samt för Hyresrätter, gruvrätter etc 3–50 år.

Avtalsenliga åtaganden om förvärv av immateriella anläggningstillgångar uppgår per 31 december 2009 till 1 488 MSEK (5).

Not 22 Materiella anläggningstillgångar

	Byggnader och mark[1]		Maskiner och andra tekniska anläggningar		Inventarier, verktyg och installationer		Pågående nyanläggningar[2]		Summa	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Anskaffningsvärden										
Ingående anskaffningsvärde[3]	79 938	72 783	443 391	382 843	10 169	9 682	30 424	17 901	**563 922**	**483 209**
Förvärvade bolag	3 675	3	27 870	144	9 478	1	9 790	996	**50 813**	**1 144**
Investeringar[4]	380	238	5 069	3 454	2 519	587	33 176	19 037	**41 144**	**23 316**
Aktiverade förskottsbetalningar	13	2	767	267	2	4	1 352	1 150	**2 134**	**1 423**
Aktiverade/Återförda framtida utgifter för återställande etc	–9	362	1 793	8 160	–	–	–	–	**1 784**	**8 522**
Omföring från pågående nyanläggningar	1 371	673	14 233	9 448	332	173	–15 936	–10 294	**–**	**–**
Försäljningar/Utrangeringar	–424	–304	–4 514	–2 955	–1 150	–430	–397	–60	**–6 485**	**–3 749**
Andra omklassificeringar	59	–267	437	1 139	141	–884	–222	–107	**415**	**–119**
Tillgångar som innehas för försäljning	–84	–	–1 590	–	–18	–	–3	–	**–1 695**	**–**
Avyttrade bolag	–401	–	–3 986	–	–280	–2	–1 002	–	**–5 669**	**–2**
Omräkningsdifferenser	–2 896	6 448	–18 503	40 891	–819	1 038	–1 629	1 801	**–23 847**	**50 178**
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**81 622**	**79 938**	**464 967**	**443 391**	**20 374**	**10 169**	**55 553**	**30 424**	**622 516**	**563 922**
Ackumulerade avskrivningar enligt plan[5]										
Ingående avskrivningar	–38 414	–33 799	–259 986	–224 256	–8 123	–7 548	–	–	**–306 523**	**–265 603**
Förvärvade bolag	–513	–1	–7 573	–38	–4 804	–	–	–	**–12 890**	**–39**
Årets avskrivningar	–1 903	–1 712	–15 648	–12 816	–969	–507	–	–	**–18 520**	**–15 035**
Försäljningar/Utrangeringar	346	207	4 047	2 558	942	414	–	–	**5 335**	**3 179**
Andra omklassificeringar	–30	48	33	–342	11	374	–	–	**14**	**80**
Tillgångar som innehas för försäljning	44	–	1 083	–	9	–	–	–	**1 136**	**–**
Avyttrade bolag	122	–	1 593	–	237	1	–	–	**1 952**	**1**
Omräkningsdifferenser	1 424	–3 157	11 024	–25 092	517	–857	–	–	**12 965**	**–29 106**
Utgående ackumulerade avskrivningar	**–38 924**	**–38 414**	**–265 427**	**–259 986**	**–12 180**	**–8 123**	**–**	**–**	**–316 531**	**–306 523**
Nedskrivningar										
Ingående nedskrivningar	–1 218	–1 047	–6 018	–4 908	–67	–69	–7	–8	**–7 310**	**–6 032**
Förvärvade bolag	–32	–	–1 722	–	–343	–	–	–	**–2 097**	**–**
Årets nedskrivningar	–213	–32	–4 171	–387	100	–	–133	–	**–4 417**	**–419**
Årets återförda nedskrivningar	6	–	1 322	–	–	–	–	–	**1 328**	**–**
Försäljningar/Utrangeringar	37	13	125	18	122	–	4	–	**288**	**31**
Andra omklassificeringar	–	1	–	–	–	9	–	1	**–**	**11**
Avyttrade bolag	64	–	646	–	–	–	–	–	**710**	**–**
Omräkningsdifferenser	69	–153	415	–741	10	–7	–	–	**494**	**–901**
Utgående nedskrivningar	**–1 287**	**–1 218**	**–9 403**	**–6 018**	**–178**	**–67**	**–136**	**–7**	**–11 004**	**–7 310**
Utgående planenligt restvärde	**41 411**	**40 306**	**190 137**	**177 387**	**8 016**	**1 979**	**55 417**	**30 417**	**294 981**	**250 089**
Förskott till leverantörer									**8 044**	**5 988**
Summa									**303 025**	**256 077**

1) I anskaffningsvärden för byggnader och mark ingår anskaffningsvärde för mark och fallrätter uppgående till 16 064 MSEK (15 305), vilka inte är föremål för avskrivning.

2) Under året har ränta under byggnadstid aktiverats med 738 MSEK (155). Genomsnittlig ränta för år 2009 är 5,9% för lån i SEK och 4,1% för lån i EUR.

3) Erhållna statliga bidrag, ingående balans, uppgår till 6 439 MSEK (4 586). Ackumulerade aktiverade räntor ingår i anskaffningsvärdet för byggnader med 1 650 MSEK (912).

4) Under året erhållna statliga bidrag uppgår till 241 MSEK (196).

5) Bedömda nyttjandeperioder är för Vattenkraftanläggningar 5–40 år, för Värmekraftanläggningar 5–50 år, för Vindkraftanläggningar 20–35 år, för Eldistribution och transmissionsledningar 5–35 år, för Gruvverksamhet 5–20 år, för Kontorsutrustning 5–10 år samt för Kontors- och lagerfastigheter samt verkstäder 25–50 år.

Taxeringsvärden (avser svenska fastigheter)

	2009	2008
Byggnader	57 881	63 119
Mark	25 630	25 412
Summa	**83 511**	**88 531**

Taxeringsvärden åsätts inte ledningar och transformatorstationer.

Avtalsenliga åtaganden om förvärv mm av materiella tillgångar uppgår per 31 december 2009 till 31 946 MSEK (25 433).

Not 23 Förvaltningsfastigheter

	2009	2008
Anskaffningsvärden		
Ingående anskaffningsvärde	2 218	2 181
Investeringar	4	3
Försäljningar/Utrangeringar	–78	–266
Omklassificeringar	–	–2
Omräkningsdifferenser	–117	302
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**2 027**	**2 218**
Ackumulerade avskrivningar enligt plan[1]		
Ingående avskrivningar	–606	–552
Årets avskrivningar	–15	–13
Försäljningar/Utrangeringar	27	41
Omräkningsdifferenser	34	–82
Utgående ackumulerade avskrivningar	**–560**	**–606**
Nedskrivningar		
Ingående nedskrivningar	–800	–723
Årets nedskrivningar	–	–4
Försäljningar/Utrangeringar	14	34
Omklassificeringar	–	1
Omräkningsdifferenser	42	–108
Utgående ackumulerade nedskrivningar	**–744**	**–800**
Utgående planenligt restvärde	**723**	**812**
Uppskattat verkligt värde	**896**	**1 013**

1) Bedömda nyttjandeperioder för förvaltningsfastigheter är 25–50 år.

Förvaltningsfastigheter omfattar 124 (129) fastigheter belägna i Berlin, Hamburg och i östra Tyskland. Det uppskattade verkliga värdet har definierats som det belopp till vilket nämnda fastigheter skulle kunna överlåtas mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och som har ett intresse av att transaktionen genomförs. Värderingen har till största delen gjorts av Vattenfalls egna värderingsmän.

Hyresintäkter från externa kunder uppgick till 115 MSEK (106). Direkta kostnader för nämnda fastigheter uppgick till 238 MSEK (224) av vilka 73 MSEK (74) är relaterade till fastigheter vilka inte genererat hyresintäkter.

Avtalsenliga förpliktelser att köpa, uppföra eller exploatera en förvaltningsfastighet eller att utföra reparationer, underhåll eller förbättringar uppgår per 31 december 2009 till 203 MSEK (11).

Not 24 Aktier och andelar ägda av moderbolaget Vattenfall AB samt av andra koncernföretag

Aktier och andelar ägda av moderbolaget Vattenfall AB

	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier 2009	Andel i % 2009	Redovisat värde 2009
Norden					
Bergeforsens Kraft AB	556044-8887	Sundsvall	3 240	60	3
Boda Kraft AB	556731-7242	Stockholm	1 000	100	–
Boda Kraft 2 AB	556744-4194	Stockholm	1 000	100	–
Boda Kraft 3 AB	556744-4202	Stockholm	1 000	100	–
Boda Kraft 4 AB	556744-6496	Stockholm	1 000	100	–
Borås Elhandel AB	556613-7765	Borås	1 000	100	100
Energibolaget Botkyrka-Salem Försäljn. AB	556014-7406	Tumba	23 988	100	35
Forsaströms Kraft AB	556010-0819	Åtvidaberg	400 000	100	48
Forsmarks Kraftgrupp AB	556174-8525	Östhammar	198 000	66	198
Försäkrings AB Vattenfall Insurance	516401-8391	Stockholm	200 000	100	200
Gotlands Energi AB	556008-2157	Gotland	112 500	75	13
Haparanda Värmeverk AB	556241-9209	Haparanda	200	50	1
Kraftgården AB	556532-5551	Bispgården	74 327	74	1
Produktionsbalans PBA AB	556425-8134	Stockholm	4 800	100	5
Ringhals AB	556558-7036	Varberg	248 572	70	379
Svensk Kärnbränslehantering AB[1]	556175-2014	Stockholm	360	36	–
Säffle Årjäng Energi AB	556499-8689	Säffle	8 000	100	12
Vattenfall Nuclear Fuel AB	556440-2609	Stockholm	100	100	96
Vattenfall A/S	21 311 332	Köpenhamn	10 040 000	100	10 705
Vattenfall Business Services Nordic AB	556439-0614	Stockholm	100	100	130
Vattenfall Elanläggningar AB	556257-5661	Sundsvall	1 000	100	1
Vattenfall Eldistribution AB	556417-0800	Stockholm	8 000	100	11
Vattenfall Inlandskraft AB	556528-2562	Jokkmokk	3 000	100	4
Vattenfall Kalix Fjärrvärme AB	556012-9958	Kalix	1 880	94	–
Vattenfall Kundservice AB	556529-7065	Stockholm	100 000	100	–
Vattenfall Oy	1071366-1	Helsingfors	10 000	100	1 483
Vattenfall PHEW Holding AB	556785-9383	Stockholm	100	100	–
Vattenfall Poland AB	556467-0643	Uppsala	1 000	100	–
Vattenfall Power Consultant AB	556383-5619	Stockholm	12 500	100	15
Vattenfall Power Management AB	556573-5940	Stockholm	6 570	100	12
Vattenfall Research & Development AB	556390-5891	Älvkarleby	14 000	100	17
Vattenfall Services Nordic AB	556242-0959	Luleå	26 000	100	19
Vattenfall Energy Trading A/S	3181181	Köpenhamn	500	100	49
Vattenfall Treasury AB (publ)	556439-0606	Stockholm	500	100	6

	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier 2009	Andel i % 2009	Redovisat värde 2009
Vattenfall Treasury Financing AB	556752-2858	Stockholm	100	100	–
Vattenfall Tuggen AB	556504-2826	Stockholm	9 317	93	1
Vattenfall Vindkraft AB	556731-0866	Stockholm	1 000	100	–
Vattenfall Vätter El AB	556528-3180	Motala	100	100	291
Västerbergslagens Kraft AB	556194-9784	Ludvika	89 726	58	19
Västerbergslagens Energi AB	556565-6856	Ludvika	14 674	51	15
Övertorneå Värmeverk AB	556241-9191	Övertorneå	200	50	2
Överkalix Värmeverk AB	556241-9183	Överkalix	100	50	–
3C – Combat Climate Change AB	556765-0444	Stockholm	100	100	–
Tyskland					
Vattenfall (Deutschland) GmbH	(HRB) 62659	Hamburg	2	100	64 066
Vattenfall Energy Trading GmbH	(HRB) 80162	Hamburg	5 000	100	1 245
Polen					
Vattenfall Heat Poland S.A.	0000025667	Warszawa	24 589 091	99,83	4 855
GZE S.A.	0000013196	Gliwice	1 249 614	99,97	6 925
Vattenfall Poland Sp.z.o.o.	0000270893	Warszawa	10 000	100	5
Vattenfall Energy Trading Sp.z.o.o.	0000233066	Warszawa	80 000	100	9
Nederländerna					
Vattenfall Nederland B.V.		Hoofdorp	200	100	–
N.V. Nuon Energy	33292246	Amsterdam	136 794 964	49[2]	102 974
Övriga länder					
Vattenfall Reinsurance S.A., Luxemburg	(B) 49528	Luxemburg	13 000	100	111
Pandion Ocean Power Limited, Irland	E0461126	Maynooth	51	51	6
Aegir Wave Power Limited, Skottland	SC367232	Edinburgh	100	100	–
Summa					**194 067**

1) Koncernen äger ytterligare 20% via Forsmarks Kraftgrupp AB.

2) Resterande 51% av aktierna kommer att betalas vid tre tillfällen under de kommande fem åren. Enligt avtal har Vattenfall röstmajoritet i bolaget.

Större aktieinnehav ägda av andra koncernföretag än moderbolaget Vattenfall AB

Vid beräkning av ägarandel har hänsyn tagits till minoritetsägande i respektive ägarbolag.

	Säte	Andel i % 2009
Norden		
Barsebäck Kraft AB, Sverige	Malmö	70
Pamilo Oy, Finland	Uimaharju	100
Vattenfall Indalsälven AB, Sverige	Bispgården	74
Vattenfall Sähköntuotanto Oy, Finland	Helsingfors	100
Vattenfall Verkko Oy, Finland	Helsingfors	100
Vattenfall Vindkraft Lillgrund AB, Sverige	Malmö	100
Vattenfall Vindkraft Kriegers Flak AB, Sverige	Stockholm	100
Vattenfall Vindkraft A/S, Danmark	Esbjerg	100
Tyskland		
Dan Tysk Kabel GmbH	Hamburg	100
Fernheizwerk Märkisches Viertel GmbH	Berlin	100
Fernheizwerk Neukölln AG	Berlin	80
Kernkraftwerk Brunsbüttel GmbH & Co. oHG	Hamburg	67
Kraftwerke Schwarze Pumpe GmbH	Spremberg	100
Müllverwertung Borsigstrasse GmbH	Hamburg	85
MVR Müllverwertung Rugenberger Damm GmbH & Co. KG	Hamburg	55
Vattenfall Europe AG	Berlin	100
Vattenfall Europe Berlin AG & Co. KG	Berlin	100
Vattenfall Europe Business Services GmbH	Hamburg	100
Vattenfall Europe Distribution Berlin GmbH	Berlin	100
Vattenfall Europe Distribution Hamburg GmbH	Hamburg	100
Vattenfall Europe Generation AG & Co. KG	Cottbus	100
Vattenfall Europe Hamburg AG	Hamburg	100
Vattenfall Europe Mining AG	Cottbus	100
Vattenfall Europe Netzservice GmbH	Berlin	100
Vattenfall Europe Nuclear Energy GmbH	Hamburg	100
Vattenfall Europe Sales GmbH	Hamburg	100
Vattenfall Europe Transmission GmbH	Berlin	100
Vattenfall Europe New Energy GmbH	Hamburg	100
Nuon Energie und Service GmbH	Heinsberg	100
Forts. Tyskland		
Unit Energy Stromvertrieb GmbH	Heinsberg	100
Nuon Deutschland GmbH	Odernheim	100
Polen		
Vattenfall Distribution Poland S.A.	Gliwice	100
Vattenfall Wolin-North Sp.z.o.o.	Szczecin	100
Vattenfall Business Services Poland Sp.z o.o.	Gliwice	100
Nederländerna		
Emmtec Services B.V.	Emmen	100
Nuon International Renewables Projects B.V.	Amsterdam	100
Nuon Power Generation B.V.	Utrecht	100
Nuon Power Projects I B.V.	Amsterdam	100
N.V. Nuon Warmte	Amsterdam	100
Nuon UK Ltd	London	100
Nuon Retail Installatie Service B.V.	Amsterdam	100
Nuon Epe Gas Service B.V.	Amsterdam	100
N.V. Nuon Business	Amsterdam	100
N.V. Nuon Energy Sourcing	Amsterdam	100
Nuon Retail B.V.	Amsterdam	100
N.V. Nuon Sales	Amsterdam	100
Vattenfall Energy Trading Nerherlands N.V.	Amsterdam	100
Storbritannien		
Vattenfall Wind Power Ltd	Hexham	100
Kentish Flats Ltd	London	100
Eclipse Energy UK Plc	Grantham	100
Thanet Offshore Wind Ltd	London	100
Belgien		
Nuon Belgium N.V.	Vilvoorde	100

Not 25 Andelar i intresseföretag och joint ventures

	2009	2008
Ingående balans	15 925	13 369
Förvärvade bolag	1 107	–
Tillgångar som innehas för försäljning	–5 750	–
Nyemission och aktieägartillskott	913	193
Avyttrade bolag	–433	–
Omklassificeringar från andra aktier och andelar	–	14
Andra omklassificeringar	–218	–
Resultatandelar och utdelningar	241	358
Omräkningsdifferenser	–858	1 991
Utgående balans	**10 927**	**15 925**

Aktier och andelar i intresseföretag ägda av moderbolaget Vattenfall AB eller av andra koncernföretag.

	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier 2009	Andel i % 2009	Redovisat värde Koncernen 2009	Redovisat värde Moderbolaget 2009
Intresseföretag och joint ventures ägda av moderbolaget Vattenfall AB						
Norden						
Gulsele AB, Sverige	556001-1800	Sollefteå	84 000	35	352	333
Preem Gas AB, Sverige	556037-2970	Stockholm	750	30	14	6
Intresseföretag och joint ventures ägda av andra koncernföretag än moderbolaget Vattenfall AB						
Norden						
Ensted Havn I/S, Danmark	29636223	Aabenraa	500 000	50	690	–
Taggen Vindpark AB, Sverige	556739-6287	Sölvesborg	500	50	–	–
V² Plug-In Hybrid Vehicle Partnership HB, Sverige	969741-9175	Göteborg	100 000	50	450	–
Tyskland						
DOTI Deutsche Offshore Testfeld und Infrastruktur GmbH & Co. KG	A 200395	Oldenburg		26	611	–
Kernkraftwerk Krümmel GmbH & Co. oHG	HRB 15033	Hamburg		50	4 780	–
Kernkraftwerk Stade GmbH & Co. oHG	HRB 12163	Hamburg		33	867	–
Kernkraftwerk Brokdorf GmbH & Co. oHG	HRB 17623	Hamburg		20	2 037	–
EHA Energie Handels Gesellschaft mbH & Co.KG	HRA 92729	Hamburg		50	90	–
Nederländerna						
B.V. NEA		Dodewaard		22,5	16	–
NoordzeeWind c.v.		Oegstgeest		50	1 020	–
Summa					**10 927**	**339**

Koncernmässiga värden avseende av Vattenfall ägd andel av intäkter, resultat, tillgångar och skulder i intressebolag:

	Intäkter 2009	Resultat 2009	Tillgångar 2009-12-31	Skulder 2009-12-31
Gulsele AB, Preem Gas AB och Taggen Vindpark AB	80	4	129	84
Kernkraftwerk Krümmel GmbH & Co. oHG, Kernkraftwerk Stade GmbH & Co. oHG och Kernkraftwerk Brokdorf GmbH & Co. oHG	2 348	540	21 849	13 624
Övriga företag	2 268	73	1 879	621
Summa	**4 696**	**617**	**23 857**	**14 329**

Koncernmässiga värden avseende av Vattenfall ägd andel av intäkter, resultat, tillgångar och skulder i joint ventures:

	Intäkter 2009	Kostnader 2009	Anläggnings-tillgångar 2009-12-31	Omsättnings-tillgångar 2009-12-31	Långfristiga skulder 2009-12-31	Kortfristiga skulder 2009-12-31
NoordzeeWind c.v.	135	45	936	66	149	4
V² Plug-In Hybrid Vehicle Partnership HB	–	130	290	204	–	44
Summa	**135**	**175**	**1 226**	**270**	**149**	**48**

Not 26 Andra aktier och andelar

	2009	2008
Ingående balans	5 439	694
Förvärvade bolag	138	–
Investeringar	3	4 603
Nyemission och aktieägartillskott	33	32
Resultat från handelsbolag	23	1
Avyttrade bolag	–597	–4
Omklassificeringar till andelar i intresseföretag	–	–14
Nedskrivningar	–	5
Omräkningsdifferenser	–32	122
Utgående balans	**5 007**	**5 439**

	Andel i % 2009	Redovisat värde Koncernen 2009	Redovisat värde Moderbolaget 2009
Aktier och andelar ägda av moderbolaget Vattenfall AB			
ENEA S.A., Polen	19	4 602	4 602
Övriga företag		7	7
Aktier och andelar ägda av andra koncernföretag än moderbolaget Vattenfall AB			
Tyskland			
BEU Berliner Energie Umweltsfonds GbR	50	64	–
EHA Energie Handels Gesellschaft mbH & Co. KG	50	–	–
European Energy Exchange	2	16	–
Sulfurcell Solartechnik GmbH	2	10	–
GNS Gesellschaft für Nuklear-Service GmbH	6	26	–
Övriga företag		34	–
Nederländerna			
Windpoort C.V.	40	22	–
Energie Service Noord West C.V.	30	17	–
Vleemo N.V.	50	11	–
C.V. OudeLandertocht	50	13	–
C.V. Waterkaaptocht	50	11	–
Meerwarmte v.o.f.	50	14	–
Electrisk Verzekeringsmaatschappij	21	26	–
ELINI	13[1]	27	–
Övriga företag		40	–
Övriga länder/företag			
Asikkalan Voima Oy, Finland	50	34	–
Skellefteå Energi Underhåll AB, Sverige	50	10	–
Övriga företag		23	–
Summa		**5 007**	**4 609**

1) Röstandelen är 7 procent.

Not 27 Andelar i den svenska Kärnavfallsfonden

	2009	2008
Ingående balans	25 250	24 143
Inbetalningar	364	421
Utbetalningar	–775	–766
Avkastning	1 188	1 452
Utgående balans	**26 027**	**25 250**

Enligt svensk lag (1984:3) om kärnteknisk verksamhet har den som har tillstånd att i Sverige inneha eller driva en kärnteknisk anläggning skyldighet att på ett säkert sätt riva anläggningen, ta hand om använt bränsle och annat radioaktivt avfall samt att bedriva nödvändig forskning och utveckling. Tillståndsinnehavaren skall också svara för finansieringen av omhändertagandet etc.

Finansieringen av framtida utgifter för använt kärnbränsle med mera säkras för närvarande genom lag (2006:647). Reaktorägaren betalar en produktionsbaserad avgift. Avgiften betalas till Kärnavfallsfondens styrelse som förvaltar inbetalda medel. Reaktorägaren får ersättning ur Kärnavfallsfonden för sina utgifter i takt med att skyldigheterna enligt lag (1984:3) fullgörs. Enligt uppgörelser mellan svenska staten, Vattenfall AB och E.ON Sverige AB skall fondmedel för Ringhals AB hanteras genom Vattenfall AB och medlen för Barsebäck Kraft AB genom E.ON Kärnkraft Sverige AB.

Marknadsvärdet på Vattenfallkoncernens andelar i Kärnavfallsfonden den 31 december 2009 var 26 885 MSEK (26 643).

Som framgår av koncernens Not 39 uppgår avsättningarna för framtida utgifter för återställning etc för den svenska kärnkraftsverksamheten till 29 323 MSEK (27 697).

Eventualförpliktelser (ansvarsförbindelser) hänförbara till den svenska Kärnavfallsfonden beskrivs i koncernens Not 47.

Not 28 Andra långfristiga fordringar

	Fordringar hos intresseföretag		Andra fordringar	
	2009	2008	2009	2008
Ingående balans	377	392	3 990	4 736
Nytillkomna fordringar	46	11	1 384	163
Erhållna betalningar	–36	–30	–959	–1 019
Nedskrivningar	–	–	–41	–143
Avyttrade bolag	–5	–	–805	–
Omklassificeringar	–304	–1	818	27
Omräkningsdifferenser	–2	5	–116	226
Utgående balans	**76**	**377**	**4 271**	**3 990**

Specifikation av fordringar:	2009	2008	2009	2008
Långfristiga räntebärande fordringar	76	73	588	1 312
Långfristiga icke räntebärande fordringar	–	304	3 683	2 678
Summa	**76**	**377**	**4 271**	**3 990**

Not 29 Varulager

	2009	2008
Varulager avsedda för eget bruk		
Kärnbränsle	5 907	4 484
Material och reservdelar	3 394	3 023
Fossila bränslen	3 472	4 198
Övrigt	958	875
Summa	**13 731**	**12 580**
Varulager avsedda för handel		
Fossila bränslen	806	–
Utsläppsrätter	311	–
Summa	**1 117**	**–**
Summa varulager	**14 848**	**12 580**

Varor i lager som redovisats som en kostnad under år 2009 uppgår till 22 259 MSEK (24 377). Nedskrivning av varulager uppgår till 141 MSEK (948). Återförda nedskrivningar uppgår till 86 MSEK (16).

Not 30 Immateriella omsättningstillgångar

Tillgångarna avser utsläppsrätter samt certifikat avsedda för eget bruk.

	Utsläppsrätter		Certifikat		Summa	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Ingående balans	2 182	8	1 103	741	**3 285**	**749**
Förvärvade bolag	4 202	–	31	–	**4 233**	**–**
Inköp	12 147	5 358	1 932	1 467	**14 079**	**6 825**
Erhållna utan vederlag	–	–	564	483	**564**	**483**
Sålda	–678	–3 250	–1 407	–1 260	**–2 085**	**–4 510**
Inlösta	–5 397	–1	–1 130	–312	**–6 527**	**–313**
Utrangeringar	–503	–8	–49	–11	**–552**	**–19**
Nedskrivningar	–152	–156	–	–	**–152**	**–156**
Återförda nedskrivningar	21	–	–	–	**21**	**–**
Omräkningsdifferenser	–412	231	–22	–5	**–434**	**226**
Utgående balans	**11 410**	**2 182**	**1 022**	**1 103**	**12 432**	**3 285**

Not 31 Kundfordringar och andra fordringar

	2009	2008
Kundfordringar	32 508	26 129
Fordringar hos intresseföretag	311	941
Övriga fordringar	9 333	7 223
Summa	**42 152**	**34 293**

Åldersanalys

Kredittiden uppgår normalt till mellan 10 och 30 dagar.

	2009			2008		
	Fordringar brutto	Nedskrivna fordringar	Fordringar netto	Fordringar brutto	Nedskrivna fordringar	Fordringar netto
Kundfordringar						
Ej förfallna	28 835	12	28 823	23 803	5	23 798
Förfallna 1–30 dagar	1 868	47	1 821	1 040	3	1 037
Förfallna 31–90 dagar	744	65	679	367	3	364
Förfallna > 90 dagar	2 839	1 654	1 185	2 085	1 155	930
Summa	**34 286**	**1 778**	**32 508**	**27 295**	**1 166**	**26 129**
Fordringar hos intresseföretag						
Ej förfallna	303	–	303	736	–	736
Förfallna 1–30 dagar	9	2	7	48	–	48
Förfallna 31–90 dagar	1	–	1	157	–	157
Förfallna > 90 dagar	2	2	–	–	–	–
Summa	**315**	**4**	**311**	**941**	**–**	**941**
Övriga fordringar						
Ej förfallna	9 299	–	9 299	6 826	2	6 824
Förfallna 1–30 dagar	17	6	11	345	–	345
Förfallna 31–90 dagar	5	–	5	19	1	18
Förfallna > 90 dagar	185	167	18	109	73	36
Summa	**9 506**	**173**	**9 333**	**7 299**	**76**	**7 223**

Nedskrivna fordringar enligt ovan:

	2009	2008
Ingående balans	1 242	1 244
Förvärvade bolag	746	64
Avsättning för nedskrivningar	329	63
Bortskrivningar	–246	–185
Återförda nedskrivningar	–37	–27
Omklassificeringar	15	2
Avyttrade bolag	–8	–
Omräkningsdifferenser	–86	81
Utgående balans	**1 955**	**1 242**

Not 32 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2009	2008
Förutbetalda försäkringskostnader	85	34
Förutbetalda kostnader, övrigt	4 544	812
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter, el	2 704	2 644
Upplupna intäkter, övrigt	2 474	2 170
Summa	**9 807**	**5 660**

Not 33 Kortfristiga placeringar

	2009	2008
Räntebärande placeringar	46 385	18 606
Aktier	–	726
Summa	**46 385**	**19 332**

Not 34 Kassa, bank och liknande tillgångar

	2009	2008
Kassa och bank	7 127	6 705
Likvida placeringar	3 428	14 199
Summa	**10 555**	**20 904**

Not 35 Tillgångar som innehas för försäljning

Avser tillgångar i tyska intresseföretag samt vissa anläggningstillgångar tillhörande Vattenfall Europe AG. Dessutom inkluderas tillgångar och skulder i dotterbolaget Nuon Deutschland GmbH (se koncernens Not 3).

	2009
Immateriella anläggningstillgångar	20
Materiella anläggningstillgångar	544
Andra anläggningstillgångar	5 757
Varulager	1
Kundfordringar och andra fordringar	375
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	6
Kassa, bank och liknande tillgångar	653
Summa tillgångar	**7 356**

	2009
Avsättningar för pensioner	11
Andra räntebärande avsättningar	66
Uppskjuten skatteskuld	8
Leverantörsskulder och andra skulder	126
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	453
Summa skulder	**664**

Not 36 Hybridkapital (Capital Securities)

Vattenfall emitterade i juni 2005 Hybridkapital (Capital Securities) vilket redovisas som räntebärande långfristig skuld. Dessa Capital Securities löper med evig löptid och är efterställda Vattenfalls övriga låneinstrument. Någon återbetalningsskyldighet föreligger ej men avsikten är att lånet skall återbetalas. Räntan är fast för den första tioårsperioden och därefter rörlig. Räntebetalning är villkorad av bland annat Vattenfalls möjlighet att lämna utdelning till aktieägare samt att utfallet av nyckeltalet "Gränsvärde för kassaflödesräntetäckningsgrad" (Interest Coverage Trigger Ratio) skall uppgå till minst 2,5.

	2009	2008
Ingående balans	10 811	9 341
Periodisering av underkurs	15	27
Omräkningsdifferenser	–576	1 443
Utgående balans	**10 250**	**10 811**

Nyckeltalet "Gränsvärde för kassaflödesräntetäckningsgrad" (Interest Coverage Trigger Ratio) beräknas enligt följande:

	2009	2008
Internt tillförda medel	36 700	30 735
Betald ränta	7 404	3 846
Internt tillförda medel plus betald ränta (a)	**44 104**	**34 581**
Räntekostnader (b)	7 464	4 151
Gränsvärde för kassaflödesräntetäckningsgrad (a/b)	**5,91**	**8,33**

Not 37 Andra räntebärande skulder

	Långfristig del		Kortfristig del		Summa	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Obligationslån	108 155	53 660	5 843	8 593	**113 998**	**62 253**
Skulder till kreditinstitut	6 909	5 683	1 179	1 729	**8 088**	**7 412**
Skuld avseende förvärv av N.V. Nuon Energy	49 447	–	–	–	**49 447**	**–**
Skulder till minoritetsägare	7 597	6 310	378	373	**7 975**	**6 683**
Skulder till intresseföretag	1 206	142	15 505	16 752	**16 711**	**16 894**
Övriga skulder	1 114	1 227	5 911	2 067	**7 025**	**3 294**
Summa	**174 428**	**67 022**	**28 816**	**29 514**	**203 244**	**96 536**

Av ovanstående skulder förfaller följande belopp till betalning efter mer än fem år: Obligationslån 62 040 MSEK (26 652), Skulder till kreditinstitut 813 MSEK (1 398), Skuld avseende förvärv av N.V. Nuon Energy 22 245 MSEK (0), Skulder till minoritetsägare 7 447 MSEK (6 160) samt Övriga skulder 116 MSEK (132).

Skulden avseende förvärv av resterande 51% av aktierna i N.V. Nuon Energy skall enligt avtal regleras vid tre tillfällen inom de kommande fem åren.

Not 38 Avsättningar för pensioner

Allmänt

Vattenfalls pensionsförpliktelser i koncernens svenska, tyska och nederländska bolag är till övervägande del förmånsbestämda pensionsåtaganden. Pensionsplanerna innehåller främst ålderspension, invaliditetsskydd och familjeskydd. Fondernas tillgångar, förvaltningstillgångarna, värderas till marknadsvärden. Dessutom finns pensionsplaner i dessa och övriga länder som är avgiftsbestämda.

Svenska pensionsplaner

De svenska pensionsplanerna är ett tillägg till landets socialförsäkringssystem vilka är resultatet av överenskommelser mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer. I stort sett alla anställda i Vattenfall i Sverige omfattas av en i huvudsak förmånsbestämd pensionsplan, ITP–

Fortsättning sidan 108

Fortsättning Not 38

Vattenfall. I pensionsplanen garanteras medarbetaren en pension som är en bestämd andel av dennes lön. Förmånerna tryggas i huvudsak i en Pensionsstiftelse, eller genom avsättningar i balansräkningen.

Vissa av Vattenfalls åtaganden i ITP-planen t.ex familje- och sjukpension tryggas genom en försäkring i Alecta. Enligt ett uttalande från Rådet för finansiell rapportering, UFR 3, är detta en förmånsbestämd plan som omfattar flera arbetsgivare. Liksom tidigare år har Vattenfall inte haft tillgång till sådan information som gör det möjligt att redovisa denna plan som en förmånsbestämd plan. Pensionsplanen enligt ITP som tryggas genom en försäkring i Alecta redovisas därför som en avgiftsbestämd plan. Årets avgifter för pensionsförsäkringar som är tecknade i Alecta uppgår till 90 MSEK (72). Alectas överskott kan fördelas till försäkringstagarna och/eller de försäkrade. Vid utgången av 2009 uppgick Alectas överskott i form av den kollektiva konsolideringsnivån till 141% (112). Den kollektiva konsolideringsnivån utgörs av marknadsvärdet på Alectas tillgångar i procent av försäkringsåtagandena beräknade enligt Alectas försäkringstekniska beräkningsantaganden.

Tyska pensionsplaner

Planerna i Tyskland är baserade på kollektiva och affärsmässiga överenskommelser. Väsentliga förmånsbestämda planer i Tyskland finns för anställda i bolagen Vattenfall Europe Berlin och Vattenfall Europe Hamburg.

Vattenfall Europe Berlin har två pensionsplaner vilka är tryggade genom Pensionskasse der Bewag, ett ömsesidigt försäkringsbolag. Åtaganden är tryggade genom medel från Vattenfall Europe Berlin och från de anställda. Den ena planen har bedömts vara en avgiftsbestämd plan och redovisas som sådan då förmånen är avhängig inbetald premie och Pensionskassans ekonomiska situation. För anställda som påbörjade sin anställning före 1 januari 1984 finns ett tilläggsavtal som ger anställda som arbetar fram till pensioneringen upp till 80% av den pensionsberättigade lönen. Hälften av den lagstadgade pensionen och hela förmånen från Pensionskasse der Bewag, inklusive överskottet, krediteras det garanterade beloppet. Förpliktelserna för Vattenfall Europe Berlin innehåller hela pensionsåtagandet. Förvaltningstillgångar hänförliga till anställda som påbörjande sin anställning före 1 januari 1984 redovisas som förvaltningstillgångar vilka marknadsvärderas.

Pensionsåtaganden för anställda i Vattenfall Europe Hamburg består huvudsakligen av bolagets åtaganden till personal anställd före 1 april 1991 och som varit anställda i minst 10 år. Summan av ålderspension, lagstadgad pension och pension från andra uppgår normalt till maximalt 65% av den pensionsgrundande lönen.

Nederländska pensionsplaner

Nuon har ett antal förmånssbestämda pensionsåtaganden samt avgiftsbestämda pensionsplaner vars premier betalas till pensionsfonder eller försäkringsbolag. De större pensionsplanerna har överförts till ABP pensionsfond samt till "Metaal en Techniek" pensionsfond. Dessa pensionsplaner kan beskrivas som planer som omfattar flera arbetsgivare.

De pensionsplaner som erbjuds av dessa pensionsfonder är, de fakto, förmånsbestämda pensionåtaganden. Emellertid, då Nuon inte har tillgång till erforderlig information och att Nuons deltagande i en plan som omfattar flera arbetsgivare och som utsätter Nuon för försäkringsmässiga risker relaterade till nuvarande samt tidigare anställda hos företaget, redovisas båda dessa pensionsplaner som avgiftsbestämda planer. De pensionspremier som betalas under räkenskapsåret redovisas som pensionskostnad i resultaträkningen. I de fall det finns en överenskommelse enligt avtal om en pensionsplan som omfattar flera arbetsgivare som avgör hur ett överskott skall fördelas till deltagarna eller hur ett underskott skall finansieras, samtidigt som pensionsplanen är redovisad som en förmånsbestämd plan, redovisas en fordran eller skuld enligt avtal i balansräkningen. Uppkomna vinster eller förluster redovisas i resultaträkningen.

Pensionerna för huvuddelen av Nuons arbetsstyrka är överförda till ABP pensionsfond samt till "Metaal en Techniek" pensionsfond. Dessa pensionsplaner innehåller inte tidigare nämnda överenskommelser enligt avtal. Resultatet härav är att ingen fordran eller skuld har redovisats i balansräkningen.

Förmånsbestämda pensionsplaner

	2009	2008
Nuvärde av ofonderade förpliktelser	19 560	20 410
Nuvärde av helt eller delvis fonderade förpliktelser	19 057	18 865
Nuvärde av förpliktelser	**38 617**	**39 275**
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	17 420	17 436
Nuvärde av nettoförpliktelser	**21 197**	**21 839**
Oredovisade aktuariella vinster(+)/ förluster(–)på förpliktelser	–674	–142
Oredovisade aktuariella vinster(+)/ förluster(–) på förvaltningstillgångar	167	–945
Avsättningar för pensioner	**20 690**	**20 752**

Förändringar i förpliktelser

	2009	2008
Ingående balans	39 275	33 757
Förvärvade bolag	19	–
Avyttrade bolag	–37	–
Utbetalda ersättningar	–2 185	–1 882
Kostnaden för tjänstgöring	642	606
Aktuariella vinster(+) eller förluster(–)	602	830
Räntekostnad innevarande år	2 019	1 706
Omräkningsdifferenser	–1 718	4 258
Utgående balans	**38 617**	**39 275**

Förvaltningstillgångarnas förändringar

	2009	2008
Ingående balans	17 436	16 684
Utbetalda ersättningar	–1 066	–507
Förväntad avkastning	722	762
Skillnad mellan förväntad och verklig avkastning (aktuariell vinst(+) eller förlust(–))	953	–1 057
Omräkningsdifferenser	–625	1 554
Utgående balans	**17 420**	**17 436**

Förvaltningstillgångarna består av följande

	2009	2008
Egetkapitalinstrument	4 555	3 443
Skuldinstrument	10 420	11 837
Fastigheter	898	787
Övrigt	1 547	1 369
Summa	**17 420**	**17 436**

Historisk information

	2009	2008	2007	2006	2005
Nuvärde av förpliktelser	38 617	39 275	33 757	35 647	37 615
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	17 420	17 436	16 684	15 977	16 248
Nuvärde av nettoförpliktelser	**21 197**	**21 839**	**17 073**	**19 670**	**21 367**

Betalningar avseende förmånsbestämda planer under 2010 uppskattas till 1 595 MSEK.

Pensionskostnader

	2009	2008
Förmånsbaserade planer:		
Kostnad avseende tjänstgöring under innevarande år	521	497
Räntekostnad	2 019	1 706
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	–722	–762
Kostnad avseende tjänstgöring under tidigare år	113	104
Övrigt	129	9
Summa kostnad för förmånsbestämda planer	**2 060**	**1 554**
Kostnad för avgiftsbestämda planer	584	359
Summa pensionskostnader	**2 644**	**1 913**

Pensionskostnader redovisas i följande rader i resultaträkningen:

	2009	2008
Kostnad för sålda produkter	1 201	838
Försäljningskostnader	45	50
Administrationskostnader	101	82
Finansiella kostnader	1 297	943
Summa pensionskostnader	**2 644**	**1 913**

Vid beräkningen av pensionsförpliktelserna har följande aktuariella antaganden använts (%):

	2009	2008
Diskonteringsränta	4,0–5,75	4,0–5,75
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	4,5–5,25	4,5–5,25
Framtida årliga löneökningar	2,5–4,0	2,5–3,9
Framtida årliga pensionsökningar	2,0	2,0

Not 39 Andra räntebärande avsättningar

	Långfristig del		Kortfristig del		Summa	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Avsättningar för framtida utgifter för kärnkraft	41 992	39 442	518	336	**42 510**	**39 778**
Avsättningar för framtida utgifter för gruv-, gas- och vindverksamhet samt andra miljörelaterade åtgärder/åtaganden	12 954	13 070	1 509	1 534	**14 463**	**14 604**
Personalrelaterade avsättningar för annat än pensioner	2 748	3 851	1 019	1 196	**3 767**	**5 047**
Avsättningar för skattemässiga och juridiska processer	5 815	6 301	1 592	1 636	**7 407**	**7 937**
Övriga avsättningar	2 092	1 404	171	277	**2 263**	**1 681**
Summa	**65 601**	**64 068**	**4 809**	**4 979**	**70 410**	**69 047**

Kärnkraftsavsättningar i Sverige är beräknade med diskonteringsräntan på 4,5% (4,5). För andra avsättningar i Sverige har diskonteringsräntan 4,5% (5,0) använts.

I Tyskland har diskonteringsräntan 5,25% (5,25) använts för kärnkraftsavsättningar respektive avsättningar för gruvdrift och andra miljörealterade åtaganden. För andra avsättningar i Tyskland har diskonteringsräntan på 5,0% (5,0) använts.

Se vidare koncernens Not 54.

Avsättningar för framtida utgifter för kärnkraft:
Vattenfalls kärnkraftproducenter i Sverige och Tyskland har ett legalt åtagande att vid produktionsslut, nedmontera och forsla bort kärnkraftanläggningen samt återställa den plats där kärnkraftanläggningen är belägen. Vidare inbegriper åtagandet omhändertagande och slutförvaring av i anläggningen använt radioaktivt bränsle och annat radioaktivt material. I avsättningarna inkluderas framtida utgifter för hantering av låg- och medelaktivt avfall.

För den svenska verksamheten förväntas med nuvarande antaganden samtliga avsättningar resultera i utbetalningar senare än år 2026.

Nuvarande planer för avveckling av den tyska kärnkraftverksamheten innebär att cirka 93% av avsättningarna kommer att resultera i kassaflöden efter år 2011. För år 2010 beräknas utbetalningar motsvarande cirka 4% av avsättningarna. Motsvarande siffra för 2011 är 3%.

Avsättningar för framtida utgifter för kärnkraft (förändringar under 2009)	Sverige	Tyskland	Summa
Ingående balans	27 697	12 081	**39 778**
Periodens avsättningar	41	473	**514**
Diskonteringseffekter	1 487	616	**2 103**
Omvärderingar mot anläggningstillgångar	1 028	819	**1 847**
Ianspråktagna avsättningar	–930	–108	**–1 038**
Omräkningsdifferenser	–	–694	**–694**
Utgående balans	**29 323**[1]	**13 187**[2]	**42 510**

1) Härav hänför sig cirka 26% (22) till nedmontering m.m. av kärnkraftanläggningarna och cirka 74% (78) till omhändertagande av radioaktivt bränsle.

2) Härav hänför sig cirka 57% (58) till nedmontering m.m. av kärnkraftanläggningarna och cirka 43% (42) till omhändertagande av radioaktivt bränsle.

Avsättningar för framtida utgifter för gruv-, gas- och vindverksamhet samt andra miljörelaterade avsättningar:
Avsättningar görs för återställande av mark och andra förpliktelser förknippade med koncernens tillstånd att bedriva brunkolsbrytning i Tyskland, samt i Nederländerna för nedmontering och flyttning av tillgångar samt återställande på platser där koncernen bedriver gasverksamhet. Avsättningar görs även för återställande på platser där koncernen bedriver vindverksamhet samt för miljörelaterade åtgärder/åtaganden inom övrig av koncernen bedriven verksamhet.

Enligt nu gällande bedömningar kommer cirka 75% av avsättningarna att resultera i kassautflöden senare än år 2012. För år 2010 beräknas utbetalningar motsvarande 10% av avsättningarna medan utbetalningar över åren 2011 och 2012 uppskattas till 8% respektive 7% av avsättningarna.

Avsättningar för gruvverksamhet etc (förändringar under 2009)	
Ingående balans	14 604
Förvärvade bolag	766
Periodens avsättningar	444
Diskonteringseffekter	654
Omvärderingar mot anläggningstillgångar	–11
Ianspråktagna avsättningar	–848
Återförda avsättningar	–330
Avyttrade bolag	–11
Omräkningsdifferenser	–805
Utgående balans	**14 463**

Personalrelaterade avsättningar för annat än pensioner:
Avsättningar görs för kommande utgifter relaterade till övertalighet i form av avgångsvederlag och andra utgifter för varslad personal.

Cirka 27% av de avsättningar som gjorts förväntas resultera i utbetalningar under 2010 och med cirka 43% under år 2011–2013. Resterande 30% beräknas fördelas relativt jämnt över åren 2014–2040.

Personalrelaterade avsättningar för annat än pensioner (förändringar under 2009)	
Ingående balans	5 047
Förvärvade bolag	375
Periodens avsättningar	1 302
Diskonteringseffekter	227
Omvärderingar	–1 421
Ianspråktagna avsättningar	–1 308
Återförda avsättningar	–131
Avyttrade bolag	–63
Omräkningsdifferenser	–261
Utgående balans	**3 767**

Avsättningar för skattemässiga och juridiska processer:
Avsättningar görs för eventuella framtida utgifter för skatter föranledda av pågående skatterevisioner samt för pågående legala tvister och processer. Häri ingår avsättningar relaterade till pågående legala processer avseende intrång för ledningsdragning på mark i östra Tyskland.

Cirka 37% av avsättningar för skattemässiga och juridiska processer förväntas resultera i utbetalningar under åren 2010–2011. Resterande avsättningar beräknas resultera i kassaflöden under åren 2012–2014 (56%) och 7% därefter.

Fortsättning sidan 110

Fortsättning Not 39

Avsättningar för skattemässiga och juridiska processer (förändringar under 2009)

Ingående balans	7 937
Förvärvade bolag	114
Periodens avsättningar	539
Diskonteringseffekter	297
Omvärderingar	–64
Ianspråktagna avsättningar	–516
Återförda avsättningar	–416
Avyttrade bolag	–56
Omräkningsdifferenser	–428
Utgående balans	**7 407**

Övriga avsättningar:
I övriga avsättningar ingår bland annat avsättningar för förlustkontrakt, omstrukturering samt avsättningar för garantiåtaganden.

Cirka 47% av avsättningarna beräknas resultera i utbetalningar under år 2010–2011 och resterande cirka 34% som utbetalningar under år 2012–2014 samt 19% därefter.

Övriga avsättningar (förändringar under 2009)

Ingående balans	1 681
Förvärvade bolag	860
Periodens avsättningar	325
Diskonteringseffekter	10
Omvärderingar	–14
Ianspråktagna avsättningar	–243
Återförda avsättningar	–155
Avyttrade bolag	–126
Omräkningsdifferenser	–75
Utgående balans	**2 263**

Not 40 Andra ej räntebärande skulder (långfristiga)

Av den totala skulden på 7 480 MSEK (3 818) förfaller 3 694 MSEK (2 508) till betalning efter mer än fem år. Av den totala skulden avser 6 431 MSEK (3 016) upplupna kostnader, 721 MSEK (515) förutbetalda intäkter och 328 MSEK (287) övriga skulder.

Not 41 Leverantörsskulder och andra skulder

	2009	2008
Leverantörsskulder	33 913	18 005
Skulder till intresseföretag	1 273	1 723
Övriga skulder	6 920	4 778
Summa	**42 106**	**24 506**

Not 42 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2009	2008
Upplupna personalrelaterade kostnader	5 550	3 186
Upplupna kostnader, utsläppsrätter	6 144	6 811
Upplupna kostnader, anslutningsavgifter	263	123
Upplupna kärnkraftrelaterade avgifter och skatter	46	67
Upplupna kostnadsräntor	4 597	1 579
Upplupna kostnader, övrigt	6 593	4 806
Förutbetalda intäkter och upplupna kostnader, el	6 356	4 422
Förutbetalda intäkter, övrigt	1 088	947
Summa	**30 637**	**21 941**

Not 43 Redovisade värden och verkliga värden av finansiella tillgångar och finansiella skulder uppdelat på kategorier

	2009		2008	
	Redovisat värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Verkligt värde
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Derivat med positivt verkligt värde avseende finansiella tillgångar som innehas för handel	27 061	27 061	14 858	14 858
Kortfristiga placeringar	46 385	46 385	19 332	19 332
Likvida placeringar (Not 34)	3 428	3 428	14 199	14 199
Summa	**76 874**	**76 874**	**48 389**	**48 389**
Derivat för säkringsändamål (med positivt verkligt värde) avseende:				
Säkringar av verkligt värde	4 706	4 706	4 812	4 812
Kassaflödessäkringar	6 515	6 515	6 538	6 538
Säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter	888	888	242	242
Summa	**12 109**	**12 109**	**11 592**	**11 592**
Lånefordringar och kundfordringar				
Andelar i den svenska Kärnavfallsfonden	26 027	26 885	25 250	26 643
Andra långfristiga fordringar	4 347	4 347	4 367	4 367
Kundfordringar och andra fordringar	42 152	42 152	34 293	34 293
Kassa och bank (Not 34)	7 127	7 127	6 705	6 705
Summa	**79 653**	**80 511**	**70 615**	**72 008**
Finansiella tillgångar som kan säljas				
Andra aktier och andelar	5 007	5 458	5 439	5 450
Summa	**5 007**	**5 458**	**5 439**	**5 450**
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Derivat med negativt verkligt värde avseende finansiella skulder som innehas för handel	28 409	28 409	12 045	12 045
Summa	**28 409**	**28 409**	**12 045**	**12 045**
Derivat för säkringsändamål (med negativt verkligt värde) avseende:				
Säkringar av verkligt värde	1 639	1 639	191	191
Kassaflödessäkringar	4 644	4 644	11 915	11 915
Säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter	2 110	2 110	4 431	4 431
Summa	**8 393**	**8 393**	**16 537**	**16 537**

	2009		2008	
	Redovisat värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Verkligt värde
Andra finansiella skulder				
Hybridkapital (Capital Securities)	10 250	11 586	10 811	12 100
Andra långfristiga räntebärande skulder	174 428	151 787	67 022	71 866
Andra långfristiga ej räntebärande skulder	7 480	7 480	3 818	3 818
Kortfristiga räntebärande skulder	28 816	21 515	29 514	29 686
Leverantörsskulder och andra skulder	42 106	42 106	24 506	24 506
Summa	**263 080**	**234 474**	**135 671**	**141 976**

För tillgångar och skulder med en återstående löptid understigande tre månader (exempelvis kassa och bank, kundfordringar och andra fordringar och leverantörsskulder och andra skulder) har verkligt värde ansetts vara lika med redovisat värde.

Från och med 1 januari 2009 tillämpar koncernen ändringen av IFRS 7 för finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Därmed krävs upplysningar om värdering till verkligt värde per nivå i följande verkligt värde-hierarki:

- Noterade priser (ojusterade) på aktiva marknader för identiska tillgångar eller skulder (nivå 1).
- Andra observerbara data för tillgången eller skulden än noterade priser inkluderade i nivå 1, antingen direkt (dvs. som prisnoteringar) eller indirekt (dvs. härledda från prisnoteringar) (nivå 2).
- Data för tillgången eller skulden som inte baseras på observerbara marknadsdata (dvs. ej observerbara data) (nivå 3).

Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde per 31 december 2009

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa
Tillgångar				
Derivat med positivt verkligt värde	27 216	9 425	2 529	**39 170**
Övriga finansiella tillgångar värderade till verkligt värde	28 973	4 074	–	**33 047**
Summa tillgångar	**56 189**	**13 499**	**2 529**	**72 217**
Skulder				
Derivat med negativt verkligt värde	24 464	9 675	2 663	**36 802**
Övriga finansiella skulder värderade till verkligt värde	–	86 411	–	**86 411**
Summa skulder	**24 464**	**96 086**	**2 663**	**123 213**

Förändringar för finansiella instrument redovisade på nivå 3 under 2009

	Finansiella instrument värderade till verkligt värde via resultaträkningen
Ingående balans	–
Förvärvade bolag	1 163
Vinster och förluster redovisade i resultaträkningen	–1 290
Omräkningsdifferenser	–7
Utgående balans	**–134**
Summa vinster och förluster under perioden redovisade i resultaträkningen för tillgångar och skulder som innehas per 31 december 2009	–6

Känslighetsanalys för nivå 3 kontrakt

TGSA:

TGSA (Troll[1] Gas Sales Agreement) är ett stort gasleveranskontrakt (kolindexerat) som sträcker sig längre bort i tiden än den likvida handeln på gasmarknaden. Värderingen av kontraktet görs mot marknadspris där marknadspris finns att tillgå. För leveranser efter marknadshorisonten används långtidsprisprognoser (modellpriser) för relevanta råvaror. TGSA-kontraktet har säkrats med bilaterala terminskontrakt för underliggande produkter. Dessa kontrakt är också värderade mot marknadspriser samt långtidsprognoser (modellpriser). Långtidsprisprognoserna verifieras med tillförlitlig finansiell information från företaget Markit som är erkänt och används av många energibolag, vilket innebär en rättvis värdering av den del av TGSA-kontraktet som ej kan värderas mot marknadspriser.

CDM:

Clean Development Mechanism (CDM) är ett initiativ inom Kyoto-protokollet som innebär att CO_2-utsläppsreducerande projekt som bedrivs i utvecklingsländer genererar köp- och säljbara krediter som kallas CERs (Certified Emission Reductions). CERs kan användas av industriländer för att tillgodose kraven på en minskning av deras egna CO_2-utsläpp enligt Kyoto. Värderingen av CERs tas från "The Risk Adjustment Factors (RAFs)" och faktorer kalkyleras genom att använda "The Point Carbon Valuation Tool" från företaget Point Carbon. Detta verktyg är utvecklat för att kvantifiera risken och beräkna verkligt värde på CDM-projekt eller kontrakt. Verktyget är baserat på Point Carbon's Valuation Methodology som utvecklats av flera erfarna marknadsaktörer. Värderingsmetoden är strikt empirisk och alla riskparametrar tas från Point Carbons databas för CDM-projekt, vilket innebär en rättvis värdering av kontrakten även om marknadspriser ej finns noterade.

1) Troll är ett gasfält i Nordsjön väster om Norge.

Not 44 Specifikationer till kassaflödesanalysen

Övriga justeringsposter

	2009	2008
Ej utdelad andel i intresseföretags resultat	–395	–359
Orealiserade kursvinster	–5 173	–392
Orealiserade kursförluster	36	5 720
Orealiserade värdeförändringar relaterade till derivat	5 331	–4 778
Förändring av verkligt värde på lager	–143	–
Realisationsvinster	–967	–202
Realisationsförluster	864	78
Förändringar i räntefordringar	–414	–380
Förändringar i ränteskulder	1 783	1 108
Förändringar i Kärnavfallsfonden	–776	–1 108
Förändringar i avsättningar	986	–307
Intäktsförd negativ goodwill	–1 266	–
Summa	**–134**	**–620**

Betald ränta uppgick till 7 404 MSEK (3 846) och erhållen ränta till 1 103 MSEK (1 679). Erhållen utdelning uppgick till 987 MSEK (1140).

Investeringar

	2009	2008
Förvärv av koncernföretag	–56 193	–6 969
Investeringar i intresseföretag och andra aktier och andelar	–368	–4 829
Investeringar i immateriella anläggningstillgångar inkl förskottsbetalningar	–637	–395
Investeringar i materiella anläggningstillgångar inkl förskottsbetalningar	–45 787	–30 100
Investeringar i förvaltningsfastigheter	–4	–3
Summa	**–102 989**	**–42 296**

Försäljningar

	2009	2008
Försäljning av aktier och andelar	4 414	33
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar	34	4
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	1 094	828
Summa	**5 542**	**865**

Not 45 Specifikationer till eget kapital

Aktiekapital:
Per den 31 december 2009 omfattade det registrerade aktiekapitalet 131 700 000 aktier till kvotvärdet 50 SEK.

Omräkningsreserv:
Omräkningsreserven innefattar alla valutakursdifferenser som uppstår vid omräkning av finansiella rapporter från utländska verksamheter som har upprättat sina rapporter i annan valuta än den som koncernens rapporter presenteras i. Vidare består omräkningsreserven av valutakursdifferenser som uppstår vid omvärdering av skulder som upptagits som säkringsinstrument av nettoinvesteringar i utländska verksamheter.

Reserv för kassaflödessäkring:
Reserven för kassaflödessäkring innehåller huvudsakligen orealiserade värdeförändringar av råvaruderivat som används för prissäkring av framtida försäljning.

Reserv för kassaflödessäkring beräknas påverka resultaträkningen respektive kassaflödet i nedan angivna perioder:

	2009		2008	
	Kassa-flöde	Resultat-räkning	Kassa-flöde	Resultat-räkning
Inom 1 år	700	–281	–7 167	–7 533
Mellan 1–5 år	375	556	2 652	1 505
Mer än 5 år	–285	–285	–	–
	790	**–10**	**–4 515**	**–6 028**
Ingen förväntad effekt	–77	–135	–177	80
Summa	**713**	**–145**	**–4 692**	**–5 948**

Belopp som tagits bort från reserv för kassaflödessäkring har redovisats i följande poster i resultaträkningen:

	2009	2008
Nettoomsättning	–7 643	–6 396
Kostnad för sålda produkter	–595	3
Övriga rörelseintäkter	34	–75
Övriga rörelsekostnader	5	42
Finansiella kostnader	–39	–40
Summa	**–8 238**	**–6 466**

Belopp som tagits bort från reserv för kassaflödessäkring har överförts till följande poster i balansräkningen:

	2009	2008
Materiella anläggningstillgångar	–113	–17
Varulager	–1 396	385
Summa	**–1 509**	**368**

Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat:
I balanserade vinstmedel inklusive årets resultat ingår intjänade vinstmedel i moderbolaget och dess dotterbolag, intresseföretag och joint ventures.

Not 46 Ställda säkerheter

	2009	2008
För egna skulder och avsättningar		
Skulder till kreditinstitut:		
Fastighetsinteckningar som säkerhet för lån	699	1 472
Spärrade medel som säkerhet för handel på energibörser	–	31
Spärrade medel som säkerhet för inlösen av minoritetsaktier	51	54
Övrigt	2	74
Summa	**752**	**1 631**

Fastighetsinteckningar som säkerhet för lån avser huvudsakligen ett lån från Realkredit Danmark A/S om 500 MDKK till Vattenfall A/S.

Not 47 Eventualförpliktelser (ansvarsförbindelser)

	2009	2008
Borgensåtaganden	3 147	1 537
Övriga eventualförpliktelser	3 219	3 061
Summa	**6 366**	**4 598**

I en del älvar finns för flera kraftstationer gemensamma regleringsanläggningar. Ägarna till kraftstationerna har betalningsskyldigheter för sin del av regleringskostnaderna. Vattenfall har skyldighet att ersätta vissa ägare till fallrättigheter, i utbyggda älvar, genom överföring av kraft. Under 2009 uppgick leveranser av ersättningskraft till 0,94 TWh (0,93) motsvarande ett värde av cirka 384 MSEK (465).

Enligt svensk lag har Vattenfall strikt obegränsat ansvar för skador mot tredje man till följd av dammhaverier. Tillsammans med övriga vattenkraftproducenter i Sverige har Vattenfall en ansvarsförsäkring, vars ersättningsbelopp är begränsat till maximalt 8 000 MSEK för denna typ av skador.

Atomansvaret i Sverige är strikt samt begränsat till 300 miljoner SDR (Special Drawing Rights) motsvarande cirka 3 400 MSEK, vilket betyder att ägare till kärnkraftverk endast är ansvarig för skada upp till detta belopp. Den obligatoriska atomansvarsförsäkringen för detta belopp utfärdas av den nordiska atompoolen samt av det ömsesidiga bolaget ELINI (European Liability Insurance for the Nuclear Industry).

Vattenfall har i sin tyska verksamhet genomfört leasingtransaktioner på kraftanläggningar. Dessa avtal trädde i kraft 2001. Underlag för transaktionerna är nyttjanderätten i kraftanläggningarna som hyrs ut till amerikanska motparter i så kallade huvudleasar på maximalt 99 år och därefter hyrs tillbaka på 24 år, så kallade underleasar. Vattenfall har efter underleasarnas upphörande rätt att återförå nyttjanderätten via en köpoption. Vid avtalens ingående så deponerades nuvärdet av de framtida leasingbetalningarna inklusive optionsbeloppen hos finansiella institutioner med hög kreditvärdighet. Erläggande av betalningar enligt leasingavtalen sker från dessa depositioner. I de fall leasetagarna eller underliggande kunder fallerar under leasingavtalen är detta förenat med avvecklingskostnader som kommer att belasta Vattenfall. På balansdagen uppgick dessa åtaganden till maximalt 476 MSEK (1 175), vilket belopp är inkluderat i de redovisade ansvarsförbindelserna. Under 2009 har vissa av dessa leasingtransaktioner förtidslösts.

Vattenfall har i sin svenska verksamhet under år 2003 och 2005 genomfört leasingtransaktioner på kraftanläggningar. Underlag för transaktionerna är sale- & leaseback-affärer där kraftanläggningarna som sålts till franska motparter hyrs tillbaka på 15 år. Vattenfall har efter leasingavtalens upphörande rätt att köpa anläggningarna via köpoptioner. Nuvärdet av de framtida leasingbetalningarna inklusive optionsbeloppet har deponerats hos finansiella institutioner med hög kreditvärdighet för erläggande av betalningar enligt leasingavtalen. I de fall Vattenfall önskar förtidslösa leasingavtalen är detta förenat med kostnader som kommer att belasta Vattenfall. På balansdagen uppgick dessa kostnader till maximalt 65 MSEK (97). Denna summa är ej inkluderad i ansvarsförbindelserna.

I Tyskland är kärnkraftverkens ansvar mot tredje man strikt och obegränsat. Enligt lag ska kärnkraftverk ha försäkring eller andra finansiella garantier upp till 2 500 MEUR. Den tyska atompoolen utfärdar en försäkring upp till 256 MEUR. Därefter svarar kärnkraftverken och deras tyska moderbolag (i Vattenfalls fall Vattenfall Europe AG) för överskjutande belopp, i proportion till den respektive ägarandel moderbolagen har i kärnkraftverket. Först när dessa resurser är uttömda träder ett solidaritetsavtal (”Solidarvereinbarung”) mellan de tyska kärnkraftsägarna (Vattenfall Europe, E.ON, RWE och EnBW) in upp till 2,500 MEUR. Eftersom ansvaret är obegränsat så är kärnkraftverken och deras tyska moderbolag ytterst ansvariga även för skador som överskrider detta belopp. Se även moderbolagets Not 33 om Eventualförpliktelser.

Kärnkraftföretagen ska enligt svensk lag (2006:647) om finansiella åtgärder för hantering av restprodukter från kärnteknisk verksamhet ställa säkerheter till staten (Kärnavfallsfonden) för att garantera att tillräckliga medel finns för betalningen av de framtida kostnaderna för avfallshanteringen. Säkerheterna har formen av borgensförbindelser utställda av ägarna till kärnkraftföretagen. Moderbolaget Vattenfall AB har som säkerhet för dotterbolagen Forsmarks Kraftgrupp AB och Ringhals AB utställt garantier till ett sammanlagt värde av 17 113 MSEK (17 113). Två typer av garantier har utställts. Den ena garantin avser att täcka det beslutade avgiftsbehovet för de avgifter som ännu inte betalats in inom den så kallade intjänandetiden (25 års drift), Finansieringssäkerheten 11 886 MSEK. Den andra garantin avser framtida kostnadsökningar som beror på oplanerade händelser, Kompletteringssäkerheten, 5 227 MSEK. Se även koncernens Not 27 om Andelar i den svenska Kärnavfallsfonden samt koncernens Not 39 om Avsättningar.

Vattenfall AB har under 2009 tillsammans med dotterbolaget Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) och dess övriga delägare tecknat ett långsiktigt samarbetsavtal med Östhammars och Oskarshamns kommuner. Avtalet omfattar perioden 2010–2025 och reglerar utvecklingsinsatser i anslutning till genomförandet av det svenska kärnavfallsprogrammet. Parterna ska genom utvecklingsinsatser t.ex. inom utbildning, företagande och infrastruktur över tid generera mervärden motsvarande 1 500 MSEK till 2 000 MSEK. Parterna ska utifrån ägarandel finansiera utvecklingsinsatserna. För Vattenfallkoncernen uppgår ägarandelen till 56%. Insatsernas genomförande fördelar sig över två perioder: perioden innan alla erforderliga tillstånd erhållits (Period 1) och perioden under uppförande och drift av anläggningarna (Period 2). Vattenfall har för sin andel av Period 1 redovisat 178 MSEK som en avsättning respektive anläggningstillgång.

I koncernens verksamhet förekommer att vissa landområden används utan att upplåtelseavtal för detta ändamål slutits med landägarna eller att landägarna inte är kända.

Som ett led i koncernens affärsverksamhet förekommer utöver angivna ansvarsförbindelser garantier för fullgörande av olika kontraktsenliga åtaganden.

Not 48 Åtaganden enligt konsortialavtal

Utbyggnad av produktionsanläggningar inom kraftindustrin sker ofta inom samägda företag. Varje ägare ges därvid genom konsortialavtal rätt till elkraft i proportion till sin ägarandel samtidigt som ägarna ikläder sig skyldighet att, oavsett kraftproduktion, svara för samtliga kostnader i företaget efter samma fördelning.

Vattenfalls samverkan i värmeföretag och andra företag innebär oftast ansvar för kostnadstäckning i proportion till ägarandel.

Vattenfall bär det fulla ansvaret för SwePol Link till och med juli 2020.

Not 49 Antal anställda och personalkostnader

	2009			2008		
Antal anställda den 31 december per land[1]	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa
Sverige	7 094	2 477	**9 571**	6 940	2 354	**9 294**
Danmark	609	118	**727**	604	114	**718**
Finland	285	217	**502**	286	239	**525**
Tyskland	16 500	5 576	**22 076**	15 956	5 269	**21 225**
Polen	2 215	678	**2 893**	2 150	643	**2 793**
Nederländerna	4 582	1 688	**6 270**	–	–	**–**
Storbritannien	23	16	**39**	–	–	**–**
Övriga länder	–	–	**–**	25	8	**33**
Summa	**31 308**	**10 770**	**42 078**	**25 961**	**8 627**	**34 588**

	2009			2008		
Medelantal anställda per land[2]	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa
Sverige	6 882	2 270	**9 152**	6 947	2 179	**9 126**
Danmark	613	115	**728**	580	104	**684**
Finland	269	184	**453**	279	211	**490**
Tyskland	15 554	4 839	**20 393**	15 111	4 649	**19 760**
Polen	2 163	648	**2 811**	2 086	626	**2 712**
Nederländerna	2 302	710	**3 012**	–	–	**–**
Storbritannien	25	19	**44**	6	3	**9**
Övriga länder	46	16	**62**	18	2	**20**
Summa	**27 854**	**8 801**	**36 655**	**25 027**	**7 774**	**32 801**

Personalkostnader	2009	2008
Löner och andra ersättningar	19 382	15 655
Sociala kostnader	5 450	5 165
(varav pensionskostnader)[3]	(1 347)	(1 504)
Summa	**24 832**	**20 820**

	2009			2008		
Löner och andra ersättningar	Ledande befattningshavare	Övriga anställda	Summa	Ledande befattningshavare	Övriga anställda	Summa
Sverige	53	4 333	**4 386**	53	4 076	**4 129**
Danmark	1	562	**563**	1	471	**472**
Finland	6	233	**239**	4	222	**226**
Tyskland	166	11 819	**11 985**	174	10 022	**10 196**
Polen	17	548	**565**	20	572	**592**
Nederländerna	4	1 560	**1 564**	–	–	**–**
Storbritannien	–	49	**49**	–	18	**18**
Övriga länder	–	31	**31**	–	22	**22**
Summa[4]	**247**	**19 135**	**19 382**	**252**	**15 403**	**15 655**

Sociala kostnader	2009	2008
Sverige	1 673	2 417
Danmark	58	47
Finland	57	56
Tyskland	3 168	2 538
Polen	100	102
Nederländerna	389	–
Storbritannien	5	–
Övriga länder	–	5
Summa	**5 450**	**5 165**

1) Baserat på var medarbetarna formellt är anställda.

2) Baserat på var medarbetarna utför sina huvudsakliga arbetsuppgifter.

3) Av pensionskostnader avser 37 MSEK (38) ledande befattningshavare. Koncernens utestående pensionsförpliktelser till dessa uppgår till 678 MSEK (594).

4) I summa löner och andra ersättningar till ledande befattningshavare ingår tantiem med 64 MSEK (49).

Förmåner till Vattenfall AB:s styrelseledamöter och ledande befattningshavare

TSEK	Styrelsesarvode och grundlön 2009 inkl semesterersättning	Övriga ersättningar och förmåner 2009	Pensions- och avvecklings-kostnader 2009	Beräknad rörlig ersättning avseende 2009 att utbetalas 2010
Lars Westerberg, Styrelsens ordf.	580	–	–	–
Hans-Olov Olsson, Ledamot (fram till 29 april 2009)	133	–	–	–
Viktoria Aastrup, Ledamot	350	–	–	–
Carl-Gustaf Angelin, Ledamot	39	–	–	–
Eli Arnstad, Ledamot	280	–	–	–
Johnny Bernhardsson, Ledamot	39	–	–	–
Christer Bådholm, Ledamot	350	–	–	–
Lars Carlsson, Suppleant	39	–	–	–
Ronny Ekwall, Ledamot (fram till 20 november 2009)	39	–	–	–
Lars-Göran Johansson, Suppleant	39	–	–	–
Lone Fønss Schrøder, Ledamot	350	–	–	–
Per-Ove Lööv, Suppleant (fram till 20 november 2009)	52	–	–	–
Björn Savén, Ledamot (fr.o.m. 29 april 2009)	187	–	–	–
Tuija Soanjärvi, Ledamot (fram till 29 april 2009)	117	–	–	–
Anders Sundström, Ledamot (fram till 29 april 2009)	93	–	–	–
Cecilia Vieweg, Ledamot (fr.o.m. 29 april 2009)	187	–	–	–
Lars G Josefsson, VD, Koncernchef	11 955	93	8 182	–
Dag Andresen, vice VD och CFO	3 970	99	1 091	233
Helene Biström, Chef Business Group Pan Europe	3 024	68	793	–
Lars Gejrot, Personaldirektör (fr.o.m. 1 februari 2009)	2 693	52	727	111
Tuomo Hatakka, vice VD, chef Business Group Central Europe	6 729	29	1 682	4 473
Øystein Løseth, vice VD (fr.o.m. 1 juli 2009), chef Business Group Benelux, förste vice VD (fr.o.m 15 november 2009)	2 278	259	528	3 334[5]
Hans-Jürgen Meyer, Ekonomi- och finansdirektör Vattenfall Europe AG	4 141	73	1 089	3 860
Helmar Rendez, Chef koncernstab Strategier	3 473	69	554	1 279
Hans von Uthmann, vice VD, chef Business Group Nordic (fram till 31 december 2009)	5 004	65	9 952[1]	503
Doede Vierstra, Ekonomi- och finansdirektör N.V. Nuon Energy (fr.o.m. 1 juli 2009 fram till 31 december 2009)	2 071	36	7 589[2]	2 360[5]
Carolina Wallenius, Kommunikationsdirektör (fram till 6 februari 2009)[4]	399	7	3 553[3]	–
Summa	**48 611**	**850**	**35 740**	**16 153**

1) Inklusive avvecklingskostnader.

2) Inklusive avvecklingskostnader enligt avtal med N.V. Nuon Energy.

3) Inklusive uppsägningslön och avvecklingskostnader.

4) Från och med 1 mars 2009 och fram till juli 2009 var Christopher Eckerberg interimistiskt tf chef koncernstab Kommunikation och från och med den 1 juli 2009 och fram till 31 december 2009 utfördes den funktionen av Lars Gejrot.

5) Inklusive för tid före 1 juli 2009. Under 2010 avslutas Løseths program varvid ytterligare ersättning kommer att utges. Från 1 april 2010 utgår ingen rörlig ersättning till Løseth.

Styrelsen
Under 2009 har styrelsens ordförande Lars Westerberg uppburit ett arvode på 580 TSEK (387).

Till övriga ledamöter har utgetts arvoden med sammanlagt 2 294 TSEK (2 551) fördelat enligt tabellen ovan. Av det ovan redovisade beloppet har till de fem ledamöterna i det inom styrelsen inrättade revisionsutskottet utgetts arvode med, för helt år, 70 TSEK (70) vardera för dem som inte är anställda i Vattenfall och med 13 TSEK (13) till den arbetstagarledamot som under 2009 haft detta uppdrag.

Koncernchefen
Lars G Josefsson, som är koncernchef och tillika verkställande direktör i Vattenfall AB, har för 2009 uppburit lön och annan ersättning, inklusive värdet av bilförmån, med sammanlagt 12 048 TSEK (12 048). Från och med 2005 har koncernchefen inte någon rörlig lönedel.

Lars G Josefsson, som är född 1950, har 60 år som ordinarie pensionsålder. Josefsson har en pensionslösning som vid lönerevisionen 2008 frystes med den pensionsmedförande lön som gällde 2007, vilket var 8 645 TSEK som räknas upp med KPI. Vid lönerevisionen 2009 erbjöds Josefsson ett belopp på 500 TSEK, som han själv fritt fick förfoga för löneökning och pensionspremie, varvid allt valdes som pensionspremie.

Tjänstepension kommer således att utgå med 65% av den nämnda pensionsmedförande lönen uppräknad med KPI till 65 års ålder (5,7 MSEK/år). Därefter utgår pensionsförmåner motsvarande ITP-planen och därutöver utgår komplettering med 32,5% av den del av lönen som överstiger 30 prisbasbelopp. Den sistnämnda kompletteringen är tidsbegränsad fram till 80 års ålder. Efter 76 års ålder avtrappas denna med en femtedel varje år för att upphöra helt vid 80 års ålder. Detta motsvarar 2,9 MSEK/år mellan 65–75 års ålder, och efter avtrappningen 0,5 MSEK per år efter 80 års ålder. Pensionsåtagandet ovan täcks med löpande premieinbetalningar till försäkringsbolag. Förmånerna är oantastbara, det vill säga ej villkorade av framtida anställningar. Josefsson har intjänat 52 MSEK av pensionsutfästelsen och det totala åtagandet uppgår till 59 MSEK. Härutöver gäller värdet av den tidigare nämnda pensionspremien (0,5 MSEK), som Josefsson valt vid lönerevisionen 2009.

Enligt anställningsavtalet har koncernchefen vid uppsägning från Vattenfalls sida rätt till avgångsvederlag motsvarande maximalt 24 månadslöner. Avgångsvederlaget kan dock längst utgå till avtalad pensionsålder. Avgångsvederlagets storlek ska beräknas med utgångspunkt från den fasta lön som gäller vid tiden för uppsägningen. Vid ny anställning eller inkomst från annan förvärvsverksamhet ska avgångsvederlaget reduceras med belopp motsvarande ny inkomst eller annan förmån under den aktuella perioden. Avgångsvederlag utbetalas månadsvis.

För den förre koncernchefen Carl-Erik Nyquist, som är född 1936, återstår ett beräknat kapitalvärde för tjänstepension på 2,9 MSEK.

Övriga ledande befattningshavare
Löner och andra ersättningar
För övriga ledande befattningshavare som ingått i koncernledningen, sammanlagt 10 personer (10), har summan av löner och andra ersättningar avseende 2009, inklusive värdet av bilförmåner, uppgått till 34 539 TSEK (28 370). Fördelningen och beräknad rörlig ersättning framgår av tabellen ovan.

Pensionsförmåner
Kostnaderna för 2009 framgår av tabellen ovan.

För Dag Andresen, Helene Biström, Lars Gejrot, Tuomo Hatakka och

Fortsättning sidan 116

Fortsättning Not 49

Øystein Løseth gäller premiebestämda lösningar, vilket också gällde för Carolina Wallenius och Doede Vierstra.

Hans von Uthmann, som lämnade sin befattning den 31 december 2009, hade en förmånsbestämd lösning med ITP och pensionsålder 62 år samt så kallad förlängning med 32,5% på lönedelar över 30 basbelopp. Vidare var genomsnittet av de senaste fem årens fasta löner pensionsgrundande, medan rörlig lön inte var pensionsgrundande. Den totala pensionskostnaden uppgick till 647 TSEK varav 470 TSEK avsåg alternativ ITP, sk tiotaggarlösning. Samtliga pensionsförmåner är oantastbara, det vill säga ej villkorade av framtida anställning.

Villkor vid uppsägning från bolagets sida
För de svenska befattningshavarna gäller att vid uppsägning från bolagets sida utgår utöver lön under avtalad uppsägningstid, 6 månader, ett avgångsvederlag på 18 månadslöner, vilket utbetalas månadsvis och med avräkning mot belopp motsvarande ny inkomst, under den aktuella perioden. Avsteg från principen om månadsvis utbetalning och avräkning har skett i ett fall under 2009. Därefter har riktlinjerna efterlevts.

Anställningar för viss tid enligt kontrakt gäller för Tuomo Hatakka, Hans-Jürgen Meyer, Helmar Rendez och Øystein Løseth.

Beredningss- och beslutsprocess
Styrelsen inrättade under 2006 ett ersättningsutskott för beredning av löpande frågor om ersättning till ledande befattningshavare. Utskottet handlägger frågor avseende årlig lönerevision och övriga anställningsvillkor avseende VD. Vidare bereder utskottet principer för löner och ersättningar för koncernledningsmedlemmarna. Utskottet rapporterar sitt arbete till styrelsen genom att utskottets ordförande informerar styrelsen om utskottets ställningstaganden. Styrelsen ska dock i sin helhet ta ställning till anställning av VD och besluta om anställningsvillkoren. (Se även "Bolagsstyrningsrapport inkl Styrelse och koncernledning".)

Incitamentsprogram
Mot bakgrund av regeringens riktlinjer om ersättningar till ledande befattningshavare och incitamentsprogram har Vattenfall AB:s styrelse antagit ett program som från och med 2005 gäller den svenska delen av verksamheten och alla anställda i Sverige. I enlighet med regeringens riktlinjer så har koncernchefen inte någon rörlig lönedel. Beträffande övriga chefer och anställda så har ingen högre rörlig lönedel än vad som motsvarar två månadslöner per år, eller 16,7% av den normala fasta lönen. För vissa chefer gäller även att den normala fasta lönen kan minskas med 16,7% beroende på resultat. Den maximala nivån för flertalet anställda är i genomsnitt normalt cirka 17 TSEK per år.

Utgångspunkten är som hittills koncernens långsiktiga värdeskapande[1]. Gemensamt för alla är koncernmålet. Vidare mäts egen enhets/eget resultat.

Även i övriga länder används koncernmålet för värdeskapande, i avtal om rörlig lön för högre chefer och övriga anställda i förekommande fall.

Se vidare nedan under Regeringens riktlinjer (2009-04-20) för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande.

1) Värdeskapande = Den positiva förändringen avseende rörelseresultatet minus avkastningskravet på genomsnittliga nettotillgångar, där nuvarande krav är 11%.

Program med långtidsmål (LTI)
Från och med 2008 har koncernledningen (exklusive verkställande direktören) och affärsenhetschefer (totalt cirka 25 personer) dessutom avtal om långtidsmål, LTI, för perioden 2008–2010. I dessa avtal sätts mål enbart för koncernens fem strategiska ambitionsområden. Maximalt utfall, vid periodens slut, kan bli fyra extra månadslöner om treårsmålen då har uppfyllts.

Regeringens riktlinjer (2009-04-20) för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande
Årsstämman har beslutat att regeringens riktlinjer (2009-04-20) för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande ska gälla för Vattenfall AB.

Vidare har årsstämman uppdragit åt styrelsen att utreda hur nuvarande avtal med villkor om rörlig lön på lämpligaste sätt omförhandlas så att de överensstämmer med dessa riktlinjer.

Vattenfalls styrelse har definierat de befattningar som i detta sammanhang kan anses vara ledande utifrån den påverkan de har på koncernens resultat, varvid bl a enhetens omsättning och storlek varit avgörande. Inklusive dem som ingår i koncernledningen har sammanlagt femton befattningar identifierats. Individuella genomgångar genomförs, då det gäller de ersättningskonstruktioner, fast lön, som ska gälla från och med 2010. Vid tidpunkten för avlämnandet av denna årsredovisning var situationen följande: För dem som 2010 ingår i koncernledningen, 10 personer, har 6 enbart fast lön och inte rörlig lön vare sig baserad på årliga mål eller långtidsmål (LTI). För de återstående befattningarna pågår individuella genomgångar och rekryteringar. Vid nytillsättningar kommer enbart fast lön att erbjudas.

Frågan har beretts i styrelsens ersättningsutskott, som för ändamålet även anlitat utomstående rådgivare.

Not 50 Könsfördelning bland ledande befattningshavare

	Kvinnor, %		Män, %	
	2009	2008	2009	2008
Könsfördelning bland styrelseledamöter	17	10	83	90
Könsfördelning bland övriga ledande befattningshavare	22	18	78	82

Not 51 Leasing

Leasingkostnader
Utrustning som koncernen hyr genom finansiell leasing och som redovisas som materiella anläggningstillgångar utgörs av:

	2009	2008
Maskiner/Inventarier		
Anskaffningsvärde	602	827
Ackumulerade avskrivningar enligt plan	–130	–163
Planenligt restvärde	**472**	**664**

Framtida betalningsåtaganden per 31 december 2009 för leasingkontrakt och hyreskontrakt fördelar sig enligt följande:

	Finansiell leasing, nominellt	Finansiell leasing, nuvärde	Operationell leasing
2010	115	110	669
2011	104	98	949
2012	105	95	867
2013	107	93	827
2014	106	88	812
2015 och senare	380	279	1 998
Summa	**917**	**763**	**6 122**

Årets kostnader för leasing av tillgångar för koncernen uppgick till 467 MSEK (624).

Leasingintäkter
Vissa koncernföretag äger och driver energianläggningar åt kund. Intäkten från kund består av två delar, en fast del för täckande av kapitalkostnader och en rörlig del baserad på mängden levererad media.

Anläggningarna klassificeras enligt gängse principer, baserat på den fasta intäktsdelen för leasing.

Anskaffningsvärdet av tillgångar redovisade under Operationell leasing uppgick per 31 december 2009 till 1 529 MSEK (1 550). Ackumulerade avskrivningar uppgick till 762 MSEK (709) och ackumulerade nedskrivningar till 30 MSEK (34).

Framtida betalningar för denna typ av anläggningar fördelar sig enligt följande:

	Finansiell leasing	Operationell leasing
2010	–	399
2011	–	309
2012	–	252
2013	–	201
2014	–	184
2015 och senare	–	619
Summa	**–**	**1 964**

Not 52 Ersättning till revisorer

	2009	2008
Revisionsarvoden		
Ernst & Young	44	51
PricewaterhouseCoopers	24	13
Riksrevisionen	1	1
Summa	**69**	**65**
Övriga arvoden		
Ernst & Young	33	23
PricewaterhouseCoopers	31	34
Summa	**64**	**57**

Not 53 Upplysningar om närstående

Vattenfall AB ägs till 100% av svenska staten. Vattenfallkoncernens produkter och tjänster erbjuds staten, statliga myndigheter och statliga bolag i konkurrens med andra leverantörer och på normala kommersiella villkor. På motsvarande sätt köper Vattenfall AB och dess koncernbolag produkter och tjänster från statliga myndigheter och bolag till marknadsmässiga priser och i övrigt på normala kommersiella villkor. Enskilt svarar varken staten, deras myndigheter eller bolag för en väsentlig andel av Vattenfallkoncernens nettoomsättning, inköp eller resultat.

Upplysningar om transaktioner med nyckelpersoner i ledande ställning i företaget framgår av koncernens Not 49, Antal anställda och personalkostnader.

Upplysningar om transaktioner med intresseföretag under 2009 samt tillhörande fordringar och skulder per 31 december 2009 beskrivs nedan.

Gulsele AB
Säljer elektricitet producerad i egna vattenkraftstationer. Vattenfalls ränteintäkter från bolaget uppgick till 2 MSEK. Räntebärande fordringar per 31 december uppgick till 76 MSEK.

V² Plug-In Hybrid Vehicle Partnership HB
Bolagets verksamhet är att utveckla och sälja hybridelektrisk drift av personbilar. Vattenfalls rörelseskulder per 31 december uppgick till 321 MSEK. Utöver denna skuld har Vattenfall ett åtagande att ytterligare tillskjuta 620 MSEK till bolaget.

Ensted Havn I/S
Djuphavshamn som Vattenfall använder som lager för kol. Vattenfalls rörelseintäkter från bolaget uppgick till 6 MSEK medan inköp från bolaget uppgick till 138 MSEK. Rörelseskulder per 31 december uppgick till 21 MSEK.

Kernkraftwerk Brokdorf GmbH & Co. oHG
Kärnkraftverk från vilket Vattenfall köper elektricitet. Inköpen uppgick till 706 MSEK. Rörelseintäkter från bolaget uppgick till 2 MSEK. Vattenfalls räntekostnader till bolaget uppgick till 69 MSEK. Rörelseskulder samt låneskulder per 31 december uppgick till 199 MSEK respektive 3 938 MSEK.

Kernkraftwerk Krümmel GmbH & Co. oHG
Kärnkraftverk från vilket Vattenfall köper elektricitet. Inköpen uppgick till 1 593 MSEK. Rörelseintäkter från bolaget uppgick till 489 MSEK. Vattenfalls räntekostnader till bolaget uppgick till 176 MSEK. Rörelsefordringar på bolaget uppgick per 31 december till 6 MSEK. Rörelseskulder samt låneskulder per 31 december uppgick till 193 MSEK respektive 10 042 MSEK.

Kernkraftwerk Stade GmbH & Co. oHG
Kärnkraftverk under avveckling. Vattenfalls inköp från bolaget uppgick till 255 MSEK. Vattenfalls räntekostnader till bolaget uppgick till 48 MSEK. Rörelseskulder samt låneskulder per 31 december uppgick till 202 MSEK respektive 2 619 MSEK.

GASAG Berliner Gaswerke AG
Säljer, distribuerar och lagrar gas i Berlinområdet. Vattenfall hade rörelseintäkter uppgående till 108 MSEK från bolaget samt inköp uppgående till 3 679 MSEK. Rörelseskulder per 31 december uppgick till 416 MSEK.

ENSO Energie Sachsen Ost AG
Bolaget producerar och distribuerar elektricitet och värme. Bolaget tillhandahåller även tjänster inom gas, vatten, telekommunikation samt sophantering. Vattenfalls rörelseintäkter från bolaget uppgick till 2 003 MSEK medan inköp från bolaget uppgick till 145 MSEK. Rörelsefordringar samt rörelseskulder per 31 december uppgick till 112 MSEK respektive 1 MSEK.

Städtische Werke AG (Kassel)
Bolaget tillhandahåller elektricitet, värme, gas, vatten samt sophantering. Vattenfalls rörelseintäkter från bolaget uppgick till 1 225 MSEK medan inköp från bolaget uppgick till 1 298 MSEK. Rörelsefordringar samt rörelseskulder per 31 december uppgick till 120 MSEK respektive 128 MSEK.

EHA Energie Handels Gesellschaft mbH & Co. KG
Köper och säljer elektricitet och gas. Bolaget tillhandahåller även administrations- och konsulttjänster. Vattenfalls rörelseintäkter från bolaget uppgick till 1 292 MSEK medan inköp från bolaget uppgick till 718 MSEK. Rörelsefordringar per 31 december uppgick till 1 MSEK.

DOTI Deutsche Offshore Testfeldt und Infrastructure GmbH KG
Bolaget projekterar och driver en offshore testanläggning för vindkraft. Vattenfalls rörelseintäkter från bolaget uppgick till 9 MSEK. Rörelsefordringar per 31 december uppgick till 32 MSEK.

Not 54 Väsentliga uppskattningar och bedömningar

Inom Vattenfall görs årligen en genomgång av koncernens olika avsättningar i balansräkningen. 2009 års genomgång har resulterat i en förändring av tidigare gjorda antaganden om diskonteringsränta vid beräkning av avsättningar enligt följande:

För avsättningar för pensioner i Sverige är diskonteringsräntan oförändrad 4,0% jämfört med föregående år. Även i Tyskland är motsvarande diskonteringsränta oförändrad 5,75% jämfört med föregående år.

För avsättningar för framtida utgifter för kärnkraft i Sverige är diskonteringsräntan oförändrad 4,5% jämfört med föregående år. Motsvarande diskonteringsränta i Tyskand, vilken även avser avsättningar för framtida utgifter för gruvdrift och andra miljörelaterade åtgärder/åtaganden, är oförändrad 5,25%.

För andra avsättningar än de som nämnts ovan är diskonteringsräntan oförändrad 5,0% för avsättningar gjorda i Danmark, medan för avsättningar gjorda i Sverige har diskonteringsräntan sänkts från 5,0% till 4,5%. Diskonteringsräntan för sådana avsättningar gjorda i Tyskland är oförändrat 5,0%. Motsvarande diskonteringsräntor för avsättningar gjorda i Finland är 4,5%, Polen 5,5% och Storbritannien 5,0%.

Not 55 Händelser efter balansdagen

Efter balansdagen har förhandlingar inletts med en potentiell köpare av Vattenfalls dotterbolag 50 Hertz Transmission GmbH (tidigare Vattenfall Europe Transmission GmbH), som äger och driver Vattenfalls högspänningsnät i Tyskland. Vid tidpunkten för undertecknandet av årsredovisningen är förhandlingarna i sitt slutskede men den kommersiella godkännandeprocessen innehåller ännu viss osäkerhet. Vattenfall avser senare återkomma med en redogörelse för de finansiella konsekvenserna.

MODERBOLAGET

Moderbolagets resultaträkning

Belopp i MSEK, 1 januari–31 december	Not	2009	2008
Nettoomsättning	4, 5	29 745	31 844
Kostnader för sålda produkter	6	–17 712	–18 118
Bruttoresultat		**12 033**	**13 726**
Försäljningskostnader		–797	–850
Administrationskostnader		–1 163	–1 726
Forsknings- och utvecklingskostnader		–159	–329
Övriga rörelseintäkter	7	139	277
Övriga rörelsekostnader	8	–93	–117
Rörelseresultat	9, 10	**9 960**	**10 981**
Resultat från andelar i koncernföretag	11	–1 532	34 579
Resultat från andelar i intresseföretag	12	682	12
Resultat från andra aktier och andelar	13	616	20
Ränteintäkter och liknande resultatposter	14	10 125	1 558
Räntekostnader och liknande resultatposter	15	–7 952	–13 431
Koncernbidrag		–	1 315
Resultat före bokslutsdispositioner och skatter		**11 899**	**35 034**
Bokslutsdispositioner	16	–2 680	3 498
Resultat före skatter		**9 219**	**38 532**
Skatter	17	–2 622	–1 024
Årets resultat		**6 597**	**37 508**

Moderbolagets balansräkning

Belopp i MSEK	Not	2009-12-31	2008-12-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	18		
Aktiverade utgifter för utveckling		–	16
Koncessioner och liknande rättigheter		83	20
Hyresrätter och liknande rättigheter		62	14
Summa immateriella anläggningstillgångar		**145**	**50**
Materiella anläggningstillgångar	19		
Byggnader och mark		11 206	11 229
Maskiner och andra tekniska anläggningar		7 608	7 100
Inventarier, verktyg och installationer		31	36
Pågående nyanläggningar		2 299	1 783
Summa materiella anläggningstillgångar		**21 144**	**20 148**
Andra anläggningstillgångar			
Andelar i koncernföretag	20, 21	194 067	87 542
Fordringar hos koncernföretag	22	9 472	7 630
Andelar i intresseföretag	20, 21	339	520
Fordringar hos intresseföretag	22	–	333
Andra aktier och andelar	20, 21	4 609	4 632
Uppskjuten skattefordran	17	135	1 615
Andra långfristiga fordringar	22	434	1 032
Summa andra anläggningstillgångar		**209 056**	**103 304**
Summa anläggningstillgångar		**230 345**	**123 502**
Omsättningstillgångar			
Varulager	23	361	322
Immateriella omsättningstillgångar	24	762	710
Kortfristiga fordringar	25	51 282	33 353
Skattefordran aktuell skatt	17	–	1 688
Kassa, bank och liknande tillgångar	26	281	375
Summa omsättningstillgångar		**52 686**	**36 448**
Summa tillgångar		**283 031**	**159 950**
Eget kapital, avsättningar och skulder			
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital (131 700 000 aktier till ett kvotvärde av 50 kr)		6 585	6 585
Reservfond		1 286	1 286
Fritt eget kapital			
Balanserad vinst		44 718	10 633
Årets resultat		6 597	37 508
Summa eget kapital		**59 186**	**56 012**
Obeskattade reserver	16	**10 175**	**7 495**
Avsättningar	27	**183**	**109**
Långfristiga skulder			
Långfristiga räntebärande skulder	28	181 863	59 557
Långfristiga icke räntebärande skulder	29	3 138	2 803
Summa långfristiga skulder		**185 001**	**62 360**
Kortfristiga skulder			
Kortfristiga räntebärande skulder	30	1 458	7 932
Skatteskuld aktuell skatt	17	461	–
Andra kortfristiga icke räntebärande skulder	31	26 567	26 042
Summa kortfristiga skulder		**28 486**	**33 974**
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		**283 031**	**159 950**
Ställda säkerheter	32	51	85
Eventualförpliktelser (ansvarsförbindelser)	33	250 397	205 020
Åtaganden enligt konsortialavtal	34		

Moderbolagets förändring i eget kapital

Belopp i MSEK	Aktie-kapital	Reserv-fond	Fritt eget kapital	Summa
Ingående balans 2008	6 585	1 286	24 122	**31 993**
Utdelning till aktieägare	–	–	–8 000	**–8 000**
Koncernbidrag	–	–	–7 624	**–7 624**
Skatteeffekt på grund av koncernbidrag	–	–	2 135	**2 135**
Årets resultat	–	–	37 508	**37 508**
Utgående balans 2008	**6 585**	**1 286**	**48 141**	**56 012**
Utdelning till aktieägare	–	–	–6 900	**–6 900**
Koncernbidrag	–	–	4 718	**4 718**
Skatteeffekt på grund av koncernbidrag	–	–	–1 241	**–1 241**
Årets resultat	–	–	6 597	**6 597**
Utgående balans 2009	**6 585**	**1 286**	**51 315**	**59 186**

Per den 31 december 2009 omfattade det registrerade aktiekapitalet 131 700 000 aktier till kvotvärdet 50 SEK.

Moderbolagets kassaflödesanalys

Belopp i MSEK, 1 januari–31 december	2009	2008
Den löpande verksamheten		
Internt tillförda medel		
Årets resultat	6 597	37 508
Justeringar för poster som ej ingår i kassaflödet:		
Skattekostnad	2 622	1 024
Bokslutsdispositioner	2 680	–3 498
Avskrivningar och nedskrivningar	2 723	806
Utdelningsbetingat koncernbidrag	–	–1 315
Orealiserade valutakurseffekter	–9 885	6 102
Förändring avsättningar	74	–35
Realisationsvinster	–	–31 409
Övrigt	–	1 270
Betald skatt	–233	–2 872
Kassaflöde från förändringar av rörelsetillgångar och rörelseskulder	–4 784	2 998
Kassaflöde från den löpande verksamheten	**–206**	**10 579**
Investeringsverksamheten		
Investeringar i koncernföretag, intresseföretag och andra aktier och andelar	–58 873	–9 139
Investeringar i materiella och immateriella anläggningstillgångar	–2 005	–1 320
Erhållna investeringsbidrag	8	10
Nyemission/lämnade aktieägartillskott	–13	–45 247
Försäljning av materiella anläggningstillgångar och immateriella anläggningstillgångar	33	271
Försäljning av aktier och andelar	822	49 227
Kassaflöde från investeringsverksamheten	**–60 028**	**–6 198**
Kassaflöde före finansieringsverksamheten	**–60 234**	**4 381**
Finansieringsverksamheten		
Förändringar i lån	65 725	2 078
Erhållna koncernbidrag	1 315	1 564
Utbetald utdelning till aktieägare	–6 900	–8 000
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	**60 140**	**–4 358**
Årets kassaflöde	**–94**	**23**
Kassa, bank och liknande tillgångar		
Kassa, bank och liknande tillgångar vid årets början	375	352
Årets kassaflöde	–94	23
Kassa, bank och liknande tillgångar vid årets slut	**281**	**375**

Betald ränta uppgick till 7 952 MSEK (3 343) och erhållen ränta till 1 944 MSEK (1 558). Erhållen utdelning uppgick till 412 MSEK (3 269).

MODERBOLAGETS NOTER

(Belopp i MSEK där inte annat anges.)

Innehåll

Not		Sidan
1	Företagsinformation	120
2	Redovisningsprinciper	120
3	Valutakurser	120
4	Nettoomsättning	121
5	Försäljning och inköp inom koncernen	121
6	Kostnader för sålda produkter	121
7	Övriga rörelseintäkter	121
8	Övriga rörelsekostnader	121
9	Avskrivningar	121
10	Nedskrivningar	121
11	Resultat från andelar i koncernföretag	121
12	Resultat från andelar i intresseföretag	121
13	Resultat från andra aktier och andelar	121
14	Ränteintäkter och liknande resultatposter	121
15	Räntekostnader och liknande resultatposter	121
16	Bokslutsdispositioner och obeskattade reserver	122
17	Skatter	122
18	Immateriella anläggningstillgångar	122
19	Materiella anläggningstillgångar	123
20	Andelar i koncernföretag, intresseföretag och andra aktier och andelar	123
21	Aktier och andelar	123
22	Fordringar hos koncernföretag, intresseföretag och andra långfristiga fordringar	124
23	Varulager	124
24	Immateriella omsättningstillgångar	124
25	Kortfristiga fordringar	124
26	Kassa, bank och liknande tillgångar	125
27	Avsättningar	125
28	Långfristiga räntebärande skulder	125
29	Långfristiga icke räntebärande skulder	125
30	Kortfristiga räntebärande skulder	125
31	Andra kortfristiga icke räntebärande skulder	125
32	Ställda säkerheter	125
33	Eventualförpliktelser (ansvarsförbindelser)	126
34	Åtaganden enligt konsortialavtal	126
35	Medelantal anställda och personalkostnader	127
36	Sjukfrånvaro	127
37	Könsfördelning bland ledande befattningshavare	127
38	Leasing	127
39	Ersättning till revisorer	127
40	Upplysningar om närstående	127

Not 1 Företagsinformation

Årsredovisningen för Vattenfall AB för 2009 har godkänts enligt styrelsebeslut från den 11 mars 2010. Vattenfall AB som är moderbolag i Vattenfallkoncernen är ett aktiebolag med säte i Stockholm och med adressen 162 87 Stockholm. Moderbolagets balansräkning och resultaträkning ingående i årsredovisningen ska föreläggas på årsstämman den 29 april 2010.

Not 2 Redovisningsprinciper

Allmänt

Moderbolaget Vattenfall AB:s räkenskaper har upprättats i enlighet med Årsredovisningslagen och rekommendation RFR 2.2 – Redovisning för juridiska personer, utgiven av Rådet för finansiell rapportering. RFR 2.2 innebär att Vattenfall AB skall tillämpa samtliga standarder och uttalanden utgivna av IASB och IFRIC så som de godkänts av EU-kommissionen för tillämpning inom EU. Detta skall göras så långt detta är möjligt inom ramen för Årsredovisningslagen och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

Vattenfall AB tillämpar undantagsregeln avseende IAS 39 enligt RFR 2.2 vilket innebär att finansiella instrument värderas till anskaffningsvärde.

Redovisningsprinciper och beräkningsmetoder är oförändrade från dem som tillämpats i årsredovisningen för 2008.

Nya och ändrade redovisningsregler som träder i kraft 2010 förväntas inte att ha någon väsentlig påverkan på Vattenfall AB:s finansiella rapporter.

Tillämpade redovisningsprinciper framgår av tillämpliga delar av koncernens Not 2, Redovisningsprinciper, med nedanstående tillägg för moderbolaget Vattenfall AB.

Avskrivningar

Avskrivningar beräknas i enlighet med koncernredovisningen på anskaffningsvärde med linjär fördelning efter anläggningarnas bedömda nyttjandeperiod. Därutöver görs i moderbolaget avskrivningar utöver plan (skillnaden mellan avskrivningar enligt plan och motsvarande skattemässiga avskrivningar) som redovisas som bokslutsdisposition respektive obeskattad reserv.

Avsättningar för pensioner

Pensionsåtaganden avseende pensioner i moderbolaget är beräknade enligt sedvanliga svenska försäkringstekniska grunder och redovisas enligt Tryggandelagen. Den i balansräkningen upptagna avsättningen motsvarar dessa pensionsåtaganden nettoredovisade mot förvaltningstillgångar i Vattenfalls Pensionsstiftelse.

Skatter

Skattelagstiftningen i Sverige ger företag möjlighet att skjuta upp skattebetalning genom avsättning till obeskattade reserver. I moderbolaget redovisas obeskattade reserver som en särskild post i balansräkningen i vilken uppskjuten skatt ingår. I moderbolagets resultaträkning redovisas avsättningar till, respektive upplösningar av, obeskattade reserver under rubriken bokslutsdispositioner.

Den redovisade skattekostnaden i moderbolaget Vattenfall AB utgörs av skatten på resultatet efter bokslutsdispositioner.

Not 3 Valutakurser

Se koncernens Not 4.

Not 4 Nettoomsättning

	2009	2008
Omsättning inkl punktskatter		
varor (elektricitet, värme etc)	29 260	31 095
utförande av tjänsteuppdrag	742	970
Punktskatter	–257	–221
Nettoomsättning	**29 745**	**31 844**

Nettoomsättning per geografiskt område

	2009	2008
Norden	27 605	28 816
Tyskland och Polen	2 113	3 019
Övriga	27	9
Summa	**29 745**	**31 844**

Nettoomsättning för produkter och tjänster

	2009	2008
Elproduktion	6 695	10 162
Supply & Trading	1 368	–1 878
Energiförsäljning	19 023	21 214
Värme	2 351	2 115
Övrigt	308	231
Summa	**29 745**	**31 844**

Not 5 Försäljning och inköp inom koncernen

Av moderbolagets totala försäljningsintäkter och inköpskostnader avser 9% (10) av försäljningen och 31% (27) av inköpen affärer med andra företag inom koncernen.

Not 6 Kostnader för sålda produkter

Direkta kostnader inkluderar produktionsskatter och -avgifter med 245 MSEK (217) samt fastighetsskatter med 1 258 MSEK (1 270).

Not 7 Övriga rörelseintäkter

Övriga rörelseintäkter innefattar huvudsakligen realisationsvinster vid försäljning av anläggningstillgångar, utsläppsrätter och certifikat, hyresintäkter, försäkringsersättningar samt rörelserelaterade valutakursvinster.

Not 8 Övriga rörelsekostnader

Övriga rörelsekostnader innefattar huvudsakligen realisationsförluster vid försäljning av anläggningstillgångar, utsläppsrätter och certifikat samt rörelserelaterade valutakursförluster.

Not 9 Avskrivningar

Avskrivningar på immateriella anläggningstillgångar och materiella anläggningstillgångar fördelas i resultaträkningen enligt följande:

	2009	2008
Kostnader för sålda produkter	769	745
Försäljningskostnader	89	52
Administrationskostnader	13	7
Summa	**871**	**804**

Avskrivningar på immateriella anläggningstillgångar ingår ovan i Kostnad för sålda produkter med 8 MSEK (4), i Försäljningskostnader med 89 MSEK (51) samt i Administrationskostnader 11 MSEK (4).

Not 10 Nedskrivningar

Nedskrivningar på immateriella anläggningstillgångar och materiella anläggningstillgångar fördelas i resultaträkningen enligt följande:

	2009	2008
Kostnader för sålda produkter	2	–
Administrationskostnader	–	2
Summa	**2**	**2**

Nedskrivningar på immateriella anläggningstillgångar ingår ovan i Administrationskostnader med 0 MSEK (2).

Not 11 Resultat från andelar i koncernföretag

	2009	2008
Utdelningar	318	3 255
Nedskrivningar	–1 850	–
Realisationsresultat vid försäljningar[1]	–	31 324
Summa	**–1 532**	**34 579**

1) Avser för 2008 en koncernintern ej skattepliktig försäljning av aktier till helägt dotterbolag.

Not 12 Resultat från andelar i intresseföretag

Avser utdelningar från intresseföretag och realisationsresultat vid försäljning av intresseföretag.

Not 13 Resultat från andra aktier och andelar

	2009	2008
Utdelningar	90	2
Realisationsresultat vid försäljningar	526	18
Summa	**616**	**20**

Not 14 Ränteintäkter och liknande resultatposter

	2009	2008
Ränteintäkter från dotterbolag	1 707	1 099
Andra ränteintäkter	237	459
Valutakursvinster	8 181	–
Summa	**10 125**	**1 558**

Not 15 Räntekostnader och liknande resultatposter

	2009	2008
Räntekostnader till dotterbolag	4 899	3 341
Andra räntekostnader	3 053	2
Valutakursförluster	–	10 088
Summa	**7 952**	**13 431**

Not 16 Bokslutsdispositioner och obeskattade reserver

	Ingående balans	Avsättning/ Upplösning (–)	Utgående balans
Avskrivningar utöver plan	914	–312	602
Periodiseringsfond Tax-05	1 022	–	1 022
Periodiseringsfond Tax-06	1 730	–	1 730
Periodiseringsfond Tax-07	2 307	–	2 307
Periodiseringsfond Tax-08	1 522	–	1 522
Periodiseringsfond Tax-09	–	2 992	2 992
Summa	**7 495**	**2 680**	**10 175**

Not 17 Skatter

Den redovisade skattekostnaden fördelas enligt följande:

	2009	2008
Aktuell skatt	1 142	2 318
Uppskjuten skatt	1 480	–1 294
Summa	**2 622**	**1 024**

Årets kostnad för aktuell skatt hänförlig till tidigare års resultat uppgår till 23 MSEK (183). Skatteeffekten av schablonränta på periodiseringsfonder uppgår till 137 MSEK (89).

Skillnaden mellan nominell svensk skattesats och effektiv skattesats förklaras på följande sätt:

Procent (%)	2009	2008
Svensk inkomstskattesats	26,3	28,0
Justering av skatt för tidigare perioder	–1,2	–0,9
Ändrad skattesats	–	0,3
Kapitalvinst, skattefri	–3,5	–22,2
Ej skattepliktiga intäkter	–1,5	–2,6
Nedskrivning	5,2	–
Ej avdragsgill ränta	3,0	0,1
Ej avdragsgilla kostnader	0,1	–
Effektiv skattesats	**28,4**	**2,7**

Not 18 Immateriella anläggningstillgångar

	Aktiverade utgifter för utveckling		Goodwill		Koncessioner och liknande rättigheter		Hyresrätter och liknande rättigheter		Summa	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Anskaffningsvärden										
Ingående anskaffningsvärde	301	301	13	13	369	344	47	50	**730**	**708**
Investeringar	–	–	–	–	167	25	48	1	**215**	**26**
Försäljningar/Utrangeringar	–	–	–	–	–13	–	–	–4	**–13**	**–4**
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**301**	**301**	**13**	**13**	**523**	**369**	**95**	**47**	**932**	**730**
Ackumulerade avskrivningar enligt plan										
Ingående avskrivningar	–169	–118	–13	–13	–349	–341	–33	–33	**–564**	**–505**
Årets avskrivningar	–16	–51	–	–	–91	–8	–	–1	**–107**	**–60**
Försäljningar/Utrangeringar	–	–	–	–	–	–	–	1	**–**	**1**
Utgående ackumulerade avskrivningar	**–185**	**–169**	**–13**	**–13**	**–440**	**–349**	**–33**	**–33**	**–671**	**–564**
Nedskrivningar										
Ingående nedskrivningar	–116	–114	–	–	–	–	–	–	**–116**	**–114**
Årets nedskrivningar	–	–2	–	–	–	–	–	–	**–**	**–2**
Utgående nedskrivningar	**–116**	**–116**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–116**	**–116**
Redovisat värde	**–**	**16**	**–**	**–**	**83**	**20**	**62**	**14**	**145**	**50**

Inga avtalsenliga åtaganden om förvärv av immateriella tillgångar föreligger per 31 december 2009.

Not 19 Materiella anläggningstillgångar

	Byggnader och mark[1]		Maskiner och andra tekniska anläggningar		Inventarier, verktyg och installationer		Pågående nyanläggningar		Summa	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Anskaffningsvärden										
Ingående anskaffningsvärde	17 513	17 467	15 506	15 504	135	145	1 783	988	**34 937**	**34 104**
Investeringar	–	–	–	1	3	5	1 787	1 288	**1 790**	**1 294**
Erhållna bidrag	–	–	–	–	–	–	–8	–10	**–8**	**–10**
Omföring från pågående nyanläggningar	213	80	1 050	397	–	–	–1 263	–479	**–**	**–2**
Försäljningar/Utrangeringar	–	–34	–128	–396	–24	–15	–	–4	**–152**	**–449**
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**17 726**	**17 513**	**16 428**	**15 506**	**114**	**135**	**2 299**	**1 783**	**36 567**	**34 937**
Ackumulerade avskrivningar enligt plan										
Ingående avskrivningar	–6 284	–6 056	–8 400	–8 131	–99	–104	–	–	**–14 783**	**–14 291**
Årets avskrivningar	–235	–249	–523	–488	–6	–7	–	–	**–764**	**–744**
Försäljningar/Utrangeringar	1	21	109	219	22	12	–	–	**132**	**252**
Utgående ackumulerade avskrivningar	**–6 518**	**–6 284**	**–8 814**	**–8 400**	**–83**	**–99**	**–**	**–**	**–15 415**	**–14 783**
Nedskrivningar										
Ingående nedskrivningar	–	–	–6	–6	–	–	–	–	**–6**	**–6**
Årets nedskrivningar	–2	–	–	–	–	–	–	–	**–2**	**–**
Utgående nedskrivningar	**–2**	**–**	**–6**	**–6**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–8**	**–6**
Utgående planenligt restvärde	**11 206**	**11 229**	**7 608**	**7 100**	**31**	**36**	**2 299**	**1 783**	**21 144**	**20 148**
Ackumulerade avskrivningar utöver plan	–	–	–6 197	–6 507	–9	–11	–	–	**–6 206**	**–6 518**
Redovisat värde	**11 206**	**11 229**	**1 411**	**593**	**22**	**25**	**2 299**	**1 783**	**14 938**	**13 630**

1) I anskaffningsvärden för byggnader och mark ingår anskaffningsvärde för mark och fallrätter uppgående till 6 619 MSEK (6 623), vilka inte är föremål för avskrivning.

Taxeringsvärden

	2009	2008
Byggnader	36 628	36 772
Mark	22 016	22 279
Summa	**58 644**	**59 051**

Taxeringsvärden åsätts inte ledningar och transformatorstationer.

Inga avtalsenliga åtaganden om förvärv av materiella tillgångar föreligger per 31 december 2009.

Not 20 Andelar i koncernföretag, intresseföretag och andra aktier och andelar

	Andelar i koncernföretag		Andelar i intresseföretag		Andra aktier och andelar	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Ingående balans	87 542	55 658	520	520	4 632	33
Investeringar/köp	108 980	4 537	–	–	–	4 602
Lämnade aktieägartillskott[1]	13	45 247	–	–	–	–
Försäljningar[1]	–618	–17 900	–181	–	–23	–3
Nedskrivningar	–1 850	–	–	–	–	–
Utgående balans	**194 067**	**87 542**	**339**	**520**	**4 609**	**4 632**

1) Lämnade aktieägartillskott och försäljningar hänför sig huvudsakligen till omstruktureringar inom koncernen.

Not 21 Aktier och andelar

För en specifikation över moderbolagets aktier och andelar i koncernföretag, intresseföretag och andra aktier och andelar se koncernens Noter 24–26.

Not 22 Fordringar hos koncernföretag, intresseföretag och andra långfristiga fordringar

	Fordringar hos koncernföretag		Fordringar hos intresseföretag		Andra långfristiga fordringar	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Ingående balans	7 630	6 512	333	362	1 032	2 196
Nytillkomna fordringar	1 842	1 118	–333	–	457	–
Erhållna betalningar	–	–	–	–29	–1 055	–1 164
Utgående balans	**9 472**	**7 630**	**–**	**333**	**434**	**1 032**

Not 23 Varulager

	2009	2008
Biobränslen	45	48
Fossila bränslen	282	246
Material och reservdelar	34	28
Summa	**361**	**322**

Varor i lager som redovisats som en kostnad under år 2009 uppgår till 772 MSEK (650). Inga nedskrivningar eller återföring av nedskrivningar har gjorts under året.

Not 24 Immateriella omsättningstillgångar

Tillgångarna avser utsläppsrätter samt certifikat. Se koncernens Not 2, Redovisningsprinciper.

	Utsläppsrätter		Certifikat	
	2009	2008	2009	2008
Ingående balans	58	–	652	432
Inköp	221	139	1 499	1 435
Erhållna utan vederlag	–	–	217	236
Sålda	–177	–81	–1 076	–1 074
Inlösta	–59	–	–573	–377
Utgående balans	**43**	**58**	**719**	**652**

Not 25 Kortfristiga fordringar

	2009	2008
Kundfordringar	3 301	3 631
Fordringar hos koncernföretag	45 486	26 579
Fordringar hos intresseföretag	–	87
Övriga fordringar	274	517
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2 221	2 539
Summa	**51 282**	**33 353**

Åldersanalys för kortfristiga fordringar
Kredittiden uppgår normalt till 30 dagar.

	2009			2008		
	Fordringar brutto	Nedskrivna fordringar	Fordringar netto	Fordringar brutto	Nedskrivna fordringar	Fordringar netto
Kundfordringar						
Ej förfallna	3 125	–	3 125	3 431	–	3 431
Förfallna 1–30 dagar	48	–	48	141	–	141
Förfallna 31–90 dagar	36	–	36	26	–	26
Förfallna > 90 dagar	92	–	92	57	24	33
Summa	**3 301**	**–**	**3 301**	**3 655**	**24**	**3 631**
Fordringar hos koncernföretag						
Ej förfallna	45 486	–	45 486	26 579	–	26 579
Summa	**45 486**	**–**	**45 486**	**26 579**	**–**	**26 579**
Fordringar hos intresseföretag						
Ej förfallna	–	–	–	87	–	87
Summa	**–**	**–**	**–**	**87**	**–**	**87**
Övriga fordringar						
Ej förfallna	269	–	269	497	–	497
Förfallna 31–90 dagar	1	–	1	–	–	–
Förfallna > 90 dagar	4	–	4	20	–	20
Summa	**274**	**–**	**274**	**517**	**–**	**517**

Not 26 Kassa, bank och liknande tillgångar

Kassa, bank och liknande tillgångar uppgår till 281 MSEK (375).

Medel på koncernkonto som förvaltas av dotterbolaget Vattenfall Treasury AB uppgår till 34 156 MSEK (16 525), vilka i balansräkningen redovisas som kortfristiga fordringar hos koncernföretag.

Not 27 Avsättningar

	2009	2008
Personalrelaterade avsättningar för annat än pensioner	123	109
Miljörelaterade avsättningar	60	–
Summa	**183**	**109**

	2009	2008
Pensionsåtaganden[1, 2]	2 956	2 763
Avgår: Förvaltningstillgångar, redovisat värde	–2 956	–2 763
Avsättningar vid årets slut	**–**	**–**
1) Därav av PRI registrerade uppgifter	1 920	1 807
2) Därav kreditförsäkrat via FPG/PRI	2 688	2 468

Moderbolagets pensionsåtagande omfattas i sin helhet av Tryggandelagen.

	2009	2008
Verkligt värde vid ingången av året på förvaltningstillgångar	3 362	3 642
Avkastning på förvaltningstillgångar	–13	–280
Verkligt värde vid utgången av året på förvaltningstillgångar	**3 349**	**3 362**

Förvaltningstillgångar fördelas på:

	2009	2008
Egetkapitalinstrument	1 457	874
Skuldinstrument	1 222	1 916
Investeringsfastigheter	61	–
Övrigt	609	572
Summa	**3 349**	**3 362**

Not 28 Långfristiga räntebärande skulder

Avser skulder till koncernföretag 89 221 MSEK (59 557) samt externa skulder 92 642 MSEK (0). Av skulderna förfaller 89 932 MSEK (21 673) till betalning efter mer än fem år.

Skulder till koncernföretag avser i huvudsak långfristig upplåning från Vattenfall Treasury AB.

Not 29 Långfristiga icke räntebärande skulder

	2009	2008
Skulder till koncernföretag	2 695	2 467
Övriga skulder	443	336
Summa	**3 138**	**2 803**

Skulder till koncernföretag avser i huvudsak långfristig skuld till Forsmarks Kraftgrupp AB för kraftavgifter. För denna skuld ska enligt överenskommelse mellan delägarna ränta inte utgå på skuldbeloppet. Av övriga skulder förfaller 245 MSEK (201) till betalning efter mer än fem år.

Not 30 Kortfristiga räntebärande skulder

Avser skattekonto 18 MSEK (0) och skulder till koncernföretag 1 440 MSEK (7 932).

Not 31 Andra kortfristiga icke räntebärande skulder

	2009	2008
Förskott från kunder	47	28
Leverantörsskulder	748	758
Skulder till koncernföretag	21 089	22 356
Skulder till intresseföretag	7	28
Övriga skulder	600	754
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	4 076	2 118
Summa	**26 567**	**26 042**

Specifikation av upplupna kostnader och förutbetalda intäkter:

	2009	2008
Upplupna personalrelaterade kostnader	120	163
Upplupna kostnader, övrigt	3 030	327
Förutbetalda intäkter och upplupna kostnader, el	900	650
Förutbetalda intäkter och upplupna kostnader, koncernföretag	–	978
Förutbetalda intäkter, övrigt	26	–
Summa	**4 076**	**2 118**

Not 32 Ställda säkerheter

	2009	2008
På bank spärrade medel som säkerhet för handel på Nord Pool	–	31
Spärrade medel som säkerhet för inlösen av minoritetsaktier	51	54
Summa	**51**	**85**

Not 33 Eventualförpliktelser (ansvarsförbindelser)

	2009	2008
Borgensåtagande		
varav:		
för Vattenfall Treasurys:		
utlåning till koncernföretag, intresseföretag och övriga	63 253	45 084
extern upplåning för koncernföretag	82 279	71 377
inlåning från koncernföretag och intresseföretag	61 906	46 912
för lån upptagna av:		
koncernföretag, intresseföretag och övriga	3 527	5 291
Kärnavfallsfonden i Sverige	17 113	17 113
Kontraktsgarantier	10 661	8 215
Övriga eventualförpliktelser	11 658	11 028
Summa	**250 397**	**205 020**

I en del älvar finns för flera kraftstationer gemensamma regleringsanläggningar. Ägarna till kraftstationerna har betalningsskyldigheter för sin del av regleringskostnaderna.

Vattenfall har skyldighet att ersätta vissa ägare till fallrättigheter, i utbyggda älvar, genom överföring av kraft. Under 2009 uppgick leveranser av ersättningskraft till 0,94 TWh (0,93) motsvarande ett värde av cirka 384 MSEK (465).

Enligt svensk lag har Vattenfall strikt obegränsat ansvar för skador mot tredje man till följd av dammhaverier. Tillsammans med övriga vattenkraftproducenter i Sverige har Vattenfall en ansvarsförsäkring, vars ersättningsbelopp är begränsat till maximalt 8 000 MSEK för denna typ av skador.

Atomansvaret i Sverige är strikt samt begränsat till 300 miljoner SDR (Special Drawing Rights) motsvarande cirka 3 400 MSEK, vilket betyder att ägare till kärnkraftverk endast är ansvarig för skada upp till detta belopp. Den obligatoriska atomansvarsförsäkringen för detta belopp utfärdas av den nordiska atompoolen samt av det ömsesidiga bolaget ELINI (European Liability Insurance for the Nuclear Industry).

Av moderbolaget tecknade eventualförpliktelser som avser dotterbolag uppgick till 248 673 MSEK (189 084) vilka är inkluderade i de redovisade eventualförpliktelserna. Vattenfall Treasury AB är ett helägt dotterbolag till Vattenfall AB med ansvar för koncernens upplåning, likviditetsförvaltning och hantering av därmed förknippade finansiella risker. Vattenfall AB har tecknat borgen för fullgörande av Vattenfall Treasury AB:s samtliga koncerninterna och externa förpliktelser samt för dotterbolagens förpliktelser till Vattenfall Treasury AB, sammanlagt 207 431 MSEK (163 448), vilket belopp är inkluderat i de redovisade eventualförpliktelserna.

Vattenfall AB har under 2009 tillsammans med dotterbolaget Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) och dess övriga delägare tecknat ett långsiktigt samarbetsavtal med Östhammars och Oskarshamns kommuner. Avtalet omfattar perioden 2010–2025 och reglerar utvecklingsinsatser i anslutning till genomförandet av det svenska kärnavfallsprogrammet. Parterna skall genom utvecklingsinsatser t.ex. inom utbildning, företagande och infrastruktur över tid generera mervärden motsvarande 1 500 MSEK till 2 000 MSEK. Parterna skall utifrån ägarandel finansiera utvecklingsinsatserna. För Vattenfallkoncernen uppgår ägarandelen till 56 %. Insatsernas genomförande fördelar sig över två perioder: perioden innan alla erforderliga tillstånd erhållits (Period 1) och perioden under uppförande och drift av anläggningarna (Period 2). Vattenfall har för sin andel av Period 1 redovisat 178 MSEK som en avsättning respektive anläggningstillgång.

Vattenfall AB har som säkerhet för dotterbolaget Vattenfall Energy Trading GmbH:s energihandel utställt garantier till ett totalt värde av 23 345 MSEK (17 044). På balansdagen var dessa garantier ianspråktagna med cirka 8 338 MSEK (8 141) vilket är inkluderat i de redovisade eventualförpliktelserna.

Kärnkraftföretagen ska enligt lag (2006:647) om finansiella åtgärder för hantering av restprodukter från kärnteknisk verksamhet ställa säkerheter till staten (Kärnavfallsfonden) för att garantera att tillräckliga medel finns för betalningen av de framtida kostnaderna för avfallshanteringen. Vattenfall AB har som säkerhet för dotterbolagen Forsmarks Kraftgrupp AB och Ringhals AB utställt garantier till ett sammanlagt värde av 17 113 MSEK (17 113). Beloppen är inkluderade i de redovisade eventualförpliktelserna. Två typer av garantier har utställts. Den ena garantin avser att täcka det beslutade avgiftsbehovet för de avgifter som ännu inte betalats in inom den så kallade intjänandetiden (25 års drift), Finansieringssäkerheten, 11 186 MSEK. Den andra garantin avser framtida kostnadsökningar som beror på oplanerade händelser, Kompletteringssäkerheten, 5 227 MSEK. Båda beloppen är erhållna ur en sannolikhetsbaserad riskanalys där det förra beloppet är ansatt så att det tillsammans med idag fonderade medel med 50% sannolikhet (medianvärdet) ska ge full kostnadstäckning. Det senare beloppet utgör i princip det tillägg som erfordras för att motsvarande sannolikhet ska uppgå till 90%.

Vattenfall AB och dess helägda dotterbolag Vattenfall Europe AG ingick i juni 2008 ett så kallat kontrollavtal (Beherrschungsvertrag). Avtalskonstruktionen är mycket vanlig i tyska företagskoncerner och ger Vattenfall AB möjlighet att effektivt styra den tyska delen av Vattenfallkoncernen samt möjlighet att använda Vattenfall Europe AG:s kapital och kassaflöde. För det fall det under kontrollavtalets giltighetstid i Vattenfall Europe AG:s årsredovisning skulle uppstå en nettoförlust och sådan nettoförlust inte kan kompenseras genom upplösning av reserver, vilka har reserverats under kontrollavtalets giltighetstid, har Vattenfall AB att täcka nettoförlusten.

Se även koncernens Not 47 om eventalförpliktelser.

Not 34 Åtaganden enligt konsortialavtal

Se koncernens Not 48.

Not 35 Medelantal anställda och personalkostnader

	2009			2008		
Medelantal anställda	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa
Sverige	781	295	**1 076**	777	276	**1 053**

Personalkostnader	2009	2008
Löner och andra ersättningar	706	685
Sociala kostnader	–74	523
(varav pensionskostnader)[1]	(–248)	(239)
Summa	**632**	**1 208**

1) Av pensionskostnader avser 16 MSEK (11) ledande befattningshavare, det vill säga nuvarande och tidigare verkställande direktörer och vice verkställande direktörer. Bolagets utestående pensionsförpliktelser till dessa uppgår till 78 MSEK (71). Vattenfall AB har tagit ut gottgörelse 500 MSEK från pensionsstiftelsen vilket förklarar det negativa beloppet för 2009.

Ingen av styrelsens ledamöter erhåller pensionsförmån med anledning av styrelseuppdraget.

	2009			2008		
Löner och andra ersättningar	Ledande befattningshavare[1]	Övriga anställda	Summa	Ledande befattningshavare[1]	Övriga anställda	Summa
Sverige	21	685	**706**	24	661	**685**

1) Med ledande befattningshavare avses styrelseledamöter och verkställande direktörer men även styrelsesuppleanter och vice verkställande direktörer samt tidigare styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktörer och vice verkställande direktörer. I summa löner och andra ersättningar till styrelseledamöter och verkställande direktörer ingår tantiem med 0 MSEK (1).

För förmåner till ledande befattningshavare inom Vattenfall AB.
Se koncernens Not 49.

Not 36 Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro i procent av sammanlagd ordinarie arbetstid under hela året.

	Moderbolaget Vattenfall AB		Vattenfall-koncernens svenska del	
	2009	2008	2009	2008
Total sjukfrånvaro	2,1	2,1	2,6	2,6
Sjukfrånvaro:				
– för kvinnor	3,3	3,9	3,8	4,3
– för män	1,7	1,4	2,2	2,2
– för åldersgruppen 29 år och yngre	1,3	1,3	2,2	2,6
– för åldersgruppen 30–49 år	2,1	1,9	2,4	2,5
– för åldersgruppen 50 år och äldre	2,2	2,5	2,9	3,3
Andelen av sjukfrånvaron som varat i 60 dagar eller mer	33,3	47,8	27,4	28,2

Not 37 Könsfördelning bland ledande befattningshavare

	Kvinnor, %		Män, %	
	2009	2008	2009	2008
Könsfördelning bland styrelseledamöter	36	36	64	64
Könsfördelning bland övriga ledande befattningshavare	31	22	69	78

Not 38 Leasing

Leasingkostnader
Framtida betalningsåtaganden per 31 december 2009 för leasingkontrakt och hyreskontrakt fördelar sig enligt följande:

	Finansiell leasing	Operationell leasing
2010	–	22
2011	–	20
2012	–	19
Summa	**–**	**61**

Årets kostnader för leasing av tillgångar för moderbolaget uppgick till 24 MSEK (10).

Leasingintäkter
Vattenfall AB äger och driver energianläggningar åt kund. Intäkten från kund består av två delar, en fast del för täckande av kapitalkostnader och en rörlig del baserad på mängden levererad media.

Anläggningarna klassificeras enligt gängse principer, baserat på den fasta intäktsdelen för leasing.

Anskaffningsvärdet av tillgångar redovisade under Operationell leasing uppgick per 31 december 2009 till 645 MSEK (672). Ackumulerade avskrivningar uppgick till 190 MSEK (186) och ackumulerade nedskrivningar till 30 MSEK (34).

Framtida betalningar för denna typ av anläggningar fördelar sig enligt följande:

	Finansiell leasing	Operationell leasing
2010	–	2
2011	–	1
2012	–	1
2013	–	1
2014	–	1
2015 och senare	–	4
Summa	**–**	**10**

Not 39 Ersättning till revisorer

	2009	2008
Revisionsarvoden		
Ernst & Young	9	9
Riksrevisionen	1	1
Summa	**10**	**10**
Övriga arvoden		
Ernst & Young	4	7
Summa	**4**	**7**

Not 40 Upplysningar om närstående

Se koncernens Not 53.

FÖRSLAG TILL VINSTDISPOSITION

Till årsstämmans förfogande står vinstmedel på sammanlagt 51 315 052 436 kronor.

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att vinstmedlen disponeras på följande sätt:

till aktieägarna utdelas kronor	5 240 000 000
överföres till ny räkning	46 075 052 436

Förslaget till utdelning motsvarar utdelning med 39,79 kronor per aktie. Utdelningen är planerad att utbetalas den 3 maj 2010.

Styrelsens yttrande enligt ABL 18 kap 4 §
Baserat på bolagets och koncernens starka finansiella ställning, goda resultat och starka kassa finner styrelsen i bolaget att den föreslagna utdelningen inte medför någon väsentlig begränsning av bolagets eller koncernens förmåga att göra eventuella nödvändiga investeringar eller att fullgöra sina förpliktelser på kort och lång sikt.

Föreslagen utdelning har heller ingen väsentlig påverkan på för bolaget viktiga nyckeltal.

Mot bakgrund av det ovanstående finner styrelsen förslaget om vinstutdelning om 5 240 000 000 kronor noga övervägt och försvarligt. Styrelsen finner vidare att den föreslagna utdelningen följer ramarna för fastställd utdelningspolicy (sidan 13).

Styrelsens och verkställande direktörens försäkran vidundertecknande av årsredovisningen för år 2009
Undertecknade försäkrar att koncern- och årsredovisningen har upprättats i enlighet med internationella redovisningsstandarder IFRS, sådana de antagits av EU, respektive god redovisningssed och ger en rättvisande bild av koncernens och bolagets ställning och resultat, samt att förvaltningsberättelsen för koncernen och moderbolaget ger en rättvisande översikt över utvecklingen av koncernens och bolagets verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som de företag som ingår i koncernen står inför.

Stockholm den 11 mars 2010

Lars Westerberg
Ordförande

Viktoria Aastrup Ledamot	Carl–Gustaf Angelin Ledamot	Eli Arnstad Ledamot	Johnny Bernhardsson Ledamot
Christer Bådholm Ledamot	Lone Fønss Schrøder Ledamot	Björn Savén Ledamot	Cecilia Vieweg Ledamot

Lars G Josefsson
Verkställande direktör och koncernchef

REVISIONSBERÄTTELSE

Till årsstämman i Vattenfall AB
Org.nr 556036-2138

Vi har granskat årsredovisningen, koncernredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning i Vattenfall AB för år 2009. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen samt för att internationella redovisningsstandarder IFRS sådana de antagits av EU och årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av koncernredovisningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen och koncernredovisningen omfattande sidorna 50–128 samt förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra oss om att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens och verkställande direktörens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen och verkställande direktören gjort när de upprättat årsredovisningen och koncernredovisningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen och koncernredovisningen. Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningsskyldig mot bolaget. Vi har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med internationella redovisningsstandarder IFRS sådana de antagits av EU och årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av koncernens resultat och ställning. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker att årsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen, disponerar vinsten i moderbolaget enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 11 mars 2010

Ernst & Young AB Hamish Mabon Auktoriserad revisor	Per Redemo Auktoriserad revisor Riksrevisionen

KVARTALSÖVERSIKT

	2008				2009			
Belopp i MSEK	Kv 1	Kv 2	Kv 3	Kv 4	Kv 1	Kv 2	Kv 3	Kv 4
Resultaträkningsposter								
Nettoomsättning	45 404	35 259	37 016	46 870	52 528	42 128	45 346	65 405
Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA)	15 203	10 078	9 272	11 407	17 149	10 145	9 123	15 360
Rörelseresultat (EBIT)	11 426	6 316	5 591	6 562	12 860	5 881	3 524	5 673
Rörelseresultat (EBIT)[1]	11 369	6 301	5 586	6 964	12 857	5 805	3 515	9 934
Finansiella intäkter	714	740	341	1 617	687	415	1 036	676
Finansiella kostnader	−2 072	−1 580	−2 389	−3 768	−2 790	−2 823	−3 734	−3 671
Resultat före skatter	10 068	5 476	3 543	4 411	10 757	3 473	826	2 678
Periodens resultat	7 184	4 043	2 481	4 055	8 091	2 625	622	2 110
– varav hänförbart till ägare till moderbolaget	6 809	3 808	2 584	3 894	7 751	2 456	831	1 858
– varav hänförbart till minoritetsintressen	375	235	−103	161	340	169	−209	252
Kassaflödesposter								
Internt tillförda medel (FFO)	11 828	−666	8 687	10 886	18 760	2 568	3 997	11 375
Fritt kassaflöde	5 027	74	7 464	6 398	8 455	5 594	7 081	6 436
Balansräkningsposter								
Kassa, bank och liknande tillgångar samt kortfristiga placeringar	30 582	22 896	27 878	40 236	84 097	101 874	59 966	56 940
Eget kapital	132 822	112 372	124 068	140 886	150 485	145 060	137 668	142 404
– varav hänförbart till ägare till moderbolaget	120 035	101 708	113 364	129 861	139 577	133 752	130 870	135 620
– varav hänförbart till minoritetsintressen	12 787	10 664	10 704	11 025	10 908	11 308	6 798	6 784
Räntebärande skulder	71 082	75 968	77 501	107 347	146 123	166 903	218 815	213 494
Nettoskuld	39 545	52 011	48 476	66 000	60 571	63 478	157 317	154 987
Avsättningar	74 090	74 270	76 046	89 799	90 380	89 076	87 726	91 100
Icke räntebärande skulder	72 352	91 322	83 972	107 795	112 905	99 582	155 074	155 129
Nettotillgångar, vägt medelvärde	160 925	165 321	170 719	179 114	190 355	200 168	219 202	245 016
Balansomslutning	350 346	353 932	361 587	445 827	499 893	500 621	599 283	602 127
Nyckeltalen presenteras i procent (%) eller gånger (ggr)								
Rörelsemarginal, %	25,2	17,9	15,1	14,0	24,5	14,0	7,8	8,7
Rörelsemarginal, %[1]	25,0	17,9	15,1	14,9[3]	24,5	13,8	7,8[3]	13,9
Nettomarginal, %	22,2	15,5	9,6	9,4	20,5	8,2	1,8	4,1
Nettomarginal, %[1]	22,0	15,5	9,6[3]	10,2[3]	20,5	8,1	1,8[3]	9,3
Avkastning på eget kapital, %[2]	17,0	14,8	14,0	13,6	13,9	12,5	11,0	9,5
Avkastning på eget kapital, %[1,2]	16,9	14,7	13,9[3]	13,8[3]	14,1[3]	12,6[3]	11,1[3]	11,4
Avkastning på nettotillgångar, %[2]	16,2	16,1	16,0	15,1	14,9	13,9	11,7	10,0
Avkastning på nettotillgångar, %[1,2]	16,2[3]	16,1[3]	16,0	15,3[3]	15,1[3]	14,0[3]	11,8[3]	11,4
Räntetäckningsgrad, ggr	8,1	7,6	3,7	2,4	6,8	3,1	1,4	2,1
Räntetäckningsgrad, ggr[1]	8,1	7,6	3,7	2,5[3]	6,8	3,1	1,4	3,4
Kassaflödesräntetäckningsgrad, ggr	9,1	0,3	6,3	4,6	10,6	2,3	2,4	5,0
Kassaflödesräntetäckningsgrad, netto, ggr	12,4	−0,5	8,4	5,6	13,1	2,5	2,7	5,6
Kassaflödesräntetäckningsgrad efter förnyelseinvesteringar, ggr	5,0	1,1	6,3	3,3	6,2	4,3	3,8	3,6
Internt tillförda medel (FFO)/räntebärande skulder, %[2]	47,4	37,0	39,7	28,6	25,8	24,5	16,5	17,2
Internt tillförda medel (FFO)/nettoskuld, %[2]	85,1	54,0	63,4	46,6	62,2	64,4	23,0	23,7
Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA)/finansnetto, ggr	14,6	22,4	7,9	4,8	11,1	6,1	4,0	6,2
Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA)/finansnetto, ggr[1]	14,5	22,4	7,9	5,0[3]	11,1	6,0	4,0	7,6
Soliditet, %	37,9	31,7	34,3	31,6	30,1	29,0	23,0	23,7
Skuldsättningsgrad, %	53,5	67,6	62,5	76,2	97,1	115,1	158,9	149,9
Skuldsättningsgrad, netto, %	29,8	46,3	39,1	46,8	40,3	43,8	114,3	108,8
Räntebärande skulder/räntebärande skulder plus eget kapital, %	34,9	40,3	38,4	43,2	49,3	53,5	61,4	60,0
Nettoskuld/nettoskuld plus eget kapital, %	22,9	31,6	28,1	31,9	28,7	30,4	53,3	52,1
Nettoskuld/Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA), ggr	0,9	1,1	1,0	1,4	1,3	1,3	3,3	3,0
Övriga uppgifter								
Investeringar	5 027	12 773	6 312	18 184	7 008	9 939	68 466	17 576
Elförsäljning, TWh	54,2	44,1	41,5	49,5	53,2	42,2	45,8	53,4
Medelantal anställda	32 510	32 627	33 069	32 801	33 129	33 382	40 075	36 655

1) Exkl jämförelsestörande poster.

2) Rullande 12-månadersvärden.

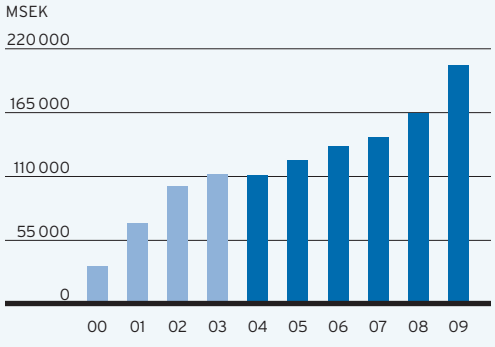
3) Beloppet är justerat jämfört med publicerad information i Årsredovisning 2008 och Delårsrapporter Q1–Q3 2009 då definitionen av jämförelsestörande poster har ändrats.

Kommentar

Resultatet för Vattenfall varierar kraftigt under året. Den största delen av årsresultatet upparbetas normalt under det första och fjärde kvartalet när efterfrågan på el och värme är som störst.

10-ÅRSÖVERSIKT

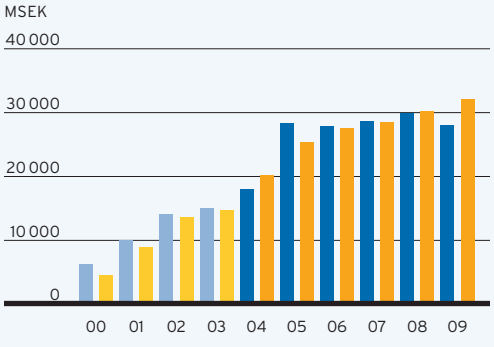
Nettomsättning

Nettomsättning (Sw.GAAP)
Nettomsättning (IFRS)

Kommentar: Nettoomsättningen har ökat mer än sex gånger sedan 2000, främst beroende på Vattenfalls kraftiga internationella tillväxt. Från att i allt väsentligt varit ett nationellt svenskt energiföretag har Vattenfall genom omfattande förvärv i främst Tyskland, Polen, Danmark, Storbritannien och Nederländerna vuxit till Europas femte största elproducent och den största värmeproducenten.

Rörelseresultat

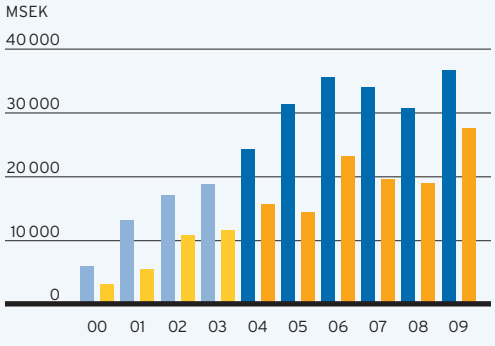

Rörelseresultat (Sw.GAAP)
Rörelseresultat[1] (Sw.GAAP)
Rörelseresultat (IFRS)
Rörelseresultat[1] (IFRS)

1) Exkl jämförelsestörande poster.

Kommentar: Vattenfalls rörelseresultat har ökat kraftigt under de senaste 10 åren, tack vare ett framgångsrikt integrationsarbete men även till följd av ökade produktionsvolymer och högre marknadspriser på el.

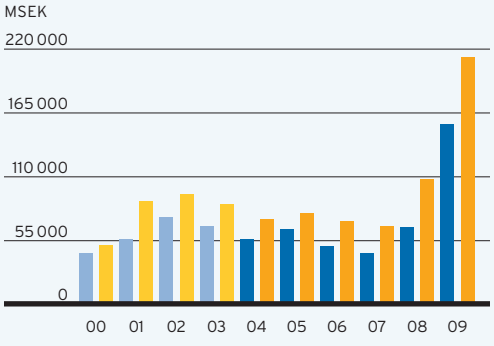
Internt tillförda medel och Fritt kassaflöde

Internt tillförda medel (Sw.GAAP)
Fritt kassaflöde (Sw.GAAP)
Internt tillförda medel (IFRS)
Fritt kassaflöde (IFRS)

Kommentar: Internt tillförda medel och fritt kassaflöde har ökat kraftigt under den senaste 10-års perioden.

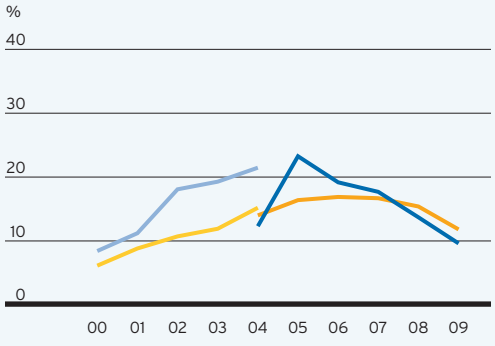
Nettoskuld och Räntebärande skulder

Nettoskuld (Sw.GAAP)
Räntebärande skulder (Sw.GAAP)
Nettoskuld (IFRS)
Räntebärande skulder (IFRS)

Kommentar: I början av 2000-talet ökade skuldsättningen till följd av omfattande förvärv i Tyskland och Polen. Därefter följde en konsolideringsperiod och skulderna minskades. Under 2008–2009 ökade skuldsättningen på nytt, på grund av ökade investeringar, främst förvärvet av N.V. Nuon Energy.

Avkastning på eget kapital

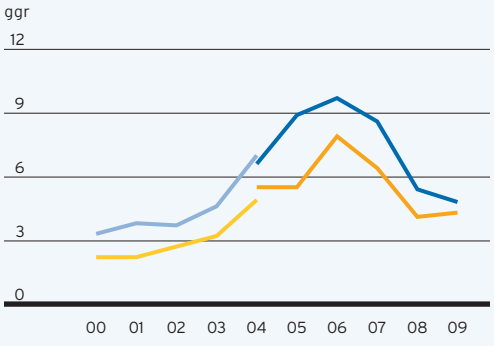

Avkastning på eget kapital (Sw.GAAP)
Avkastning på eget kapital (IFRS)
Avkastning på nettotillgångar[1] (Sw.GAAP)
Avkastning på nettotillgångar[1] (IFRS)

1) Exkl jämförelsestörande poster.

Kommentar: Avkastningen på eget kapital har varierat mellan 8,3% (2000, Swedish GAAP) och 23,2% (2005, IFRS) under 10-årsperioden, att jämföra med Vattenfalls nuvarande mål att uppnå 15% över en konjunkturcykel.

Kassaflödesräntetäckningsgrad

Kassaflödesräntetäckningsgrad (Sw.GAAP)
Kassaflödesräntetäckningsgrad (IFRS)
Kassaflödesräntetäckningsgrad efter förnyelseinvesteringar (Sw.GAAP)
Kassaflödesräntetäckningsgrad efter förnyelseinvesteringar (IFRS)

Kommentar: Kassaflödesräntetäckningsgraden efter förnyelseinvesteringar har varierat mellan 2,2 ggr (2000, Swedish GAAP) och 7,9 ggr (2006, IFRS), att jämföra med Vattenfalls nuvarande mål att faktorn ska variera mellan 3,5–4,5 ggr över en konjunkturcykel. Detta mål har varit uppfyllt de senaste 7 åren.

	Swedish GAAP					IFRS					
Belopp i MSEK	2000	2001	2002	2003	2004	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Resultaträkningsposter											
Nettoomsättning	31 695	69 003	101 025	111 935	111 016	111 016	123 794	135 802	143 639	164 549	205 407
Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA)	11 670	18 207	25 489	24 450	31 347	33 161	43 175	43 938	45 821	45 960	51 777
Rörelseresultat (EBIT)	6 193	9 916	13 997	14 868	19 501	17 887	28 363	27 821	28 583	29 895	27 938
Rörelseresultat (EBIT)[1]	4 474	8 779	13 550	14 605	18 682	20 102	25 377	27 448	28 497	30 220	32 111
Finansiella intäkter	1 037	2 232	3 010	2 267	1 772	2 969	3 810	3 839	2 276	3 412	2 814
Finansiella kostnader	−2 536	−4 737	−6 386	−5 203	−4 020	−6 297	−6 013	−6 135	−6 926	−9 809	−13 018
Resultat före skatter	4 694	7 411	10 621	11 932	17 253	14 559	26 160	25 525	23 933	23 498	17 734
Årets resultat	3 432	5 287	8 224	9 529	12 348	9 604	20 518	19 858	20 686	17 763	13 448
– varav hänförbart till ägare till moderbolaget	2 970	4 190	7 566	9 123	11 776	8 944	19 235	18 729	19 769	17 095	12 896
– varav hänförbart till minoritetsintressen	462	1 097	658	406	572	660	1 283	1 129	917	668	552
Kassaflödesposter											
Internt tillförda medel (FFO)	5 830	13 148	17 106	18 804	24 159	24 302	31 386	35 673	34 049	30 735	36 700
Fritt kassaflöde	3 050	5 478	10 820	11 606	15 684	15 684	14 341	23 178	19 650	18 963	27 566
Balansräkningsposter											
Kassa, bank och liknande tillgångar samt kortfristiga placeringar	7 543	10 340	15 473	14 647	13 616	13 616	14 074	22 168	22 659	40 236	56 940
Eget kapital	42 802	61 101	57 532	64 328	73 947	85 551	90 909	107 674	124 132	140 886	142 404
– varav hänförbart till ägare till moderbolaget	37 817	42 021	47 572	54 949	64 759	75 437	80 565	96 589	111 709	129 861	135 620
– varav hänförbart till minoritetsintressen	4 985	19 080	9 960	9 379	9 188	10 114	10 344	11 085	12 423	11 025	6 784
Räntebärande skulder	50 854	88 723	94 838	85 631	73 013	73 013	78 663	71 575	67 189	107 347	213 494
Nettoskuld	43 311	55 736	75 207	66 890	55 411	55 411	64 343	49 407	43 740	66 000	154 987
Avsättningar	–	–	–	–	–	61 941	65 123	66 094	73 985	89 799	91 100
Icke räntebärande skulder	21 603	109 219	123 906	115 006	109 955	64 700	90 373	77 823	72 930	107 795	155 129
Nettotillgångar, vägt medelvärde	74 968	100 701	127 479	124 229	123 423	134 125	143 001	151 155	157 252	179 114	245 016
Balansomslutning	115 259	259 043	276 276	264 965	256 915	285 205	325 068	323 166	338 236	445 827	602 127
Nyckeltalen presenteras i procent (%) eller gånger (ggr)											
Rörelsemarginal, %	19,5	14,4	13,9	13,3	17,6	16,1	22,9	20,5	19,9	18,2	13,6
Rörelsemarginal, %[1]	14,1	12,7	13,4	13,0	16,8	18,1	20,5	20,2	19,8	18,4[2]	15,2
Nettomarginal, %	14,8	10,7	10,5	10,7	15,5	13,1	21,1	18,8	16,7	14,3	8,6
Nettomarginal, %[1]	9,0	9,1	10,1	10,4	14,8	15,1	18,7	18,5	16,6	14,5[2]	10,2
Avkastning på eget kapital, %	8,3	11,1	18,0	19,2	21,4	12,2	23,2	19,1	17,6	13,6	9,5
Avkastning på eget kapital, %[1]	4,0	9,7	17,3	18,8	20,4	13,9	19,4	18,7	17,5	13,8[2]	11,4
Avkastning på nettotillgångar, %	8,3	9,8	11,0	12,0	15,8	12,2	18,4	17,1	16,6	15,1	10,0
Avkastning på nettotillgångar, %[1]	6,0	8,7	10,6	11,8	15,1	13,9	16,3	16,8	16,6	15,3[2]	11,4
Räntetäckningsgrad, ggr	2,9	2,6	2,7	3,3	5,3	4,4	7,6	7,2	6,7	4,5	3,1
Räntetäckningsgrad, ggr[1]	2,2	2,3	2,6	3,2	5,1	5,0	6,9	7,1	6,7	4,6[2]	3,4
Kassaflödesräntetäckningsgrad, ggr	3,3	3,8	3,7	4,6	7,0	6,6	8,9	9,7	8,6	5,4	4,8
Kassaflödesräntetäckningsgrad, netto, ggr	4,9	6,2	6,1	7,4	11,7	8,9	15,1	15,9	12,2	7,1	5,6
Kassaflödesräntetäckningsgrad efter förnyelseinvesteringar, ggr	2,2	2,2	2,7	3,2	4,9	5,5	5,5	7,9	6,4	4,1	4,3
Internt tillförda medel (FFO)/ räntebärande skulder, %	11,5	14,8	18,0	22,0	33,1	30,0	39,9	49,8	50,7	28,6	17,2
Internt tillförda medel (FFO)/nettoskuld, %	13,5	23,6	22,7	28,1	43,6	43,9	48,8	72,2	77,8	46,6	23,7
Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA)/finansnetto, ggr	7,8	7,3	7,6	8,3	13,9	10,8	19,3	18,4	15,1	9,1	6,5
Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA)/finansnetto, ggr[1]	6,1	6,8	7,4	8,2	13,6	11,5	18,0	18,2	15,0	9,2[2]	6,9
Soliditet, %	37,6	23,7	20,9	24,4	28,8	30,0	28,0	33,3	36,7	31,6	23,7
Skuldsättningsgrad, %	118,4	144,9	164,7	133,0	98,7	85,3	86,5	66,5	54,1	76,2	149,9
Skuldsättningsgrad, netto, %	101,2	91,2	130,7	104,0	74,9	64,8	70,8	45,9	35,2	46,8	108,8
Räntebärande skulder/räntebärande skulder plus eget kapital, %	54,2	59,2	62,2	57,1	49,7	46,0	46,4	39,9	35,1	43,2	60,0
Nettoskuld/nettoskuld plus eget kapital, %	50,3	47,7	56,7	51,0	42,8	39,3	41,4	31,5	26,1	31,9	52,1
Nettoskuld/Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA), ggr	3,7	3,1	3,0	2,7	1,8	1,7	1,5	1,1	1,0	1,4	3,0
Övriga uppgifter											
Utdelning till ägare till moderbolaget	990	1 030	1 675	2 400	5 600	5 600	5 800	7 500	8 000	6 900	5 240[3]
Investeringar	23 840	43 443	39 932	11 356	12 601	12 731	24 497	17 220	18 964	42 296	102 989
Elförsäljning, TWh	83,1	149,9	188,3	184,2	189,2	189,2	197,2	191,1	193,8	189,3	194,6
Medelantal anställda	13 123	23 814	34 248	35 296	33 017	33 017	32 231	32 308	32 396	32 801	36 655

1) Exkl jämförelsestörande poster.

2) Beloppet är justerat jämfört med publicerad information i Årsredovisning 2008 då definitionen av jämförelsestörande poster har ändrats.

3) Föreslagen utdelning.

FAKTA OM VATTENFALLS MARKNADER

	Business Group Pan Europe		Business Group Nordic		Business Group Central Europe		Business Group Benelux[1]	Total	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2009	2008
Installerad effekt el & värme, MW[2]									
Vattenkraft	–	–	8 419	8 362	2 880	2 894	–	11 299	11 256
Kärnkraft	7 608	7 559	–	–	–	–	–	7 608	7 559
Fossilkraft	–	–	3 090	3 090	12 339	12 178	3 743	19 172	15 268
varav gas	–	–	320	320	1 725	1 598	2 860	4 905	1 918
varav brunkol	–	–	7 123	7 125	–	–	–	7 123	7 125
varav stenkol	–	–	1 490	1 490	2 703	2 667	883	5 076	4 157
varav olja	–	–	1 280	1 280	788	788	–	2 068	2 068
Vindkraft	859	611	–	–	–	–	–	859	611
Biobränsle, avfall	–	–	322	300	62	102	–	384	402
Summa el	**8 467**	**8 170**	**11 831**	**11 752**	**15 280**	**15 174**	**3 743**	**39 322**	**35 096**
Summa värme		**–**	**4 544**	**4 354**	**14 778**	**13 518**	**3 079**	**22 401**	**17 872**
Producerad el, TWh[3]									
Vattenkraft	–	–	31,2	35,5	2,5	3,0	0,2	33,9	38,5
Kärnkraft	41,5	46,2	–	–	–	–	–	41,5	46,2
Fossilkraft	–	–	7,3	6,2	65,2	68,1	7,9	80,4	74,2
varav gas	–	–	0,6	0,6	3,4	3,6	5,3	9,0	4,2
varav brunkol	–	–	–	–	50,4	51,7	–	50,4	51,7
varav stenkol	–	–	6,7	5,5	11,4	12,8	2,5	20,6	18,3
varav olja	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Vindkraft	1,7	1,6	–	–	–	–	–	1,7	1,6
Biobränsle, avfall	–	–	0,3	0,4	1,1	1,3	–	1,4	1,7
Summa el	**43,2**	**47,7**	**38,8**	**42,1**	**68,9**	**72,3**	**8,0**	**158,9**	**162,1**
Värmeförsäljning, TWh									
Fossilkraft	–	–	6,0	5,2	25,0	24,0	0,6	31,6	29,2
varav gas	–	–	1,2	1,0	4,5	3,7	0,6	6,3	4,7
varav brunkol	–	–	–	–	4,2	4,4	–	4,2	4,4
varav stenkol	–	–	4,7	4,1	16,2	15,8	–	20,9	19,9
varav olja	–	–	0,1	0,1	0,1	0,1	–	0,2	0,2
Biobränsle, avfall	–	–	5,1	5,2	1,3	1,2	–	6,4	6,4
Summa värme	**–**	**–**	**11,1**	**10,4**	**26,3**	**25,3**	**0,6**	**37,9**	**35,6**
Gasförsäljning, TWh	–	–	0,2	0,1	0,2	0,2	19,7	20,1	0,3
Antal privatkunder, el	–	–	1 257 000	1 053 000	3 654 000	3 559 000	2 597 000	7 508 000	4 612 000
Volym el, TWh privatkunder	–	–	10,8	6,2	11,2	10,7	5,1	27,1	16,9
Volym el, TWh återförsäljare	–	–	6,4	5,6	21,0	21,5	–	27,4	27,1
Volym el, TWh företag	–	–	37,2	38,3	19,1	23,2	3,9	60,2	61,5
Antal nätkunder	–	–	1 307 000	1 299 000	4 362 000	4 287 000	–	5 669 000	5 586 000
Antal gaskunder	–	–	300	–	13 000	5 000	2 112 000	2 125 300	5 000
Elnät									
Transiterad volym, TWh	–	–	74,5[4]	79,8[4]	40,7[5]	43,1[5]	–	115,2	122,9
Stamnät, km	–	–	–	–	9 740	9 755	–	9 740	9 755
Distributionsnät, km	–	–	247 700	189 300	163 500	103 100	–	411 200	292 400
Antal anställda, personår									
Business Groups	5 667	5 112	5 544	5 625	21 713	21 345	6 009	38 933	32 082
Koncernen totalt[6]	–	–	–	–	–	–	–	40 026	32 998

1) Kvartal 3 och 4. Historiska jämförelsesiffror saknas eftersom Business Group Benelux ingår i koncernen först från och med 1 juli 2009.

2) Vissa värden för 2008 är korrigerade jämfört med tidigare publicerad information.

3) Avrundningsdifferenser på 0,1 TWh förekommer på vissa poster.

4) Exkl produktionstransitering.

5) Exkl stamnät.

6) Det finns 363 (218) anställda i Supply & Trading och 730 (698) i Other utöver antalet anställda i Vattenfalls fyra Business Groups.

Pro rata — Produktionsdata motsvarande Vattenfalls ägarandel i respektive anläggning

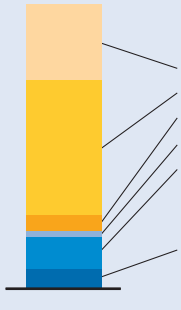
	Business Group Pan Europe		Business Group Nordic		Business Group Central Europe		Business Group Benelux	Total	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2009	2008
Installerad effekt el & värme MW									
Vattenkraft	–	–	7 989	7 901	2 880	2 894	–	10 869	10 795
Kärnkraft	6 146	6 111	–	–	–	–	–	6 146	6 111
Fossilkraft	–	–	3 090	3 090	12 337	11 965	3 718	19 145	15 055
varav gas	–	–	320	320	1 725	1 598	2 835	4 880	1 918
varav brunkol	–	–	–	–	7 123	7 125	–	7 123	7 125
varav stenkol	–	–	1 490	1 490	2 702	2 454	883	5 075	3 944
varav olja	–	–	1 280	1 280	788	788	–	2 068	2 068
Vindkraft	859	604	–	–	–	–	–	859	604
Biobränsle, avfall	–	–	322	300	44	83	–	366	383
Summa el	**7 005**	**6 715**	**11 401**	**11 291**	**15 261**	**14 942**	**3 718**	**37 384**	**32 948**
Summa värme		**–**	**4 515**	**4 325**	**14 637**	**12 175**	**–**	**19 152**	**16 500**
Producerad el, TWh									
Vattenkraft	–	–	29,1	34,4	2,5	3,0	–	31,6	37,4
Kärnkraft	28,3	31,6	–	–	–	–	–	28,3	31,6
Fossilkraft	–	–	7,3	6,2	65,4	66,9	0,6	75,9	73,1
varav gas	–	–	0,6	0,6	3,5	3,6	0,6	4,7	4,2
varav brunkol	–	–	–	–	50,5	51,5	–	50,5	51,5
varav stenkol	–	–	6,7	5,5	11,4	11,9	2,6	20,8	17,4
varav olja	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Vindkraft	1,7	1,6	–	–	–	–	–	1,7	1,6
Biobränsle, avfall	–	–	0,3	0,4	1,1	1,3	–	1,4	1,7
Summa el	**30,0**	**33,2**	**36,7**	**41,0**	**68,9**	**71,2**	**3,2**	**138,8**	**145,4**
Värmeförsäljning, TWh									
Fossilkraft	–	–	6,0	5,2	26,1	22,4	–	32,1	27,6
varav gas	–	–	1,2	1,0	5,0	4,0	–	6,2	5,0
varav brunkol	–	–	–	–	4,4	4,6	–	4,4	4,6
varav stenkol	–	–	4,7	4,1	16,6	13,6	–	21,3	17,7
varav olja	–	–	0,1	0,1	0,1	0,1	–	0,2	0,2
Biobränsle, avfall	–	–	5,0	5,0	1,1	1,0	–	6,1	6,0
Summa värme	**–**	**–**	**11,0**	**10,2**	**27,2**	**23,4**	**–**	**38,2**	**33,6**
Gasförsäljning, TWh									
Summa gas	**–**	**–**	**0,2**	**0,1**	**1,4**	**0,8**	**22,4**	**24,0**	**0,9**

Vattenfalls elbalans[1]

Egen produktion, samt elanskaffning

TWh	2009	2008
Vattenkraft	33,9	38,5
Kärnkraft	41,5	46,2
Fossilkraft	80,4	74,2
Vindkraft	1,7	1,6
Biobränsle, avfall	1,4	1,7
Total egen produktion	**158,9**	**162,1**
Inköpt kraft	59,3	53,8
Spotmarknaden	2,0	1,2
Total elanskaffning	**220,0**	**217,1**
Förbrukning inom koncernen	10,2	11,2
Summa	**210,0**	**205,9**

Försäljning

TWh	2009	2008
Norden	56,0	55,7
Tyskland och Polen	99,1	98,2
Nederländerna och Belgien	11,5	–
Övriga länder	4,9	4,1
Spotmarknaden	23,2	31,4
Total elförsäljning	**194,6**	**189,3**
Leverans till minoritetsdelägare	14,5	15,7
Övrigt	0,9	0,9
Summa	**210,0**	**205,9**

Kommentar: Vattenfalls totala elproduktion minskade under 2009 med 2,0% till 158,9 TWh (162,1). Av den totala elproduktionen svarade det förvärvade företaget N.V. Nuon Energy för 8,0 TWh. Vattenkraftproduktionen minskade med 11,9% till 33,9 TWh (38,5) på grund av lägre vattentillgång. Kärnkraftproduktionen minskade med 10,2% till 41,5 TWh (46,2). Fossilkraft ökade med 8,4% till 80,4 TWh (74,2). Vindkraft ökade med 6,3% till 1,7 TWh (1,6). Den lägre elproduktionen kompenserades med inköpt kraft som ökade med 10,2% till 59,3 TWh (53,8).

Kommentar: Den totala elförsäljningen ökade under 2009 med 2,8% till 194,6 TWh (189,3). Exklusive N.V. Nuon Energy minskade elförsäljningen med 3,4%. Försäljningen till Norden ökade med 0,5%. Försäljningen till industri- och företagskunder minskade men kompenserades av ökad försäljning till privatkunder. Försäljningen till Tyskland och Polen ökade med 0,9% till 99,1 TWh (98,2). Försäljningen til Tyskland ökade med 3% vilket främst förklaras av en ökad försäljning till andra motparter (så kallad OTC-handel). Detta förklarar också den minskade volymen till spotmarknaden.

1) Avrundningseffekter på 0,1 TWh förekommer på vissa poster. Vissa värden för 2007 är korrigerade jämfört med tidigare publicerad information.

DEFINITIONER OCH BERÄKNINGAR AV NYCKELTAL

Värden avser koncernen 2009. Belopp i MSEK där inte annat anges.

EBIT	=	Earnings Before Interest and Tax (Rörelseresultat)
EBITDA	=	Earnings Before Interest, Tax, Depreciation and Amortisation. (Rörelseresultat före räntor, skatter, avskrivningar och nedskrivningar)
FFO	=	Funds From Operations (Internt tillförda medel)
Jämförelsestörande poster	=	Realisationsvinster respektive realisationsförluster i aktier och andra anläggningstillgångar samt nedskrivningar och återförda nedskrivningar av anläggningstillgångar samt andra poster av engångskaraktär.
Fritt kassaflöde	=	Kassaflöde från den löpande verksamheten minus förnyelseinvesteringar.
Hybridkapital (Capital Securities)	=	Finansieringsinstrument med evig löptid efterställda Vattenfalls övriga låneinstrument. Redovisas som räntebärande långfristig skuld.
Nettotillgångar	=	Balansomslutning minus ej räntebärande skulder, avsättningar, räntebärande fordringar, medel i Kärnavfallsfonden, kassa, bank och liknande tillgångar, kortfristiga placeringar.
Nettoskuld	=	Räntebärande skulder minus lån till minoritetsägare i utländska dotterbolag, kassa, bank och liknande tillgångar, kortfristiga placeringar.

Nyckeltalen presenteras i procent (%) eller gånger (ggr).

Nyckeltal beräknade på helårsvärden 2009:

Rörelsemarginal, %	=	100 x	Rörelseresultat (EBIT) / Nettoomsättning	27 938 / 205 407	=		13,6
Rörelsemarginal exkl jämförelsestörande poster, %	=	100 x	Rörelseresultat (EBIT) exkl jämförelsestörande poster / Nettoomsättning	31 294 / 205 407	=		15,2
Nettomarginal, %	=	100 x	Resultat före skatter / Nettoomsättning	17 734 / 205 407	=		8,6
Nettomarginal exkl jämförelsestörande poster, %	=	100 x	Resultat före skatter exkl jämförelsestörande poster / Nettoomsättning	21 045 / 205 407	=		10,2
Avkastning på eget kapital, %	=	100 x	Periodens resultat hänförbart till ägare till moderbolaget / Medelvärde av periodens eget kapital hänförbart till ägare till moderbolaget exkl Reserv för kassaflödessäkring	12 896 / 136 229	=		9,5
Avkastning på eget kapital exkl jämförelsestörande poster, %	=	100 x	Periodens resultat hänförbart till ägare till moderbolaget exkl jämförelsestörande poster / Medelvärde av periodens eget kapital hänförbart till ägare till moderbolaget exkl Reserv för kassaflödessäkring	15 502 / 136 229	=		11,4
Avkastning på nettotillgångar, %	=	100 x	Rörelseresultat (EBIT) + diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar / Vägt medelvärde av periodens nettotillgångar	24 540 / 245 016	=		10,0
Avkastning på nettotillgångar exkl jämförelsestörande poster, %	=	100 x	Rörelseresultat (EBIT) exkl jämförelsestörande poster + diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar / Vägt medelvärde av periodens nettotillgångar	27 896 / 245 016	=		11,4

Räntetäckningsgrad, ggr	=	Rörelseresultat (EBIT) + finansiella intäkter exkl diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar och avkastning från Kärnavfallsfonden	29 564	=	3,1
		Finansiella kostnader exkl diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar	9 620		
Räntetäckningsgrad exkl jämförelsestörande poster, ggr	=	Rörelseresultat (EBIT) exkl jämförelsestörande poster + finansiella intäkter exkl diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar och avkastning från Kärnavfallsfonden	32 920	=	3,4
		Finansiella kostnader exkl diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar	9 620		
Kassaflödesräntetäckningsgrad, ggr	=	Internt tillförda medel (FFO) + finansiella kostnader exkl diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar	46 320	=	4,8
		Finansiella kostnader exkl diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar	9 620		
Kassaflödesräntetäckningsgrad, netto, ggr	=	Internt tillförda medel (FFO) + finansiella poster exkl diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar och avkastning från Kärnavfallsfonden	44 694	=	5,6
		Finansiella poster exkl diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar och avkastning från Kärnavfallsfonden	7 994		
Kassaflödesräntetäckningsgrad efter förnyelseinvesteringar, ggr	=	Kassaflöde från den löpande verksamheten minus förnyelseinvesteringar + finansiella kostnader exkl diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar och räntedel i pensionskostnad	35 889	=	4,3
		Finansiella kostnader exkl diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar och räntedel i pensionskostnad	8 323		
Internt tillförda medel (FFO)/ räntebärande skulder, %	= 100 x	Internt tillförda medel (FFO)	36 700	=	17,2
		Räntebärande skulder	213 494		
Internt tillförda medel (FFO)/ nettoskuld, %	= 100 x	Internt tillförda medel (FFO)	36 700	=	23,7
		Nettoskuld	154 987		
Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA)/finansnetto, ggr	=	Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA)	51 777	=	6,5
		Finansiella poster exkl diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar och avkastning från Kärnavfallsfonden	7 994		
Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA) exkl jämförelsestörande poster/finansnetto, ggr	=	Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA) exkl jämförelsestörande poster	55 133	=	6,9
		Finansiella poster exkl diskonteringseffekter hänförbara till avsättningar och avkastning från Kärnavfallsfonden	7 994		

Nyckeltal beräknade på balansräkningen per 31 december 2009:

Soliditet, %	= 100 x	Eget kapital	142 404	=	23,7
		Balansomslutning	602 127		
Skuldsättningsgrad, %	= 100 x	Räntebärande skulder	213 494	=	149,9
		Eget kapital	142 404		
Skuldsättningsgrad, netto, %	= 100 x	Nettoskuld	154 987	=	108,8
		Eget kapital	142 404		
Räntebärande skulder/ räntebärande skulder plus eget kapital, %	= 100 x	Räntebärande skulder	213 494	=	60,0
		Räntebärande skulder + eget kapital	355 898		
Nettoskuld/nettoskuld plus eget kapital, %	= 100 x	Nettoskuld	154 987	=	52,1
		Nettoskuld + eget kapital	297 391		
Nettoskuld/rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA), ggr	=	Nettoskuld	154 987	=	3,0
		Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA)	51 777		

VATTENFALLS HISTORIA

Olidan i Göta älv var ett av de första stora vattenkraftverken som byggdes 1909–1916 av nybildade Kungliga Vattenfallsstyrelsen.

1909 Ombildningen av Trollhätte kanal– och vattenverk till Kungliga Vattenfallsstyrelsen 1909 markerar Vattenfalls födelse. Svenska staten hade köpt fallrättigheterna i Trollhättan några år tidigare och börjar nu aktivt att engagera sig i den nya elkraftteknikén.

1909–1916 De första stora vattenkraftverken – Olidan, Porjus och Älvkarleby – byggs.

1951 Invigning av vattenkraftverket Harsprånget, i flera avseenden världens då största vattenkraftverk. Samma år tas även världens första 400–kilovoltsledning i bruk, vilken sträcker sig från övre Norrland till Hallsberg i mellersta Sverige.

1952 Hela svenska stamnätet kopplas samman.

1954 Vattenfall driftsätter världens första kommersiella högspända likströmsledning – mellan fastlandet och Gotland.

1975–1976 Vattenfalls två första kärnkraftsreaktorer Ringhals 1 och 2 tas i drift. Under 1970– och 80–talen byggs tolv reaktorer i Sverige, varav sju ägs av Vattenfall.

1992 Statens Vattenfallsverk ombildas till aktiebolaget Vattenfall. Ansvaret för stamnätet, det svenska högspänningsnätet, läggs på den nybildade myndigheten Svenska Kraftnät.

1995 Vattenfalls styrelse beslutar om en internationell tillväxtstrategi för Vattenfall.

1996 Den svenska elmarknaden avregleras. Elnätsverksamheten separeras juridiskt från elproduktion och –försäljning.

Europeisk expansion

1996 Den internationella expansionen inleds 1996 genom förvärvet av det finska eldistributionsföretaget Hämeen Sähkö. Ett representationskontor öppnas i Hamburg och Vattenfall börjar agera på den tyska elmarknaden genom joint venture företaget VASA Energy.

1998 I april avregleras den tyska elmarknaden.

1999 Vattenfall avtalar om köp av 25,1% av aktierna i HEW från Hamburgs stad med option för staden att sälja ytterligare 25,1% till Vattenfall. Kärnkraftsreaktorn Barsebäck 1 stängs efter riksdagsbeslut.

2000 I januari förvärvas 55% i polska värmeproducenten EW i Warszawa, Polen. I augusti sluts avtal med E.ON om förvärv av majoriteten av aktierna i Berlins energiföretag Bewag. Affären blockeras dock av amerikanska Southern Energy (numera Mirant).

2001 I februari förvärvas 32% i det polska distributionsbolaget GZE. Vattenfall blir i maj majoritetsägare i HEW genom aktieförvärv från E.ON och Sydkraft. HEW förvärvar i maj dels elproducenten VEAG som också äger stamnätet i östra Tyskland, dels brunkolsproducenten LAUBAG.

2002 Vattenfall förvärvar i januari samtliga Mirants aktier i Bewag. Vattenfalls olika förvärv i Tyskland samlas nu under namnet Vattenfall Europe AG, som formellt bildas i augusti genom en fusion mellan HEW och VEAG, inkl. LAUBAG. Vattenfall blir därmed Tysklands tredje största elproducent.

2003 I januari–februari fusioneras Bewag in i Vattenfall Europe AG. Ägarandelen i polska EW ökas till 70% och i GZE till 54%.

2005 I april förvärvas 35,3% av aktierna i danska Elsam A/S. Kärnkraftsreaktorn Barsebäck 2 stängs den 31 maj. I augusti meddelar Vattenfall att man överskridit gränsen 95% av aktierna i Vattenfall Europe AG och initierar en inlösen av minoritetsägarnas aktier.

2006 Den 1 januari ersätts de lokala tyska varumärkena HEW och Bewag samt de polska varumärkena EW och GZE med varumärket Vattenfall. Ägarandelen ökas till 75% i de båda polska bolagen. Den 1 juli förvärvas en rad danska kraftvärme– och vindkrafttillgångar från det danska företaget DONG i utbyte mot ägarandelen i Elsam A/S och I/S Avedöre 2. Bygget av pilotanläggningen för avskiljning och lagring av koldioxid vid Schwarze Pumpe startar.

2007 Vindkraftparken Lillgrund med 48 turbiner står klar och levererar i slutet av året el.

2008 Vattenfall preciserar sin strategiska inriktning under hösten – Making electricity clean. Detta sammanfattar Vattenfalls klimatvision: att vara klimatneutral år 2050. I september invigs världens första pilotanläggning för CCS med oxyfuelteknik i Tyskland. Under hösten förvärvar Vattenfall flera vindkraftbolag i Storbritannien; AMEC Wind Energy Ltd. , Eclipse Energy UK Plc samt Storbritanniens största byggfärdiga havsbaserade vindkraftpark Thanet Offshore Wind Ltd.

2009 Den 1 juli förvärvar Vattenfall 49% av det nederländska energiföretaget N.V. Nuon Energy med cirka 6 000 anställda och övertar den operativa kontrollen. Köpeskillingen för de resterande 51% kommer Vattenfall reglera vid tre tillfällen under de kommande fem åren. Vattenfall startar samarbeten med biltillverkare (BMW och Volvo) kring el- och laddhybridbilar.

Produktion: Vattenfall AB och Intellecta Corporate AB.
Foto: Patrick Trägårdh, Jeanette Hägglund, Annika Örnborg,
Shutterstock, Scanpix och Vattenfall AB.
Tryck: Elanders. Repro: Turbin.
Copyright 2010, Vattenfall AB, Stockholm.

Vattenfall AB (publ)
162 87 Stockholm
Org.nr 556036-2138

Tel. 08-739 50 00

www.vattenfall.com
www.vattenfall.se

VATTENFALL